

**รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**

**โครงการการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม
ในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง
(SOCIAL IMPACT PARTNERSHIP MODEL OF SOCIAL SERVICE FOR VULNERABLE POPULATION)
รหัสโครงการ 4380628**

โดย

ดร.นันทน์นิตดา	ฤทธิ์มนตรี	หัวหน้าโครงการ
นางปีทมา	ปานีวรรณ	นักวิจัย
นางสาวจุฑามาศ	ผลิตสกุล	นักวิจัย
นางสาววรารัฐ	จงประโคน	นักวิจัย
นางสาวสุภาดา	พรหมสุข	นักวิจัย
รศ.ดร.เสาวลักษณ์	กิตติประภัสร์	นักวิจัยร่วม

**สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
เดือน กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2567**

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (FUNDAMENTAL FUND)

ประจำปีงบประมาณ พ. ศ. 2566

จากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คำนำ

จากสถานการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การแพร่ระบาดของ COVID - 19 ที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเข้าสู่เป็นสังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วของประเทศไทย ความเป็นเมือง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัญหาสังคมที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน ความเหลื่อมล้ำในหลายมิติล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคม ทำให้ภาครัฐต้องเร่งแก้ไขปัญหาและจัดสรรงบประมาณในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนบนพื้นฐานของทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทุกช่วงวัยโดยภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุม ประชากรได้อย่างถ้วนหน้า ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม แต่ยังเป็น การแก้ไขปัญหาสังคมและการจัดบริการทางสังคมแบบแยกส่วนและไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา รูปแบบความร่วมมือใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การเชื่อมโยงบูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเป็นนวัตกรรมการลงทุนเพื่อสังคมอีกหนึ่งรูปแบบที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ โดยการนำมาใช้สร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางสังคมที่ดีขึ้น และยังช่วยลดข้อจำกัดด้านงบประมาณของภาครัฐในการจัดบริการทางสังคม อีกทั้งยังเป็นการจัดบริการทางสังคมแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นรูปธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้ดำเนิน โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดสวัสดิการทางสังคม สำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับ ประเทศไทยในการจัดบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มเปราะบาง และเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่สามารถปฏิบัติได้จริงในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง ทั้งนี้ โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจขอขอบคุณผู้บริหารกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า โครงการวิจัยดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรกฎาคม 2567

สารบัญ

คำนำ	1
สารบัญ	2
สารบัญรูปภาพ	3
สารบัญตาราง	4
บทสรุปผู้บริหาร	5
บทที่ 1 บทนำ	14
1.1 หลักการและเหตุผล	14
1.2 วัตถุประสงค์	14
1.3 นิยามศัพท์	15
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	15
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	17
2.1 การจัดสวัสดิการสังคมและจัดบริการทางสังคมของประเทศไทย	17
2.2 แนวคิดการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment)	26
2.3 แนวคิดในการดำเนินงานของรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model)	30
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	45
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย	45
3.2 แผนการดำเนินงาน	45
3.3 กรอบแนวคิด และสมมติฐานงานวิจัย	47
บทที่ 4 ผลการศึกษา	51
4.1 การสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมในประเทศไทย	51
4.2 รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม Social Impact Partnership (SIP) ในต่างประเทศ. 69	
4.3 การวิเคราะห์บทเรียนจากกรณีศึกษาโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศ . 90	
4.4 การสังเคราะห์การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม	109
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	112
5.1 บทสรุป	112
5.2 ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก ก.	125
ภาคผนวก ข.	140

สารบัญรูปภาพ

รูปที่ 1 Social Bond พันธบัตรเพื่อสังคมที่เป็นสุข	27
รูปที่ 2 โครงสร้างของ Direct Social Impact Bond	28
รูปที่ 3 โครงสร้างของ Intermediated Social Impact Bond.....	29
รูปที่ 4 โครงสร้างของ Managed Social Impact Bond	30
รูปที่ 5 กรอบแนวคิดในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม.....	32
รูปที่ 6 องค์ประกอบด้านการเงินในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม	33
รูปที่ 7 SIB Structure อธิบายการทำงานของพันธบัตรเพื่อสังคม	34
รูปที่ 8 องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม	35
รูปที่ 9 องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม	36
รูปที่ 10 ขั้นตอนในการริเริ่มและดำเนินการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม	39
รูปที่ 11 แผนผังการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม	48
รูปที่ 12 กรอบการวิจัย	49
รูปที่ 13 ขั้นตอนการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ กลุ่ม ปตท.	53
รูปที่ 14 กรอบแนวคิดการดำเนินโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ "ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี"	55
รูปที่ 15 ผลการดำเนินงานโครงการครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี	56
รูปที่ 16 กรอบการรายงานผลการออกพันธบัตรเพื่อสังคมของการเคหะแห่งชาติ.....	62
รูปที่ 17 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน.....	67
รูปที่ 18 การบริหารจัดการโครงการลดการก่อดื้อซ้ำของผู้ต้องขังระยะสั้นในสหราชอาณาจักร	71
รูปที่ 19 รูปแบบการดำเนินโครงการของ Utah High Quality Preschool Program.....	74
รูปที่ 20 ขั้นตอนในการดำเนินโครงการและความเชื่อมโยงของหน่วยงานต่าง ๆ.....	76
รูปที่ 21 แผนภาพการบริหารจัดการโครงการ Sticking Together SIB.....	79
รูปที่ 22 กระบวนการดำเนินการของ “Ihsan SRI sukuk”	81
รูปที่ 23 ขั้นตอนการดำเนินงานในการลงทุนทางสังคม (Pay For Success : PFS) ประเทศญี่ปุ่น	84
รูปที่ 24 SIB เพื่อการเลิกบุหรี่แห่งแรกของโลกโดยการสนับสนุนเงินในกิจกรรมทั้งโครงการและเป็นภาคธุรกิจร่วมกับภาครัฐ	85
รูปที่ 25 ขั้นตอนการบริหารจัดการโครงการการรับประกันผลกระทบทางสังคมของสิงคโปร์ (Singapore Social Impact Guarantee : SIG).....	87
รูปที่ 26 Social Impact Guarantee (SIG).....	88
รูปที่ 27 (ร่าง) รูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง.....	105

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการระดมทุนด้วย SIP	90
ตารางที่ 2 กรณีศึกษารูปแบบการดำเนินงาน SIP ในต่างประเทศ	92
ตารางที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จำแนกตามองค์ประกอบรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และรายกรณีศึกษา.....	93

บทสรุปผู้บริหาร

ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม Social Impact Partnership (SIP) เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่ให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางสังคม ซึ่งในปัจจุบันปัญหาสังคมและความเหลื่อมล้ำเกิดจากหลายปัจจัยทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือแม้แต่พฤติกรรมของคนในสังคมก็ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดปัญหาที่หลากหลายมากขึ้น ประกอบกับข้อจำกัดของงบประมาณภาครัฐ ส่งผลให้ภาครัฐไม่สามารถแก้ปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างทั่วถึง หรือตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด ทำให้เกิดการดำเนินงานในภาคประชาสังคมขึ้นหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบมูลนิธิ สมาคมเพื่อสังคม หรือแม้กระทั่งการรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ และทำให้เกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาสังคมแบบไม่ต้องพึ่งพิงภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคม แต่ว่าการดำเนินงานในรูปแบบการไม่แสวงหากำไรเริ่มมีประสิทธิภาพน้อยลง จึงได้มีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงจนนำมาสู่กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) ในเวลาต่อมา การทำธุรกิจเพื่อสังคมนั้น มุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับสร้างรายได้หล่อเลี้ยงธุรกิจให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก อย่างไรก็ตาม กิจการเพื่อสังคมในบริบทของประเทศไทย เมื่อเติบโตขึ้นมาในระดับหนึ่งกลับไม่สามารถที่จะขยายตัวได้เหมือนเช่นธุรกิจทั่วไป ทำให้ธุรกิจเพื่อสังคมไม่สามารถเข้าถึงกลไกการสนับสนุนทางการเงินแบบปกติได้ (ธีรวัฒน์ เหล่าสมบัติ, 2564) จึงนำมาสู่การเกิดแนวคิดในการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment) เป็นการระดมทุน ที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของการเงินด้านสังคม (Social Finance) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เงินที่ลงทุนไปส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์ทางสังคมที่จะแก้ไขปัญหาสังคม หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในสังคม ควบคู่กับการสร้างความยั่งยืนในด้านผลตอบแทนทางการเงิน ในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศอังกฤษการลงทุนทางสังคมเองเป็นหนึ่งในนโยบายที่ภาครัฐเข้าไปรับผิดชอบโดยตรง โดยเข้าไปพัฒนาช่องทางเข้าถึงเงินทุนให้กับกลุ่มกิจการเพื่อสังคม ทั้งรูปแบบทุนให้เปล่า สินเชื่อ และเงินลงทุนในหุ้น ซึ่งทำให้สามารถปลดล็อกการขยายตัวของธุรกิจเพื่อสังคมได้ในระดับหนึ่ง ส่วนในแถบเอเชียอย่างฮ่องกงเองก็ให้ความสำคัญกับธุรกิจเพื่อสังคม และกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นที่ตอบโจทย์การแก้ปัญหาทางสังคม โดยภาครัฐได้มีการอำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการลงทุนเพื่อผลลัพธ์ทางสังคมที่หลากหลาย เช่น กองทุนให้เปล่า (Funding) หรือการร่วมลงทุน (Venture Capital) เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยการสนับสนุนเรื่องการลงทุนทางด้านสังคมส่วนใหญ่ยังอยู่ในรูปแบบของเงินให้เปล่า และกลุ่มกิจการเพื่อสังคมนานาชาติที่ช่วยให้อุตสาหกรรมเพื่อสังคมขยายตัว การทำกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อแก้ปัญหาสังคม เป็นการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมแบบแยกส่วนและไม่เพียงพอในการรองรับกับประชากรกลุ่มเปราะบางที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การนำแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ประสบความสำเร็จในการนำมาใช้สร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางสังคมที่ดีขึ้นในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น ซึ่งน่าจะนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบความร่วมมือใหม่ ๆ และทดลองประยุกต์ใช้ในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางที่เหมาะสมกับประเทศไทย เพื่อเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาทำงานด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มเปราะบางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ในการจัดบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มเปราะบาง
2. เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการในการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่สามารถปฏิบัติได้จริงในการจัดบริการทางสังคมให้ประชากรกลุ่มเปราะบาง

ระเบียบวิธีวิจัย

คณะผู้วิจัย ได้พัฒนารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคม ประชากรกลุ่มเปราะบาง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศ ในประเด็นด้านการบริหารจัดการ การเงินและการประเมินผลเพื่อนำมาถอดบทเรียนหาปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค นำข้อมูลมาวิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ ภายใต้บริบทประเทศไทยและจัดประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบความร่วมมือที่จัดทำขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินโครงการวิจัย ดังนี้

1. ทบทวนรูปแบบความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง วิเคราะห์ความเพียงพอ ปัญหาอุปสรรค รวมถึงศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางในต่างประเทศ ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การเงิน การประเมินผล
2. วิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ภายใต้บริบทประเทศไทยและจัดประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบความร่วมมือที่จัดทำขึ้น
3. จัดทำคู่มือเพื่อใช้ในการทำงานและจัดสัมมนาเผยแพร่แนวทางการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลการวิจัย

ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership : SIP) หรือที่รู้จักกันในชื่อ พันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond) หรือ Pay for success เกิดขึ้นในหลายประเทศและกำลังเป็นที่สนใจ โดยมีแนวคิด คือ นักลงทุนลงทุนในโครงการระยะยาวที่มีเป้าหมายชัดเจน โดยมีองค์กรกลางที่ตั้งขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการเงินนี้ไปสู่ผู้บริหารทางสังคม รวมทั้งติดตามการดำเนินงานของผู้ให้บริการทางสังคม และจะมีการประเมินผลเป็นระยะ หากโครงการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้จ่ายเงิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาครัฐ จะจ่ายเงินต้นพร้อมผลตอบแทนให้กับนักลงทุนตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งจะทำให้ภาครัฐประหยัดงบประมาณ โดยจ่ายเงินให้กับโครงการที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเท่านั้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) และจากศึกษา ทบทวน ถอดบทเรียนกรณีศึกษาในต่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่าการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม มีรูปแบบแตกต่างกันตามลักษณะโครงการในแต่ละประเทศและมีประเด็นทางสังคมหลากหลายที่ดำเนินการ โดยการออกแบบและเลือกประเด็นที่จะทำโครงการเพื่อสังคมมีหลากหลายประเด็น

ขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของแต่ละประเทศ ในหลายประเทศนำแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership : SIP) ไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อระดมทุนสำหรับนำไปใช้ในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมทำให้สามารถลดภาระด้านงบประมาณ และกระจายความเสี่ยงของภาครัฐในการลงทุนดำเนินโครงการเพื่อสังคม ทั้งนี้ โครงสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย และจะมีองค์ประกอบหลักของผู้เกี่ยวข้อง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมินและผู้จ่ายเงิน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ มีบทบาทหน้าที่ในโครงสร้างการทำงานของ SIP ขึ้นอยู่กับการออกแบบโครงสร้างของ SIP ซึ่งต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของโครงการ เนื่องจากโครงการ SIP มีลักษณะที่ซับซ้อนและมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยในแต่ละประเทศมีรูปแบบโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมแตกต่างกันแล้วแต่กรณี และยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้จ่ายผลตอบแทนจากการลงทุน ถ้าหากหน่วยงานภาครัฐสามารถทำหน้าที่ได้ก็จะสามารถประหยัดงบประมาณได้หากโครงการประสบผลสำเร็จ และควรมีองค์กรกลางทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนสามารถช่วยให้เกิดนวัตกรรมทางการเงินสำหรับนำเงินลงทุนไปดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาสังคมได้ ซึ่งปัจจัยสำคัญต่อการเกิดขึ้นของโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบประเด็นด้านสังคมจะต้องเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือแต่งตั้งองค์กรกลางขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินโครงการและกำหนดประเด็นที่ต้องการใช้รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

โครงการ SIP เป็นโครงการที่สามารถปรับใช้กับประเทศไทยได้ และยังคงลดความเสี่ยงจากภาครัฐในการระดมทุนจากนักลงทุนภาคเอกชนมาสนับสนุน และการนำรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์โครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมให้กว้างขวางเพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ ได้รับรู้ เข้าใจแนวคิดรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมอย่างแพร่หลายขึ้น โดยนำเสนอให้เห็นถึงผลลัพธ์การดำเนินโครงการเพื่อสังคมที่ชัดเจนมีการประเมินผลที่น่าเชื่อถือและนักลงทุนยอมรับ ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขการจ่ายผลตอบแทนเมื่อโครงการประสบความสำเร็จ เพื่อจูงใจนักลงทุนสนใจเข้าร่วมลงทุนในโครงการ SIP และทำให้รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเกิดขึ้นในประเทศไทยได้จริง ทั้งนี้โครงการพัฒนารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปบทเรียนโครงการ SIP ในต่างประเทศ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ องค์ประกอบด้านการเงิน และองค์ประกอบด้านการประเมินผล ดังนี้

(1) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ

โครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศมีองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการที่หลากหลาย โดยผู้รับผิดชอบหลักของโครงการหรือผู้ที่ทำข้อตกลงกับผู้จ่ายเงิน ทำข้อตกลงกับผู้ลงทุนโดยตรง ซึ่งการกำหนดโครงสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ผู้เกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

(2) องค์ประกอบด้านการเงิน

ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมีองค์ประกอบด้านการเงินที่หลากหลาย จะใช้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย นักลงทุนอาจเป็นบุคคลธรรมดา มูลนิธิ บริษัทด้านการลงทุน ธนาคารพาณิชย์ องค์กรไม่แสวงหากำไร และโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมีการระดมทุนจากหลายแหล่ง เช่น ระดมทุนผ่านการออกพันธบัตร เงินบริจาค หรือการจัดตั้งกองทุน โดยเงินทุนนั้นจะนำมาให้องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินโครงการเพื่อสังคมแทนการใช้งบประมาณและดำเนินงานโดยรัฐ ซึ่งสัญญาหรือตกลง

เงื่อนไขผลตอบแทนที่นักลงทุนจะได้รับเงินต้นคืนพร้อมผลตอบแทนให้นักลงทุนต่อเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ โดยนักลงทุนกับผู้จ่ายเงินจะทำการตกลงกันว่าต้องการให้เกิดผลลัพธ์อะไรบ้างกับกลุ่มเป้าหมาย และหากเกิดขึ้นจริงจะได้ผลตอบแทนเท่าไรสำหรับผลลัพธ์แต่ละอย่าง หรืออาจจะจ่ายตามอัตราร้อยละของเงินลงทุนตามที่ตกลงกันได้ โดยอัตราผลตอบแทนของแต่ละโครงการแตกต่างกัน

(3) องค์ประกอบด้านการประเมินผล

องค์ประกอบด้านการประเมินผลต้องชัดเจน มีการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อประเมินผลสำเร็จ เนื่องจากความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมุ่งเน้นการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและวัดผลได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนในการให้เงินทุน และเพื่อให้รัฐบาลแน่ใจว่าจะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้กับนักลงทุนในโครงการที่ประสบผลสำเร็จเท่านั้น และในโครงการอาจมีวิธีการวัดผลลัพธ์ที่หลากหลายผสมกันได้ ผู้ประเมินต้องมีความรู้และประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลสำเร็จของโครงการ ผู้ประเมินจะทำหน้าที่ประเมินและจัดทำรายงานให้ผู้มีหน้าที่จ่ายเงินหรือองค์กรกลางตามที่ตกลงกัน หรือจัดการประเมินผลด้วยการใช้เทคโนโลยีตามเกณฑ์ที่กำหนด

สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมจากสภาพแวดล้อมในการขับเคลื่อนงานเพื่อการพัฒนาสังคมในประเทศไทยปัจจุบัน จะมีการบูรณาการหลากหลายภาคส่วนมากขึ้น ทำให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มเปราะบางมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) หรือ SIP ซึ่งเป็นเครื่องมือในการระดมทุนเพื่อดำเนินโครงการเพื่อสังคมเพื่อลดงบประมาณในการลงทุนด้านสังคมของประเทศไทย และถือเป็นทางเลือกหนึ่งของภาครัฐในการพัฒนาสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อาทิ การพัฒนาด้านการศึกษา ด้านการจ้างงาน หรือด้านสาธารณสุข และทำให้รัฐบาลสามารถลดภาระในการจัดหางบประมาณในการดำเนินโครงการเพื่อสังคมของประเทศไทยลงได้ และกลไกของ SIP ยังสนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่อสังคมโดยภาคเอกชนให้เป็นระบบ และมีการลงทุนที่แน่นอนกว่าการทำ CSR อีกทั้งยังเป็นสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้สามารถทำงานในการแก้ไขปัญหาสังคมแบบบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะนำแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินโครงการตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยนำรูปแบบหรือโครงสร้าง ของ Managed Social Impact Bond ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง เนื่องจากเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่มีความคล่องตัวสูง และสามารถแก้ไขข้อจำกัดของการดำเนินงานที่นักลงทุนต้องแบกรับความเสี่ยงหลายด้าน และเป็นการกระจายความเสี่ยงในด้านการดำเนินโครงการ (Operational Risks) ให้แก่ตัวกลาง ซึ่งโครงสร้างของ Managed SIB ตัวกลาง จะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม เนื่องจากการพิจารณาคัดเลือกผู้ดำเนินโครงการ กำหนดรูปแบบการให้เงินทุน และกำกับติดตามการดำเนินโครงการ จะดำเนินการผ่านตัวกลางเป็นหลัก โดยขั้นตอนการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนการริเริ่มโครงการ การระดมทุน การจัดตั้ง จัดหาหรือมอบหมายหน่วยงานมาทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางการดำเนินงานขององค์กร ผู้ให้บริการทางสังคม การประเมินผลลัพธ์ และการจ่ายคืนผลตอบแทน ซึ่งมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การริเริ่มโครงการ

หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะผู้มีหน้าที่จัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มเปราะบาง หรือหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาสังคม

- (1) วิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ปัญหาของประชากรกลุ่มเปราะบาง
- (2) จัดทำฐานข้อมูลของประชากรกลุ่มเปราะบาง
- (3) กำหนดกลุ่มเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการ
- (4) แสวงหาความร่วมมือกับองค์กร/บริษัทเอกชนในเรื่องการลงทุนเพื่อผลลัพธ์ทางสังคม เช่น กองทุนตลาดหลักทรัพย์ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชนที่มีการดำเนินกิจกรรมการรับผิดชอบต่อสังคม องค์กรที่มีการบริจาคเงิน
- (5) ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการตามประเด็นการจัดบริการทางสังคม ตามกลุ่มเปราะบาง โดยพิจารณา ดังนี้

(5.1) การกำหนดประเด็นที่ต้องการทำ ลักษณะของการจัดบริการสังคม กลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไขทางสังคม

(5.2) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อให้นักลงทุนเชื่อมั่นว่าโครงการประสบผลสำเร็จได้ และเงื่อนไขทางการเมืองและกฎหมายที่เหมาะสม โครงการมีความสำคัญและไม่มีความทับซ้อนกับการดำเนินการที่มีอยู่แล้วของภาครัฐและภาคเอกชน

(6) ทำข้อตกลงการรับเงินทุน

(7) จัดทำ คัดเลือกและว่าจ้างองค์กรเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 : การระดมทุนโดยบริษัทเอกชน บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่สนใจในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในประชากรกลุ่มเปราะบาง โดยการระดมทุนจากนักลงทุนทั่วไป

(1) กำหนดรูปแบบและวิธีการในการระดมทุนที่สร้างแรงจูงใจของนักลงทุน เช่น มาตรการด้านภาษี การประกันเงินต้น

(2) การบริหารจัดการเรื่องเงินลงทุน

(3) เงื่อนไขการจ่ายผลตอบแทนการลงทุน รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลต้นทุนการดำเนินงานโครงการของภาครัฐเพื่อนำมาพิจารณาอัตราผลตอบแทน

(4) การทำสัญญาข้อตกลงการสนับสนุนทุนให้กับหน่วยงานภาครัฐที่ริเริ่มโครงการมาขอการระดมทุน

ขั้นตอนที่ 3 : การจัดตั้ง/จัดหา/มอบหมายหน่วยงานทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง อาจจะมีมอบหมายให้หน่วยงานหรือกองทุนต่าง ๆ ที่อยู่ในการกำกับดูแล อาทิ กองทุนคุ้มครองเด็ก กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือจัดตั้งองค์กรเฉพาะขึ้นมาทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง ดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) รวบรวมข้อมูลของผู้ให้บริการทางสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร มูลนิธิ สมาคม ฯลฯ ในประเด็นสุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีงานทำและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม บริการสังคมทั่วไป

(2) จัดทำแผนการขับเคลื่อนโครงการฯ

(3) ประสานงานและคัดเลือกองค์กรผู้ให้บริการทางสังคมในประเด็นนั้น ๆ

(4) จัดทำสัญญาว่าจ้างองค์กรผู้ให้บริการทางสังคมเพื่อให้ดำเนินการตามแผนและตัวชี้วัด

(5) บริหารจัดการด้านการเงินให้ครบถ้วน โปร่งใส ตรวจสอบได้

(6) ติดตามกำกับดูแลความก้าวหน้าการดำเนินโครงการฯ

(7) จัดทำรายงานความก้าวหน้าเสนอหน่วยงานรัฐและผู้ลงทุน

ขั้นตอนที่ 4 : การดำเนินงานขององค์กรผู้ให้บริการทางสังคม

เมื่อได้รับการคัดเลือกและวางจ้างให้ดำเนินการจัดบริการทางสังคมแก่กลุ่มเปราะบางแล้ว ควรจัดทำแผนปฏิบัติการโดยละเอียด ระบุขั้นตอน ระยะเวลา งบประมาณ ผลความสำเร็จของการดำเนินงาน จัดเตรียมทีมคณะทำงานและชี้แจงทำความเข้าใจ มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบประสานงาน ผู้ให้บริการทางสังคมการจัดบริการทางสังคมให้กลุ่มเป้าหมาย กำหนดรูปแบบวิธีการดำเนินงานร่วมกัน ดำเนินโครงการตามที่ตกลงกัน โดยมีองค์กรตัวกลางติดตามตรวจสอบการให้บริการเป็นระยะ

ขั้นตอนที่ 5 : การประเมินผลลัพธ์

องค์กรอิสระที่ได้รับการคัดเลือกและวางจ้างให้ทำหน้าที่ประเมินผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และมีประสบการณ์ในการประเมินโครงการที่คล้ายกันมาก่อน ต้องศึกษารายละเอียดของโครงการ กิจกรรมตัวชี้วัด เพื่อออกแบบและจัดกระบวนการประเมินผลลัพธ์ของโครงการตามที่กำหนด และจัดทำรายงานเสนอหน่วยงานภาครัฐที่วางจ้าง ผู้ลงทุน และองค์กรกลาง

ขั้นตอนที่ 6 : การจ่ายคืนผลตอบแทน

การจ่ายคืนเงินให้นักลงทุน ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกันตั้งแต่การระดมทุนตามระยะเวลาที่กำหนด

อย่างไรก็ดี กลไกขับเคลื่อนหลักที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคมในประเทศไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด คือ รัฐบาลหรือหน่วยงานในกำกับดูแลของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรอื่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบประเด็นด้านสังคม และภาครัฐ ที่ต้องการจะทำโครงการ Social Impact Partnership (SIP) ซึ่งต้องเป็นผู้ริเริ่มโครงการความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคมและกำหนดประเด็นที่ต้องทำโครงการ หรือมีการแต่งตั้งองค์กรกลางขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว และอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ความพร้อมของทุกภาคส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการลงทุนเพื่อสังคม และต้องสื่อสารต่อสาธารณะในวงกว้างเกี่ยวกับแนวคิดโครงการ SIP แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป เพื่อสนับสนุนให้เกิดแนวคิดการลงทุนเพื่อสังคม แทนการบริจาคแบบให้เปล่าที่ไม่เห็นผลลัพธ์ชัดเจน และจำเป็นต้องสนับสนุนให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในโครงการ SIP มากขึ้น โดยสร้างแรงจูงใจให้บริษัทเอกชนที่มีงบประมาณในการทำ CSR และภาคประชาสังคมที่สนใจ โดยอาจใช้มาตรการคืนเงินต้นพร้อมผลตอบแทนในกรณีที่โครงการประสบผลสำเร็จ และการให้นำเงินลงทุนมาลดหย่อนภาษีได้เหมือนเงินบริจาคในกรณีที่โครงการไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

(1) การสร้างระบบนิเวศในการลงทุนเพื่อสังคม ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ และการประเมินผลลัพธ์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้สนับสนุนทุกภาคสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างเป็นระบบมากขึ้น

(2) การส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงินเพื่อสังคม เช่น Social Bond หรือ ESG Bond เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณและความคล่องตัวในการตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย โดยบูรณาการความร่วมมือกับธุรกิจภาคการเงิน เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย

(3) กำหนดมาตรการทางการคลังที่สนับสนุนการลงทุนด้านสังคม โดยภาครัฐมีมาตรการทางภาษี เพื่อสนับสนุนให้นักลงทุนจากภาคเอกชนทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่บริจาคเงินหรือทรัพย์สิน เพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านสังคม สนใจนำเงินมาลงทุนในโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

(4) สร้างพื้นที่ทางวิชาการในการนำแนวคิดรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสู่การปฏิบัติ โดยการสื่อสารสาธารณะ และมีเวทีวิชาการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนและนำเสนอแนวคิดการลงทุนด้านสังคม รวมทั้งสื่อสารทางนโยบายเพื่อให้เกิดขับเคลื่อนนโยบายและนำแนวคิด SIP Model ไปสู่การปฏิบัติ

(5) กำหนดความชัดเจนของระดับปัญหาที่ต้องการแก้ไข เพื่อสร้างแนวทางความร่วมมือและความน่าเชื่อถือในการลงทุนในรูปแบบ Social Impact Bond และ SIP Model ที่จะก่อให้เกิดการระดมทุนและการแก้ไขเชิงกฎหมายเพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ

(6) ยกกระตือรือร้นมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรที่เป็นกลุ่มเปราะบาง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ทางสังคมอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของข้อมูลและข้อเสนอแนะที่มีพบจากความสำเร็จในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Social Impact Bond และ SIP Model

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1) ปรับเปลี่ยนมุมมองของคนในสังคม โดยเปลี่ยนทัศนคติการบริจาคเงินแบบไม่หวังผลมาเป็น การลงทุนทางสังคมที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับคนและมีการติดตามประเมินผล

(2) จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางสังคม ข้อมูลประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาสังคมหรือต้องการช่วยเหลือ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำโครงการโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในอนาคต และยังช่วยให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความช่วยเหลือได้อย่างตรงจุดและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

(3) ผลักดันมาตรการทางภาษี หรือรางวัลอื่น ๆ เช่น โฉ่ ผลตอบแทนแบบขึ้นบันได การประกันเงินต้น เพื่อจูงใจนักลงทุนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการผลักดันนโยบายการบริจาคให้แก่มูลนิธิ/องค์กรขับเคลื่อนงานด้านสังคมได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีแก่ภาคธุรกิจที่มีการทำโครงการเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

(4) กำหนดกลไกการทำงานและบูรณาการภารกิจร่วมกันเพื่อผลักดันให้เกิดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และขับเคลื่อนผ่านโครงการนำร่อง (Pilot Model) ผ่านโครงการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย บูรณาการความร่วมมือภาคีเครือข่ายที่มีความพร้อมและศักยภาพในการเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบทบาทต่าง ๆ ที่เหมาะสม

(5) ระบบราชการมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย วิธีการใช้จ่ายงบประมาณ ทำให้มีข้อจำกัดในการนำรูปแบบความร่วมมือมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อระดมทุนจากนักลงทุน จึงต้องปรับแก้ไขข้อกฎหมายระเบียบต่าง ๆ หรือออกวิธีปฏิบัติที่เป็นข้อจำกัดด้านตลาดทุน เช่น การออกพันธบัตรทางการเงิน ระเบียบราชการและการเบิกจ่าย

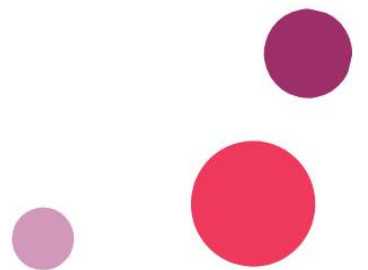
(6) กำหนดเป้าหมายของโครงการควรเฉพาะเจาะจง โดยมีการเริ่มต้นจากการทำเป็นโครงการนำร่องก่อนจึงต่อยอดและขยายผลเมื่อเห็นผลลัพธ์ในเชิงประจักษ์แล้วว่าโครงการนี้สามารถเป็นประโยชน์ได้จริงก่อนนำไปขยายผลต่อไป

(7) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” (Managed SIB) ที่มีความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุน การจัดการความเสี่ยง และการดำเนินโครงการเพื่อสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำหน้าที่ในการคัดเลือกผู้ดำเนินโครงการ กำหนดรูปแบบการให้เงินทุน และกำกับติดตามการดำเนินโครงการ

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีประชากรเปราะบางที่ต้องการความช่วยเหลือและยังเข้าไม่ถึงการบริการของภาครัฐจำนวนมาก จากข้อมูลสถิติครัวเรือนเปราะบางในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analysis Platform : TPMAP) พบว่า มีคนเปราะบางจำนวน 10,754,205 คน อยู่ในครัวเรือนเปราะบาง 4,104,450 ครัวเรือน นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนยากจนที่รุนแรงมากกว่าครัวเรือนทั่วไปที่มีสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ที่ดีและมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนยากจนที่มีกลุ่มเปราะบางอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID – 19 มากที่สุด เนื่องจากข้อจำกัดในการใช้ชีวิต การทำงาน การขาดรายได้และหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจุบันภาครัฐมีการดำเนินการในการจัดบริการการดูแลประชากรในครัวเรือนกลุ่มเปราะบาง ทั้งในมิติของการพัฒนาที่อยู่อาศัย การช่วยเหลือทางการเงิน การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และสาธารณสุข อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID – 19 รวมถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อาทิ การเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีผลให้ครัวเรือนเปราะบางมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และรัฐต้องมีการจัดสรรงบประมาณในการดูแลประชากรกลุ่มเปราะบางมากขึ้น ซึ่งในอนาคต ด้วยข้อจำกัดของทรัพยากร โดยเฉพาะงบประมาณแผ่นดิน การจัดบริการทางสังคมในการดูแลประชากรกลุ่มเปราะบาง โดยภาครัฐฝ่ายเดียว อาจไม่เพียงพอและครอบคลุมประชากรได้อย่างทั่วถึง แม้ว่าปัจจุบันมีหลายภาคส่วน อาทิ ภาคเอกชน มูลนิธิ องค์กรสาธารณกุศลเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางสังคม และการจัดบริการทางสังคม ทั้งในรูปแบบของการบริจาค การทำกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อแก้ปัญหาสังคม แต่ยังเป็นแบบแยกส่วนและไม่เพียงพอในการรองรับกับประชากรกลุ่มเปราะบางที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบความร่วมมือใหม่ ๆ ที่จะสามารถเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาทำงานด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มเปราะบางได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลผลิตทางสังคม เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ประสบความสำเร็จในการนำมาใช้สร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางสังคมที่ดีขึ้นในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น จึงควรมีการศึกษารูปแบบความร่วมมือดังกล่าว และนำมาพัฒนาและทดลองประยุกต์ใช้ในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลผลิตทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในการจัดบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มเปราะบาง

1.2.2 เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการในการสร้างความร่วมมือเพื่อนำผลผลิตทางสังคมที่สามารถปฏิบัติได้จริงในการจัดบริการทางสังคมให้ประชากรกลุ่มเปราะบาง

1.3 นิยามศัพท์

การจัดบริการทางสังคม หมายถึง การจัดสรรบริการเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่ และสวัสดิภาพของประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายในการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ประชากรกลุ่มเปราะบาง หมายถึง ประชากรที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง เข้าไม่ถึงบริการทางสังคม มีความเสี่ยงสูงและขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต ได้แก่ เด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบปัญหาทางสังคม

รูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม หมายถึง ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการออกแบบ ดำเนินการ และให้ทุนสนับสนุนโครงการที่เน้นเชิงป้องกัน (Preventive) และให้ความช่วยเหลือแต่แรกเริ่ม (Early Intervention) เพื่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางบวกที่เป็นรูปธรรม และลดค่าใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากไม่ได้มีการดำเนินโครงการดังกล่าว

นักลงทุน (Investor) หมายถึง ภาคเอกชนและประชาชนที่สนใจจะร่วมลงทุนในโครงการที่มีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานเพื่อสังคม

องค์กรตัวกลาง (Intermediary) หมายถึง ผู้นำเงินของผู้ลงทุน ซึ่งอาจจะเป็นภาคเอกชนหรือองค์กร หรือกลุ่มผู้ที่สนใจการแก้ปัญหาสังคม และพร้อมที่จะลงทุน

องค์กรที่ให้บริการสังคม (Social Service Provider) หมายถึง ผู้กำกับติดตามโครงการเพื่อสังคม เพื่อดำเนินการตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

ผู้ประเมิน (Evaluator) หมายถึง ผู้เข้ามาประเมินผลโครงการเพื่อสังคม เมื่อโครงการสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้จ่ายเงิน (Payors) หมายถึง ผู้ที่จ่ายเงินต้นและผลตอบแทนจากการลงทุนตามที่ตกลงไว้ให้กับนักลงทุน เมื่อผลลัพธ์ของการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าประสงค์ของโครงการ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม

พันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond : SIB) หมายถึง เป็นนวัตกรรมทางการเงินที่พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกในการระดมเงินของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเป็นการระดมทุนจากภาคเอกชนที่มีเป้าหมายในการช่วยเหลือสังคม โดยนำเงินที่ได้มาใช้ดำเนินโครงการทางสังคมผ่านบริการของภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการจะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้แก่ผู้ลงทุนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการ (Pay for Success Financing)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

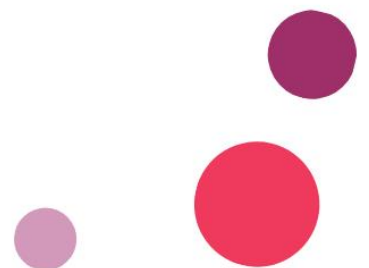
1.4.1 ได้องค์ความรู้และแบบจำลอง (Model) ด้านการพัฒนาแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง

1.4.2 มีข้อเสนอรูปแบบความร่วมมือไปในการกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง ในบทนี้คณะผู้วิจัย จึงได้ทบทวนองค์ความรู้และทบทวนรูปแบบความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันในการการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง ในประเด็นการจัดสวัสดิการสังคมและจัดบริการทางสังคม แนวคิดรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model) รวมถึงปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

2.1 การจัดสวัสดิการสังคมและจัดบริการทางสังคมของประเทศไทย

2.1.1 การจัดสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคมถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ได้ระบุว่า รัฐมีหน้าที่ในการดูแลและจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน และงานสวัสดิการสังคมมีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้ขยายสิทธิและสิทธิและคุ้มครองประชาชนในด้านสวัสดิการสังคมมากขึ้น ทำให้ระบบสวัสดิการสังคมไทยมีมากและครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย จากนั้นได้มีพัฒนาการด้านสวัสดิการสังคมมาเป็นระยะ จนกระทั่งในปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ (ก.ส.ค.) ได้ผลักดันให้เกิดวาระแห่งชาติ “สร้างสังคมสวัสดิการในปี 2556” ซึ่งมีการประชุมและมีมติเห็นชอบในประเด็นสำคัญคือ ให้มีการสร้างสังคมไทยเป็นสังคมสวัสดิการและกำหนดให้ประชาชนได้รับ “สวัสดิการถ้วนหน้าภายในปี 2560” แต่จากการสำรวจสวัสดิการสังคมที่มีให้กับประชาชนตามกระทรวงต่าง ๆ แล้ว พบว่า มีอยู่มากมายและครอบคลุมชีวิตมนุษย์ตลอดทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย “จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” และยังพบอีกด้วยว่า สวัสดิการสังคมโดยรัฐที่จัดให้แก่ประชาชนนั้น มีจำนวนมากแต่กระจายไปตามกระทรวงต่าง ๆ ไม่ได้รวมศูนย์การบริหารจัดการอยู่ในจุดเดียว ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการซ้ำซ้อนการประสานงาน การรับรู้ข่าวสารที่ไม่ทั่วถึงทำให้เกิดความยากลำบากต่อประชาชนในการเข้าถึงหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ ปัญหาที่เป็นประเด็นสำคัญเด่นชัดอีกอย่างหนึ่งของรัฐคือ เรื่องของงบประมาณดำเนินงานกำลังคน ความรู้ความเข้าใจต่อสวัสดิการสังคมที่มีให้บริการทางสังคม (บุญส่ง ชลธร และคณะ, รายงานโครงการวิจัยเชิงสำรวจเรื่องระบบสวัสดิการในประเทศไทย, 2555)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และข้อกำหนดคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติว่าด้วยมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของสวัสดิการสังคมไว้ว่า “สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคมนันทนาการ และบริการสังคมทั่วไป โดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนต้องได้รับ และเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดบริการสังคมในทุกระดับ โดยมีขอบเขตการจัดสวัสดิการสังคมและลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมไว้ใน หมวด 1 แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมในมาตรา 3 และมาตรา 5

โดยสรุปได้ว่า ขอบเขตสาขาที่เกี่ยวข้องกับแนวการจัดสวัสดิการสังคมตามความจำเป็นและเหมาะสมมี 7 ด้าน คือ 1) การศึกษา 2) สุขภาพอนามัย 3) ที่อยู่อาศัย 4) การทำงานและการมีรายได้ (การฝึก อาชีพ การประกอบอาชีพ) 5) นันทนาการ 6) กระบวนการยุติธรรม และ 7) บริการสังคมทั่วไป ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ก็ได้กำหนดขอบเขตกิจกรรมของงานสวัสดิการสังคมเช่นกัน ดังนี้ (1) การศึกษา (Education) (2) สุขภาพอนามัย (Health Care) (3) การประกันรายได้ (Income Maintenance) คือ มีงานทำ มีรายได้ มีสวัสดิการแรงงาน (4) ที่อยู่อาศัย (Housing) (5) ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่นคงทางสังคม (Safety in Life and Property) (6) นันทนาการ (Recreation) และ (7) บริการสังคมปัจเจกบุคคล (Personal Social Services) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548: 4 – 7)

ปัจจุบัน พบว่า สวัสดิการสังคมโดยรัฐถือเป็นภาระทางงบประมาณอย่างมาก ดังนั้น แนวทางที่จะนำไปสู่ความอยู่รอด คือการผลักดันให้มีแนวทางการจัดสวัสดิการรูปแบบอื่น ๆ ได้มาเป็นการเลือกในการจัดสวัสดิการสังคม พร้อมทั้งหรือสร้างความคิดแบบดั้งเดิมที่ว่า การจัดสวัสดิการต้องเป็นหน้าที่ของรัฐเพียงผู้เดียว โดยส่งเสริมสนับสนุนแนวคิดการแสวงหาภาคีร่วมในการทำงาน ในการจัดสวัสดิการแบบพหุภาคี เช่น การร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน ชุมชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน โดยนำศักยภาพของแต่ละภาคส่วนมาร่วมกัน สร้างระบบเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นคงทางสังคมพร้อมกันนั้น รัฐควรลดบทบาทและกระจายอำนาจการจัดการตนเองไปยังท้องถิ่นและชุมชน เนื่องจากในสังคมไทยยังมีทุนทางสังคมอยู่มาก ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีศักยภาพได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบสวัสดิการสังคมที่สามารถสนองตอบความต้องการของตนเอง จนเกิดเป็นระบบสวัสดิการสังคมที่เข้มแข็งพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ (สุธิดา แจ้งประจักษ์, 2563)

2.1.2 ระบบการให้บริการทางสังคม (Social Services)

การบริการทางสังคม (Social Services) เป็น 1 ใน 4 เสาหลักของระบบสวัสดิการสังคม ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างหนึ่งของรัฐบาลและเอกชนที่มีต่อประชาชนในการจัดสวัสดิการ การจัดสรรบริการ เพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของประชาชน มีจุดมุ่งหมายในการป้องกัน การบำบัด ความเดือดร้อน การสร้างเสริมและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ (คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ, 2550) ดังนั้น บริการสังคมจึงเป็นบริการที่รัฐหรือเอกชนที่มีความพร้อมจัดทำ และถือเป็นบริการทางเลือกที่รัฐเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคชุมชนและภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบสังคมโดยจัดบริการให้กับประชาชนแทนรัฐ โดยใช้กลไกทางตลาดเข้ามาร่วมขับเคลื่อน ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้บริการได้ตามความต้องการของตนเอง เช่น บริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาลเอกชน สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ “การบริการสังคม” ยังหมายถึงการบริการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตของประชาชนตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการจัดบริการโดยความร่วมมือของหน่วยงานรัฐหลายภาคส่วน หรือจัดโดยรัฐร่วมกับภาคเอกชนหรือภาคประชาชน หรือการมอบอำนาจโดยรัฐให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการจัดบริการแทนรัฐ โดยมีรูปแบบการจัดบริการที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบตามพื้นที่ (Area-Based) รูปแบบวิธีการ (Methods) รูปแบบสถาบัน (Institutions-Based) หรือรูปแบบชุมชนเป็นฐาน (Community-based) หรือปัจจุบันมีรูปแบบชุมชนออนไลน์ (Online Community-Based) (รายงานสรุปประชุมคณะกรรมการและคณะทำงานจัดสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติรองรับสังคมผู้สูงอายุ, 2566)

ดังนั้น การจัดบริการทางสังคมเป็นบริการที่จัดขึ้นเกี่ยวข้องกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตของประชาชนตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป และถือเป็นบริการทางเลือกที่รัฐเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีความพร้อมจัดทำ ภาคประชาสังคม ภาคชุมชนและภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบสังคมในการจัดบริการให้กับ ประชาชนแทนรัฐโดยใช้กลไกทางตลาดเข้ามาร่วมขับเคลื่อนไม่ว่าจะเป็นการจัดบริการโดยความร่วมมือของ หน่วยงานรัฐหลายภาคส่วน หรือจัดโดยรัฐร่วมกับภาคเอกชนหรือภาคประชาชน หรือการมอบอำนาจโดยรัฐ ให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการจัดบริการแทนรัฐ

ลักษณะของงานการจัดบริการทางสังคมโดยหน่วยงานภาครัฐ เป็นระบบการจัดบริการทาง สังคมของภาครัฐที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน จากรายงานโครงการวิจัยเชิงสำรวจระบบ สวัสดิการในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 ที่ได้จัดหมวดหมู่ของสวัสดิการสังคมไทยตาม พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 แบ่งเป็นบริการด้าน 7 ด้าน ดังนี้ (บุญส่ง ชลเพชร และคณะ, 2555)

(1) การจัดบริการทางสังคมด้านสุขภาพอนามัย คือ การมีสภาพด้าน สุขอนามัยที่ดี ได้รับการคุ้มครองจากหลักประกันด้านสุขภาพที่พอเพียง สามารถเข้าถึงได้โดยมีข้อจำกัดน้อย และปราศจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งสุขภาพอนามัยที่ดีต้องมาควบคู่กับ มีสุขภาพจิตหรือสุขภาพใจที่ดีด้วย เพราะทั้งสองประการเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และการทำจิตใจให้แจ่มใสเบิกบานเป็นหลักปฏิบัติอย่างง่ายที่ทำให้มีสุขภาพอนามัยที่ สมบูรณ์แข็งแรง หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานประกันสังคม กระทรวงการคลังกระทรวงคมนาคม และกระทรวงมหาดไทย

ในปัจจุบันระบบการสาธารณสุขของประเทศไทยมีการพัฒนาให้ครอบคลุม การบริการประชาชนเพิ่มมากขึ้นประกอบด้วยหลายโครงการและยังมีกองทุนต่าง ๆ ในการดูแลด้านสุขภาพ ของคนไทยด้วยระบบสุขภาพที่มีนั้นจะมีบทบาทในด้านการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลสำหรับผู้มีสิทธิ ในกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ สวัสดิการข้าราชการ สิทธิประกันสังคม หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (30 บาท/บัตรทอง) กองทุนเงินทดแทน ประกันชีวิตเอกชน และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เช่น การให้บริการตามสิทธิกรณีเจ็บป่วย หรือประสบอันตราย เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อหยุดงานหรือคลอด บุตร การจ่ายค่าบริการแก่โรงพยาบาลตาม สิทธิในการได้รับการ บริการส่งเสริมและป้องกันโรคอื่น ๆ การตรวจสุขภาพประจำปี การรักษาในโรงพยาบาลประเภทคนไข้ใน 180 วัน ใน 1 ปี ยาและเวชภัณฑ์ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ค่าอวัยวะเทียมและอุปกรณ์ในการบำบัดรักษาโรค กรณีทุพพลภาพ ทัศนกรรม คลอดบุตร ค่าห้องพิเศษ การบริการรักษาตัวแบบพักฟื้นและบริการหลังผู้ป่วยกลับบ้าน หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมบัญชีกลาง สำนักงานประกันสังคม สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม (รายงานฉบับสมบูรณ์ฯ, 2555: 4-2)

(2) การจัดบริการทางสังคมด้านการศึกษา เป็นการจัดให้ประชาชนได้รับ การศึกษาที่ด้อยอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับและการได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องอย่างเท่าเทียม ตลอดจนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตรงตามการศึกษาที่ได้รับมา เพื่อให้เกิดการพัฒนาชีวิต และสร้างความมั่นคงและเป็นการเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถให้แก่บุคคล ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ในระบบโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียน โดยระบบการศึกษาในประเทศไทยแบ่งเป็น 4 ระบบ และอยู่ในความ รับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงสิทธิสวัสดิการที่ได้รับ ดังนี้

- ระดับอนุบาลศึกษา/ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา รับผิดชอบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบโครงการนมโรงเรียน (อนุบาล 1- ป.4) และโครงการอาหารกลางวัน (อนุบาล 1- ป.6)

- ระดับอาชีวศึกษา (ปวส./ปวช.) รับผิดชอบโดย สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

- ระดับอุดมศึกษา รับผิดชอบโดย สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

- ระดับการศึกษานอกระบบ รับผิดชอบโดย กระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้ รัฐยังมีการจัดสนับสนุนด้านการศึกษาเพิ่มเติม เช่น (1) **โครงการเรียนฟรี** รับผิดชอบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้บริหารจัดการ เพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาและช่วยลดภาระผู้ปกครองตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายรวมทั้ง ปวช. และ กศน. ทั้งโรงเรียนของรัฐเอกชนและโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยโรงเรียนของรัฐไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน ส่วนโรงเรียนของเอกชน รัฐจ่ายเงินช่วยเหลือ 70% ซึ่งนักเรียนจะได้รับค่าเรียน แบบเรียนเสื้อผ้า ค่าอุปกรณ์การเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียนผู้ปกครองจะได้รับเงินสดไปจัดซื้อเอง (2) **กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา** รับผิดชอบโดยสำนักงานกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา แหล่งเงินทุนคือ ธนาคารกรุงไทย เพื่อให้เงินกู้ยืมแก่นักเรียนนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย (ไม่เกิน 200,000 บาทต่อปี) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งสายสามัญและสายอาชีวจะจนจบปริญญาตรีในประเทศ โดยจะได้รับค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างศึกษา และจะต้องชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยในอัตราต่ำเมื่อจบการศึกษาแล้ว

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมด้านการศึกษา เช่น โครงการบ้านวิทยาศาสตร์สิรินธรสำหรับเยาวชนไทยผู้มีใจรักการคิดค้นค้นคว้าและสร้างสรรค์ประดิษฐ์นวัตกรรม โครงการทุนสถาบันบัณฑิตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย โครงการสร้างปัญญาวิทย์ผลิตนักเทคโนโลยี โครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับเด็กและเยาวชน โครงการเทศกาลภาพยนตร์วิทยาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งรับผิดชอบโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (บุญส่ง ชลธร และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ฯ, 2555: 4-12)

(3) **การจัดบริการทางสังคมด้านที่อยู่อาศัย** เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็น 1 ใน 4 ปัจจัยพื้นฐานสำคัญ การมีสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีสภาพมั่นคง มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่พอเพียง อยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดีและมีทางเข้าออกที่สะดวก เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัย การมีที่พักอาศัยที่มีทำเลที่ตั้ง การขนส่งมวลชน แหล่งสาธารณูปโภคควรมีอยู่บริเวณใกล้กัน เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการและอำนวยความสะดวกให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น สวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยภารกิจหลักในการให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัยจนถึงการร่วมแก้ไขปัญหาชุมชน สนับสนุนส่งเสริมความมั่นคงในการอยู่อาศัย เช่น (1) **โครงการบ้านเอื้ออาทร** รับผิดชอบโดยการเคหะแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ อยู่ในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยจัดสร้างที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน สำหรับประชาชนผู้ด้อยโอกาส ผู้มีรายได้น้อยข้าราชการชั้นผู้น้อย และพนักงานหน่วยงานของรัฐที่มีรายได้น้อยไม่เกิน 30,000 บาทต่อครอบครัวได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยรัฐอุดหนุนหน่วยละ 80,000 บาท จ่ายค่าจอง 3,000 หรือ 6,000 บาทและผ่อนดาวน์เดือนละ 300 บาท หลังจากนั้นผ่อนชำระกับธนาคาร และห้ามการโอนสิทธิในสัญญาจะซื้อจะขายหรือเช่าซื้อภายในระยะเวลา 5 ปี (2) **โครงการบ้านมั่นคง** รับผิดชอบโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นหน่วยงานมหาชนในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงโดยรัฐอุดหนุนต้นทุนหน่วยละ 25,000 บาท

พร้อมทั้งบสธารณูปโภคและงบบริหารจัดการชุมชน การจ้องต้องเป็นผู้ที่อยู่อาศัยจริง โดยชุมชนจะจัดทำเกณฑ์พิจารณาผู้เข้าร่วมโครงการและเกณฑ์พิจารณาสิทธิ์ เพื่อเสนอให้เครือข่ายและคณะกรรมการเมืองให้ความเห็นชอบ การแก้ไขที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงนี้ ชาวบ้านจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับประโยชน์หรือผู้ขอรับความช่วยเหลือเป็นเจ้าของโครงการร่วมกันทั้งชุมชน เน้นการสร้างชุมชนที่มั่นคงเข้มแข็งเป็นกระบวนการนำไปสู่การสร้างความมั่นคงของชีวิต (3) *โครงการจัดที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน และการจัดผังเมืองเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน* โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน คือกระทรวงมหาดไทย (บุญส่ง ชลธร และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ฯ, 2555: 4-17)

(4) การจัดการบริการทางสังคมการมีงานทำและการมีรายได้ หมายถึง การได้ทำงานเต็มเวลาที่มั่นคงและพึงพอใจ มีรายได้และเงินออมที่พอเพียงแก่การดำรงชีพโดยไม่มีหนี้สินที่ไม่มีคุณค่า ซึ่งการมีงานทำและการมีรายได้ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในชีวิตและเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สะท้อนให้เห็นสภาพและความเป็นอยู่วิถีการดำเนินชีวิต และในอีกแง่มุมหนึ่งสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณภาพชีวิตของบุคคล การมีงานทำเพื่อหารายได้มาตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิตขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคลและระบบโครงสร้างทางสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้มีกองทุนต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนทั้งทางด้านการมีงานทำและการมีรายได้

- *ประเภทการมีงานทำ* ประกอบด้วย กองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน การจัดหางานและสินเชื่อเพื่อคนไปทำงานต่างประเทศ กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรผู้ยากจน กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร สินเชื่อกองทุนเพื่อการปฏิรูปที่ดิน

- *ประเภทการมีรายได้* ประกอบด้วย กองทุนเพื่อผู้ใช้แรงงาน เงินกู้เพื่ออบรมฝีมือแรงงาน เงินสมทบกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน กองทุนพัฒนาสหกรณ์ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การแก้ไขปัญหานี้นอกระบบ

นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการสังคมด้านการมีรายได้และการมีงานทำของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ คือกระทรวงการคลัง เช่น กองทุนการออมแห่งชาติ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ โครงการคลังในบ้าน การเข้าถึงสินเชื่อรายย่อย ฯลฯ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การส่งเสริมนักกีฬาอาชีพตามมาตรฐานสากล กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น การฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรรายย่อยและยากจนที่ได้รับการพักชำระหนี้ การส่งเสริม การผลิตพืชพลังงานทดแทน การจัดที่ดินทำกินและคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม ฯลฯ กระทรวงพาณิชย์ เช่น โครงการกับหุ้นครัวไทยสู่ครัวโลก โครงการส่งเสริมและพัฒนาย่านการค้าจังหวัด โครงการธงฟ้าราคาประหยัด โครงการพลังธุรกิจสร้างอาชีพกระตุ้นเศรษฐกิจไทย ฯลฯ กระทรวงมหาดไทย เช่น สร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุ สร้างรายได้และศักยภาพทางเศรษฐกิจในระดับฐานราก จัดที่ดินทำกินให้กับประชาชนที่ยากจน พัฒนาศักยภาพทุนชุมชน และโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นต้น (บุญส่ง ชลธร และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ฯ, 2555: 4-18)

(5) การจัดการบริการทางสังคมด้านนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่สมัครใจทำในยามว่าง เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียดทางร่างกายและจิตใจ นันทนาการ การเล่น และความสนุกสนาน ช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการเคลื่อนไหวในวัยเยาว์สำหรับมนุษย์ กิจกรรมนันทนาการมักเกิดขึ้นในช่วงสุดสัปดาห์และวันหยุด ประกอบด้วย ดนตรี การเต้นรำ กีฬา งานอดิเรก เกมส์ การท่องเที่ยว การดูโทรทัศน์ และฟังเพลง เป็นรูปแบบสามัญของนันทนาการ ความเป็นเอกลักษณ์ของนันทนาการคือ ไม่เป็นงานอาชีพ ไม่เป็นอบายมุข ไม่มีผลตอบแทน และไม่มีบังคับใครให้ร่วมกิจกรรม สำหรับการตัดสินใจเลือกนันทนาการประเภทใด ขึ้นอยู่กับความชอบความสนใจเฉพาะบุคคล นันทนาการมีประหลายประเภทได้แก่ ประเภทงานฝีมือและศิลปหัตถกรรม ประเภทเกมส์ กีฬา กรีฑา

ประเภทดนตรีและร้องเพลง ประเภทการเดินรำ ประเภทงานอดิเรก ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเภทละครภาพยนตร์ ประเภทการอ่านพูดเขียน และทางวรรณกรรม ประเภทนอกสถานที่ ประเภทกิจกรรมพิเศษ และประเภทอาสาสมัคร

สวัสดิการสังคมด้านนันทนาการ ได้มีการบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติราชการ ในหลายกระทรวง เช่น กระทรวงท่องเที่ยวและการกีฬา (การส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน การส่งเสริมการกีฬา ส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย ส่งเสริมบุคลากรไทยให้มีโอกาสแข่งขันและพัฒนาความสามารถ) กระทรวงมหาดไทย (สวนสาธารณะ สวนหย่อม แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ตามท้องถิ่นต่าง ๆ) กระทรวงวัฒนธรรม (ส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมทั้งระดับชาติและชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสร้างความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน) (บุญส่ง ชเลธร และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ฯ, 2555: 4 - 27)

(6) การจัดการบริการทางสังคมกระบวนการยุติธรรม หมายถึง การดำเนินการคดีเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงกับผู้กระทำผิดจนถึงการฟ้องร้องต่อศาล ทั้งในกรณีของคดีแพ่งและคดีอาญา บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมได้แก่ ประชาชน (หมายถึง ประชาชนผู้เกี่ยวข้อง ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย พยาน) พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ (ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ปลัดอำเภอ นายอำเภอผู้ว่าราชการจังหวัด) พนักงานอัยการ (มีหน้าที่ฟ้องคดีผู้ถูกกล่าวหาต่อศาล เป็นนายโจทก์หรือนายจำเลยหรือนายความของแผ่นดิน) ทนายความ (คือ ผู้ที่ดำเนินคดีให้แก่ลูกความในศาล) และ ศาล (มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี)

ความมั่นคงด้านกระบวนการยุติธรรม ยังรวมถึงสิทธิและความเป็นธรรม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการเคารพในสิทธิ ไม่ถูกล่วงละเมิดสิทธิ และรู้สึกถึงการได้รับโอกาสจากสังคมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม การปกป้องและพิทักษ์เมื่อถูกล่วงละเมิดหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เช่น การข่มขู่ แสดงความคิดเห็นการเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ยผลประโยชน์ การยื่นเรื่องร้องเรียน การฟ้องร้องต่อศาล การดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมาย รวมทั้งการไม่ล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่น ปฏิบัติตามกิจกรรมตามระเบียบของสังคม เคารพสิทธิของผู้อื่น ยึดถือประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือ กระทรวงยุติธรรม

สวัสดิการที่รัฐจัดให้คือ ผู้ต้องหาคดีอาญาได้รับการจัดหาทนาย การช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา และการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ประชาชน หน่วยงานหลักคือ กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม สำนักงานช่วยเหลือการทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา อาคารกระทรวงยุติธรรม (บุญส่ง ชเลธร และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ฯ, 2555: 4-29)

(7) การจัดการบริการทางสังคมด้านบริการสังคมทั่วไป เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะ เด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ คนด้อยโอกาส ได้มีความมั่นคงในชีวิต หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงการคลังจัดการบริการประเภนี้แบ่งเป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) มาตรการลดค่าครองชีพของประชาชน (2) การให้บริการในกลุ่มเฉพาะ ด้านเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส เยาวชน สตรี (3) สวัสดิการสังคมและชุมชน ดังนี้

- 1) มาตรการลดค่าครองชีพ เช่น
 - รถไฟฟ้าฟรี รถไฟแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง
 - รถเมล์ฟรี การขนส่งมวลชนกรุงเทพและกระทรวงการคลัง
 - น้ำประปาฟรี การประปานครหลวงและภูมิภาคและกระทรวงการคลัง

- ไฟฟ้าฟรี การไฟฟ้าแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง

- ธงฟ้าราคาประหยัด กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

2) การให้บริการในกลุ่มเฉพาะ ด้านเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส

เยาวชนและสตรี

- กลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็กโดยการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาเด็ก ในครอบครัวและชุมชน การจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ ได้รับการดูแลสุขภาพการศึกษาและนันทนาการ

- กลุ่มสตรี เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบการคุ้มครองสตรีด้อยโอกาส สตรีกลุ่มเสี่ยง สตรีที่ประสบปัญหาทางสังคม โดยการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต การอบรมให้ความรู้ เพื่อป้องกันการถูกล่อลวง ประสานให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ

- กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปและเป็นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ ที่ได้รับอันตรายจากการทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง โดยการให้คำแนะนำปรึกษาดำเนินการแก้ไขปัญหาครอบครัว จัดหาที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการบริการทางการแพทย์

- กลุ่มคนพิการ เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ. 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบ เพื่อช่วยเหลือคนพิการ โดยการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย การศึกษา อาชีพคนพิการ การให้สงเคราะห์ ครอบครัว

- กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบ เพื่อช่วยเหลือคนเร่ร่อน คนไร้ที่พึ่ง คนขอทาน โดยอุปการะในสถานสงเคราะห์ เสริมสร้างศักยภาพ ในการฝึกอาชีพ

- ผู้ได้รับความเสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบ วัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และกลุ่มเสี่ยง โดยการช่วยเหลือ บำบัด คุ้มครอง พัฒนาอาชีพประสานการช่วยเหลือทางคดี

- กลุ่มผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบ เพื่อช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด โดยการพัฒนาศักยภาพฟื้นฟูร่างกาย จิตใจ สร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้

3) สวัสดิการสังคมและชุมชน กองทุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการบริการ ทางสังคม ดังนี้

- กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แนวคิดเพื่อเป็นทุนค่าใช้จ่าย ในการจัดสวัสดิการสังคมให้ โดยให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ โดยสนับสนุนทุนแก่องค์กร สวัสดิการสังคมที่ส่งโครงการมาขอรับทุน กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ด้อยโอกาสเช่นคนยากจน คนไร้ที่พึ่ง ขอทาน สมาชิกนิคมชาวเขา ผู้มีรายได้น้อย คริวเรือนประาะบาง ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

- กองทุนคุ้มครองเด็ก แนวคิดเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัว และครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็ก โดยต้องเป็นผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทุนอื่น หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ และสนับสนุนรายโครงการ เป็นหน่วยงานภาครัฐ/องค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเพื่อการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัว และครอบครัวอุปถัมภ์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

- กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แนวคิดเพื่อช่วยเหลือคนพิการโดยตรงและสนับสนุนหน่วยงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การดำเนินการ (1) สนับสนุนโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (2) การให้บริการกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

- กองทุนผู้สูงอายุ แนวคิดเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีศักยภาพ ความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยกิจกรรมของกองทุนผู้สูงอายุ การดำเนินการให้การสนับสนุนโครงการ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในลักษณะกลุ่ม ชมรม ศูนย์บริการ ศูนย์เเนกประสงค์ในชุมชน และการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อน (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

- เงินอุดหนุนองค์การสวัสดิการสังคมภาคเอกชน แนวคิดเพื่อสนับสนุนให้องค์การสวัสดิการสังคมภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินการสนับสนุนทุนแก่องค์การสวัสดิการสังคมที่ส่งโครงการขอรับทุน เงื่อนไขคือเป็นโครงการที่ให้บริการสังคมสงเคราะห์แก่ประชาชน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวง มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์และงบประมาณเหมาะสม

- สวัสดิการชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน แนวคิด เป็นการจัดสวัสดิการโดยองค์กรสวัสดิการชุมชนให้แก่สมาชิกในชุมชน การดำเนินการ องค์กรสวัสดิการชุมชนจะได้รับการรับรองสถานะตามกฎหมาย การสนับสนุนงบประมาณจาก กองทุน โดยมีเงื่อนไขคือ รูปแบบการจัดสวัสดิการจัดในลักษณะกองทุนสงเคราะห์ กองทุนสงเคราะห์ร่วมกับกองทุนหมุนเวียน การสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน

- เงินช่วยเหลือพลเมืองดี แนวคิดเพื่อเชิดชูคนทำความดีแก่สังคมและได้รับการตอบแทน การดำเนินการ เงินช่วยเหลือพลเมืองดีมี 4 ประเภท ค่ารักษาพยาบาล เงินชดเชยเงินดำรงชีพเงินสงเคราะห์ ค่าจัดการศพ เงื่อนไข คุณสมบัติของคนที่ทำความดีคือช่วยเหลือราชการปฏิบัติงานของชาติปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือช่วยเหลือบุคคลตามหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่มนุษยธรรม

- กองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ (ตามมาตรา 30) เพื่อกิจกรรมหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพื่อคุ้มครองและป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และเพื่อช่วยเหลือ ชดเชยและเยียวยา หรือบรรเทาทุกข์แก่บุคคลซึ่งตกเป็นผู้เสียหายจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามมาตรา 26 (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

- กองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีเจตนารมณ์สำคัญของกฎหมายคือต้องการที่จะแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยมีความหมายรวมถึงตั้งแต่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ รวมถึงการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรม ดำเนินงานในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และให้การสนับสนุนงบประมาณในการ (กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

จากการสรุปบทวนถึงการจัดสวัสดิการสังคมและการจัดบริการทางสังคมของประเทศไทย พบว่า มีนโยบายและแผนพัฒนาสังคมเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมที่เป็นสุขมาอย่างต่อเนื่อง และยาวนาน ในการที่จะให้บริการกับกลุ่มคนหลายกลุ่มของประเทศ มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งแต่ละแห่ง จะของงบประมาณตามภารกิจของตนเอง ทำให้ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในการจัดบริการทางสังคม ให้กับประชากรกลุ่มเปราะบาง จึงมีความจำเป็นและสำคัญในการระบุให้ได้ว่า ประชากรกลุ่มเปราะบางเป้าหมาย นั้นคือใคร อยู่ที่ใด มีปัญหาและความต้องการอะไรบ้าง บริบทและสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร และจะสามารถระดม ภาควิชาต่าง ๆ มาร่วมแก้ปัญหาและพัฒนาได้หรือไม่อย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะทบทวนและศึกษาแนวทาง หรือวิธีการที่จะระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนต่อไป

2.1.3 กลุ่มเป้าหมายของการจัดบริการทางสังคม

ในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นอกจากนโยบายยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ราชการของแต่ละหน่วยงานภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แผนการดำเนินการ ตามกลุ่มเป้าหมายได้มีระบุไว้ในยุทธศาสตร์ระดับกระทรวง ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์กระทรวง 20 ปี (2566 – 2580) ที่ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ให้มีการเรียนรู้พัฒนาในทุกมิติและพึ่งพาตัวเองได้ ยุทธศาสตร์กระทรวง (2560-2564) และยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวง (2560-2564) ที่เน้นการขับเคลื่อน นโยบายตามกลุ่มเป้าหมายและใช้ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มเป้าหมายเป็นตัวชี้วัด นอกจากนี้ในส่วนของแผน ระดับประเทศยังได้ระบุเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายโดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต เสริมพลังทางสังคมความเสมอภาค และหลักประกันสังคม การบริการประชาชนและประสิทธิภาพของรัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2565) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเป็นคนไทยที่สมบูรณ์และการลดความเหลื่อมล้ำ ด้านรายได้และความยากจน

หากพิจารณาอุปสรรคในการดำเนินงานตามกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง พม. พบว่า การขาดระบบฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถระบุกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน ส่งผลต่อการดำเนินงานในภาพรวมของกระทรวงฯ ทำให้เกิดการดำเนินงานเกินความจำเป็น ซ้ำซ้อน และเป็น การทำงานเชิงรับ ตลอดจนเน้นการเยียวยาช่วยเหลือมากกว่า นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ เป็นเรื่องภาระหนี้สินครัวเรือนรวมถึงการติดสุราและยาเสพติด ตลอดจนการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งการช่วยเหลือของกระทรวง พม. ในปัจจุบันยังไม่ได้ดำเนินการในลักษณะเสริมสร้างความเข้มแข็ง ภายในครอบครัว เพื่อยกระดับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวม ยังคงเป็นการให้ความช่วยเหลือแบบแยกส่วน ภารกิจงาน นอกจากนี้ยังขาดการบูรณาการฐานข้อมูลและการใช้ประโยชน์ของข้อมูลร่วมกันภายในกระทรวง เพื่อการขับเคลื่อนงานในภาพรวม ทั้งนี้ แนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวง ได้ระบุเป้าหมายของกลุ่ม เป็นครัวเรือนเปราะบาง ซึ่งมีนิยาม 3 ระดับได้แก่ 1) มีรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี 2) ไม่มี ที่อยู่อาศัย และ 3) มีสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ เป็นต้น

ประชากรกลุ่มเปราะบาง มีผู้ให้ความหมายของคำว่าความเปราะบาง และกลุ่มเปราะบาง ในหลายความหมาย อาทิ ความเปราะบาง (Vulnerability) เป็นสถานการณ์ที่บุคคลไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ เนื่องจากไม่ได้เตรียมการจัดการหรือไม่สามารถเตรียมการจัดการกับความเสียหายไว้อย่างเพียงพอ ความเปราะบางเป็นผลสืบเนื่องจากการความเสี่ยง เมื่อมีความเสี่ยงและเหตุการณ์เกิดขึ้น บุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือไม่สามารถจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ถือเป็นบุคคลเปราะบาง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549: 9)

“ความเปราะบาง” คือ สภาพที่ทำให้อ่อนแอหรืออ่อนด้อย ไม่มีกำลังและสามารถพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบ ทั้งไม่สามารถจะคาดการณ์หรือวางแผนล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพผลว่าเมื่อเกิดปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นจะจัดการอย่างไร และเมื่อได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นอยู่ในสภาพที่เสียหลักล้มหรือบอบช้ำแล้วจะสามารถลุกขึ้นและกลับคืนมาสู่สภาพที่เป็นปกติได้อย่างไร และได้รับเพิ่มเติมว่าความเปราะบางจะเกิดขึ้นได้ในสังคมที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคมตกอยู่ในสภาวะ “ถูกทิ้ง” จะด้วยเหตุที่ไม่สามารถก้าวตามกลุ่มอื่นได้ทันหรือไม่ได้รับความใส่ใจจากคนที่แข็งแกร่งกว่าก็ตาม ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ตกอยู่ในสภาพที่เปราะบางเสี่ยงต่อความยากลำบาก และประสบกับสภาพอันไม่พึงปรารถนาในการดำรงชีวิตหลายด้าน” (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2560)

สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ (2560) ระบุว่าความหมายของ “ประชากรกลุ่มเปราะบาง” (Vulnerable populations) โดยทั่วไปหมายรวมถึง “กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ, ชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย, ผู้ไม่มีหลักประกันสุขภาพ, เด็กในครัวเรือนยากจน, ผู้สูงอายุ, คนเร่ร่อนไร้บ้าน ผู้ติดเชื้อ HIV และผู้ที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังซึ่งรวมถึงการเจ็บป่วยทางจิต”

สำหรับหลักการหรือแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนเพื่อสังคม (Social Finance) แนวคิดพันธบัตรเพื่อสังคม แนวคิดความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) และรูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคม ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบและมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคม มีดังนี้

2.2 แนวคิดการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment)

ในปัจจุบันการลงทุนเพื่อสังคมมีหลายรูปแบบ วิวรรณ ธาราธิรัฐโชติ (2559) ได้ศึกษาการลงทุนเพื่อสังคม และมองว่าการลงทุนทางสังคมมีความแตกต่างจากการลงทุนทั่วไปที่มุ่งหวังผลตอบแทนทางการเงิน โดยเป็นการลงทุนที่มุ่งหวังผลตอบแทนที่ไม่จำเป็นต้องเป็นตัวเงิน แต่เป็นการมุ่งหวังผลตอบแทนทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ และลักษณะของการออกพันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond: SIB) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินการตาม SIP Model ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานของ SIB สามารถช่วยเติมเต็มช่องว่างของการลงทุนด้านสังคมในประเทศไทยได้ เนื่องจากเป็นการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แทนการให้บริการทางสังคมแบบต่างคนต่างทำที่แต่ละฝ่ายล้วนมีข้อจำกัดของตนเอง กล่าวคือ ภาครัฐมีภาระหน้าที่ให้บริการทางสังคมหลายด้านและส่วนมากเป็นไปในรูปแบบเหมาเช่า (One size fits all) ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ เนื่องจากไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างแท้จริง ในขณะที่องค์กรภาคสังคมที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนและเข้าใจสภาพที่แท้จริงของปัญหามักขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน ส่วนภาคเอกชนที่มีความพร้อมด้านเงินทุนและความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือสังคมผ่านโครงการ CSR ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญและเวลาในการทำโครงการเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง, 2562:11) ทั้งนี้ แนวคิดพันธบัตรเพื่อสังคม ได้ถูกนำไปพัฒนาและปรับใช้ในหลายประเทศ ในหลายรูปแบบ ทั้งการพัฒนาเยาวชน การศึกษา การดูแลคนไร้บ้าน และการฟื้นฟูสุขภาพ ภายใต้ชื่อโครงการ

ที่แตกต่างกัน เช่น Social Benefit Bond (ออสเตรเลีย), Social Bond (เยอรมันนี) หรือ Pay for Success Bond (สหรัฐอเมริกา) เป็นต้น ซึ่งจุดเด่นของพันธบัตรเพื่อสังคม หรือ พันธบัตรตอบแทนการพัฒนาสังคม (Social Impact Bond : SIB) นี้ คือ การให้ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนในการดำเนินการภาคบริการเพื่อสังคมแทนภาครัฐ ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย โดยภาครัฐได้ประโยชน์จากการที่ไม่ต้องลงทุนในการดำเนินการภาคบริการสังคมด้วยตนเอง และภาครัฐไม่ต้องรับผิดชอบหากการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และสำหรับภาคเอกชนแม้จะต้องรับภาระทั้งต้นทุนและความเสี่ยง แต่ก็จะได้รับผลตอบแทนจากภาครัฐจำนวนมากในกรณีที่สามารถดำเนินโครงการได้ประสบผลสำเร็จ แต่ทั้งนี้ การดำเนินการ SIB จำเป็นต้องมีตัวกลาง (intermediary) เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการเงินกองทุน และมีผู้ให้บริการทางสังคม (Social service provider) รับผิดชอบจัดกิจกรรมเพื่อสังคม (มูลนิธิเพื่อคนไทย, 2560)

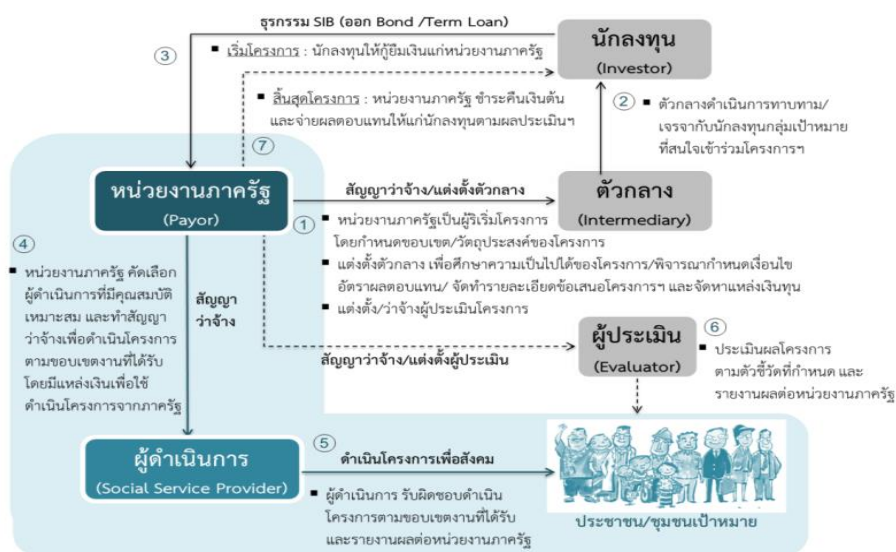

รูปที่ 1 Social Bond พันธบัตรเพื่อสังคมที่เป็นสุข

จากศึกษาพันธบัตรเพื่อสังคมของสำนักบริหารหนี้สาธารณะ (สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง, 2562 : 110-116) ได้นำเสนอการวิเคราะห์เพื่อออกแบบโครงสร้างหรือรูปแบบการระดมทุนด้วยพันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond : SIB) สำหรับประเทศไทย โดยทำการศึกษาปัจจัยพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการเพื่อสังคมในบริบทของไทยในปัจจุบัน อันประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคส่วนต่าง ๆ ภายใต้โครงสร้างหลักของ SIB โดยเทียบเคียงกับรูปแบบการออก SIB สำหรับโครงการเดี่ยว (Individual SIB) และจากผลการศึกษาของ OECD (2559) โดยภายใต้กรอบกฎหมายในปัจจุบัน สามารถออกแบบโครงสร้างโครงการ SIB ได้ใน 3 ลักษณะดังต่อไปนี้คือ

(1) **รูปแบบที่ 1** ลักษณะของโครงสร้าง Direct Social Impact Bond รูปแบบนี้หน่วยงานภาครัฐจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม เนื่องจากเป็นผู้ว่าจ้างผู้ดำเนินโครงการโดยตรง จึงสามารถกำหนดรูปแบบการให้เงินทุนแก่ผู้ดำเนินการได้เอง รวมทั้งยังสามารถกำกับติดตามการดำเนินโครงการของผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างใกล้ชิด ดังนั้น รูปแบบโครงสร้างนี้จึงเหมาะสมสำหรับในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนานวัตกรรม SIB สำหรับประเทศไทย เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจาก

การดำเนินโครงการ ส่วนนักลงทุนจะเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของการใช้จ่ายในการดำเนินโครงการเท่านั้น ตามภาพที่ 2

รูปที่ 2 โครงสร้างของ Direct Social Impact Bond
ที่มา : สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง (2562: 111)

(2) รูปแบบที่ 2 ลักษณะของโครงสร้าง Intermediated Social Impact Bond ลักษณะสำคัญของโครงสร้างคือ หน่วยงานภาครัฐจะเป็นผู้เริ่มโครงการเท่านั้น ส่วนการบริหารจัดการโครงการจะเป็นหน้าที่หลักของนักลงทุน โดยนักลงทุนจะเป็นผู้ทำสัญญาว่าจ้างผู้ดำเนินการโดยตรง ซึ่งรูปแบบนี้จะเริ่มจาก หน่วยงานภาครัฐกำหนดขอบเขต และวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้มีการทำสัญญากับผู้เกี่ยวข้อง 3 สัญญาเพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ คือ (1) สัญญาว่าจ้างหรือแต่งตั้งตัวกลาง (2) สัญญาการทำธุรกรรมกับนักลงทุน ซึ่งนักลงทุนจะดำเนินการคัดเลือกผู้ดำเนินการ/ผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและทำสัญญาว่าจ้าง (3) สัญญาว่าจ้างหรือแต่งตั้งผู้ประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระและได้รับการยอมรับจากนักลงทุนเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนด และรายงานผลต่อหน่วยงานภาครัฐเมื่อโครงการเสร็จสิ้น โดยหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่ชำระคืนเงินต้นและจ่ายผลตอบแทนให้แก่นักลงทุน ตามผลการประเมิน ซึ่งรูปแบบนี้นักลงทุนจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม เนื่องจากเป็นผู้ว่าจ้างผู้ดำเนินการโดยตรง แต่ประเด็นสำคัญคือ โครงการเพื่อสังคมต้องเป็นที่สนใจของนักลงทุนอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กร ความถนัดหรือความเชี่ยวชาญในการดำเนินโครงการ รวมทั้งการกำหนดเงื่อนไขอัตราผลตอบแทนของ SIB เนื่องจากนักลงทุนต้องเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงทั้งในแง่ของการบริหารจัดการและการดำเนินโครงการ และต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการทั้งกระบวนการ ตามรูปที่ 3

รูปที่ 3 โครงสร้างของ Intermediated Social Impact Bond
ที่มา : สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง (2562: 113)

(3) รูปแบบที่ 3 ลักษณะของโครงสร้าง Managed Social Impact Bond โครงสร้างนี้เป็นรูปแบบการทำงานที่มีความคล่องตัวสูง โดยเป็นการแก้ไขข้อจำกัดของการดำเนินการในรูปแบบของ Intermediated Social Impact Bond ที่นักลงทุนต้องแบกรับความเสี่ยงหลายด้าน ให้เป็นการกระจายความเสี่ยงในด้านการดำเนินโครงการให้แก่ตัวกลาง โดย Managed Social Impact Bond มีลักษณะสำคัญคือ หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ทำสัญญาว่าจ้างตัวกลาง โดยให้ตัวกลางมีหน้าที่สองประการคือ เป็นผู้จัดการแหล่งเงินทุน และเป็นผู้ว่าจ้างผู้ดำเนินการโดยตรง ทั้งนี้รูปแบบนี้ ภาครัฐจะเป็นผู้ริเริ่มโครงการจะกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการทำสัญญากับผู้เกี่ยวข้อง 3 สัญญา เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน คือ (1) สัญญาว่าจ้างหรือแต่งตั้งตัวกลาง (2) สัญญาธุรกรรมกับนักลงทุน หน่วยงานภาครัฐจะเป็นผู้ออกพันธบัตรหรือทำสัญญากู้เงินกับนักลงทุน เมื่อตัวกลางได้คัดเลือกผู้ดำเนินการที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และทำสัญญาว่าจ้างผู้ดำเนินการ/ ผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) เพื่อดำเนินโครงการตามขอบเขตงานที่ได้ตกลงกัน จากนั้นตัวกลางจะเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงานและกำกับ กำหนด รูปแบบการให้เงินทุนแก่ผู้ดำเนินการเอง โดยจะมีการเบิกจ่ายเงินกู้เพื่อใช้ดำเนินโครงการเพื่อสังคมตามวงเงินและเงื่อนไขที่กำหนดในธุรกรรม (3) สัญญาว่าจ้างหรือแต่งตั้งผู้ประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระและได้รับการยอมรับจากนักลงทุน

รูปที่ 4 โครงสร้างของ Managed Social Impact Bond
ที่มา : สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง (2562: 114)

จะเห็นได้ว่ารูปแบบ Managed Social Impact Bond นี้ ตัวกลางจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนิน โครงการเพื่อสังคม เนื่องจากเป็นทั้งผู้จัดหาแหล่งเงินทุนและผู้ว่าจ้างผู้ดำเนินโครงการโดยตรง ดังนั้น หน้าที่ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ดำเนินโครงการ กำหนดรูปแบบการให้เงินทุน และการกำกับติดตามโครงการจึงดำเนินการผ่านตัวกลางเป็นหลัก ซึ่งถือเป็นการกระจายความเสี่ยงในด้านการบริหารจัดการโครงการไปให้กับตัวกลางที่ภาครัฐแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ดำเนินการ ดังนั้น กลไกในการคัดเลือกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตัวกลางจึงมีความสำคัญยิ่ง โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทั้งในด้านการดำเนินโครงการเพื่อสังคมในขอบเขตงานที่ภาครัฐมอบหมาย และต้องมีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินด้วย

2.3 แนวคิดในการดำเนินงานของรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model)

2.3.1 หลักการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership)

เป็นรูปแบบการลงทุนเพื่อสังคมรูปแบบใหม่ที่ได้มีการพัฒนาในหลายประเทศ เป็นการบูรณาการการให้บริการทางสังคมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แทนการให้บริการทางสังคมในแบบต่างคนต่างทำตามข้อจำกัดของตัวเอง กล่าวคือ ภาครัฐมีภาระหน้าที่ให้บริการทางสังคมหลายด้าน ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณเนื่องจากไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างแท้จริง ในขณะที่องค์กรภาคสังคมที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน มีความเข้าใจสภาพที่แท้จริงของปัญหาแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน ส่วนภาคเอกชนนั้นก็มีความพร้อมด้านเงินทุนและความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือสังคมผ่านโครงการ/ กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ (CSR) ก็ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญและเวลาในการทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง ดร. บัญจวรา สุมะโน เจนพิงพร นักวิชาการอาวุโสของ ทีดีอาร์ไอ ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า ทั้งหมดนี้ทำให้ขาดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ หากรวมเงินที่ใช้แก้ปัญหาสังคมพบว่ามีจำนวนมากแต่กระจัดกระจายจึงยากที่จะวัดผลลัพธ์ได้ ซึ่งประเทศไทยมีการบริจาคโดยเฉลี่ยปีละ 70,000 ล้านบาท ส่วนใหญ่มาจากคนไทยใจบุญที่ถวายเงินให้วัดเพื่อสร้างกุศลแก่ตัวเอง โดยไม่ได้คิดหรือหวังว่าเงินนั้นจะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องคุ้มค่าและโปร่งใสหรือไม่ จากจุดนี้ก็นำมาซึ่งความพยายามของหลายฝ่ายที่คิดถึงการสร้างระบบนิเวศในการลงทุนทางสังคมของประเทศไทย ผ่านเครื่องมือที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคม

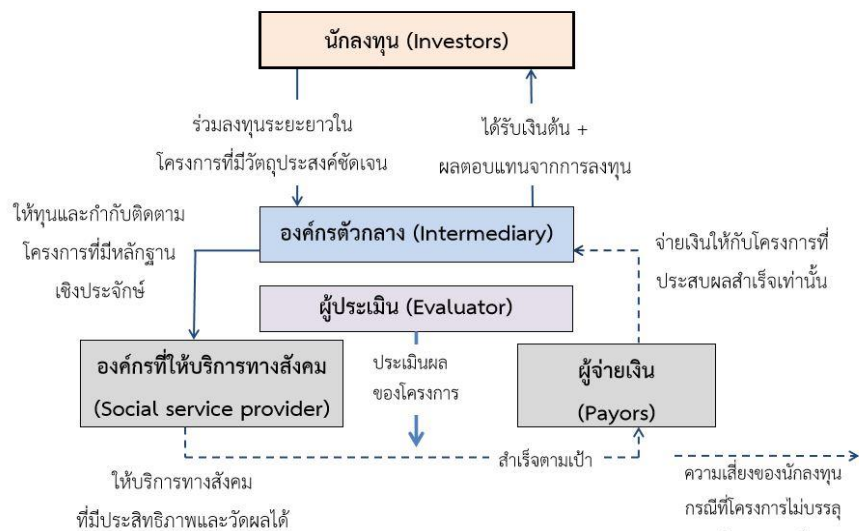
และเป็นความร่วมมือของคนทุกฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคสังคมร่วมแก้ปัญหา สำหรับรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model: SIPM) นอกจากจะสร้างการบูรณาการความร่วมมือของทั้ง 3 ภาคส่วนแล้ว ยังได้เน้นเรื่องการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการฯ ว่าได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เกิดผลลัพธ์เพื่อสังคมอย่างไร ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานแบบ SIPM สามารถเติมเต็มช่องว่างของการลงทุนด้านสังคมในประเทศไทยได้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560)

สำหรับความหมายของ “ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership: SIP) คือ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการออกแบบ ดำเนินการ และให้ทุนสนับสนุนแก่โครงการที่เน้นเชิงป้องกัน (preventive) และให้ความช่วยเหลือแต่แรกเริ่ม (early intervention) เพื่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางบวกที่เป็นรูปธรรม และลดค่าใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากไม่มีการป้องกัน และสามารถวัดผลได้” โดยมีแนวคิดมาจากการลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลง (Impact Investment) ซึ่งเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนคาดหวังผลลัพธ์ทางสังคม ควบคู่ไปกับผลตอบแทนทางการเงิน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสังคม (SIPM) สามารถตอบสนองต่อประเด็นปัญหาการลงทุนด้านสังคมรูปแบบเดิมในด้านของผลลัพธ์จากการดำเนินงานทางสังคม โดยการปรับรูปแบบจากการบริจาค การให้เงินแบบเปล่า ๆ มาเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนจะได้ผลตอบแทนเมื่อโครงการที่ลงทุนนั้นประสบผลสำเร็จ นับว่าเป็นปัจจัยที่จูงใจให้นักลงทุนต้องการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรภาคสังคมที่ตนให้เงินสนับสนุนไปด้วย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560: 1-10)

นอกจากนี้พบว่า ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมถูกเรียกแตกต่างกันไป แต่โดยมากแล้วจะรู้จักในนามว่า “พันธบัตรเพื่อสังคม” โดยเป็นความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมโครงการแรกของโลกที่เกิดขึ้นที่ประเทศอังกฤษ ในปีพ.ศ. 2553 และรูปแบบดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ในอีกหลายโครงการ เช่น ประเทศออสเตรเลียใช้คำว่า “Social Benefit Bond” แต่ในหลายประเทศก็มีการเรียกโครงการความร่วมมือที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคมว่า “Social Bond” ส่วนในสหรัฐอเมริกาโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมจะถูกเรียกว่า “Pay for Success” เป็นต้น

2.3.2 กรอบแนวคิดในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

กรอบแนวคิดของความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ประกอบด้วย ชั้นแรก นักลงทุนภาคเอกชนและประชาชนที่สนใจจะร่วมลงทุนในโครงการที่มีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานเพื่อสังคม เช่น เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนทุนทรัพย์ด้านการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ชั้นที่ 2 การทำสัญญากับผู้จ่ายเงินว่าจะจ่ายเงินต้นพร้อมผลตอบแทนให้แก่ผู้ลงทุน หากโครงการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ โดยมากมักจะเป็นภาครัฐที่มีภาระหน้าที่ที่ต้องดำเนินงานดังกล่าวอยู่แล้ว ชั้นที่ 3 เมื่อตกลงทำสัญญาแล้วจะมีองค์กรกลาง ทำหน้าที่ประสานงานและบริหารจัดการเงินทุนที่ได้รับจากนักลงทุน ชั้นที่ 4 องค์กรกลางบริหารจัดการเงินทุนโดยจะนำไปให้กับผู้ให้บริการทางสังคม เช่น มูลนิธิ หรือองค์กรสาธารณกุศล เพื่อดำเนินการตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ชั้นที่ 5 มีการประเมินผลการดำเนินงานจากผู้ประเมินผลที่องค์กรกลางจัดหามา และขั้นสุดท้าย เป็นการจ่ายผลตอบแทน หากผลลัพธ์ของการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าประสงค์ของโครงการ โดยที่พิจารณาจากตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมเช่น อัตราการเข้าถึงการศึกษาของกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในประเทศไม่ต่ำกว่า 80% ภายในระยะเวลา 10 ปี ผู้จ่ายเงินหรือรัฐบาลซึ่งเดิมที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต้องจัดบริการนั้นอยู่แล้ว ก็จะทำต้นทุนงบประมาณดังกล่าวมาจ่ายผลตอบแทนให้กับนักลงทุนตามที่ได้ตกลงทำสัญญาไว้ในตอนแรก

รูปที่ 5 กรอบแนวคิดในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคม
ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560)

จากภาพอธิบายได้ดังนี้ องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบตามภาพนี้ เมื่อผสมกันจะทำให้เกิดการลงทุนที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคม ซึ่งมีรูปแบบคือ **นักลงทุน** ร่วมลงทุนระยะยาวในโครงการเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายชัดเจนผ่าน **องค์กรตัวกลาง** โดยจะนำเงินของผู้ลงทุนซึ่งอาจจะเป็นภาคเอกชนหรืออาจหมายถึงองค์กรหรือกลุ่มใดก็ได้ที่สนใจแก้ปัญหาดังกล่าวและพร้อมที่จะลงเงินไปให้ **องค์กรที่ให้บริการทางสังคม** พร้อมกำกับติดตามโครงการ โดยระหว่างดำเนินโครงการจะมี **ผู้ประเมิน** เข้ามาประเมินผลของโครงการเมื่อโครงการสำเร็จตามเป้าหมาย **ภาครัฐ** จะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนจากการลงทุนตามที่ตกลงไว้ให้กับนักลงทุน

2.3.3 องค์ประกอบของรูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model: SIP Model) จากการศึกษาและทบทวนแนวคิดพื้นฐานของโครงการความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคม (SIP Model) ที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่า องค์ประกอบหลักสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560: 1-13)

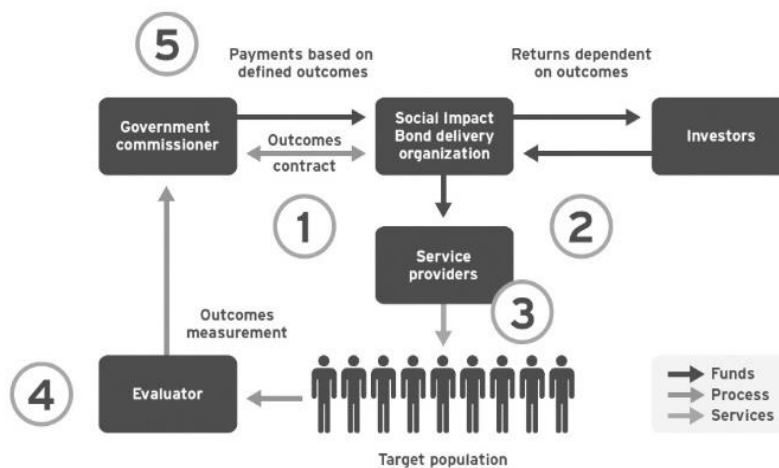
(1) **องค์ประกอบด้านการเงิน (financing Component)** ความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคม สามารถมีแหล่งเงินทุนได้จากหลายแหล่ง เช่น ระดมทุนผ่านพันธบัตร เงินบริจาคจากประชาชนที่มีจิตสาธารณะหรือบริษัทเอกชน หรือการจัดตั้งกองทุน เป็นต้น โดยเงินทุนนั้นจะนำมาให้องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินโครงการเพื่อสังคมแทนการใช้งบประมาณและดำเนินงานโดยภาครัฐ ซึ่งรัฐสัญญาว่าจะจ่ายเงินลงทุนและผลตอบแทนให้กับนักลงทุนต่อเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ สำหรับองค์ประกอบด้านการเงินของโครงการ SIP Model มีความหลากหลาย อาจใช้เกณฑ์ในการแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ **จำนวนแหล่งเงินทุน ประเภทของนักลงทุน และการจ่ายผลตอบแทน** ตัวอย่างตามรูปที่ 6

รูปที่ 6 องค์ประกอบด้านการเงินในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม
ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560)

สำหรับองค์ประกอบด้านการเงินในการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม เป็นเครื่องมือทางการเงินที่สามารถระดมทุนเพื่อใช้ดำเนินงาน ซึ่งปัจจุบันพบว่า นวัตกรรมทางการเงินที่มีการพูดถึงอย่างแพร่หลายในปัจจุบันคือ **พันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bonds : SIBs)** ถือเป็นกลไกใหม่ในการระดมเงินทุนสำหรับการส่งมอบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ทางสังคม เป็นนวัตกรรมทางการเงินที่กำลังได้รับความนิยมและทดลองใช้มากมายในหลากหลายประเทศในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา จุดเด่นของพันธบัตรเพื่อสังคม หรือ พันธบัตรตอบแทนการพัฒนาสังคม (Social Impact Bond : SIB) คือ การให้ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนในการดำเนินการภาคบริการเพื่อสังคมแทนภาครัฐ ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย โดยภาครัฐได้ประโยชน์จากการที่ไม่ต้องลงทุนในการดำเนินการภาคบริการเพื่อสังคมด้วยตนเอง ไม่ต้องรับผิดชอบหากการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และสำหรับภาคเอกชนแม้จะต้องรับภาระทั้งต้นทุนและความเสี่ยง แต่ก็จะได้รับผลตอบแทนจากภาครัฐจำนวนมากในกรณีที่สามารถดำเนินโครงการได้ประสบผลสำเร็จ แต่ทั้งนี้การดำเนินการ SIB จำเป็นต้องมีตัวกลาง (intermediary) เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการเงินกองทุน และมีผู้ให้บริการทางสังคม (Social service provider) รับผิดชอบจัดกิจกรรมเพื่อสังคม (มูลนิธิเพื่อคนไทย, 2560)

พันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond: SIB) เปรียบเสมือนสัญญาที่ภาครัฐในฐานะผู้ออกพันธบัตรสัญญา ได้สัญญาว่าจะจ่ายผลตอบแทนให้กับนักลงทุนเอกชนในฐานะผู้ถือพันธบัตร เช่น นักลงทุน ผู้ประกอบการทั่วไป ผู้ประกอบการเพื่อสังคม องค์กรไม่แสวงหากำไร (Non-governmental organization : NGOs) หรือมูลนิธิ เป็นต้น ในกรณีที่สามารถสร้างผลลัพธ์เพื่อสังคมให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยผลตอบแทนที่นักลงทุนจะได้รับคือ เงินลงทุนที่ใช้ในการดำเนินโครงการ บวกกับผลตอบแทนทางการเงินจากการลงทุน ซึ่งจะคำนวณเป็นสัดส่วนต่องบประมาณภาครัฐที่ลดลงในโครงการนั้น ๆ กล่าวคือ หากนักลงทุนสามารถช่วยให้ภาครัฐประหยัดงบประมาณในโครงการนั้น ๆ ลงได้มากเท่าไร นักลงทุนก็จะยิ่งได้ผลตอบแทนมากขึ้นเท่านั้น แต่หากนักลงทุนไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ก็จะไม่ได้รับค่าชดเชยหรือผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ อังโน อานันท์ เกียรติสารพิภพ, 2560)

รูปที่ 7 SIB Structure อธิบายการทำงานของพันธบัตรเพื่อสังคม
ที่มา : So and Jagelewski (2013)

ประโยชน์ของพันธบัตรเพื่อสังคม (1) ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาสังคม (2) สามารถประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายของภาครัฐที่มีอยู่อย่างจำกัด (3) สร้างแรงจูงใจในความรับผิดชอบต่อสังคม (4) ช่วยถ่ายโอนความเสี่ยงในการลงทุนของภาครัฐ และปลดล็อกข้อจำกัดต่าง ๆ (5) เสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม (6) ช่วยในการจัดสรรเงินทุน การกุศลเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและยุติธรรม (7) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างสถาบัน (8) เป็นแหล่งเงินทุนใหม่ในการระดมทุนเพื่อกิจการทางสังคม (9) สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรการกุศล สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรการกุศล (10) สร้างโอกาสในการลงทุนแก่นักลงทุนเอกชนที่หวังผลตอบแทนจากการลงทุนไป พร้อมกับการสนับสนุนการปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม

(2) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ (Management Component): เนื่องจากโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ประกอบด้วยหลายภาคส่วนในการดำเนินงานหลายโครงการ จึงต้องมีองค์กรตัวกลางเพื่อประสานงานทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ร่วมวางแผนโครงการกับนักลงทุน จัดหาและคัดเลือกผู้ให้บริการเพื่อดำเนินงาน บริหารและจัดสรรเงินทุนให้แก่ผู้ให้บริการ ดำเนินการหรือจัดหาผู้ประเมินผลสำเร็จและอำนวยความสะดวกในการจ่ายเงินทุนและผลตอบแทนจากภาครัฐให้กับนักลงทุน ในขณะเดียวกันบางโครงการที่มีขนาดเล็กก็อาจไม่จำเป็นต้องมีองค์กรตัวกลางโดยผู้จ่ายเงิน เช่น รัฐบาลท้องถิ่นอาจดำเนินการบริหารจัดการเอง สำหรับองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการของโครงการ SIP Model อาจใช้เกณฑ์ในการแบ่ง 2 ประการ คือ ผู้รับผิดชอบหลักและระยะเวลาในการดำเนินโครงการฯ

รูปที่ 8 องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560)

1) ผู้รับผิดชอบหลัก ได้แก่ คู่สัญญาหรือผู้ที่ทำข้อตกลงกับผู้จ่ายเงิน (Payer) จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักของโครงการ มี 3 ลักษณะ คือ 1.1) การทำข้อตกลงโดยตรงกับผู้ให้บริการทางสังคมจะเป็นการดำเนินโครงการรวมถึงการระดมทุนและการประเมินความเป็นไปได้และการกำหนดตัวชี้วัด โดยผู้จ่ายเงินและหรือองค์กรกลางจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายโครงการคัดเลือกและจัดจ้างผู้ให้บริการและคัดเลือกผู้ประเมิน 1.2) การทำข้อตกลงกับองค์กรตัวกลาง ซึ่งจะรับผิดชอบโครงการในเกือบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดโครงการ แต่ยกเว้นการให้บริการและการประเมินผล และ 1.3) การทำข้อตกลงกับนักลงทุน ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องในช่วงการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ คัดเลือกและจัดจ้างผู้ให้บริการ และว่าจ้างให้องค์กรตัวกลางบริหารจัดการโครงการในขั้นตอนอื่น ๆ

2) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของโครงการแต่ส่วนมากแล้วจะมากกว่า 1 ปีขึ้นไป เนื่องจากประเด็นทางสังคมจะเป็นเรื่องซับซ้อนหรือต้องใช้เวลาในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหามาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ทั้งนี้ การทำสัญญากับผู้ให้บริการทางสังคมมักทำเป็นปีต่อปีเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัดบริการในกรณีผู้ให้บริการรายเดิมไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้ หรือองค์กรตัวกลางเห็นว่าต้องปรับรูปแบบการให้บริการที่ผู้ให้บริการรายเดิมไม่สามารถทำได้

(3) องค์ประกอบด้านการประเมินผล (Evaluation Component): เนื่องจากความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมต้องการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและวัดผลได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่กลุ่มทุนในการให้เงินทุน และเพื่อให้รัฐบาลแน่ใจว่าจะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้กับนักลงทุน (ซึ่งก็คืองบประมาณของรัฐที่ต้องจ่ายเพื่อให้บริการทางสังคมอยู่แล้ว) ในโครงการที่ประสบผลสำเร็จเท่านั้น จึงต้องมีการตรวจสอบติดตามผลลัพธ์ของการดำเนินงานของผู้ให้บริการสังคม โดยต้องมีการจัดทำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เพื่อประมวลผลสำเร็จโดยผู้ประเมินที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลสำเร็จของโครงการ สำหรับองค์ประกอบด้านการประเมินผลของโครงการ SIP Model อาจใช้เกณฑ์ในการแบ่ง 2 ประการคือ วิธีการวัดผลลัพธ์ และประเภทของผลลัพธ์ที่วัด ซึ่งในโครงการหนึ่ง ๆ อาจมีวิธีการวัดผลลัพธ์ที่หลากหลายผสมกัน

วิธีการวัดผลลัพธ์

- การใช้สถิติข้อมูลทางการ เช่น คะแนนสอบ O-NET
- การเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลัง เช่น จำนวนการเข้าห้องฉุกเฉิน ก่อน-หลัง การได้รับการป้องกันโรคหอบหืดกำเริบ
- การทดลอง เช่น quasi-experiment หรือ randomized controlled trial

ประเภทของผลลัพธ์ที่วัด

- ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละคน เช่น กำหนดค่าตอบแทนสำหรับผลแต่ละอย่างในโครงการ ThinkForward
- ผลเปรียบเทียบระหว่าง Treatment group และ Control group เช่น โครงการ Peterborough เปรียบเทียบอัตราการกลับเข้าเรือนจำของกลุ่มที่ได้รับการบริการ กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการบริการ

รูปที่ 9 องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการในการดำเนินการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม
ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560)

สำหรับการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและวัดผลได้นี้ เป็นเครื่องมือการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI) ซึ่งสามารถวัดผลลัพธ์ของโครงการได้ และสามารถคำนวณผลตอบแทนให้กับผู้จ่ายเงินและนักลงทุนได้ โดยต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดของผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (ค่าเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) เนื่องจากผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเป็นการนำผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดจากดำเนินงานซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาแปลงเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและให้มูลค่าทางการเงินเพื่อให้สามารถนำไปคิดความคุ้มค่าทางการเงินที่เป็นสัดส่วนระหว่างมูลค่าของผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดจากการดำเนินงานกับมูลค่าของการลงทุนที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ดังนั้น ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน จึงประกอบไปด้วย 2 ตัวคือ ตัวชี้วัดด้านปริมาณ และตัวชี้วัดด้านการเงิน โดยที่ตัวชี้วัดด้านปริมาณคือค่าเชิงปริมาณของผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นจำนวนสามารถนับได้ ส่วนตัวชี้วัดด้านการเงินคือค่าเชิงปริมาณของผลลัพธ์ทางสังคมที่มีมูลค่าทางการเงิน เช่น บาท ดอลลาร์ หยวน เป็นต้น ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้ของผู้ที่ต้องการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมแต่ต้องทำให้เป็นหน่วยเดียวกันทั้งหมด (สถณี อาชวานันท์กุล และ ภัทรพร แยมะฮอ 2560; Nicholls et al. 2009; Social Value UK, 2015)

ขั้นตอนการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน ตามแนวทางของสำนักงานภาคประชาสังคม (Office for Civil Society) ภายใต้การดูแลของรัฐบาลอังกฤษ (เดิมใช้ชื่อ Office of The Third Sector) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นำมาใช้มี 5 ขั้นตอนคือ 1) กำหนดขอบเขตและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) สร้างแผนที่ผลลัพธ์ 3) เก็บรวบรวมข้อมูลผลลัพธ์และหาตัวชี้วัดประเมินมูลค่าทางการเงิน 4) รวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์และประมาณการการเกิดผลลัพธ์ 5) คำนวณผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557; Nicholls, et al., 2009)

สำหรับการรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ เพื่อหาผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการหรือองค์กรจริง ๆ และไม่ให้ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนสูงเกินจริงเมื่อนำไปคำนวณประกอบด้วย 4 ปัจจัยคือ 1) ผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) คือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วแม้ไม่มีโครงการหรือ

องค์กรนี้ 2) ผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการหรือองค์กรอื่นสร้าง (Attribution) 3) ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) คือผลลัพธ์ที่ไม่ใช่ส่วนเพิ่มจากการดำเนินโครงการแต่เป็นการทดแทนผลกระทบพื้นที่อื่น (ถ้ามี) และ 4) อัตราการลดลงของผลประโยชน์ (Drop off) เป็นการให้มูลค่าผลลัพธ์ทางสังคมในอนาคต (Nicholls et al., 2009) จากนั้นนำมาคำนวณผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Calculating the SROI) ซึ่งเป็นการหาสัดส่วนของมูลค่าทางการเงินของการลงทุนที่ใช้ดำเนินโครงการกับมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดจากการดำเนินโครงการที่เป็นมูลค่าปัจจุบัน) หาได้จากสูตร

$$\text{ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน} = \frac{\text{มูลค่าปัจจุบันทั้งหมด}}{\text{มูลค่าการลงทุนที่ใช้ไป}}$$

โดยที่มูลค่าปัจจุบัน (Present Value) มาจากแนวคิดค่าของเงินตามเวลา (Time Value of Money) ที่ว่าเงิน 1 บาทในวันนี้มีค่ามากกว่าเงิน 1 บาทในปีหน้า จากภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น และยังมีค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ก้อนนำไปคำนวณจึงต้องลดค่าของเงินในอนาคตให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน (Present Value) โดยใช้อัตราคิดลด Discount Rate) (Nicholls et al. 2009, The American Public Human Services Association 2013) ส่วนมูลค่าการลงทุนที่ใช้ไปต้องผ่านการวิเคราะห์จากค่าใช้จ่ายและสัดส่วนการดำเนินโครงการ (Nicholls et al., 2009)

อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้เรื่องการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลาย จึงต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพผู้ที่ทำหน้าที่ประเมิน หรือต้องใช้หน่วยงาน/สถาบันการศึกษา/องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ (สฤณี อาชวานันทกุล และคณะ, 2560)

2.3.4 ลักษณะของหน่วยงานและองค์กรที่สามารถทำหน้าที่และดำเนินการตามรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (SIP Model) ประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญหลักคือ นักลงทุน (Investor) องค์กรตัวกลาง (Intermediary) องค์กรผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) ผู้ประเมินผล (Evaluator) และผู้จ่ายเงิน (Payors) ซึ่งมีรายละเอียดลักษณะของหน่วยงานและองค์กรที่สามารถดำเนินการตามกรอบแนวคิดของความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560: 2-63; 3-115)

(1) **หน่วยงานและองค์กรที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ลงทุน (Investors)** ลักษณะของหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ลงทุนนั้น จะต้องมีความมุ่งมั่นในการลงทุนเพื่อสังคมและมีความประสงค์ที่จะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งระดับการลงทุนจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กร และพฤติกรรมการลงทุน เช่น ระดับความเสี่ยงที่องค์กรจะได้รับ และน้ำหนักความสำคัญระหว่างผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งผลตอบแทนของการลงทุนเพื่อสังคมจะขึ้นอยู่กับข้อตกลงและระดับความสำเร็จที่อยู่ในสัญญา

(2) **หน่วยงานและองค์กรที่สามารถทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง (Intermediary)** การมีองค์กรกลางสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งการดำเนินงานตามรูปแบบ SIP ไม่จำเป็นที่จะต้องมืองค์กรกลางเสมอไป แต่ข้อดีของการมีองค์กรกลางคือ การช่วยในการเจรจาระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีความตรงไปตรงมาและเป็นธรรม และช่วยสร้างและพัฒนาข้อตกลงและสัญญาระหว่างหน่วยงานทำให้โครงการมีความน่าสนใจต่อทุกฝ่ายมากขึ้น ซึ่งองค์กรกลางนี้ต้องเป็นองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือหรือเคยมีประสบการณ์ในการจัดตั้ง SIP หรือกิจกรรมเพื่อสังคมให้สำเร็จลุล่วงไปได้ดี ส่วนข้อเสียหลักของการมีองค์กรกลางคือ เรื่องของค่าใช้จ่ายในการบริหารองค์กรกลางที่เพิ่มขึ้น และเนื่องจาก SIP ยังเป็นรูปแบบที่ใหม่อยู่ในหลาย ๆ ประเทศ ดังนั้นการหาองค์กรกลางที่มีประสบการณ์อาจเป็นไปได้ยาก (Cabinet Office

Center for Social Impact Bond, 2017) และองค์กรที่เหมาะสมที่จะเป็นองค์กรกลางควรมีความมั่นคงในเรื่องของการบริหารจัดการ เคยมีผลงานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานให้สำเร็จ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรต่าง ๆ

ผู้ที่เป็นองค์กรกลางมีหน้าที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น

- จัดหาและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนร่วม
- ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อสังคม
- ช่วยเหลือด้านการเจรจาระหว่างหน่วยงาน
- จัดหาเงินทุน
- มีหน้าที่จ่ายเงินคืน
- ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ
- ควบคุมและติดตามการดำเนินงาน

ตัวอย่างขององค์กรกลางที่สามารถช่วยพัฒนาระบบกองทุน มีดังต่อไปนี้

- องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร เช่น องค์กรที่ทำด้านการวิจัยนโยบายเพื่อสังคม
- สถาบันการเงิน
- หน่วยงานรัฐบาล
- ทริสต์
- Special Purpose Vehicle (SPV) ซึ่งเป็นบริษัทจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคลเฉพาะกิจ

(3) หน่วยงานและองค์กรที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service providers) ลักษณะและหน้าที่ของผู้ให้บริการทางสังคมมีอยู่ 2 ลักษณะคือ (1) ผู้ให้บริการทางสังคมใช้เงินทุนเพื่อช่วยในการพัฒนารูปแบบการให้บริการเพื่อสังคมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ (2) ผู้ให้บริการทางสังคมขยายรูปแบบและโมเดลการบริการที่ประสบความสำเร็จแล้ว (So and Jagelewski, 2013)

ข้อดีของ Social Fund (SF) ต่อผู้ให้บริการทางสังคมมีดังนี้

- ผู้ให้บริการทางสังคมได้รับเงินลงทุนที่เป็นระยะยาว
- เป็นช่องทางที่จะเพิ่มปริมาณเงินลงทุนให้การบริการที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้ว
- มีความเป็นอิสระในการคิดค้นรูปแบบการบริการใหม่ ๆ ที่สามารถให้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ
- ได้รับความช่วยเหลือจากหลาย ๆ หน่วยงาน
- หากทำได้สำเร็จจะสามารถขอเงินลงทุนเพิ่มในการลงทุนรอบต่อไปได้ง่าย

ตัวอย่างของผู้ให้บริการ (Social Service providers) มีดังต่อไปนี้

- องค์กรไม่แสวงหากำไรที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ เช่น NGOs
- องค์กรภาครัฐที่สามารถเข้าถึงพื้นที่
- ธุรกิจเพื่อสังคม (แสวงหาผลกำไร และไม่แสวงหาผลกำไร)

ประเทศไทยมีองค์กรที่ให้บริการทางสังคมอยู่มากมายทั้งของภาครัฐและของภาคเอกชน ซึ่งตัวแปรที่สำคัญต่อความสำเร็จคือ ผู้ให้บริการควรมีความใกล้ชิดกับพื้นที่ที่มีปัญหา เพื่อความสะดวกในการพัฒนารูปแบบการให้บริการ ติดตาม และเก็บข้อมูล ในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือด้านให้บริการด้านสังคม ยกตัวอย่างเช่น *ด้านการศึกษา* - มูลนิธิดวงประทีปที่สอนเด็กเล็กในชุมชนแออัดด้วยหลักสูตรการศึกษาแบบมอนเตสซอรี (Montessori) และ Learn Education ที่มีระบบการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่นำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับ

หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ *ด้านสาธารณสุข* - เช่น มูลนิธิรักษ์ไทย มูลนิธิเอตส์แห่งประเทศไทย และองค์กรเอกชนที่มีความพร้อมในการให้บริการด้านสาธารณสุข โดยผู้ให้บริการควรมีเป้าหมายของโครงการเจาะจงโดยเฉพาะ โดยเริ่มต้นจากการทำโครงการนำร่องที่ออกแบบมาให้สามารถนำไปขยายผลได้ ซึ่งโครงการนำร่องนั้นจะเป็นขั้นตอนแรกเพื่อพิสูจน์ว่าโครงการนี้สามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้จริงก่อนนำไปขยายผล

(4) หน่วยงานและองค์กรที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้จ่ายเงิน (Payer) ในกรณีศึกษาของต่างประเทศพบว่าผู้ที่ทำหน้าที่จ่ายเงินคิ่ส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานภาครัฐในเขตพื้นที่ องค์กรไม่แสวงหากำไร (Foundation) หรือองค์กรเพื่อสังคม สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่อาจจะสามารถเป็นผู้จ่ายเงินคิ่ได้ คือ

- หน่วยงานภาครัฐในเขตพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบล
- หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลภารกิจด้านนั้น ๆ
- องค์กรไม่แสวงหากำไร (Foundation)
- องค์กรภาคเอกชนเพื่อสังคม

หากภาครัฐเป็นผู้จ่ายเงินจำเป็นต้องศึกษากฎระเบียบการใช้จ่ายเงินของภาครัฐ เนื่องจากงบประมาณภาครัฐส่วนใหญ่จัดสรรเป็นแบบผูกพันเป็นปีต่อปี กล่าวคือ งบประมาณที่ได้จำเป็นต้องใช้ในปีงบประมาณนั้น ๆ ดังนั้นต้องมีการปรับข้อสัญญาให้เป็นสัญญางบประมาณผูกพันหลายปี เพื่อที่จะสามารถเบิกจ่ายในปีที่สิ้นสุดโครงการได้

(5) หน่วยงานและองค์กรที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) ผู้ประเมินควรจะเป็นองค์กรอิสระที่มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบติดตามได้ และไม่ได้รับผลประโยชน์จากผลการประเมิน ซึ่งอาจจะเป็นองค์กรที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมิน ยกตัวอย่างเช่น สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประเมินควรมีส่วนร่วมในการออกแบบการเก็บข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่มีมาตรฐานสากลในการนำไปใช้วิเคราะห์ นอกจากมาตรฐานสากลแล้วผู้ให้บริการอาจจะได้ความรู้เพิ่มเติมต่าง ๆ จากนักวิเคราะห์หรือนักวิจัย

2.3.5 ขั้นตอนการดำเนินโครงการรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model: SIP Model: SIPM) การดำเนินโครงการการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม มีขั้นตอนในการริเริ่มและดำเนินการประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ดังรูปที่ 10 ดังนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560: 6-269)

รูปที่ 10 ขั้นตอนในการริเริ่มและดำเนินการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม
ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560)

(1) **ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ** ขั้นตอนนี้ ผู้รับผิดชอบหลัก คือองค์กรตัวกลางที่ต้องศึกษาความเป็นไปได้ตามเกณฑ์ โดยอาจมีผู้ให้บริการ และ/หรือนักลงทุนเข้าร่วมด้วย โดยการกำหนดประเด็นที่ต้องการทำ (ผู้เกี่ยวข้องหลัก คือผู้จ่ายเงินและคู่สัญญาซึ่งอาจเป็นผู้ให้บริการ มาร่วมกำหนดประเด็นที่ต้องการดำเนินการ) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (อาจใช้เกณฑ์พื้นฐาน 4 อย่างคือ สามารถสร้างผลลัพธ์ที่มีนัยสำคัญและวัดได้จริงเพื่อให้สามารถจูงใจนักลงทุนได้ มีระยะเวลาที่เหมาะสมในการก่อให้เกิดผลลัพธ์เพื่อให้นักลงทุนสามารถตัดสินใจได้ การมีหลักฐานว่าผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งควรเกิดจากการดำเนินงานในบริบทที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้ให้นักลงทุนเชื่อมั่นว่าโครงการประสบผลสำเร็จได้ และเงื่อนไขทางการเมืองและกฎหมายที่เหมาะสม) ในกรณีนี้ “โครงการเพื่อสังคม” ที่จะนำมาใช้เพื่อระดมทุน ต้องมีการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการระดมทุนของภาครัฐ ซึ่งเมื่อพิจารณาภาพรวมภารกิจของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ พบว่า ขอบเขตของโครงการภาครัฐนั้นครอบคลุมทั้งภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนทั่วไป การริเริ่มโครงการลงทุนขนาดใหญ่เพื่อพัฒนาประเทศในระยะยาว ตลอดจนการออกมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหรือแก้วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ยังรวมถึงภารกิจในการปกป้องแก้ไขปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง, 2562; 4)

(2) **จัดตั้งโครงการ** ขั้นตอนนี้ องค์กรกลางเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยการระดมเงินทุน (การระดมเงินทุน ขึ้นอยู่กับความน่าดึงดูดของโครงการต่อนักลงทุน และขึ้นอยู่กับผลการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ) ขั้นตอนการกำหนดบริการที่จะทำเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ พร้อมตัวชี้วัดและวิธีการประเมินที่ชัดเจน การสรรหาผู้ให้บริการ อาจมีมากกว่าหนึ่งรายที่ให้บริการแบบเดียวกัน เพื่อให้เกิดการแข่งขัน หรือผู้ให้บริการที่ให้บริการแตกต่างกันแต่เกี่ยวข้องกัน และขั้นตอนการเจรจาและจัดทำข้อตกลงกับผู้เกี่ยวข้อง กำหนดผลตอบแทน

(3) **ดำเนินโครงการ ให้บริการ กำกับติดตามการให้บริการ** ในขั้นตอนนี้ ผู้ให้บริการก็จะไปดำเนินโครงการตามที่ตกลงกัน โดยมีองค์กรตัวกลางติดตามตรวจสอบการให้บริการเป็นระยะ ซึ่งรูปแบบการให้บริการอาจปรับเปลี่ยนได้ หากระหว่างการดำเนินงานพบว่ามีแนวโน้มที่จะไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการตามเวลาที่กำหนด หรือมีรูปแบบการให้บริการที่ดีกว่า

(4) **ประเมินและจ่ายผลตอบแทน** ในขั้นตอนการประเมินผล ผู้ประเมินจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และมีประสบการณ์ในการประเมินโครงการที่คล้ายกันมาก่อน ต้องมีความเป็นกลางและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนในโครงการ อีกทั้ง ไม่มีชื่อเสียงที่ไม่ดีในการประเมินโครงการฯ จากนั้นก็จะพิจารณาการจ่ายเงินให้นักลงทุน

2.3.6 ข้อยกเว้น ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม กฎระเบียบในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์จากรายงานของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560: 6-269) ได้ระบุถึงกฎระเบียบในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมหลายประเด็น ได้แก่ การออกพันธบัตรรัฐบาล การจัดตั้งกองทุน การกำกับดูแลการบริหารจัดการกองทุน การใช้เงิน CSR เพื่อลงทุนในโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และการให้รัฐจ่ายเงินแก่เอกชนในฐานะนักลงทุน พบว่า การระดมทุนของรัฐในรูปแบบของพันธบัตร โดยทั่วไปแล้วคือการก่อหนี้โดยภาครัฐ ซึ่งการก่อหนี้ดังกล่าวจะถือเป็นหนี้สาธารณะ ตามนิยามของพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 ในมาตราที่ 4 ซึ่งจะดำเนินการได้เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ชดเชยการขาดดุลงบประมาณ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อปรับ

โครงสร้างหนี้สาธารณะ เพื่อให้หน่วยงานอื่นกู้ต่อและเพื่อพัฒนาตลาดตราสารหนี้ในประเทศ แต่การออกพันธบัตรเพื่อสังคมเพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามมาตรา 22 ไม่สามารถดำเนินการได้

(1) **ปัญหาในการระดมทุน** จากการศึกษารูปแบบของการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership: SIP Model) โดย ดร. บุญวรา สุมะโน และคณะ ทั้งในต่างประเทศและในประเทศ โดยสังเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบของต่างประเทศ จากนั้นนำมากำหนดกรอบในการศึกษาปัญหา 4 ด้านที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย ประกอบด้วย การพัฒนาการศึกษา การส่งเสริมสุขภาพ การเพิ่มผลิตภาพ SMEs และการส่งเสริมการจ้างงาน พบว่า การระดมทุนเพื่อสังคมที่ผ่านมาพบว่า มีข้อจำกัด 2 ประการหลัก คือ (1) ขาดการติดตามประเมินผลของการลงทุน เนื่องจากรูปแบบของการลงทุนด้านสังคมมักเป็นการให้เปล่า (การบริจาค) โดยผู้ให้ไม่ได้มีแรงจูงใจในการติดตามผลว่าเงินที่จ่ายเพื่อสนับสนุนประเด็นด้านสังคมนั้น ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายอย่างแท้จริงหรือไม่ และ (2) การลงทุนเพื่อสังคมนั้นขาดการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่มาตรการของรัฐที่มีอยู่ไม่ได้ช่วยอุดช่องว่างทั้งสองประการข้างต้นอย่างเพียงพอ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560.)

(2) **การใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมที่เป็นรูปธรรมตามแนวทางของ SIP Model** พบว่า มีตัวอย่าง 5 ประเภท ได้แก่ 1) พันธบัตรเพื่อสังคม 2) กองทุนแก้ปัญหาสังคม 3) เงิน CSR ของภาคเอกชน 4) งบประมาณที่รัฐจ่ายให้เอกชนในฐานะนักลงทุน 5) งบประมาณผูกพันข้ามปี แต่จากเครื่องมือทั้งหมดที่กล่าวมายังคงมีปัญหาและมีอุปสรรคที่ต้องแก้ไข เช่น การออกพันธบัตรยังไม่เกิดขึ้นจริงเพราะติดพระราชบัญญัติหนี้สาธารณะ ในขณะที่งบประมาณที่รัฐจะจ่ายคืนให้ภาคเอกชนในฐานะนักลงทุนยังไม่มีความหมายอนุญาตให้ทำได้ ส่วนเงินของเอกชนในการจัดกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จะนำไปลดหย่อนภาษีได้ก็ต่อเมื่อเป็นเงินให้เปล่า แต่จะไม่ได้ลดหย่อนภาษีถ้าให้ตาม SIP Model เพราะภาคเอกชนจะอยู่ในฐานะนักลงทุน ส่วนการจัดตั้งกองทุนนั้น พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนอาจมาจากเงินบริจาค เงินทุนของผู้ถือหุ้น เงินทุนจากการกู้ยืม หรือการระดมทุนผ่านทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Investment) หรือทรัสต์เพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน (Infra Trust) กองทุนรวมโครงสร้างพื้นฐาน (Infra Fund) และการลงทุนในโครงสร้างมาตรฐานแก้ปัญหาสังคม ซึ่งยังต้องมีการออกกฎหมาย มีการกำกับดูแล และการแก้ไขกฎหมายและระเบียบอีกมาก

(3) **การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการและประโยชน์ของ SIP Model** การสร้างการรับรู้และเข้าใจในรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ ในฐานะนวัตกรรมการลงทุนทางสังคมใหม่ ที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาสังคมเป็นผู้ปฏิบัติ นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องประชาสัมพันธ์แนวคิด SIP Model ให้แพร่หลาย เพื่อมั่นใจได้ว่าคนในสังคมมีความเข้าใจเรื่องนี้ตรงกัน เพราะเป็นงานที่มุ่งเน้นความร่วมมือจากคนหลายกลุ่ม ดังนั้น SIP Model นับเป็นเรื่องท้าทายสำหรับประเทศไทย และเป็นรูปแบบใหม่ที่อาจมาเติมเต็มหนทางสู่การพัฒนาด้านความยั่งยืน เพราะการลงทุนทางสังคมที่ต้องการให้เกิดผลลัพธ์ของการพัฒนาทั้งในด้าน “ทุนมนุษย์” “ทุนความรู้” ตลอดจน “ทุนทางสังคม” ที่รอการร้อยเรียงพลังเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยผู้คนในสังคม

2.3.7 การสร้างระบบนิเวศด้านการลงทุนทางสังคม จากข้อจำกัดของการระดมทุนเพื่อสังคม 2 ประการคือ ขาดการติดตามประเมินผลของการลงทุนทางสังคมส่วนใหญ่เป็นการให้เปล่า (การบริจาค) และการลงทุนเพื่อสังคมนั้นขาดการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560) ได้เสนอให้มีการสร้างระบบ

นิเวศด้านการลงทุนทางสังคมขึ้น โดยผ่าน SIP Model และได้เสนอถึงประเด็นที่จะช่วยสร้างระบบนิเวศด้านการลงทุนทางสังคมที่สำคัญ ดังนี้

(1) การสนับสนุนให้ผู้สนับสนุนภาคสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางสังคม อย่างเป็นระบบมากขึ้น ปัจจุบันการดำเนินงานของภาคสังคม ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือทางสังคม การแก้ปัญหาสังคม หรือการจัดบริการทางสังคม ไม่ได้จำกัดอยู่ที่การดำเนินงานขององค์กรการกุศลเท่านั้น แต่บริษัทเอกชน และประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของภาคสังคมมากขึ้น มีการดำเนินงานที่รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น หรือริเริ่มก่อตั้งกิจการที่ดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ทางสังคม ดังนั้นจึงควรมีวิธีในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สนับสนุนในภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหาสังคมได้มากขึ้น สามารถจำแนกผู้สนับสนุนในภาคสังคมออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ มูลนิธิและองค์กรภาคสังคม กิจการเพื่อสังคมและบรรษัทภิบาล รายละเอียดดังนี้

1) มูลนิธิและองค์กรภาคสังคม (Charities) เป็นองค์กรที่มีเป้าหมายหลักในการแก้ปัญหาสังคม ซึ่งพึ่งพาเงินอุดหนุนในการดำเนินการและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยรับเงินสนับสนุนอุดหนุนจากผู้บริจาค ปัจจุบันมีมูลนิธิและองค์กรภาคสังคมที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นองค์กรหรือสถานสาธารณกุศล ตามมาตรา 47 (7) แห่งประมวลรัษฎากร จำนวน 938 แห่ง ผู้บริจาคสามารถนำยอดเงินที่บริจาคไปลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ แต่ก็ยังมีมูลนิธิและองค์กรภาคสังคมอีกเป็นจำนวนมากที่ผู้บริจาคไม่สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ แต่ก็ยังได้รับเงินบริจาคจากภาคเอกชนและภาคประชาชน

2) กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) คือกิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยใช้กลไกตลาด เช่น การจำหน่ายสินค้าหรือบริการ และนำผลกำไรของกิจการเพื่อสังคมไปใช้ผลประโยชน์ทางสังคมตามวัตถุประสงค์ของกิจการ หรือนำไปขยายกิจการ ดังนั้น กิจกรรมเพื่อสังคมจึงอาจจะมีคามยั่งยืนทางการเงิน เพราะไม่ได้พึ่งพาเงินบริจาคที่ไม่แน่นอนตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยหลายแห่งกลับไม่มีความยั่งยืน เนื่องจากหลายปัจจัย เช่น ความสามารถในการบริหารจัดการการค้า ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ สินค้าหรือบริการที่ไม่ได้คุณภาพหรือไม่ดึงดูดผู้บริโภค เป็นต้น

3) บรรษัทภิบาล (Corporate Social Responsibility : CSR) หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ เป็นการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในองค์กรและต่อสังคมด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรภายนอกองค์กร การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ได้เป็นเพียงการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของสังคม แต่กิจการโดยบริษัทนั้น ๆ จะได้รับผลประโยชน์อื่นด้วย เช่น ผลประโยชน์ทางด้านการเงิน บริษัทสามารถนำยอดเงินที่บริจาคให้แก่องค์กรการกุศลหรือสถานศึกษามาลดหย่อนภาษีนิติบุคคลได้ และผลประโยชน์ทางอ้อมเช่น การได้รับความนิยมจากประชาชน การส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของกิจการ เป็นต้น

(2) การใช้มาตรการทางการคลังที่สนับสนุนการลงทุนด้านสังคม ภาครัฐได้มีมาตรการทางภาษี เพื่อสนับสนุนให้นักลงทุนจากภาคเอกชนทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่บริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านสังคม สามารถลดหย่อนภาษีเงินได้ ซึ่งสิทธิประโยชน์ทางภาษีจำแนกออกเป็น 2 ด้านหลักได้แก่ (1) มาตรการทางภาษีสำหรับนักลงทุนที่สนับสนุนองค์กรด้านสังคม ได้แก่ นักลงทุนที่สนับสนุนองค์กรด้านสังคมหรือองค์กรสาธารณกุศล และนักลงทุนที่สนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคม (2) มาตรการทางภาษีสำหรับนักลงทุนที่สนับสนุนกลุ่มเป้าหมายทางสังคมเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ นักลงทุนที่สนับสนุนการช่วยเหลือคนพิการ นักลงทุนที่สนับสนุนด้านการบำบัดฟื้นฟูและสงเคราะห์เด็กเยาวชนของสถานพินิจคุ้มครองเด็กเยาวชน และนักลงทุนที่สนับสนุนด้านการศึกษา (ลดหย่อนภาษีได้สำหรับเงินที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้แก่สถานศึกษาของราชการ สถานศึกษาขององค์กรรัฐบาล โรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่า

ด้วยโรงเรียนเอกชน หรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน) โดยนักลงทุนที่เป็นบุคคลธรรมดาจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้

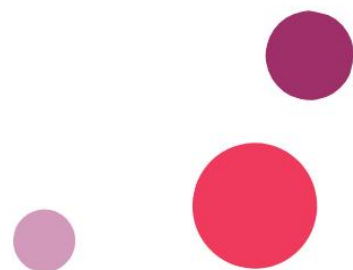
ดังนั้น ในการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ (ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม) ในการร่วมแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญคือ นักลงทุน (Investor) องค์กรตัวกลาง (Intermediary) องค์กรผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) ผู้ประเมินผล (Evaluator) และ ผู้จ่ายเงิน (Payors) จะต้องมีการทบทวนสถานการณ์และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในแต่ละองค์ประกอบดังกล่าว เพื่อนำมากำหนดเป็นรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่มีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ในแต่ละบริการทางสังคม และเมื่อทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ทำงานร่วมกันจะทำให้เกิดการลงทุนที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม เป็นแนวคิดที่สามารถสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ในการช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนขององค์กรที่ให้บริการทางสังคม และสามารถช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ เนื่องจากรัฐจะจ่ายผลตอบแทนให้คืนเฉพาะโครงการที่ประสบผลสำเร็จเท่านั้น ส่วนภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นนักลงทุนก็ได้ประโยชน์จากผลตอบแทนทางการเงินและผลลัพธ์จากการแก้ไขปัญหาสังคมที่มีความยั่งยืน แต่หากองค์กรผู้ให้บริการสังคมไม่สามารถดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ของเงินทุนได้รัฐบาลก็ไม่ต้องจ่ายผลตอบแทนให้แก่ นักลงทุนอีกทั้ง การดำเนินงานจะเป็นเอกชนเป็นผู้กำหนดโจทย์และปฏิบัติเอง เป็นการจ่ายผลตอบแทนที่มีประสิทธิภาพที่สุด และที่สำคัญคือสามารถติดตามวัดผลลัพธ์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ยังต้องมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ รายละเอียดในการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ลักษณะของการจัดบริการสังคมกลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไขทางสังคม วิธีการระดมทุนที่สร้างแรงจูงใจของนักลงทุนวิธีการบริหารจัดการโดยองค์กรกลาง การประเมินผลและการจ่ายคืนผลตอบแทน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการแก้ปัญหาทางสังคมที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในการจัดบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มเปราะบาง และกำหนดแนวทางการดำเนินการในการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยการถอดบทเรียนการดำเนินการที่มีในต่างประเทศทั้งในด้านการบริหารจัดการ การเงิน การประเมินผล และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และการปรับให้เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย รวมถึงจัดทำเป็นคู่มือการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

3.1 วิธีดำเนินการการวิจัย

โครงการการพัฒนาารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมประชากรกลุ่มเปราะบาง มีวิธีการดำเนินโครงการวิจัย ดังนี้

3.1.1 ทบทวนรูปแบบความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง วิเคราะห์ความเพียงพอ ปัญหาอุปสรรค รวมถึงศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางในต่างประเทศ ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การเงิน การประเมินผล

3.1.2 วิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ภายใต้บริบทประเทศไทย และจัดประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบความร่วมมือที่จัดทำขึ้น

3.1.3 จัดทำคู่มือเพื่อใช้ในการทำงานและจัดสัมมนาเผยแพร่แนวทางการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3.2 แผนการดำเนินงาน

โครงการการพัฒนาารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง มีแผนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ดังนี้

รายละเอียดกิจกรรม	ปี 2566									ปี 2567						
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.
1. ทบทวนรูปแบบความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย																

รายละเอียดกิจกรรม	ปี 2566									ปี 2567						
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.
2. ถอดบทเรียนรูปแบบความร่วมมือเพื่อนเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางของต่างประเทศ ทั้งการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค ในมิติการบริหารจัดการ การเงิน การประเมินผล			↔													
3. วิเคราะห์รูปแบบของความร่วมมือเพื่อนเน้นผลลัพธ์ทางสังคมที่เหมาะสมกับประเทศไทย ความเป็นไปได้ และความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					↔											
4. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ข้อคิดเห็นต่อผลการศึกษา								▲								
5. จัดทำร่างรายงานการศึกษา และแนวทางคู่มือการดำเนินการ											↔					
6. จัดประชุมกลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง							▲									
7. ปรับปรุงรายงานการศึกษา และคู่มือการดำเนินการ											↔					
8. จัดประชุมนำเสนอผลการศึกษา และรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ												▲				

รายละเอียดกิจกรรม	ปี 2566									ปี 2567						
	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.
9. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และคู่มือการดำเนินงาน												←				→
10. จัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาและคู่มือให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป																▲

3.3 กรอบแนวคิด และสมมติฐานงานวิจัย

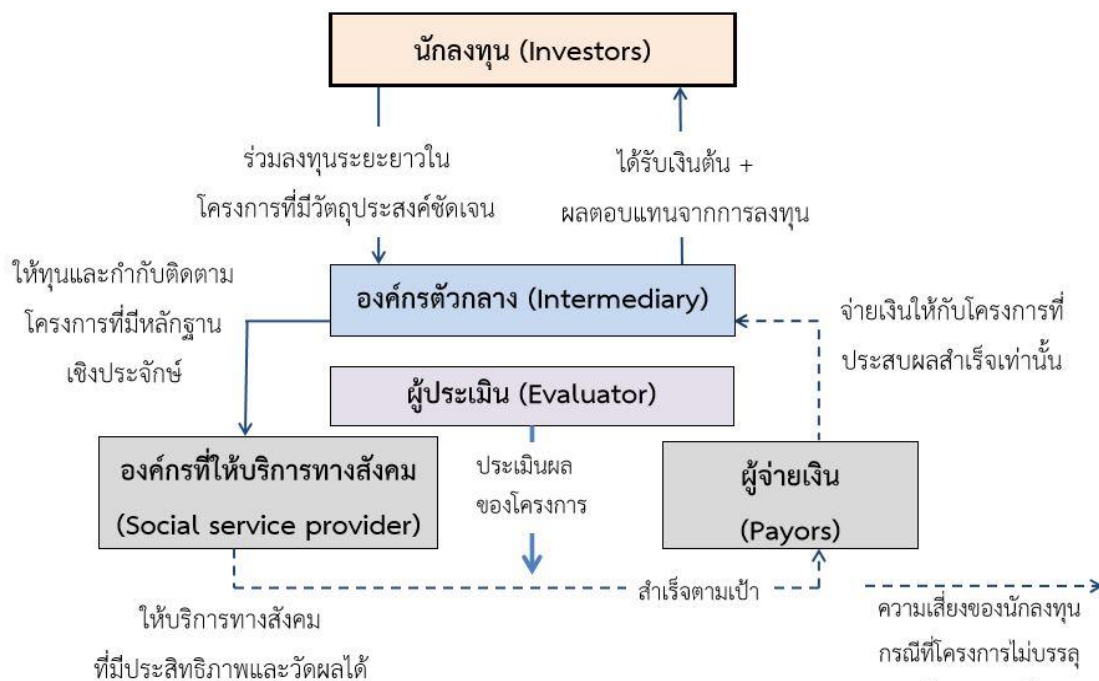
ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม เป็นความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการออกแบบ ดำเนินการ และให้ทุนสนับสนุนโครงการที่เน้นเชิงป้องกัน และให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางบวกที่เป็นรูปธรรม ลดค่าใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยมีแนวคิดมาจากการลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนคาดหวังผลลัพธ์ทางสังคมควบคู่ไปกับผลตอบแทนทางการเงิน จึงตอบสนองต่อประเด็นปัญหาการลงทุนทางสังคมเดิมในด้านผลลัพธ์จากการดำเนินงานทางสังคม โดยการปรับรูปแบบจากการให้แบบเงินให้เปล่า เป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนเมื่อโครงการลงทุนประสบความสำเร็จ จึงเป็นปัจจัยจูงใจให้นักลงทุนต้องการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรภาคสังคมที่ตนให้เงินสนับสนุนไป

3.3.1 สมมติฐานงานวิจัย

(1) รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการลดลงของงบประมาณภาครัฐในการจัดบริการทางสังคมสำหรับการดูแลประชากรกลุ่มเปราะบาง

(2) รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมทำให้ประชากรกลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ตามแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) นักลงทุนภาคเอกชนและประชาชนที่สนใจจะร่วมลงทุนในโครงการที่มีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานเพื่อสังคม และมีการทำสัญญากับผู้จ่ายเงิน ซึ่งมักเป็นภาครัฐที่มีภารกิจที่ต้องดำเนินงานดังกล่าวว่าจะจ่ายเงินต้นพร้อมผลตอบแทนให้แก่ผู้ลงทุนหากโครงการดังกล่าวบรรลุเป้าประสงค์ เมื่อตกลงทำสัญญาแล้วจะมีองค์กรกลางในการประสานงานและบริหารเงินทุน ซึ่งจะถูกนำไปให้การสนับสนุนองค์กรภาคสังคม ดำเนินการตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ และหากองค์กรภาคสังคมไม่สามารถดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนได้ รัฐบาลจะไม่ต้องผลตอบแทนให้แก่ักลงทุน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560)

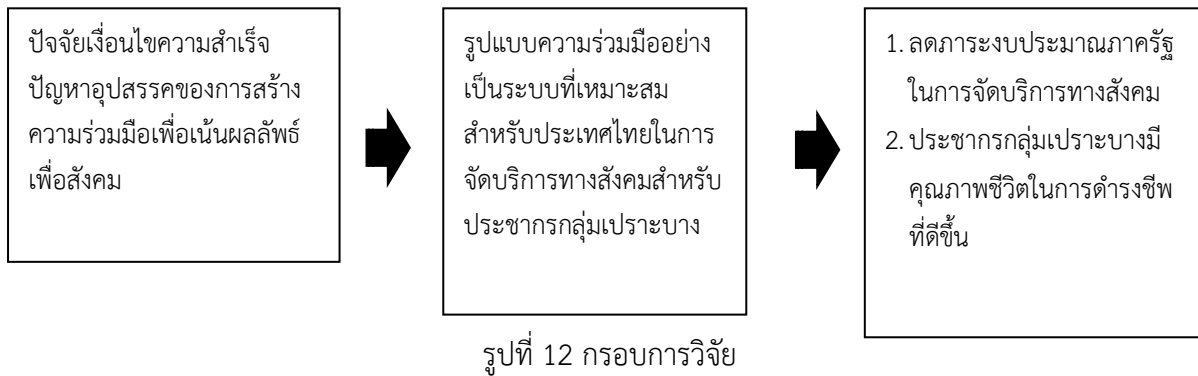
รูปที่ 11 แผนผังการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม
ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560)

ตามแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ตามภาพที่ 11 เมื่อผสมผสานกันทั้ง 5 องค์ประกอบ จะทำให้เกิดการลงทุนที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคม ซึ่งมีรูปแบบคือ นักลงทุน ร่วมลงทุนระยะยาวในโครงการเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายชัดเจนผ่าน องค์กรตัวกลาง โดยจะนำเงินของผู้ลงทุนซึ่งอาจจะเป็นภาคเอกชนหรืออาจหมายถึงองค์กรหรือกลุ่มใดก็ได้ที่สนใจแก้ปัญหา ดังกล่าวและพร้อมที่จะลงเงินไปให้ องค์กรที่ให้บริการทางสังคม พร้อมกำกับติดตามโครงการ โดยระหว่าง ดำเนินโครงการจะมี ผู้ประเมิน เข้ามาประเมินผลของโครงการ เมื่อโครงการสำเร็จตามเป้าหมาย ภาครัฐ จะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนจากการลงทุนตามที่ตกลงไว้ให้กับนักลงทุน

จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model) เป็นรูปแบบความร่วมมือใหม่ ๆ ที่เป็นการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งถือเป็นทางเลือกใหม่ในการระดมทุนของภาครัฐเพื่อดำเนินโครงการทางสังคมที่จะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนงบประมาณของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาทางสังคมที่มีจำนวนมากและหลากหลายผ่านการระดมทุนจากนักลงทุนที่มีความประสงค์ในการช่วยเหลือสังคม อีกทั้งยังเพิ่มโอกาสสำเร็จของโครงการเพื่อสังคมมากขึ้น โดยภาครัฐจะชำระคืนเงินต้นและผลตอบแทนให้กับผู้ลงทุนตามระดับความสำเร็จของโครงการ ซึ่งเป็นแนวทางที่น่าสนใจแนวทางหนึ่งที่น่าจะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาบริการทางสังคมในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3.3.2 กรอบแนวคิดโครงการวิจัย

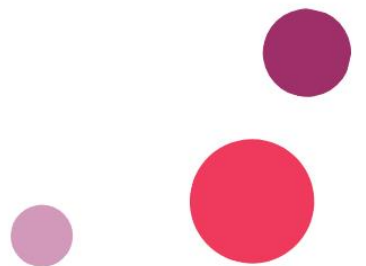
จากแนวคิดข้างต้น คณะผู้วิจัยนำมาแสวงหาองค์ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวกับรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง และใช้กำหนดกรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยมีกรอบแนวคิดโครงการวิจัย ดังต่อไปนี้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ในบทนี้ เป็นการศึกษาถึงการสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมในประเทศไทยทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมตลอดจนรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model) ที่ได้มีการดำเนินการในต่างประเทศในบริการทางสังคมที่หลากหลาย โดยจะครอบคลุมทั้งในด้านการเงิน การบริหารจัดการ การประเมินผล และปัญหาอุปสรรค โดยคณะผู้วิจัยได้รวบรวม ศึกษารูปแบบความร่วมมือที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศ วิเคราะห์และถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาโครงการเพื่อสังคมในต่างประเทศเพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดบริการสังคมในกลุ่มเปราะบางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

4.1 การสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมในประเทศไทย

สำหรับรูปแบบความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางในประเทศไทยในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะทบทวนถึงโครงการ/กิจกรรมที่ได้มีการดำเนินการของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐหรือเอกชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตของประชาชนตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป ในกลุ่มประชากรเปราะบาง ตามนิยามของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามกรณีศึกษา ได้แก่

กรณีศึกษาที่ 1 การสร้างคุณค่าร่วมทางสังคมระหว่างองค์กรและสังคมชุมชนอย่างสมดุล ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (ประเด็นด้านการเงินและการมีรายได้)

กรณีศึกษาที่ 2 ประเด็นด้านสาธารณสุข รูปแบบขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี”

กรณีศึกษาที่ 3 “โครงการผลลัพธ์ทางสังคมในภาคการก่อสร้าง” มูลนิธิบ้านเด็กประเด็นด้านการคุ้มครองเด็กและช่วยเหลือชุมชนแคมป์ก่อสร้าง

กรณีศึกษาที่ 4 ประเด็นด้านที่อยู่อาศัย การระดมทุนโดยการออกพันธบัตรเพื่อสังคมสำหรับการจัดการด้านที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ (สิงหาคม 2563)

กรณีศึกษาที่ 5 ประเด็นด้านบริการสังคมอื่น ๆ เช่น มูลนิธิเพื่อคนไทย

กรณีศึกษาที่ 6 โครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน ด้วย 3 พลังอาสา จังหวัดราชบุรี (ครั้งแรกของประเทศไทย)

สำหรับรูปแบบความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย มีดังนี้

4.1.1 กรณีศึกษาที่ 1 การสร้างคุณค่าร่วมทางสังคมระหว่างองค์กรและสังคมชุมชนอย่างสมดุลของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (ประเด็นด้านการเงินและการมีรายได้)

ปตท. ในฐานะบริษัทพลังงานแห่งชาติ มีพันธกิจในการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงทางพลังงาน พร้อมกับการเป็นองค์กรที่ดีของสังคม ผ่านการมีความรับผิดชอบต่อสังคมใน 4 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม คน และสิทธิมนุษยชน ร่วมกับบริษัทในเครือ บริษัทเครือข่ายพันธมิตร และเครือข่ายทางสังคมทั่วประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน ได้จัดตั้งโครงการดำเนินงานโดยเฉพาะได้แก่ สายงานผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่บริหารจัดการชื่อเสียงองค์กรและกิจการเพื่อสังคม (ผสญ.) ซึ่งประกอบด้วย 6 หน่วยงาน เพื่อประกอบ

กิจการทางสังคมในแต่ละมิติควบคู่ไปกับการสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร จากผลกำไรทางธุรกิจในส่วน 2% ของผลกำไรสุทธิในแต่ละปี ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ สนับสนุนความช่วยเหลือในรูปแบบการบริจาค (Donation) การรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบโครงการ (Corporate Social Responsibility : CSR) การสร้างคุณค่าร่วมเชิงสังคมในวิธีการสร้างคุณค่าทางธุรกิจ (Creating Shared Value : CSV) การดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) โดยมีความมุ่งหวังให้เกิดผลกระทบเชิงบวกสูงสุดต่อสังคม ชุมชนได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อสร้างอาชีพ พร้อมสนับสนุนด้านการตลาด ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูพร้อมเผยแพร่องค์ความรู้และสร้างรายได้ให้กับชุมชน เยาวชนได้รับการส่งเสริมการศึกษาจากการพัฒนาทักษะผู้สอนและระบบการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ผู้ด้อยโอกาสได้รับการส่งเสริมในทุกมิติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

ในปี 2565 ปตท. ยังคงยึดแนวทางการดำเนินงานทางสังคมใน 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านการพัฒนาคนชุมชนและสังคม (Social) และมิติด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Environment) ควบคู่ไปกับการสร้างการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการผลกระทบของการดำเนินธุรกิจต่อชุมชนรอบสถานประกอบการ ผ่านแนวทางการมุ่งเน้นระดมความสามารถและความเชี่ยวชาญของแต่ละบริษัทในกลุ่ม ปตท. มาบูรณาการร่วมกันเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีทางสังคมแบบองค์รวม โดยในปี 2565 ปตท. จัดสรรงบประมาณสำหรับการลงทุนทางสังคม รวมทั้งสิ้น 1,086.40 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.66 ของกำไรสุทธิจากการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งวิธีการดำเนินการของ ปตท. มีดังนี้

(1) การระบุกลุ่มเป้าหมาย กำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ครบถ้วนตามการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการกิจกรรมขององค์กรและพิจารณาตามระดับความสนใจและอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการและกิจกรรมองค์กร

(2) การจัดลำดับความสำคัญของชุมชน ประเมินระดับความสำคัญของชุมชนที่มีผลกระทบต่อโครงการและกิจกรรมขององค์กรและกำหนดวิธีการและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จำแนกตามระดับความสำคัญ

(3) การจัดทำแผนงานการมีส่วนร่วมกับชุมชน นำข้อมูลชุมชนมาจัดทำเป็นแผนงานการมีส่วนร่วมกับชุมชนตามระดับความสำคัญของชุมชนที่ได้จำแนกไว้

(4) การดำเนินงานตามแผนการมีส่วนร่วมกับชุมชน ดำเนินการมีส่วนร่วมกับชุมชนตามรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับชุมชน โดยมุ่งประเด็นและความสนใจในผลกระทบที่มีต่อชุมชนและคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของโครงการและกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(5) การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลชุมชน รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนทั้งหมดไว้อย่างเป็นระบบตลอดจนประมวลผลให้เป็นฐานข้อมูลไว้สำหรับการติดตามความก้าวหน้าและการขยายผลตามพันธะสัญญาต่าง ๆ ที่ได้เห็นชอบและตกลงร่วมกันกับชุมชน

(6) การตอบสนองการติดตามผลและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้อง ให้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงประเมินผลการดำเนินงาน และนำสิ่งที่พบมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนต่อไป

รูปที่ 13 ขั้นตอนการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ กลุ่ม ปตท.

ตัวอย่างโครงการหรือกิจกรรมที่สำคัญโครงการลมหายใจเดียวกันและโครงการลมหายใจเพื่อน้อง

การดำเนินงานกลุ่ม ปตท. ร่วมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ผ่านโครงการลมหายใจเดียวกันตั้งแต่ปี 2564 โดยสนับสนุนงบประมาณอุปกรณ์ทางการแพทย์ การจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม การจัดหน่วยวัคซีนเคลื่อนที่เชิงรุกในพื้นที่เปราะบางและมีความเสี่ยง ควบคู่ไปกับการเดินทางโครงการ Restart Thailand เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากการสร้างงานและรายได้ และการเพิ่มอัตราการจ้างงาน และเพิ่มศักยภาพการช่วยเหลือสูงสุดในการร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มูลนิธิโรงพยาบาลในเครือบางปะกอก และโรงพยาบาลปิยะเวท จัดตั้งหน่วยคัดกรองและโรงพยาบาลสนามครบวงจร (End-to-End) ทำให้กลุ่ม ปตท. ได้ต่อยอดโดยจัดตั้งบริษัท End-to-End Mobile @ 1745 เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ระบบสาธารณสุขในการรับมือสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั้งระดับมหภาคจนถึงระดับครัวเรือนและเด็กนักเรียนจำนวนมากที่เสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา นำมาสู่การจัดตั้ง “โครงการลมหายใจเพื่อน้อง” ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจของ ปตท. และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่ต้องการนำเด็กหลุดจากระบบการศึกษากลับเข้าเรียนในปีการศึกษา 2565 เป็นการคืนโอกาสให้แก่เด็กนักเรียนและเยาวชนในช่วงชั้นรอยต่อ โดยตั้งเป้าหมายมอบทุนการศึกษา 150 ล้านบาทผ่าน กสศ. ให้แก่เยาวชนจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจกว่า 60,000 คน ทั่วประเทศ ผ่านกิจกรรม PTT Virtual Run เพื่อแปลงกิจกรรมการเดินทางหรือวิ่งให้เป็นทุนการศึกษาที่เป้าหมาย 600,000 กิโลเมตร โดยระยะทางทุก 10 กิโลเมตรจะมีมูลค่าเป็นทุนการศึกษาจำนวน 2,500 บาท ซึ่งสามารถพาน้องกลับโรงเรียนได้ 1 คนในช่วงเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา โดยความสำเร็จของ 600,000 กิโลเมตรแรกที่ครบระยะได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว จุดประกายให้ ปตท. สานต่อกิจกรรมดังกล่าวด้วยเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่กว่าเดิมคือ 20 ล้านก้าวทอดใจ ให้กลายเป็นงบประมาณ 20 ล้านบาทเพื่อจัดตั้งกองทุนแรกเริ่มศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในวิกฤติการศึกษา ช่วยเหลือเด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบอย่างฉุกเฉิน การพัฒนาทักษะเพื่อการสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเกษตรกรและชุมชนผ่าน “โครงการนวัตกรรมสร้างรอยยิ้ม กลุ่ม ปตท.” โดย การดำเนินงานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่ง ในการส่งผลให้ ปตท. เป็นองค์กรที่มีผลคะแนน ชื่อวัดความมีชื่อเสียงขององค์กร (Corporate Reputation Score) เป็นอันดับ 1

ผลการดำเนินงาน ปี 2565

1. การสนับสนุนงบประมาณและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ร้อยละ 1.66 ของกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน (1,086.4 ล้านบาท)

2. การบริจาคในรูปแบบของสิ่งของและบริการ จำนวน 462.8 ล้านบาท

3. จำนวนผู้ที่ได้รับการจ้างงานจากโครงการ Restart Thailand จำนวน 23,354 อัตรา

ในปี 2565

4. จำนวนกลุ่มเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานโครงการนวัตกรรมสร้างรอยยิ้ม กลุ่ม ปตท. 45 กลุ่ม และมี 33 พื้นที่จาก 45 พื้นที่ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและค่าใช้จ่ายลดลงจากการดำเนินโครงการ

5. รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนช่องทางจำหน่ายสินค้าชุมชนผ่านแพลตฟอร์ม “ชุมชนยิ้มได้” จำนวน 28,375,482 ล้านบาท

6. จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือจากภัยพิบัติทางธรรมชาติผ่านการสนับสนุนเครื่องอุปโภคและบริโภคที่จำเป็น 15,000 คน

7. จำนวนผู้ด้อยโอกาสและเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ มากกว่า 348 คน

ผลตอบแทนจากการลงทุนเชิงสังคม (Social Return on Investment : SROI)

1. โครงการร้านกาแฟคาเฟ่เมซอนเพื่อสร้างโอกาส 7%

2. โครงการจัดหาเมล็ดกาแฟจากชุมชน 22.4%

2. โครงการ PTT Day Care 10%

4. โครงการ PTT Group Lounge 15%

5. โครงการบ้านเด็กหญิงธัญพร 10%

4.1.2 กรณีศึกษาที่ 2 ประเด็นด้านสาธารณสุข รูปแบบขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี”

กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ร่วมลงนาม MOU “โครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน ระหว่าง 12 กระทรวง 1 หน่วยงาน” แล้ว ได้เริ่มดำเนินการโดยการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลโครงการฯ จากนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักวิชาการสาธารณสุข สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมอนามัย กรมควบคุมโรค กรมสุขภาพจิต สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สำนักวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสุขภาพไทย) และทีมงานในระดับจังหวัดจาก จังหวัดพะเยา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดระยอง และจังหวัดตรัง

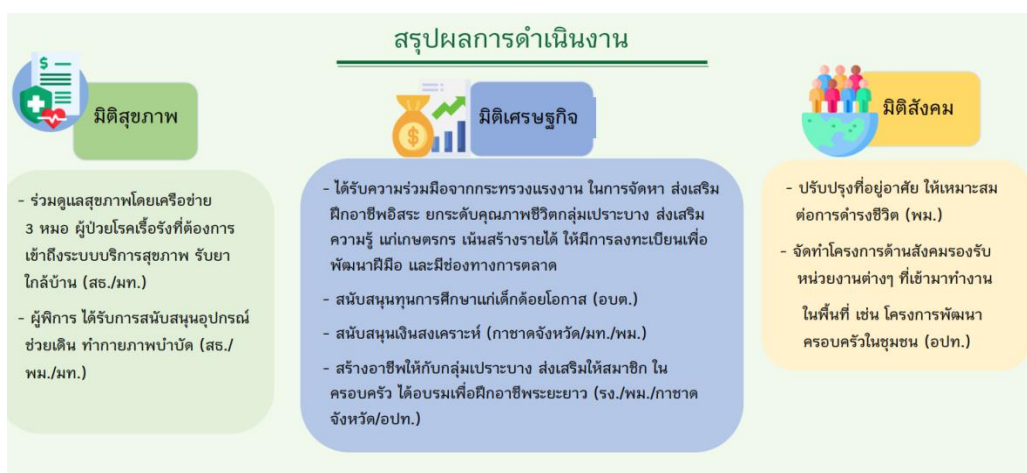
รูปที่ 14 กรอบแนวคิดการดำเนินโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ "ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี"

รูปแบบการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี”

1. ชี้แจงสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกลไกและบทบาทของเครือข่ายระดับพื้นที่
 - 2.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) มีการจัดทีม 3 หมอและทีมหมอครอบครัว เพื่อสร้างระบบและกลไกในการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว พัฒนาศักยภาพคนในครอบครัว ให้สามารถพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพและมีความฉลาดทางด้านสุขภาพ ส่งเสริมความเข้มแข็งระบบปฐมภูมิในพื้นที่ เพื่อการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องแบบองค์รวม
 - 2.2 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) มีการจัดทีม One Home ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการรายครอบครัว ส่งเสริมการสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาความมั่นคงในครอบครัว (Productive Welfare) ดูแลสมาชิกในครอบครัวที่ต้องได้รับการเยียวยาและดูแลอย่างต่อเนื่อง
 - 2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ รายครัวเรือน พัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
3. สนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาระบบบริการสุขภาพในกลุ่มเปราะบาง และพัฒนาศักยภาพสุขภาพที่ดีทุกกลุ่มวัย ภายใต้สภาพปัญหาของพื้นที่เป้าหมาย
4. พัฒนาเครื่องมือในการคัดเลือกครอบครัวเป้าหมาย
5. ชี้แจงการดำเนินงานโครงการให้กับบุคลากรภาครัฐและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องของจังหวัดเป้าหมาย
6. ติดตามการดำเนินงานของพื้นที่ขับเคลื่อนโครงการฯ โดยคณะกรรมการระดับจังหวัดเป้าหมาย
7. รายงานผล ถอดบทเรียน และสรุปผลการดำเนินงานเพื่อการขยายผล

ขั้นตอนดำเนินการในระดับจังหวัด

1. คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกครอบครัวกลุ่มเป้าหมายจังหวัดละ 2 อำเภอ เขตเมืองและเขตชนบท อำเภอละ 1 ตำบล (เก็บข้อมูล 10 ครอบครัวต่อ 1 ตำบล) โดยใช้ข้อมูลจาก TPMAP
2. สสำรวจข้อมูลและประเมิน (ก่อน) รายครอบครัว และรายบุคคล ด้วยเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนารายครอบครัว (Family Care Plan)
4. ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามแผนอย่างมีส่วนร่วม และระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่
5. ติดตามประเมินผล (หลัง) การพัฒนารายครอบครัว ด้วยเครื่องมือที่ส่วนกลางพัฒนาขึ้นในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม
6. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครอบครัวเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

รูปที่ 15 ผลการดำเนินงานโครงการครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี

ผลการดำเนินงาน พบว่า สามารถคัดกรองและประเมินผลบุคคลในครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพทั้ง 5 มิติ สามารถชี้เป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถค้นพบคนด้อยโอกาส คนที่เข้าไม่ถึงบริการ คนยากจน ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ ได้ สามารถจัดการแก้ปัญหาเร่งด่วนได้ทันที ประสานงานกับหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เพื่อแก้ปัญหา รวมถึงการดึงภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนและนอกชุมชน ให้มีส่วนร่วมแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุปความสำเร็จ เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Unity District Health Team) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Community Participation) การมุ่งเน้นการให้บริการ ค้นหาประเด็นร่วมกัน (Customer Focus) การทำงานจนเกิดคุณค่าทั้งผู้ให้และผู้รับ (Appreciation) การแบ่งปันทรัพยากรและพัฒนาบุคลากร (Resource Sharing & Human development) การให้บริการสุขภาพตามบริบทที่จำเป็น (Essential Care)

ข้อเสนอแนะจากการดำเนินโครงการ

(1) การนำข้อมูลกลุ่มครอบครัวเปราะบางเข้าสู่เวทีของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ) จะทำให้สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนได้มากและรวดเร็ว โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน

(2) การบูรณาการงานในกิจกรรมหลัก เช่น งานโครงการครอบครัวมั่นคง บูรณาการในงานประจำของ LTC เพื่อสำรวจความต้องการ หรือความจำเป็นของครอบครัวนั้น ๆ เพิ่มเติมจากประเด็นด้านสุขภาพ

(3) ความเชื่อมโยงในการดูแลช่วยเหลือในแผนงานปกติ และแผนงานพิเศษเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2565 ร่วมกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พระภิกษุสงฆ์ องค์การเอกชน และควรเพิ่ม กศน. และพัฒนาชุมชนมาร่วมโครงการด้วย

(4) การขับเคลื่อนกระบวนการทำงานร่วมกัน เช่น การประชุม ออกติดตาม ประเมินผล กำหนดแผนบูรณาการกับหน่วยงานอื่นในปีงบประมาณ 2565

จะเห็นว่า การดำเนินการการจัดตั้งศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ) การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) การจัดทำโครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน ระหว่าง 12 กระทรวง 1 หน่วยงาน และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติด้วยโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี” เป็นการดำเนินการที่เป็นบทบาทหน้าที่ของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ในการจัดบริการทางสังคมให้กับกลุ่มคนเป่าหมาย และกลุ่มเป่าหมายที่พบส่วนใหญ่คือกลุ่มเปราะบางในมิติสุขภาพ การศึกษา รายได้ การมีงานทำ ที่อยู่อาศัย และการเข้าถึงบริการสังคมต่าง ๆ ซึ่งการแก้ปัญหาทั้งการดำเนินการและงบประมาณยังคงอาศัยงบประมาณของรัฐ และประชาชนที่มีจิตศรัทธาเท่านั้น จึงควรพิจารณาถึงแหล่งทุนที่จะมาสนับสนุนและแก้ปัญหาที่เกิดจากการคัดกรองและค้นพบนี้ น่าจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของลุ่มเปราะบางดีขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

4.1.3 กรณีศึกษาที่ 3 “โครงการผลลัพธ์ทางสังคมในภาคการก่อสร้าง”ประเด็นด้านการคุ้มครองเด็กและช่วยเหลือชุมชนแคมป์ก่อสร้าง มูลนิธิบ้านเด็ก

ผู้ดำเนินการ มูลนิธิเครือข่ายพัฒนาบ้านเด็ก ซึ่งได้จดทะเบียนและทำงานร่วมกับภาคการก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยอย่างใกล้ชิดตั้งแต่ปี 2553 จึงได้ริเริ่มโครงการผลลัพธ์ทางสังคมในภาคก่อสร้างโดยร่วมกับยูนิเซฟ ผู้พัฒนาสังหาริมทรัพย์และบริษัทก่อสร้าง ตั้งแต่ปี 2561

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ เพื่อช่วยเหลือพัฒนาปรับปรุงด้านการเข้าถึงบริการสาธารณะที่สำคัญและมาตรฐานการดำรงชีพในแคมป์ก่อสร้างของลูกจ้างและครอบครัว

ความเป็นมาและความสำคัญ โครงการเพื่อผลลัพธ์ทางสังคมเริ่มมาจากความท้าทายทางสังคมคือ ประเทศไทยมีเด็กพลัดถิ่นอาศัยอยู่ประมาณ 500,000 คน (เป็นเด็กผู้ไร้สัญชาติ 200,000 คน และเด็กซึ่งเป็นบุตรของแรงงานพลัดถิ่น 300,000 คน) ซึ่งจำนวนแรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียนในประเทศไทยทำงานในภาคการก่อสร้างคิดเป็นสัดส่วน 21.4% โดยข้อมูลของกระทรวงแรงงาน ณ เดือนกรกฎาคม 2562 พบว่า มีแรงงานข้ามชาติจำนวน 600,000 คนที่ทำงานในภาคส่วนนี้ และข้อมูลขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ระบุว่ามียูนิเซฟในภาคการก่อสร้าง 44.5% ถูกว่าจ้างอย่างไม่เป็นทางการและไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมในทุกรูปแบบ และเนื่องจากภาคการก่อสร้างมีการจ้างงานทั้งชาวไทยและแรงงานข้ามชาติขนาดใหญ่ที่สุดภาคส่วนหนึ่ง ทำให้มีเด็กหลายพันคนต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่ในบ้านพักลูกจ้างชั่วคราวในแคมป์ก่อสร้างเป็นทั้งเด็กที่พลัดถิ่นมากับพ่อแม่หรือเด็กที่เกิดในประเทศไทย เนื่องจากลักษณะของแคมป์ลูกจ้างก่อสร้างขึ้น

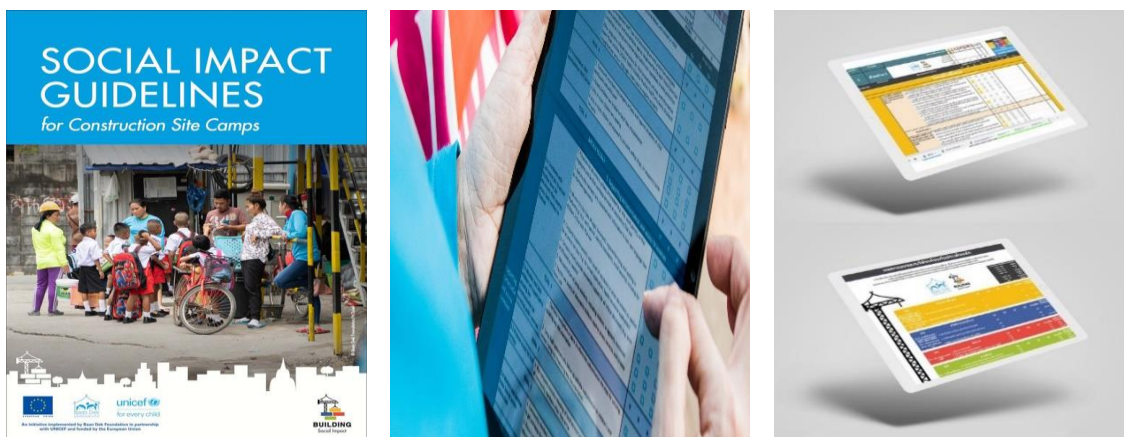
ชั่วคราว ทำให้สภาพความเป็นอยู่ไม่ค่อยปลอดภัย ไม่ถูกสุขอนามัย และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อีกทั้งในหลายกรณีฝ่ายบริหารจัดการของบริษัทที่รับเหมาก่อสร้างนั้นยังขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสภาพของลูกจ้าง เช่น ลูกจ้างและลูกจ้างอาจประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การศึกษา และบริการทางสังคม ซึ่งสาเหตุของการเข้าไม่ถึงบริการดังกล่าวเกิดจากการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติและครอบครัวที่ยังมีช่องว่างอยู่ ได้แก่ การขาดเอกสารประกอบการทำงาน อุปสรรคด้านภาษา ความจำเป็นที่ต้องย้ายถิ่นฐานอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากระยะเวลาของโครงการก่อสร้างมีลักษณะสั้น เด็กพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่ในแคมป์จึงเสี่ยงที่จะเผชิญความรุนแรง การถูกทอดทิ้ง และถูกแสวงประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสาเหตุดังกล่าวเป็นปัจจัยทำให้ความเสี่ยงเหล่านี้รุนแรงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ

การดำเนินโครงการ การเริ่มโครงการ ในปี 2559 มูลนิธิเครือข่ายพัฒนาบ้านเด็กกรีเริ่มความร่วมมือกับยูนิเซฟประเทศไทย ในการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานทางสังคมของภาคการก่อสร้างโดยรวมอย่างเป็นระบบ โดยได้รับความร่วมมือจากภาคการก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ ต่อมาในปี 2561 มูลนิธิเครือข่ายพัฒนาบ้านเด็กและยูนิเซฟได้เผยแพร่รายงานการศึกษาเรื่อง “สร้างสรรค์อนาคตประเทศไทยเกื้อหนุนชีวิตเด็กในแคมป์ก่อสร้าง” ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับช่องโหว่ต่าง ๆ ที่เด็กในแคมป์ก่อสร้างต้องเผชิญ รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับบริษัทก่อสร้าง พร้อมกับระบุแนวทางแก้ไขปัญหาสภาพความเป็นอยู่ในแคมป์ รายงานฉบับดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการ**จัดทำกรอบปฏิบัติการเชิงใหม่** ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 12 ด้าน อันเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่บริษัทต่าง ๆ ในการปรับปรุงมาตรฐานทางสังคม โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 หัวข้อหลัก ได้แก่ (1) โครงสร้างพื้นฐาน (2) สวัสดิการและบริการ (3) สุขภาพ และ (4) การศึกษา ซึ่งกรอบปฏิบัติการเชิงใหม่นำเสนอหนทางการพัฒนาปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่และอนาคตของเด็กหลายหมื่นคนในประเทศไทยที่มีความเรียบง่ายและค่าใช้จ่ายน้อย โดยประมาณการว่าเงินทุกบาทที่ใช้จ่ายในแคมป์ก่อสร้างจะสร้างผลตอบแทนคืนมาในแง่ของมูลค่าทางสังคมที่มีต่อผู้ที่อาศัยอยู่ในแคมป์มากถึง 7 บาท (มูลนิธิบ้านเด็ก, 2565) ซึ่งกรอบปฏิบัติการเชิงใหม่ที่ประกอบด้วย 12 ข้อปฏิบัติของการพัฒนาที่สร้างผลลัพธ์ทางสังคมต่อเด็กและลูกจ้างที่อาศัยอยู่ในแคมป์ที่พักคนงาน รายละเอียดของข้อปฏิบัติ ดังนี้

- (1) โครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย
 - ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยมากขึ้น
 - มีระบบจัดการของเสียที่ดีขึ้น มีน้ำสะอาด สุขาภิบาล และสุขอนามัย
 - สร้างโอกาสและพื้นที่สำหรับมีปฏิสัมพันธ์และเล่นกับเด็กอื่น
- (2) สวัสดิการและบริการ
 - ความรู้เกี่ยวกับกฎปฏิบัติและมาตรการป้องกันภายในแคมป์
 - ให้การสนับสนุนด้านเอกสารและการเข้าถึงบริการต่าง ๆ
 - มีพัฒนาการทางสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- (3) สุขภาพ
 - สนับสนุนการเข้าถึงวัคซีน
 - สนับสนุนการเข้าถึงบัตรประกันสุขภาพ
 - สนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพพื้นฐานและการปฏิบัติ
- (4) การศึกษา
 - สนับสนุนการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน
 - สนับสนุนการลงทะเบียนเข้าเรียนในโรงเรียน
 - การสนับสนุนเกี่ยวกับโรงเรียนผ่านการศึกษานอกระบบ

มูลนิธิบ้านเด็ก ให้การสนับสนุนทางสังคมโดยตรงและเสริมพลังชุมชนแก่ครอบครัว ผู้อพยพและครอบครัวชุมชนกลุ่มน้อยในชุมชนแออัดในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ปี 2545 หลังจากการก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่เฟื่องฟู ในช่วงต้นปี 2553 มูลนิธิบ้านเด็กเริ่มให้ความสำคัญกับเด็กและคนงานมากขึ้น ในค่ายก่อสร้างรองรับการเข้าถึงบริการสาธารณะ ต่อมาจึงริเริ่มโครงการสร้างผลกระทบต่อสังคมเป็นความร่วมมือที่ขับเคลื่อนโดยมูลนิธิบ้านเด็กและได้รับการสนับสนุนจากยูนิเซฟ และผู้นำด้านการก่อสร้างของไทย เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และการเข้าถึงบริการของคนงานและบุตรหลานที่อาศัยอยู่ในแคมป์ก่อสร้างทั่วประเทศ การขับเคลื่อนของมูลนิธิบ้านเด็ก ขับเคลื่อนด้วยวิสัยทัศน์ในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และการเข้าถึงบริการของคนงานและบุตรหลาน (BSI Initiative)

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคม

ภาพรวมของ BSI Initiative, Framework และ Toolkit สำหรับผู้บริหารของทั้งผู้รับเหมาก่อสร้างและผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ แนวปฏิบัตินี้ให้คำแนะนำว่า กรอบงานสามารถสนับสนุนกลยุทธ์ความยั่งยืนทางสังคมที่มีอยู่ของธุรกิจได้อย่างไร โดยสอดคล้องกับกรอบการรายงานระหว่างประเทศและระดับชาติที่เกี่ยวข้องและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน

เครื่องมือประเมินตนเอง ชุดเครื่องมือ BSI เป็นเครื่องมือ Open Source ที่ธุรกิจสามารถใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพความยั่งยืนทางสังคมในแคมป์ก่อสร้างเครื่องมือเหล่านี้ออกแบบมาเฉพาะสำหรับภาคการก่อสร้างของไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากประสบการณ์ระดับภาคพื้นดินเป็นเวลาหลายปี และการให้คำปรึกษาอย่างกว้างขวางกับทั้งชุมชนและภาคธุรกิจ รวมถึงความเชี่ยวชาญจากองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ธุรกิจต่าง ๆ สามารถรวมเข้าด้วยกันได้อย่างง่ายดายเพื่อเพิ่มความยั่งยืนทางสังคมโดยเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ความยั่งยืนที่กว้างขึ้น

เครื่องมือช่วยสำหรับนำ กรอบปฏิบัติการไปใช้

แนวทางการเสริมสร้างผลลัพธ์ที่ดีทางสังคม

แนวทางนี้จัดทำโดยมูลนิธิบ้านศึกษา ซึ่งจะทำให้เด็กมีภาพรวมของปัญหา และขึ้นตอนทั่วไปของภาคใช้เครื่องมือและภาคดำเนินการตามกรอบปฏิบัติการเชิงใหม่ สำหรับผู้บริหารขององค์กรหรือโรงเรียนและผู้พัฒนาองค์กรในทรัพย์สิน แนวทางการเสริมสร้างผลลัพธ์ที่ดีทางสังคมมีวิธีการอ้างอิงที่ครอบคลุมถึงกระบวนการและหลักสิทธิเด็ก

แบบสำรวจคุณภาพชีวิตภายในแคมป์

แบบสำรวจคุณภาพชีวิตให้ข้อมูลเชิงภาพรวม และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทางผู้จัดการแคมป์และหัวหน้าแคมป์สามารถใช้ในการประเมินสภาพในแคมป์ของตนเองว่า แคมป์มีการพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับมาตรฐานของกรอบปฏิบัติการเชิงใหม่หรือไม่ และข้อมูลที่ได้ปรากฏในเครื่องมือนี้จะแสดงถึงกรอบปฏิบัติการพร้อมกับมาตรฐานการแก้ไขในหลายด้านๆ สำหรับแบบสำรวจคุณภาพชีวิตภายในแคมป์และข้อมูลทั้งหมดที่บันทึกลงในเครื่องมือจะเชื่อมโยงกับความลับขององค์กร และไม่มีการเปิดเผยข้อมูลใดๆ นอกเหนือจากตัวเครื่องมือเอง

คู่มือแนะนำการปฏิบัติการ

ในขณะที่แบบสำรวจคุณภาพชีวิตให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อที่ต้องปฏิบัติสำหรับฝ่ายดูแลคนลี้ภัย ผู้จัดการแคมป์และเพื่อนบ้าน ที่ต้องดำเนินการปรับปรุงตนเองของตอน คู่มือแนะนำการปฏิบัติการนี้จะแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมรวมถึง กระบวนการที่จะขับเคลื่อนสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ต้องดำเนินการตามแบบปฏิบัติการหลังจากการใช้แบบสำรวจคุณภาพชีวิต

เครื่องมือออนไลน์

ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงเครื่องมือทั้งหมด รวมไปถึงข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ที่ <https://www.banbun.com>

แนวทางการปฏิบัติการเชิงใหม่มีลิขสิทธิ์สงวน สำหรับการดำเนินงานที่พัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ 10

ประโยชน์ต่อบริษัทก่อสร้าง การนำกรอบปฏิบัติการเชิงใหม่มาปฏิบัติใช้ไม่เพียงแต่จะทำให้บริษัทสามารถสร้างผลลัพธ์อันดีให้เกิดกับอนาคตของเด็กและสังคมในวงกว้างเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยทำให้ผลดำเนินการติดตาม ความคืบหน้าและรายงานผลปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงสภาพของค่าย นอกจากนี้ Dashboard อัตโนมัติยังให้ข้อมูล ESG ที่จำเป็นมากสำหรับการรายงานต่อนักลงทุนลูกค้าหรือหน่วยงานกำกับดูแล

4.1.4 กรณีศึกษาที่ 4 ประเด็นด้านที่อยู่อาศัย การระดมทุนโดยการออกพันธบัตรเพื่อสังคมสำหรับการจัดการด้านที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ (สิงหาคม 2563)

การเคหะแห่งชาติ (กคช.) เป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 316 ภารกิจหลักคือ การพัฒนาที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่สามารถรับภาระได้ (Affordable Housing) ภายใต้บริบทของชุมชน/เมืองน่าอยู่และชุมชนเข้มแข็ง (Cohesive Community) นับตั้งแต่การก่อตั้ง กคช. ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงพัฒนาไว้มาใช้เป็นกรอบสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน และการส่งเสริมการเติบโตที่มีการจัดการที่ดีของหน่วยงาน

กคช. ดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2) และใช้แผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2560-2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) เป็นกรอบการดำเนินงานในปิงบประมาณ 2563 โดยแผนยุทธศาสตร์ฯ มุ่งในการบรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็น “องค์กรสมรรถนะสูงในการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนและเมือง เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยมีที่อยู่อาศัย และคุณภาพชีวิตที่ดี” และเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กคช. ดำเนินพันธกิจหลักมุ่งเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง และผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย ดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนโดยเฉพาะ

ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อย 2) พื้นชุมชนเมืองให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีและพัฒนาเมืองใหม่เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเมือง และ 3) พัฒนาชุมชนของ กคช. ให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ อันจะเป็นการสนับสนุนการบรรลุยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable and Growth) นอกจากนี้ การจัดให้มีที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่ประชาชนสามารถรับภาระได้และสร้างชุมชนที่เข้มแข็งยังช่วยลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และเพิ่มความสามารถในการรับมือต่อการระบาดในอนาคต ซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงที่สุดในเขตเมืองที่มีประชากรหนาแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยนอกระบบ (Informal Settlement) และชุมชนแออัด เพราะความแออัดจะสร้างความยากลำบากในการปฏิบัติตามมาตรการที่รัฐแนะนำ เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และการกักตัว (Social-Isolation)

แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัย 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579 กคช. ได้รับมอบหมายให้จัดให้มีที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถรับภาระได้ โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง 2.7 ล้านครัวเรือนโดยดำเนินการภายใต้ 4 แผนคือ

1) แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยประเภทเช่า: ช่วยสร้างหลักประกันด้านที่อยู่อาศัยและยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนที่มีรายได้น้อย โดยจัดให้มีที่อยู่อาศัยประเภทเช่าในระดับราคาที่กลุ่มเป้าหมายสามารถรับภาระได้จำนวน 117,471 หน่วย

2) แผนการพัฒนาที่อยู่อาศัยประเภทซื้อ/ เช่าซื้อ: เพิ่มความมั่นคงด้านการอยู่อาศัยของครัวเรือนที่มีรายได้น้อยถึงปานกลาง โดยจัดให้มีที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่กลุ่มเป้าหมายรับภาระได้จำนวน 530,609 หน่วย

3) แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับข้าราชการ: โดย กคช. จะจัดให้มีที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่กลุ่มเป้าหมายรับภาระได้ และบ้านสวัสดิการสำหรับข้าราชการผู้มีรายได้น้อยจำนวน 123,000 หน่วย

4) แผนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ-เอกชนในการจัดให้มีที่อยู่อาศัย (บ้านประชารัฐ): เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่กลุ่มเป้าหมายรับภาระได้จำนวน 1,500,000 หน่วยโดยความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน

เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาโครงการโดย กคช. คือ การสร้างชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ซึ่งครอบคลุมความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม เน้นพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยการสร้างชุมชนที่น่าอยู่พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่พร้อมสรรพการพัฒนาโครงการจึงครอบคลุมการพัฒนาทั้งทางด้านกายภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยการสนับสนุนให้จัดตั้งองค์กรชุมชนหรือคณะกรรมการ การจัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มความสามารถในการสร้างงานและความสามารถในการหารายได้ของผู้อยู่อาศัย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยและรักษาความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยได้ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เช่น การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการน้ำเสียและการประหยัดพลังงาน โดยมีผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนา

นอกจากนี้ กคช. ยังได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อยและปานกลางที่ต้องการความช่วยเหลือทางการเงินผ่านการให้เช่าซื้อที่อยู่อาศัยกับ กคช. มากกว่า 370,000 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 ได้ช่วยเหลือจำนวน 33,346 ครัวเรือน และได้ชำระเงินกู้ให้กับ กคช. ได้ตามกำหนด) จากการดำเนินการข้างต้น ทำให้ กคช. จำเป็นต้องมีการกู้เงินเพื่อชำระคืนภาระหนี้ในการลงทุนก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่นำมาให้กับกลุ่มเป้าหมายเช่าซื้อ เพื่อช่วยลดช่องว่างในการเข้าถึงที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยจนกว่าจะสามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินและธนาคารได้อีกครั้ง และจาก

การคาดประมาณการณ์ว่า ช่วง พ.ศ. 2560 – 2579 กคช. จะต้องให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชน ประมาณ 650,000 ครัวเรือนที่ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันการเงินในตลาดปกติได้

ในการดำเนินการเพื่อพัฒนาสังคมและความยั่งยืนของ กคช. ด้านการยกระดับและเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่สามารรับภาระได้ โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง การเคหะแห่งชาติ (กคช.) ได้ใช้เครื่องมือทางการเงิน โดยการระดมทุนด้วยการออกพันธบัตรเพื่อสังคม พันธบัตรเพื่อความเท่าเทียมทางเพศสภาพ สินเชื่อเพื่อสังคม เป็นต้น และได้จัดทำกรอบหลักเกณฑ์การระดมทุนพันธบัตรเพื่อสังคมเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน โดยสอดคล้องกับหลักการพันธบัตรเพื่อสังคม 2020 ของสมาคมตลาดทุนระหว่างประเทศ (International Capital Market Association: ICMA) และมาตรฐานพันธบัตรเพื่อสังคมของกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักดังต่อไปนี้ (1) การใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากการออกพันธบัตร (2) กระบวนการประเมินและคัดเลือกโครงการ (3) บริหารจัดการเงินที่ได้รับจากการออกพันธบัตร (4) การรายงาน และไม่ยินยอมให้นำเงินที่ได้จากการระดมทุนไปใช้ในการลงทุนหรือปรับโครงสร้างหนี้ (ชำระหนี้ที่ครบกำหนดหรือก่อนกำหนด) ของโครงการใด ๆ นอกเหนือจากขอบเขตการทำธุรกรรมเพื่อสังคมหรือการทำธุรกรรมเพื่อความยั่งยืน และเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ทางสังคมเชิงบวกสำหรับประชากรเป้าหมายหรือผู้ได้รับผลประโยชน์ตามที่ระบุไว้ ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีรายได้น้อย ผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง ประชากรและหรือชุมชนที่ถูกกีดกันและหรือชายขอบ กลุ่มเปราะบางเช่นกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ คนพิการ ผู้อพยพย้ายถิ่นและหรือผู้โยกย้ายการตั้งถิ่นฐาน ผู้ไม่ได้รับการศึกษา ผู้ด้อยโอกาส ผู้ไม่ได้รับการบริการ

ตัวชี้วัดการรายงานผลกระทบหรือประโยชน์ที่ได้รับ

เกณฑ์การพิจารณาของ SBP	ตัวชี้วัดผลกระทบ (ประโยชน์ที่ได้รับ)
ที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่สามารรับภาระได้	จำนวนครัวเรือนที่เข้าถึงที่อยู่อาศัยที่พัฒนาใหม่ หรือเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม และมีระดับราคาที่รับภาระได้ ซึ่งดำเนินการโดย กคช. จำนวนครัวเรือนที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการเช่าซื้อที่อยู่อาศัยกับ กคช. จำนวนโครงการพัฒนาฟื้นฟูเมืองที่ได้รับเงินลงทุนจากการออกพันธบัตร จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวก/สาธารณูปการใหม่ และสิ่งอำนวยความสะดวก/สาธารณูปการที่ได้รับการปรับปรุงตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล
การพัฒนาและเสริมสมรรถนะด้านสังคมและเศรษฐกิจให้แก่ผู้อยู่อาศัย	จำนวนผู้อยู่อาศัยที่เข้าร่วมการฝึกอบรม เช่น การฝึกอาชีพ การจัดการสิ่งแวดล้อม การฝึกอบรมการจัดการชุมชน เป็นต้น จำนวนครัวเรือนที่มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวที่เข้าถึงที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่สามารรับภาระได้ จำนวนสตรีที่เป็นประธานของคณะกรรมการชุมชน

รูปที่ 16 กรอบการรายงานผลการออกพันธบัตรเพื่อสังคมของการเคหะแห่งชาติ
ที่มา: กรอบหลักเกณฑ์การระดมทุนพันธบัตรเพื่อสังคมของการเคหะแห่งชาติ (2563)

จะเห็นได้ว่า ในการระดมทุนเพื่อจัดบริการทางสังคมที่มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน มีระบบและกระบวนการที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ ก็น่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการระดมทุนเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมที่มีกลุ่มเปราะบางเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ได้เช่นกัน

4.1.5 กรณีศึกษาที่ 5 ประเด็นด้านบริการสังคมอื่น ๆ

มูลนิธิเพื่อคนไทย ซึ่งเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ก่อตั้งขึ้นในปี 2554 มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมสร้างสังคมอยู่ดีมีสุข โดยวางบทบาทมูลนิธิในการเป็นพื้นที่เปิดกว้าง เน้นสร้างกลไกเพื่อการมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ สามารถขยายผลและทำซ้ำได้ ส่งเสริมให้เกิด (Active Citizen) ผ่านเครื่องมือและกลไกที่หลากหลาย มุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรตัวกลางที่ขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ พร้อมกับเสริมสร้างพลังพลเมืองให้สามารถมีส่วนร่วมเพื่อส่วนรวม ผ่านกลไกแก้ไขปัญหาสังคมประเภทต่าง ๆ ที่มี จากการจัดการอย่างมีระบบของกองทุนรวมคนไทยใจดี ซึ่งเป็นกลไกระดมทรัพยากรทางการเงินผ่านตลาดทุนในรูปแบบกองทุนรวม เพื่อสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันเงินบริจาคของนักลงทุนในการต่อชีวิต สร้างอนาคตแก่ผู้มีความต้องการ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมบัวหลวงจำกัด สถาบันเซนต์ปีแยร์ชั้นภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิเพื่อคนไทยและมูลนิธิยุวพัฒน์ โดยสนับสนุนโครงการบัดดี้ โฮมแคร์ ในการดูแลผู้สูงอายุเป็นเงิน 700,000 บาท และโครงการฝึกอบรมผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 330 ชั่วโมง งบประมาณที่ใช้ไป 767,000 บาท

โครงการบัดดี้โฮมแคร์ เป็นกิจการเพื่อสังคมที่มุ่งแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่ยากไร้ขาดคนดูแล โดยสนับสนุนทุนการศึกษาหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุให้แก่เยาวชนชนเผ่าที่ขาดโอกาส และอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุเฉพาะด้านให้แก่อาสาสมัครจำนวน 60 คน ระยะเวลาดำเนินการพฤษภาคม 2562 - เมษายน 2563 ความก้าวหน้าที่น่าสนใจหลังปิดโครงการ พบว่า เยาวชน 2 รายจาก 6 รายที่ได้รับทุนการศึกษา มีความเติบโตในสายงานได้เลื่อนขั้นเป็นซูเปอร์ไวเซอร์ให้กับพนักงานดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัคร มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุยากไร้และปรับแก้ได้ทันก่อนนำไปสู่ภาวะพึ่งพิงจำนวน 12 ราย มอบสิ่งของที่จำเป็นให้กับครอบครัวผู้สูงอายุยากไร้ในช่วงโควิด-19 จัดอบรมเยาวชนเพื่อสร้างอาชีพจำนวน 20 คน ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น เด็กชนเผ่าที่ขาดโอกาส 40 คนมีงานทำและรายได้จากการรับบริการอบรม การดูแลผู้สูงอายุในโครงการ ผู้สูงอายุยากไร้จำนวน 600 คนได้รับการตรวจสุขภาพเบื้องต้นที่มีประสิทธิภาพทั้งมิติกายจิตและสังคม ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวกว่า 900 คน ได้รับสิ่งของที่จำเป็นในช่วงกักตัว 14 วันจากโควิด-19

โครงการฝึกอบรมผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 330 ชั่วโมง เป็นการฝึกอบรมผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 330 ชั่วโมงในประเด็นการสร้างอาชีพ งบประมาณที่ใช้ไป 767,000 บาท โดยสถาบันแพทย์แผนไทยสมานคุณ คลินิกจัดอบรมหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 330 ชั่วโมงรวม 4 เดือน พร้อมกับใช้ยาสมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วย เมื่อผู้เข้าฝึกอบรมจบหลักสูตรสามารถนำความรู้ไปดูแลตนเอง ญาติพี่น้องและคนในชุมชน ที่สำคัญยังสามารถนำไปประกอบอาชีพการนวดรักษาอาการโรคต่าง ๆ ความก้าวหน้าที่น่าสนใจหลังปิดโครงการคือ ต่อยอดการพัฒนาทักษะอาชีพผู้ช่วยแพทย์แผนไทยร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ธุรกิจเพื่อสังคมลูกเลี้ยง นวดเพื่อสุขภาพ สามารถเปิดให้บริการและมีการปรับรูปแบบการให้บริการเป็นนวดเดลิเวอรี่ในช่วงที่ไม่สามารถเปิดร้านได้ ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น เยาวชนกัมพูชาจากระบบการศึกษาจำนวน 5 คน และแม่เลี้ยงเดี่ยวผู้ด้อยโอกาสจำนวน 15 คน สามารถนำไปประกอบวิชาชีพเพื่อทำงานในคลินิกการแพทย์แผนไทย หรือร้านขายยาแพทย์แผนไทยและสมุนไพร หรือให้บริการนวดเพื่อสุขภาพในชุมชนของตนเองได้ ร้อยละ 60 ของกลุ่มแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ ได้ประกอบอาชีพในสถานประกอบการที่เป็นมาตรฐาน มีรายได้จากการประกอบอาชีพ กลุ่มเป้าหมายในโครงการมีงานทำและมีรายได้ สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ รู้สึกตัวเองมีคุณค่า สามารถเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ (มูลนิธิเพื่อคนไทย, 2564)

4.1.6 กรณีศึกษาที่ 6 โครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน ด้วย 3 พลังอาสา จังหวัดราชบุรี (ครั้งแรกของประเทศไทย)

ผู้ดำเนินโครงการ เป็นความร่วมมือของบริษัทแสนสิริ และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์ สร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยให้เด็กหลุดจากการศึกษาเป็นศูนย์ใน 3 ปี ด้วยราชบุรีโมเดล

กลุ่มเป้าหมาย เด็กปฐมวัยและเยาวชนในอำเภอสวนผึ้งอายุตั้งแต่ 3 - 17 ปีที่มีชื่อในระบบการศึกษา จำนวน 7,650 คน และไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา 3,592 คน (ปี 2565)

ความเป็นมาของโครงการ บริษัทแสนสิริจำกัด (มหาชน) มีเจตนารมณ์การให้ความสำคัญเด็กอย่างยั่งยืนตลอดระยะเวลา 10 ปี ประกาศพันธกิจสำคัญระดับประเทศ โดยการเปิดตัวโครงการ “Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน” โดยการระดมทุนออกหุ้นกู้เริ่มต้นที่ 100 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนเงินให้แก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ภายใต้เป้าหมายเดียวกันทั้งจากฐานข้อมูลที่มีพลังและการชี้เป้าอย่างตรงจุดผนวกความมุ่งมั่นของแสนสิริในฐานะองค์กรที่ให้ความสำคัญกับเด็กและส่งเสริมความเท่าเทียม มุ่งสู่การเป็นองค์กรแรกของประเทศไทยในการสร้างพลังบวกผลักดันการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กให้ได้รับความเท่าเทียมในการศึกษาระดับคนไทยเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษาเป็น “ศูนย์” ให้ได้ใน 3 ปี นำร่องผ่าน ‘ราชบุรีโมเดล’ จังหวัดต้นแบบ โดยเราตั้งเป้าที่จะลดจำนวนเด็กในช่วงวัยภาคบังคับ (ป.1-ม.3) ในจังหวัดราชบุรีที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้เหลือศูนย์ ด้วยการช่วยเหลือทั้งตัวเด็กเองรวมทั้งช่วยสร้างระบบนิเวศที่เอื้อให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาได้ โดยเชื่อว่านวัตกรรม “3 พลังอาสา จังหวัดราชบุรี” นี้ จะเป็นโมเดลต้นแบบที่จังหวัดอื่น ๆ ในประเทศสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อขยายผลการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้ครอบคลุมทั่วประเทศได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

กลวิธีดำเนินการ ใช้นวัตกรรมคือ นวัตกรรมกลไกอาสาสมัคร “3 พลังอาสา” ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และ อาสาสมัครการศึกษา (อสศ.) ร่วมดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแบบ 3 in 1 เป็นครั้งแรกของประเทศไทย โดยการรวมพลังเพื่อฟื้นฟูเด็ก ๆ ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ การคุ้มครองทางสังคม โอกาสทางการศึกษาลดความเสี่ยงของเด็กที่อยู่ในช่วงวิกฤตจะหลุดออกนอกระบบการศึกษาอย่างใกล้ชิด ผนึกกำลังร่วมกับกลไกในระดับจังหวัด โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีเป็นประธาน โดยการทำงานร่วมกันของกองทุน กสศ. และบริษัทแสนสิริภายใต้โครงการนี้ในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีความสอดคล้องกับพันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี กรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2556 – 2570 เพื่อตอบสนองความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ภายใต้วิสัยทัศน์ “เมืองเกษตรสีเขียว เศรษฐกิจเข้มแข็งสังคมคุณภาพ” ซึ่งประกอบด้วยพันธกิจเสริมสร้างสังคมที่มีคุณภาพ ประชาชนมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สู่การพัฒนาคนคุณภาพเพื่อสร้างสังคมแห่งความสุข

กระบวนการดำเนินงาน

1. จัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระดับจังหวัดและคณะทำงานในพื้นที่ คณะกรรมการศึกษา เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดราชบุรีและคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือเด็กวิกฤต และคณะทำงานในพื้นที่
2. ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยลงลึกถึงสถานการณ์ของปัญหา ข้อมูลที่ชัดเจน และความต้องการการแก้ไข เพื่อเรียนรู้บริบทและสถานการณ์ในพื้นที่จริง พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายภาคีการทำงานในระยะยาว ผ่านการออกแบบกลไกการจัดการเชิงพื้นที่ (Area Based)
3. สร้างความเข้าใจและทำงานร่วมกันของเครือข่ายในพื้นที่ ประสานความร่วมมือ 3 อาสาจังหวัดราชบุรี ในการดูแลฟื้นฟูเด็ก ๆ ด้านสุขภาพ สภาวะทางครอบครัวสังคม และด้านการศึกษาอย่างทุกมิติ เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กหลุดนอกระบบการศึกษาในจังหวัดราชบุรีอย่างยั่งยืน
4. มอบทุนการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแก่นักเรียนกลุ่มชั้นรอยต่อที่มีความเสี่ยงจะหลุดนอกระบบการศึกษา

ในส่วนของการดำเนินงาน บริษัท แสตนลิริ จำกัด (มหาชน)

บริษัท แสตนลิริ จำกัด (มหาชน) มีแนวคิดการดำเนินธุรกิจที่มีเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือสังคม และให้ความสำคัญเรื่องลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคม รวมถึงเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือเด็กอย่างยั่งยืนจนได้รับเกียรติเป็นพันธมิตรที่ลงนามกับองค์การยูนิเซฟ ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของเด็กอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา โดยร่วมกันผลักดันโครงการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองปกป้องสิทธิและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กมากกว่า 17 โครงการ อาทิ แคมเปญ ไอโอดีนพลีซ เป็นผลักดันการแก้ปัญหาภาวะขาดสารไอโอดีนในเด็ก ซึ่งเป็นปัญหาระดับประเทศมานานกว่า 50 ปีได้สำเร็จ โครงการ Best Start 6 ปีแรกของชีวิตคือ 6 ปีทองของเด็ก ที่ต่อยอดสู่โครงการ The Good Space หรือพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กที่อยู่ในพื้นที่ก่อสร้างของแสตนลิริ รวมถึงโครงการอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นในด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ สร้างความตระหนักในด้านสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษาและกีฬา รวมทั้งการให้ความช่วยเหลืออย่างไร้พรมแดนต่อเด็กในประเทศไทยและเด็กทั่วโลก และในการริเริ่มโครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน บริษัท แสตนลิริ จำกัด (มหาชน) ดำเนินการในหลายกิจกรรม ดังนี้

1. **การระดมทุนโดยการออกหุ้นกู้** ซึ่งเป็นครั้งแรกในเอเชียที่เป็นหุ้นกู้ที่เป็นมากกว่าการลงทุน โดยมีวัตถุประสงค์ในการออกหุ้นกู้เพื่อใช้ใน “โครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน” นำร่องที่จังหวัดราชบุรีที่มีเด็กเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษาอยู่ประมาณ 10,000 คน โดยเป็นการออกพันธบัตรระดมทุน 100 ล้านบาทในราคาหุ้นละ 1,000 บาท และรับผลตอบแทนการลงทุน 3.20% ต่อปี รับผิดชอบต่อทุก 3 เดือนตลอดอายุหุ้นกู้ ซึ่งนอกจากเป็นการลงทุนที่ได้รับผลตอบแทนแล้ว นักลงทุนยังได้ร่วมสร้างประวัติศาสตร์เพื่อเปลี่ยนระบบการศึกษาไทยในอนาคต ให้เด็กได้เข้าสู่ระบบการศึกษา ไม่มีใครหลุดจากระบบการศึกษาและโดนทิ้งไว้ข้างหลัง โดยมีธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB) ร่วมสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ผ่านบัญชี Escrow Account ในชื่อบัญชี “บมจ.แสตนลิริ เพื่อสนับสนุนโครงการร่วมกับกสศ.” โดยเปิดจองในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565 เวลา 8.30 น. ผ่าน SCB App เท่านั้น

2. **ระดมความร่วมมือพนักงานบริษัทแสนสิริ** ลูกบ้านในโครงการเครือบริษัทแสนสิริ ในการบริจาคหนังสือนิทาน หนังสือเสริมพัฒนาการจากลูกบ้านและเพื่อนพนักงานกว่า 2,500 เล่ม เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ เพื่อเป็นส่วนเสริมในการสร้างคุณภาพการศึกษาที่ดี และลดความเสี่ยงที่เด็กจะหลุดจากการศึกษา

3. **ชวนเพื่อนพนักงานไปปรับปรุงสภาพแวดล้อม** ทาสีอาคารเรียนเก่า ทาสีห้องสมุดเพื่อเพิ่มความสดใสและเพิ่มบรรยากาศที่ดีกับโรงเรียนมากขึ้น

4. **ชวนเพื่อนพนักงานสายงานต่าง ๆ** ไปให้ความรู้และแนะนำอาชีพ เช่น สถาปนิก เทรนเนอร์ ฟิตเนส ผู้จัดการหมู่บ้าน เข้าไปแนะนำเปิดโลกเกี่ยวกับอาชีพให้เด็กที่จังหวัดราชบุรีให้มองเห็นทางเลือกในอนาคตของตัวเองกว้างมากขึ้น นำสิ่งที่ตนเองถนัดไปต่อยอดเส้นทางอาชีพได้ในอนาคต

รูปแบบการดำเนินโครงการ

โครงการมุ่งหวังให้เกิดการออกแบบและผลักดันกลไกการทำงานเชิงพื้นที่หรือกลไกจังหวัด ในลักษณะของการจัดการพื้นที่การศึกษา (Area-Based Education) ซึ่งเป็นการร่วมกันทำงานขององค์กรและหน่วยงานในพื้นที่ในการวิเคราะห์ปัญหาเร่งด่วนในพื้นที่ และพัฒนามาตรการในการแก้ไขปัญหาที่ควรเกิดขึ้น โดยจะผลักดันให้เกิดเครือข่ายการทำงานภายใต้โครงการหรือที่เรียกว่าหน่วยปฏิบัติการและให้บริการ (Service Delivery Units: SDU) ที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษาตามภารกิจที่วางไว้ จึงได้มีการออกแบบกลไกการดำเนินงานและความสัมพันธ์ของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ดังนี้

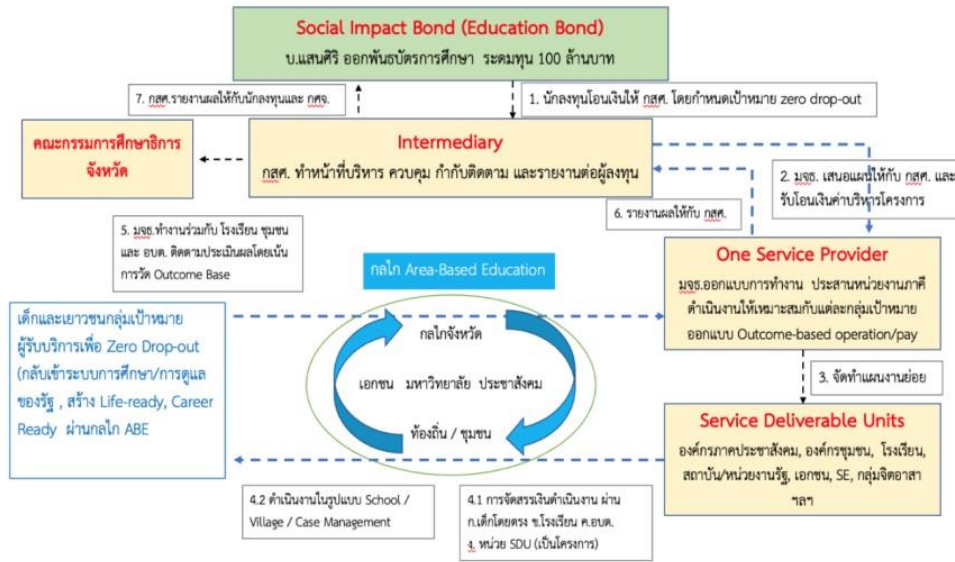
นักลงทุน บริษัทแสนสิริจำกัด (มหาชน) ระดมทุนโดยการออกพันธบัตรระดมทุน 100 ล้านบาทในราคาหุ้นละ 1,000 บาทและรับผลตอบแทนการลงทุน 3.20% ต่อปี รับผิดชอบทุก 3 เดือนตลอดอายุหุ้นกู้

องค์กรตัวกลาง กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและบริหารจัดการเงินทุน

องค์กรให้บริการทางสังคม มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) ในฐานะหน่วยงานให้บริการวิชาการและการพัฒนาแบบ One Service Provider เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบการทำงานและประสานงานระหว่างผู้ให้ทุน หน่วยงานกำกับนโยบายและหน่วยปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ (Area Base) หน่วยปฏิบัติงานและให้บริการ (Service Delivery Units : SDU) เพื่อจัดทำโครงการตามพันธกิจที่ได้ตกลงร่วมกับ มจธ. และดำเนินการส่งมอบงานให้ได้ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้

ผู้ประเมิน คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) โดย มจธ. ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ ทำหน้าที่ติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลเด็กหลุดระบบและกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบติดตามกิจกรรมโครงการที่หน่วยงาน SDU ได้ดำเนินการเพื่อพิจารณาอนุมัติเงิน

ผู้จ่ายเงิน คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ยังทำหน้าที่ในการกำกับติดตามและอนุมัติการจ่ายเงินช่วยเหลือให้กับเด็กนักเรียน และบริษัท แสนสิริ จำกัด (มหาชน) ทำหน้าที่จ่ายเงินต้นและผลตอบแทนคืนให้กับผู้ซื้อหุ้นกู้

รูปที่ 17 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน
ที่มา: รายงานความก้าวหน้าโครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี (2565)

จากภาพอธิบายได้ว่า

1. บริษัทเอกชนออกหุ้นกู้ในรูปแบบ Corporate Bond โดยระดมทุนจากผู้สนใจทั่วไป สนับสนุนให้เกิดเงินลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบทางสังคม (Social Impact Bond) ผู้ลงทุนบริจาคเงินให้กับ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อนำเงินที่ระดมทุนได้ไปใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับ เป้าหมายการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในกลุ่มเด็กเปราะบางที่หลุดออกจากระบบโรงเรียน หรือมี แนวโน้มจะหลุดออก (Drop-Out)

2. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการและ บริหารจัดการเงินทุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ให้ทุน และทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อม (Intermediary) ด้าน ก.) การประสานงานทำความเข้าใจและสร้างพันธะสัญญาร่วม (Commitment) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำคัญ (Strategic Stakeholder) ข.) ร่วมกำหนดทิศทางและกำกับติดตามการทำงานในระดับพื้นที่ ค.) บริหารและจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานและโครงการที่ผ่านการพิจารณา และสร้างผลกระทบต่อเด็ก กลุ่มเป้าหมาย ง.) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานและผลกระทบให้กับผู้ให้ทุน หน่วยงานที่รับผิดชอบ (คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด, สพฐ., ผู้ว่าราชการจังหวัด) และรายงานต่อสาธารณชน (Public)

3. มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี (มจร.) ในฐานะหน่วยงานให้บริการวิชาการและ การพัฒนาแบบ One Service Provider เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบการทำงานและประสานงานระหว่าง ผู้ให้ทุน หน่วยงานกำกับนโยบายและหน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ (Area Base) ทำหน้าที่ ก.) เชื่อมโยง นโยบายและแผนกำกับทิศทางการทำงาน บริหารโครงการเชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ทั้งที่เป็นองค์กรภาครัฐ ประชาสังคม หรือพลเมืองอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ ข.) สร้างกลไกแลกเปลี่ยนติดตาม สังเคราะห์การทำงานของภาคีเครือข่าย เพื่อรวบรวมสังเคราะห์ รวมถึงการวิเคราะห์ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้น เพื่อลดปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาและ ลดความเหลื่อมล้ำ ข.) จัดทำรายงานสรุปและจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อประสานปรับทิศทางการทำงานร่วมกับ กสศ. และหน่วยงานระดับนโยบายเพื่อให้การทำงานขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันและให้โครงการบรรลุ เป้าหมาย

4. **หน่วยปฏิบัติงานและให้บริการ (Service Delivery Units : SDU)** เพื่อจัดทำโครงการตามพันธกิจที่ได้ตกลงร่วมกับ มจร. และดำเนินการส่งมอบงานให้ได้ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ หน่วยงานปฏิบัติงานจัดทำแผนการทำงานโดยละเอียด ดำเนินกิจกรรม วางแผนการทำงานโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่หลุดออกจากโรงเรียนและเด็กกลุ่มเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะหลุดออกจากโรงเรียน โดยหน่วยปฏิบัติงานจะเป็นผู้จัดทำแผนการทำงานและเสนองบประมาณการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของค่าดำเนินการและในส่วนของเงินสนับสนุนที่จัดสรรตรงให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล และส่งแผนการทำงานให้กับ มจร. เพื่อรวบรวมและประสานกับ กศศ. ในฐานะผู้จัดสรรงบประมาณต่อไป

5. **การสนับสนุนบทบาทของอาสาสมัครทางการศึกษา (อกศ.)** ทั้งอาสาสมัครการศึกษาที่มีค่าตอบแทนอาสาสมัครชุมชนอื่น ๆ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน อสม. (สาธารณสุข) เป็นต้น รวมถึงพลเมืองอาสาสมัครที่จะช่วยกันระดมกำลังและทรัพยากรเพื่อการช่วยเหลือด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

6. **หน่วยงานนโยบายและหน่วยงานกำกับในพื้นที่** โดยเฉพาะคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ที่เป็นเวทีประสานนโยบายและยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานการอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษาและผู้แทนภาคเอกชนในพื้นที่ โดย มจร. ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น โดยจะรายงาน ก.) การติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลเด็ก Drop-out และกลุ่มที่มีแนวโน้มและความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบ ข.) กิจกรรมโครงการที่หน่วยงาน SDU ได้ดำเนินการเพื่อขอความเห็นเชิงนโยบายและการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขอพิจารณาอนุมัติเงินช่วยเหลือสมทบรายหัวให้กับเด็กนักเรียนที่ต้องการเงินช่วยเหลือพิเศษ (ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น) นอกจากนั้น คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ยังทำหน้าที่ในการกำกับติดตามและอนุมัติการจ่ายเงินช่วยเหลือให้กับเด็กนักเรียนหรือเยาวชนที่หลุดออกจากระบบโรงเรียนในรูปของเงินสมทบสนับสนุนรายหัว เพื่อให้สามารถนำไปเป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนการกลับเข้าสู่ระบบโรงเรียน และ/หรือพัฒนาทักษะชีวิตอาชีพ ทั้งนี้เงินสมทบรายหัวที่ผ่านการพิจารณาจาก กศจ. นี้จะไม่เกี่ยวข้องกับงบประมาณในการทำกิจกรรมที่จัดทำโดย SDU ชำรงต้น

7. **หน่วยงานอิสระที่จะทำการวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงและมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน** (Independent Validator) จัดทำแนวทางและการวางเป้าหมายจำนวน Zero Dropout และผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อรายงานต่อสาธารณชน (Public)

ผลการดำเนินงาน ในช่วงแรก มีการมอบทุนการศึกษามูลค่ากว่า 1,100,000 บาท ให้แก่นักเรียนกลุ่มชั้นรอยต่อระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความเสี่ยงหลุดออกนอกระบบจำนวนมากกว่า 700 คน ในช่วงเปิดเทอมปีการศึกษา 1/2565

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ มีคณะกรรมการคณะทำงานตลอดจนภาคส่วนของกลไกจังหวัด และกลไกส่วนท้องถิ่น พร้อมให้ความร่วมมือ ในการพัฒนาออกแบบกลไกและนวัตกรรมการศึกษา ในการช่วยเหลือดูแลเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงและเด็กที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา เพื่อให้เด็กในจังหวัดราชบุรีหลุดออกนอกระบบต้องเป็นศูนย์ภายใน 3 ปี และสามารถดูแลช่วยเหลือให้เด็กนอกระบบเป็นศูนย์ต่อไปได้ในระยะยาว

สรุปได้ว่า จากปัญหาของการจัดบริการทางสังคมซึ่งมีจำนวนบริการทางสังคมมาก มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลายและมีความซับซ้อน ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณมีจำนวนมาก ซึ่งภาระการใช้จ่ายของภาครัฐทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มประชากรเปราะบางได้ทั่วถึง ในประเด็นปัญหาและสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ได้มีข้อเสนอจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เกี่ยวกับการปรับสวัสดิการที่รวมถึงการบริการสังคมโดยไม่ตกหล่นไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ไม่สามารถทำได้โดยรัฐเพียงฝ่ายเดียวเพราะประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหามากมายที่ทวีความซับซ้อนขึ้นจากวิกฤตโควิด 19 อีกทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีศักยภาพในการเข้ามามีบทบาทในการให้บริการทางสังคมได้ ด้วย “รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model)” ซึ่งเกิดขึ้นแล้วเกือบ 200 โครงการใน 33 ประเทศทั่วโลก และประเทศไทยสามารถนำโมเดลแบบนี้มาใช้เพื่อเชื่อมโยงพลังจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการให้สวัสดิการสังคมเสริมจากรัฐได้ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรับมือกับปัญหาการตกหล่นซึ่งจะยิ่งสูงขึ้นในอนาคต เช่น เด็กเล็ก

4.2 รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม Social Impact Partnership (SIP) ในต่างประเทศ

สำหรับการศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม Social Impact Partnership (SIP) โดยโครงการ SIP ในต่างประเทศ จำนวน 7 โครงการ ซึ่งกรณีศึกษาดังกล่าว เป็นโครงการที่ดำเนินการเสร็จและประสบความสำเร็จ จำนวน 6 โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดของโครงการ และโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ 1 โครงการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 กรณีศึกษาที่ 1 สหราชอาณาจักร “The Peterborough Social Impact Bond” เรือนจำเมือง Peterborough ปี 2553-2560

ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (SIP) โครงการแรกของโลกเกิดขึ้นในปี 2553 ที่ประเทศอังกฤษ ด้วยเงินลงทุน 5 ล้านปอนด์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการบริการสาธารณะผ่านโครงการที่มีชื่อเรียกว่า “The Peterborough Social Impact Bond” (โครงการฟื้นฟูความประพฤตินักโทษผู้พ้นโทษ) ในเรือนจำ HM Peterborough Prison ของประเทศอังกฤษ โดยในระยะแรก กระทรวงยุติธรรมในสหราชอาณาจักรได้มอบหมายให้สถาบัน Social Finance UK ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรมาทำหน้าที่ในการระดมเงินทุนจากนักลงทุนเพื่อการกุศลและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร โดยโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอัตราการกลับเข้าเรือนจำ Peterborough ของกลุ่มเป้าหมายคือนักโทษชายที่ได้รับโทษจำคุกระยะสั้นไม่เกิน 12 เดือน และมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ถูกปล่อยตัวออกมาจากรือนจำทั้งหมด 2,000 คน โครงการดังกล่าวดำเนินงานในรูปแบบสมัครใจและไม่เก็บค่าบริการ กำหนดสิ้นสุดในปี 2560 โดยได้เปิดรับสมัครผู้ต้องขังชายเข้าร่วมโครงการเพื่อเข้ารับการดูแลจากหน่วยงานอิสระชื่อ One Service Provider ดูแลผู้เข้าร่วมโครงการผ่านการพบปะพูดคุยและให้คำแนะนำ ตั้งแต่ก่อนออกจากเรือนจำ ได้แก่ ความช่วยเหลือในด้านที่พักอาศัย ฝึกอบรมทักษะอาชีพ บำบัดอาการติดยาเสพติด ปัญหาครอบครัว รวมถึงการช่วยหางานและบริการอื่น ๆ ที่จำเป็น ทั้งนี้ One Service Provider ได้ดูแลหลังจากการปล่อยตัวต่อไปอีกเป็นระยะเวลา 12 เดือน เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือไม่ให้กระทำผิดซ้ำ ซึ่งถ้าหากผู้เข้าร่วมโครงการกระทำผิดซ้ำก็ยังคงดูแลต่อไปถึงแม้ว่าจะอยู่ในเรือนจำแล้วก็ตาม ต่อมาหน่วยงานของรัฐภายใต้กระทรวงยุติธรรมของสหราชอาณาจักร และ Big Lottery Fund ได้เข้ามารับหน้าที่ระดมเงินทุนแทน เนื่องจาก Social Finance ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นตัวกลางทำหน้าที่ประสานงาน บริหารจัดการและควบคุมการดำเนินงานของหน่วยงาน One Service Provider ที่เป็นผู้ดำเนินการให้บริการ

อย่างไรก็ดี โครงการนี้สิ้นสุดในปี 2560 ซึ่งจากผลการประเมินพบว่า โครงการสามารถลดอัตราการกลับเข้าเรือนจำได้ร้อยละ 9 เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม ทำให้นักลงทุนรวม 17 รายได้รับการจ่ายคืนเงินต้นพร้อมผลตอบแทนร้อยละ 3 จากกระทรวงยุติธรรมอังกฤษ ทั้งนี้ โครงการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 และ 2 ช่วงละ 2 ปี มีผู้เข้าร่วมโครงการระยะละไม่เกิน 1,000 คน โดยในระยะที่ 3 จะไม่ถูกนำมาคิดเป็นส่วนหนึ่งของผลการประเมินและการจ่ายค่าตอบแทนของโครงการ เนื่องจาก One Service Provider เรียกเก็บค่าบริการจากผู้เข้าร่วมโครงการเอง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560; สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง, 2562)

(1) ด้านการบริหารจัดการ

กระทรวงยุติธรรม มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อที่จะลดจำนวนนักโทษกลุ่มเดิมที่จะกลับมาทำอาชญากรรมอีกครั้ง โดยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเอง ทั้งกำหนดแนวทางวิธีการขั้นตอนในการดำเนินงาน และทางรัฐบาลจะเป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุนให้กับภาคเอกชนเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงาน โดยผู้ดำเนินการ (Social Service Provider) แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ (1) ผู้ดำเนินการหลักรับหน้าที่โดย One Service Provider ที่ถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นผู้ดำเนินการหลักที่รวบรวมผู้ดำเนินการรายย่อยไว้ภายใต้หน่วยงานดังกล่าว (2) ผู้ดำเนินการย่อย ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่และความเชี่ยวชาญเฉพาะ เช่น St. Giles : จัดหาพนักงานประจำมาให้บริการประจำจุดบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องขัง Sova : จัดหาพนักงานอาสาสมัครมาให้บริการประจำจุดบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องขัง Mind: ให้บริการด้านจิตเวชและรับคำปรึกษาปัญหาแก่ผู้ร่วมโครงการ Ormiston ให้คำปรึกษาทั้งผู้เข้าร่วมโครงการและครอบครัวเพื่อกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานพันธมิตรในท้องถิ่น (Local Partners) ให้บริการแก่ผู้เข้าร่วมโครงการอีกด้วย เช่น ตำรวจ หน่วยงานบำบัดยาเสพติด สังคมสงเคราะห์ กรมควบคุมความประพฤติ เทศบาล บริษัทจัดหางาน หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นต้น สำหรับการดำเนินงานซึ่งบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรูปแบบการดำเนินการมีดังนี้

1) นักลงทุน กระทรวงยุติธรรมมอบให้ สถาบัน Social Finance ทำหน้าที่ระดมทุนจากนักลงทุนกลุ่มมูลนิธิและองค์กรไม่แสวงหากำไรในรูปแบบของสัญญาเงินกู้ที่จะจ่ายชำระคืนเงินต้นและผลตอบแทนตามผลลัพธ์ที่กำหนด (Payment by Results) มีนักลงทุนจำนวน 17 ราย ต่อมาได้มอบให้ Big Lottery Fund เป็นผู้ระดมทุนแทน

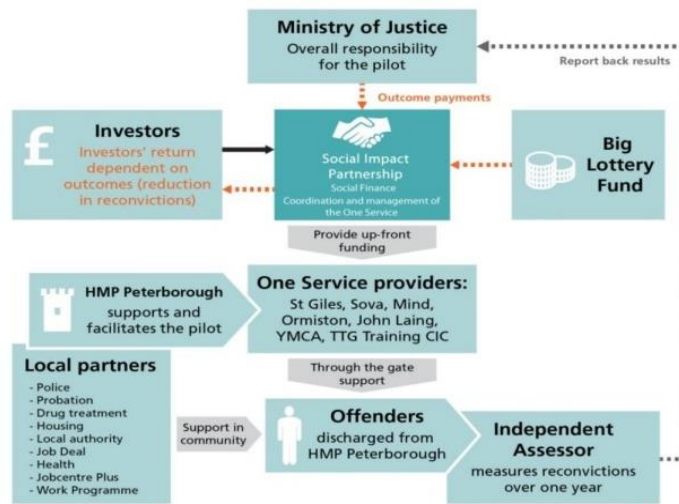
2) องค์กรตัวกลาง สถาบัน Social Finance ทำหน้าที่ประสานงาน บริหารจัดการ ควบคุมการดำเนินงานขององค์กรที่ให้บริการทางสังคม

3) องค์กรให้บริการทางสังคม จัดตั้ง One Service Provider ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการหลักที่รวบรวมผู้ดำเนินการรายย่อยไว้ภายใต้หน่วยงาน และผู้ดำเนินการย่อย ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่และความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง

4) ผู้ประเมิน หน่วยงานอิสระ (Independent Assessor) ที่อยู่ภายใต้สำนักงานตรวจผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนดและรายงานผลต่อกระทรวงยุติธรรม

5) ผู้จ่ายเงิน กระทรวงยุติธรรม และ Big Lottery Fund ทำหน้าที่เป็นผู้จ่ายคืนเงินต้นและผลตอบแทนแก่นักลงทุนตามเงื่อนไข โดยเป็นเงินงบประมาณและเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grants) จากหน่วยงานระหว่างประเทศ หรือนักลงทุน มาเป็นแหล่งเงินในการชำระคืนเงินต้นและผลตอบแทน

สำหรับรูปแบบการดำเนินโครงการ และผู้เกี่ยวข้อง ปรากฏตามรูปที่ 18

ที่มา : Disley, Giacomantonio, Kruihof, and Sim (2558)

รูปที่ 18 การบริหารจัดการโครงการลดการก่อคดีซ้ำของผู้ต้องขังระยะสั้นในสหราชอาณาจักร

(2) ด้านการเงิน

หน่วยงาน Social Finance ดำเนินการระดมทุนจากนักลงทุนกลุ่มมูลนิธิและองค์กรไม่แสวงหากำไร ในรูปแบบของสัญญาเงินกู้ที่จะจ่ายชำระคืนเงินต้นและผลตอบแทนตามผลลัพธ์ที่กำหนด (Payment by Results) ซึ่งเงื่อนไขการจ่ายตอบแทนดังกล่าวคือ โครงการต้องสามารถลดอัตราการก่อคดีซ้ำของผู้เข้าร่วมโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการก่อคดีซ้ำโดยเฉลี่ยของกลุ่มประชากรตัวอย่างได้ตั้งแต่ 10% ขึ้นไปในระยะใดระยะหนึ่ง นักลงทุนจึงจะได้รับอัตราผลตอบแทนที่สูงสุดไม่เกิน 13% ต่อปี หรือหากอัตราการลดการก่อคดีซ้ำเฉลี่ยตั้งแต่ 7.5 % ขึ้นไปตลอดระยะเวลาของโครงการ นักลงทุนจึงจะได้รับเงินคืนเงินต้นและผลตอบแทนจากการลงทุนที่ 3% ต่อปี จะเห็นได้ว่าโครงการได้กำหนดเพดานผลตอบแทนเพื่อจำกัดวงเงินที่ภาครัฐต้องจ่ายคืนกับนักลงทุน ทั้งนี้ แหล่งเงินทุนในการชำระหนี้ของโครงการดังกล่าวมีกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้นำเงินงบประมาณมาจ่ายคืนให้แก่การลงทุนในการชำระหนี้ของโครงการ และย่นำเงินจากการระดมทุนของ Big Lottery Fund ที่ได้จากเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grants) จากหน่วยงานระหว่างประเทศ หรือนักลงทุนมาเป็นแหล่งเงินในการชำระคืนเงินต้นและผลตอบแทนด้วย ซึ่งในการจ่ายค่าตอบแทนได้มีการกำหนดเป้าหมายของตัวชี้วัด 2 ระดับ เพื่อดึงดูดนักลงทุนให้ลงทุนในพันธบัตรของโครงการ และเพื่อจำกัดวงเงินในการจ่ายค่าตอบแทน

(3) ด้านการประเมินผล

การประเมินผลของโครงการดำเนินการจากอัตราการลดการก่อคดีซ้ำ โดยใช้วิธีหากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ (Characteristic) ที่คล้ายคลึงกับผู้เข้าร่วมโครงการมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเปรียบเทียบ (Comparison Group) หรือที่เรียกว่า Propensity Score Matching (PSM) (Cave et al., 2555) โดยการจับคู่ระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการ 1 คนกับตัวอย่างในการเปรียบเทียบ จำนวน 10 คน โดยเกณฑ์เลือกกลุ่มตัวอย่างให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับครอบครัวเข้าร่วมโครงการ คือ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ต้องไม่เป็นผู้ที่ถูกปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีหรือระหว่างการรับโทษ มีระยะเวลาในการรับโทษน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี เป็นผู้ต้องขังที่มาจากเรือนจำชายเท่านั้น และมีข้อมูลส่วนตัวที่ใช้ในการเปรียบเทียบครบทุกด้าน เช่น อายุ เชื้อชาติ จำนวนคดีที่ถูกตัดสินให้โทษ จำนวนคดีในการพิจารณาที่ผ่านมา จำนวนครั้งในการถูกคุมประพฤติ อายุขณะก่อคดีแรก จำนวนครั้งที่ลักทรัพย์ในประเทศ จำนวนครั้งที่ลักทรัพย์ในต่างประเทศจำนวนคดีมาแล้วซ้ำ จำนวนคดีค้าหรือผลิตยาเสพติด จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเพศ เป็นต้น จากนั้น เมื่อหากกลุ่มตัวอย่างในการเปรียบเทียบได้แล้วจึงจะนำมาหาอัตราการก่อคดีซ้ำ

โครงการนี้ประสบผลสำเร็จ ทำให้นักลงทุนได้รับเงินต้นคืนจำนวน 5 ล้านปอนด์ และผลตอบแทนที่ 3% ต่อปี จำนวน 1.3 ล้านปอนด์ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 6.3 ล้านปอนด์ โดยเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในด้านการประหยัดเงินงบประมาณและบรรลุลวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการในการสร้างความสงบในสังคม จากรายงานของ Disley et al. (2554) พบว่า ปกติเรือนจำต้องใช้งบประมาณของรัฐในการดูแลผู้ต้องขังมากถึง 45,000 ปอนด์ต่อคนต่อปี ดังนั้นการลดลงของอัตราการก่อคดีซ้ำที่ร้อยละ 9 จึงทำให้ลดภาระงบประมาณในการดูแลผู้ต้องขังในพื้นที่เรือนจำดังกล่าวลงถึงประมาณ 4 ล้านปอนด์ต่อปี นอกจากนี้โครงการยังช่วยให้ผู้ต้องขังได้รับความรู้ในด้านทักษะงานอาชีพด้านความต้องการพื้นฐานชีวิต และด้านการวางแผนชีวิตในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ เพื่อคืนคนดีสู่สังคมและไม่กระทำผิดซ้ำ และอาจจะเป็นการสร้าง ความสงบให้แก่สังคมอีกด้วย นอกจากนี้ ยังถือเป็นโครงการต้นแบบให้แก่ประเทศต่าง ๆ ที่ต้องการนำแนวคิด พันธบัตรเพื่อสังคมมาเป็นเครื่องมือในการระดมเงินทุนเพื่อใช้ในโครงการพัฒนาสังคมอีกด้วย (สำนักงาน บริหารหนี้สาธารณะกระทรวงการคลัง, 2562) และสฤณี อาชวานันทกุล (2557) มีข้อสังเกตว่า แม้ว่าผลประกอบการ ของโครงการจะมีทิศทางไปในทางที่ดีสำหรับนักลงทุน แต่ในมุมมองหลายฝ่ายยังเห็นว่าผลการตอบแทนของ พันธบัตรดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเจรจาต่อรองระหว่างรัฐบาลอังกฤษกับนักลงทุน และตัวกลางอย่าง Social Finance เพื่อเป็นโครงการนำร่องเท่านั้น เจ็อนไซของพันธบัตรยังไม่ได้มีการเชื่อมโยง “ค่าใช้จ่ายที่ภาครัฐ ประหยัดได้” เข้ากับผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนของนักลงทุนตามหลักการของการออกพันธบัตรเพื่อ สังคมที่แท้จริง

4.2.2 กรณีศึกษาที่ 2 ประเทศสหรัฐอเมริกา “Utah High Quality Preschool Program จัดตั้งที่เขต Salt Lake County เมื่อปี พ.ศ. 2556

(1) ด้านการบริหารจัดการ

United Way of Salt Lake จัดตั้งเป็นมูลนิธิภายใต้ Salt Lake Charity Association เป็นองค์กรกลางทำหน้าที่บริหารจัดการและดูแลการปฏิบัติการระหว่างทุกองค์กรที่มีส่วนร่วม รวมถึงเป็นผู้จัดการเรื่องการจ่ายเงินให้กับผู้ลงทุน ซึ่งโครงการ Utah High Quality Preschool Program ได้ถูกจัดตั้งขึ้นที่เขต Salt Lake County ในปี 2556 ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน ประกอบด้วย Salt Lake County, United Way of Salt Lake, State of Utah, Granite School District, Voice for Utah Children, Utah State University, Goldman Sachs was J.B. Pritzker ซึ่งโครงการ Utah High Quality Preschool เป็นการปรับ พื้นฐานด้านการเรียนรู้และเตรียมตัวเด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวยากจนที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ในเขต Granite School District (GSD) ในปี 2555 มีนักเรียนที่อยู่ในการดูแลถึง 67,600 คน และโรงเรียนที่อยู่ในการดูแลทั้งหมด 91 แห่ง ซึ่งในเขต GSD มีประชากรด้อยโอกาสอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นคนสเปน และผู้ลี้ภัยจากประเทศแอฟแกน-อิซแทน ประเทศพม่า ประเทศเนปาล และประเทศในทวีปแอฟริกา ดังนั้นจุดประสงค์หลักของกองทุน Utah High Quality Preschool Program คือ ช่วยเหลือกลุ่มคนเหล่านี้ โดยการเตรียมความพร้อมในด้านการอ่านและทักษะทางวิชาการต่าง ๆ ให้กับบุตรหลานวัยก่อนเข้าเรียนที่มาจาก ครอบครัวยากจนในเขต GSD

เด็กที่อาศัยอยู่ในเขต GSD ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความพร้อม มีเพียงประมาณร้อยละ 50 ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก และร้อยละ 40 มาจากครอบครัวที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มยากจนโดยรัฐบาล บางโรงเรียนมีเด็กที่มาจากครอบครัวที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มยากจนสูงถึงร้อยละ 70 ดังนั้น เด็กด้อยโอกาสกลุ่มนี้ มีโอกาสสูงมากที่จำเป็นจะต้องเรียนพิเศษเพิ่มเติมในด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และมีการปรับพฤติกรรม (Special Education Service) ในอนาคต ซึ่ง Special Education Service นี้ต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากโครงการ Utah High Quality Preschool Program ประสบความสำเร็จก็จะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐด้าน Special education Service ในอนาคตได้ เด็กจำนวน 3,500 คน ถูกเลือกเพื่อเข้าร่วมโปรแกรม Utah High Quality Preschool เด็กเหล่านี้ถูกจัดเป็นเด็กจากครอบครัวยากจนที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากเป็นเด็กที่ได้คะแนน Pre-Kindergarten Peabody Picture Vocabulary Test (PPVT) ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เด็กถูกแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งในช่วงปีหนึ่ง (ระหว่าง พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2556) มีเด็กเข้าร่วมโปรแกรมนี้นับจำนวน 200 คน ในช่วงปีที่สองมีเด็กเข้าร่วมโปรแกรมนี้อีก 350 คน และในปีต่อ ๆ ไปจะมีเด็กเข้าร่วมโปรแกรมนี้อีกปีละประมาณ 720 คน ซึ่งเด็กวัยก่อนเข้าเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมจะผ่านการสอนพิเศษที่เน้นคุณภาพ (High-Quality Preschool Model) ซึ่งแผนการสอนถูกออกแบบโดย Granite School District ผู้ที่จะสามารถสอนโปรแกรมนี้นี้ได้จะต้องผ่านการอบรมเฉพาะ และมีความรู้ด้านการสอนปฐมวัยที่มีคุณภาพ (High-Quality Early Childhood Education) และมีโรงเรียน 6 แห่ง (ผู้ให้บริการ) ให้ความร่วมมือในการจัดการสอน High-quality preschool model ได้แก่ (1) Granite School District (2) Park City School District (3) Guadalupe School (4) Scholars (5) Children's Express และ (6) YMCA of Northern Utah โดยรูปแบบการดำเนินงานและผู้เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1) นักลงทุน Goldman Sachs' Urban Investment Group was J.B. Pritzker เป็นผู้ให้เงินทุน และเป็นการบุกเบิกในการให้เงินทุนกับกองทุนด้านการศึกษา โดย Goldman Sachs Urban Investment Group เป็นผู้ให้เงินกู้หลัก (Lead Investor) ด้วยจำนวนเงิน 4.6 ล้านดอลลาร์ และ J.B. Pritzker เป็นผู้ให้เงินกู้ด้อยสิทธิ (Subordinate Lender) ด้วยจำนวนเงิน 2.6 ล้านดอลลาร์ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน 7.2 ล้านดอลลาร์

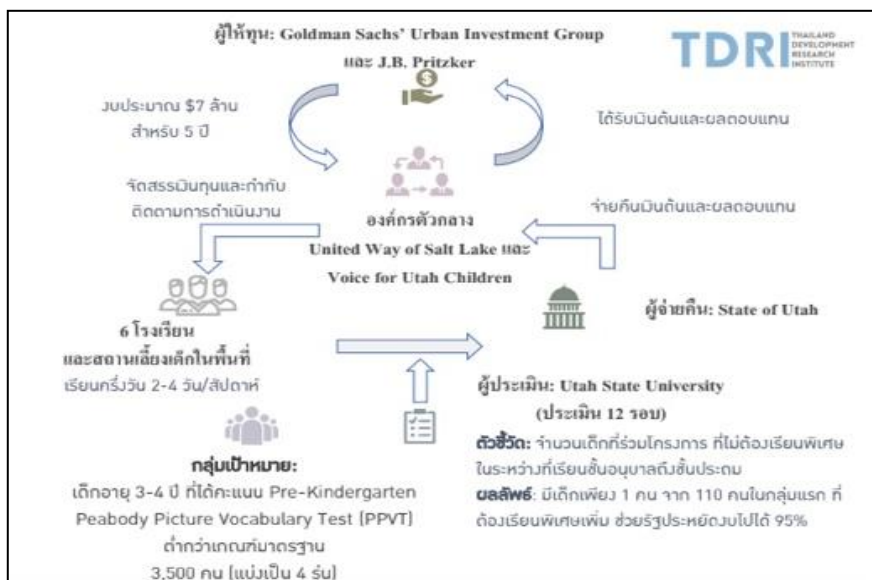
2) องค์กรตัวกลาง United Way of Salt Lake ซึ่งจัดตั้งเป็นมูลนิธิภายใต้ Salt Lake Charity Association เป็นองค์กรกลางทำหน้าที่บริหารจัดการและดูแลการปฏิบัติการระหว่างทุกองค์กรที่มีส่วนร่วม รวมถึงเป็นผู้จัดการเรื่องการจ่ายเงินให้กับผู้ลงทุน

3) องค์กรให้บริการทางสังคม Granite School District ออกแบบแผนการสอน โปรแกรมจะผ่านการสอนพิเศษที่เน้นคุณภาพ (High-Quality Preschool Model) ผู้ที่จะสามารถสอนโปรแกรมนี้นี้ได้จะต้องผ่านการอบรมเฉพาะ และมีความรู้ด้านการสอนปฐมวัยที่มีคุณภาพ

4) ผู้ประเมิน องค์กรอิสระ คือ Utah State University โดยมีตัวชี้วัด หากผลการประเมินพบว่า โปรแกรมประสบความสำเร็จ โดยวัดจากจำนวนเด็กที่อยู่ในโปรแกรมฯ ดังกล่าว ที่ไม่ต้องเข้าร่วมโครงการเรียนพิเศษเพิ่มเติม (Special Education Service) ในระหว่างที่เรียนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม ผู้ลงทุนจะได้รับเงินต้นและดอกเบี้ย (Principle and Return on Investment) จากภาครัฐ

5) ผู้จ่ายเงิน องค์กร Salt Lake County, United Way of Salt และ State of Utah ทำหน้าที่รับผิดชอบเงินลงทุน โดยในปีแรกมีเพียง Salt Lake County และ United Way of Salt ที่คืนเงินลงทุนได้ ส่วน State of Utah ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้คืนได้เนื่องจากข้อกฎหมาย (State legislation) แต่หลังจากได้มีการปรับกฎหมายในปี 2557 แล้ว State of Utah จึงเป็นผู้ทำหน้าที่คืนเงินให้กับผู้ลงทุนได้

สำหรับรูปแบบการดำเนินโครงการของ Utah High Quality Preschool Program
ปรากฏตามรูปที่ 19

รูปที่ 19 รูปแบบการดำเนินโครงการของ Utah High Quality Preschool Program
ที่มา : TDR Gustafsson-Wright and Gardiner (2016); Edmondson, Crim and Grossman (2015 อ้าง
ใน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560)

(1) ด้านการเงิน

Goldman Sachs' Urban Investment Group was J.B. Pritzker เป็นผู้ให้เงินทุน และเป็นการบุกเบิกในการให้เงินทุนกับกองทุนด้านการศึกษา โดย Goldman Sachs Urban Investment Group เป็นผู้ให้เงินกู้หลัก (Lead Investor) ด้วยจำนวนเงิน 4.6 ล้านดอลลาร์ และ J.B. Pritzker เป็นผู้ให้เงินกู้ต่อยสิทธิ์ (Subordinate Lender) ด้วยจำนวนเงิน 2.6 ล้านดอลลาร์ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน 7.2 ล้านดอลลาร์

(2) ด้านการประเมินผล

โปรแกรม Utah High Quality Preschool ถูกประเมินโดยองค์กรอิสระ คือ Utah State University โดยมีตัวชี้วัดคือ จำนวนเด็กที่อยู่ในโปรแกรมฯ ที่ไม่ต้องเข้าร่วมโครงการเรียนพิเศษเพิ่มเติม (Special Education Service) ในระหว่างที่เรียนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม ผู้ลงทุนจะได้รับเงินต้นและดอกเบี้ย (Principle and Return on Investment) จากภาครัฐ โดยองค์กร Salt Lake County, United Way of Salt และ State of Utah ทำหน้าที่รับผิดชอบคืนเงินลงทุน โดยในปีแรกมีเพียง Salt Lake County และ United Way of Salt ที่คืนเงินลงทุนได้ ส่วน State of Utah ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้คืนได้เนื่องจากข้อกฎหมาย (State Legislation) แต่หลังจากได้มีการปรับกฎหมายในปี 2557 แล้ว State of Utah จึงเป็น ผู้ทำหน้าที่คืนทุนให้กับผู้ลงทุนได้

ผลการดำเนินโปรแกรม Utah High Quality Preschool ในปี 2558 พบว่า จากเด็ก อายุ 4 ปี จำนวน 100 คน ที่ถูกประเมินเบื้องต้นก่อนได้รับการปรับพื้นฐานจากโปรแกรม Utah High Quality Preschool ว่าจำเป็นต้องเข้าเรียนพิเศษเพิ่มเติม Special Education Service ในอนาคต มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่จำเป็นต้องเข้าร่วม Special Education Service ในระดับอนุบาล หลังจากที่ได้รับการปรับ

พื้นฐานโดยโปรแกรม Utah High Quality Preschool แล้ว ดังนั้น ในปีแรกภาครัฐสามารถประหยัดเงินจากการจัดเตรียม Special Education Service ได้ถึง 281,550 ดอลลาร์ และในปีแรกผู้ลงทุนได้รับเงินคืนเป็นจำนวน 267,000 ดอลลาร์ นั้นหมายความว่า ภาครัฐสามารถประหยัดเงินได้ถึงร้อยละ 95 และหากคาดการณ์ไปในอนาคตจะพบว่า ภาครัฐสามารถประหยัดเงินได้มากกว่า 9 ล้านดอลลาร์หากนักเรียนกลุ่มนี้มีผลการเรียนที่ดีจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกทั้ง องค์กร Voice for Utah Children ยังช่วยเหลือพัฒนาโปรแกรมให้ดีขึ้น

4.2.3 กรณีศึกษาที่ 3 ประเทศอินเดีย: โครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียได้รับการศึกษา (Educate Girls Development Impact Bond) ปี 2558-2561

(1) ด้านการบริหารจัดการ

จากรายงาน Annual Status of Education (Rural) 2014 (ASER, 2558) พบว่า ประเทศอินเดียมีจำนวนเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาจำนวนมากเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก และหากพิจารณาถึงความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ จะพบว่าในปี 2556 ในรัฐราชสถาน ประชากรเพศชายที่สามารถอ่านออกเขียนได้สูงถึง 79% ส่วนประชากรเพศหญิงที่สามารถอ่านออกเขียนได้มีเพียง 52% เท่านั้น ดังนั้น จากปัญหาการศึกษาที่ด้อยคุณภาพและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จึงเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและให้โอกาสแก่เด็กผู้หญิงในเมืองฮาวาร์ห์ (Bhilwara) ที่เป็นพื้นที่ชนบทในรัฐราชสถาน ให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียน สำหรับโครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2561 โดยมุ่งเน้นประชากรกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กผู้หญิงอายุระหว่าง 6 - 14 ปี จำนวน 9,000 รายที่อยู่ภายใต้เงื้อมมือของกฎหมายพิงมีสิทธิได้รับการศึกษา (The Right to Education Act)

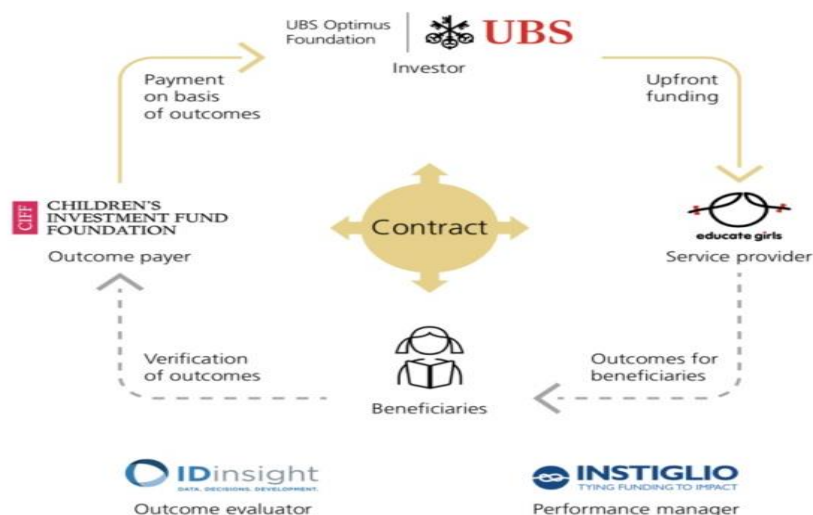
สำหรับการดำเนินโครงการได้มีมูลนิธิชื่อ “UBS Optimus Foundation (UBSOF)” สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) เพื่อนำมาใช้ดำเนินโครงการรวมทั้งสิ้น 270,000 เหรียญสหรัฐ โดยมีองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรชื่อ “Educate Girls (EG)” เป็นผู้ดำเนินโครงการร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เอกชนและองค์กรอิสระอื่นในพื้นที่ (Local Implementer) ภายใต้การกำกับดูแลโครงการโดยกลุ่มเครือข่ายทางสังคมชื่อ “Instiglio” เมื่อสิ้นสุดโครงการองค์กรพัฒนาสังคมชื่อ “IDinsight” จะเข้ามาประเมินผลการดำเนินโครงการ และส่งผลการประเมินโครงการนี้ให้แก่องค์กรการกุศลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กในประเทศกำลังพัฒนาชื่อ “Children’s Investment Foundation (CIFF)” ทำหน้าที่จ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้แก่นักลงทุน ทั้งนี้ CIFF จะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้แก่นักลงทุน หากผลการดำเนินโครงการเป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรูปแบบการดำเนินโครงการจำแนกได้ดังนี้

- 1) นักลงทุน (Investor) UBS Optimus Foundation (UBSOF) ทำหน้าที่เป็นสนับสนุนเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินโครงการจำนวน 270,000 เหรียญสหรัฐ
- 2) องค์กรตัวกลาง (Intermediary) ได้แก่ Instiglio ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ออกแบบโครงการ กำกับดูแล บริการจัดการการดำเนินโครงการ และควบคุมประสิทธิภาพของผู้ดำเนินการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของนักลงทุนและควบคุมประสิทธิภาพของผู้ดำเนินการ
- 3) องค์กรผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) หรือผู้ดำเนินการ คือ Educate Girls (EG) ทำหน้าที่โดย EG ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหลักในการสร้างเครือข่ายทางสังคมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระในพื้นที่ เช่น โรงเรียนรัฐและเอกชนในพื้นที่กรมการศึกษา เป็นต้น
- 4) ผู้ประเมิน (Evaluator) ได้แก่ IDinsight ทำหน้าที่ประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนด และรายงานผลการดำเนินโครงการต่อ CIFF เพื่อจ่ายเงินต้นและผลตอบแทน

5) ผู้จ่ายค่าเงิน (Payer) ในโครงการคือ Children's Investment Fund Foundation (CIFF) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและเคยให้การสนับสนุนเงินช่วยเหลือทางการศึกษาในอินเดียมาก่อน โดย CIFF จะทำหน้าที่พิจารณาผลการประเมินโครงการพร้อมทั้งจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้แก่นักลงทุน หากผลการดำเนินโครงการเป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

สำหรับขั้นตอนในการดำเนินโครงการและความเชื่อมโยงของหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏตามรูปที่ 20

การบริหารจัดการโครงการ Educate Girls Development Impact Bond

ที่มา : UBSOF (2561)

รูปที่ 20 ขั้นตอนในการดำเนินโครงการและความเชื่อมโยงของหน่วยงานต่าง ๆ

(2) ด้านการเงิน

วิธีการออกและเงื่อนไขของการเงินทางการเงิน UBSOF ดำเนินการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนในรูปแบบสัญญาว่าจ้างวงเงิน 270,000 เหรียญสหรัฐ เพื่อให้ EG นำไปใช้ในการดำเนินโครงการโดยเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินโครงการ IDinsight จะประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ได้แก่ Learning Outcomes และ Enrollment Outcomes พร้อมทั้งส่งผลการประเมินโครงการให้กับ CIFF เพื่อจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้แก่ UBSOF ซึ่ง CIFF กำหนดวงเงินคืนเงินต้นและผลตอบแทนไม่เกิน 422,000 เหรียญสหรัฐตามผลการดำเนินโครงการที่คาดหวัง มีการสรุปการจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return : IRR) และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment : ROI)

(3) ด้านการประเมินผล

IDinsight ลงนามในบันทึกข้อตกลงในการเป็นผู้ประเมินกับรัฐราชสถาน (Evaluation MOU) โดยโครงการจะใช้หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผล 2 ตัว เพื่อใช้ในการคำนวณหาค่า PEP ได้แก่

3.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Learning Outcomes) คำนวณจากผลการทดสอบของหน่วยงาน Annual Status of Education Report Center) โดยดูจากผล ASER Test ใน 3 วิชา ได้แก่ ภาษาฮินดู ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ของเด็กผู้หญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3- 5 ทั้งนี้ กำหนดค่าเป้าหมายของโครงการ คือ ระดับ ASER Test ของเด็กผู้หญิงที่เข้าร่วมโครงการ (Treatment Group) จะต้องมากกว่า เด็กผู้หญิงที่ไม่เข้าร่วมโครงการ (Control Group) ใน 5,592 ระดับเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาโครงการ

3.2) ผลการเข้าสู่ระบบการศึกษามีน้ำหนัก 20% ของ PEP โดยประเมินผลจากอัตราการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กผู้หญิงอายุระหว่าง 7-14 ปีในช่วง 3 ปีที่ดำเนินโครงการ ซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายไว้ที่อัตราการเข้าสู่ระบบการศึกษา 79% จึงจะถือว่าโครงการประสบความสำเร็จ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ในปี 2561 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างก้าวกระโดด คือมีค่าส่วนต่างถึงระดับ 8,940 (เป้าหมาย 5,592 ระดับ) ส่วนผลการเข้าสู่ระบบการศึกษาพบว่า มีเด็กนักเรียนเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น คือ 316 คน (ปีที่ 1) 609 คน (ปีที่ 1+2) และ 768 คน (ปีที่ 1+2+3) คิดเทียบกับค่าเป้าหมายคือ ร้อยละ 116 (เป้าหมายร้อยละ 79) และเมื่อนำไปคำนวณอัตราผลตอบแทน คิดเป็นอัตราผลตอบแทนร้อยละ 52 ของเงินลงทุน

ผลการดำเนินโครงการ ช่วยสนับสนุนให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ระหว่างเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายอาจจะเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของเด็ก และการพัฒนาของประเทศอินเดียต่อไปในอนาคต และยังสามารถช่วยให้ภาครัฐประหยัดงบประมาณด้านการศึกษาไปได้สูงถึง 270,000 เหรียญสหรัฐและในอีกมุมหนึ่ง การดำเนินโครงการได้ช่วยให้ภาครัฐประหยัดงบประมาณ (Cost Saving) ในด้านอื่น ๆ อีกนอกจากด้านการศึกษา เช่น งบประมาณในการป้องกันการเกิดอาชญากรรม งบประมาณด้านสาธารณสุข งบประมาณเกี่ยวกับสวัสดิการ และงบประมาณในการแก้ปัญหาทางสังคมอื่น ๆ เนื่องจากเมื่อคนในประเทศมีการศึกษาที่ดีขึ้น ภาระงบประมาณด้านดังกล่าวจะบรรเทาลงได้ด้วย

4.2.4 กรณีศึกษาที่ 4 ประเทศออสเตรเลีย: โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่น ในประเทศออสเตรเลีย (The Sticking Together Social Impact Bond) ปี 2560-2561 และ 2561-2566

กรมธุรกิจและธุรกิจขนาดเล็กของประเทศออสเตรเลียที่มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการหางานและตลาดแรงงานให้กับบริษัทภาคเอกชน ได้เผชิญกับปัญหาด้านการจัดการหางานให้กับประชากรในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่เพิ่งจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ พบว่า ประชาชนกลุ่มวัยรุ่นมีโอกาสประสบปัญหาการว่างงานระยะยาวที่ระดับร้อยละ 22.6 โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22.6 ในปี 2551 และพบว่า อัตราการว่างงานระยะยาวยังเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา จากข้อมูลด้านสถิติพบว่า ประชากรกลุ่มวัยรุ่นมีอัตราว่างงานที่สูงกว่าเนื่องจากมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการทำงานน้อยกว่า ประชากรกลุ่มวัยทำงานทั่วไป ทำให้ประชากรกลุ่มวัยรุ่นนี้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตัวเองในอนาคต ภาครัฐจึงได้ริเริ่มโครงการเพื่อช่วยเหลือโดยร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ในการพัฒนาโครงการเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มวัยรุ่นให้สามารถประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองได้ในอนาคต และได้เริ่มโครงการนำร่อง “The Sticking Together Project Pilot Work” ที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จในช่วงปี 2560 – 2561 ในเมือง Victoria และ South Australia ซึ่งมีประชากรกลุ่มวัยรุ่นจำนวน 100 คนได้สมัครเข้าร่วมโครงการ พบว่าผลลัพธ์ของโครงการสามารถทำให้ลดจำนวนผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับเงินสวัสดิการสำหรับผู้ว่างงานจากภาครัฐลดลง โดยส่วนใหญ่สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีความพร้อมและมีทักษะในการทำงานด้วยตนเอง

(1) การบริหารจัดการ

จากความสำเร็จของโครงการนำร่องดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานรัฐของ New South Wales Government (NSW Government) จึงได้นำมาประยุกต์เป็นรูปธรรมในเขตบริหารของ NSW Government โดยมีชื่อโครงการว่า “The Sticking Together Social Impact Bond (The Sticking Together SIB)” เป็นครั้งแรกในปี 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรวัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี ให้สามารถประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองได้ โดยจะเป็นการลดงบประมาณสำหรับการจัดสรรสวัสดิการให้กับประชากรที่ว่างงาน รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนในการพัฒนาสังคมมากขึ้น ซึ่ง NSW Government ได้ว่าจ้างองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรชื่อ “SYC” เป็นผู้ดำเนินการโครงการและระดมทุนโดยการออก The Sticking Together SIB วงเงิน 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐให้นักลงทุนที่สนใจ ภายใต้กรอบระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2561- 30 มิถุนายน 2566 ทั้งนี้ NSW Government จะจ่ายเงินคืนเงินต้นและผลตอบแทนให้กับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร SYC ประมาณ 9.1 ล้านดอลลาร์ โดยผลตอบแทนขึ้นอยู่กับผลสำเร็จของโครงการ

โครงการ The Sticking Together SIB ถือว่าเป็นโครงการในรูปแบบ Managed Social Impact Bond ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เป็นเจ้าของโครงการได้ว่าจ้าง SYC ดำเนินโครงการ ซึ่ง SYC จะมีการว่าจ้างผู้ฝึกสอน (Coach) ทำหน้าที่กำกับดูแลให้คำแนะนำ และพัฒนาทักษะการทำงานของผู้สมัครเข้าร่วมโครงการให้สามารถประกอบอาชีพได้ โดย Coach 1 คน จะดูแลผู้สมัครจำนวนไม่เกิน 25 คน เพื่อให้สามารถดูแลและเข้าถึงผู้สมัครได้อย่างใกล้ชิด นอกจากการฝึกฝนทักษะด้านการทำงานแล้ว โค้ชยังมีหน้าที่ในการสอนด้านอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อผู้สมัครในการดำรงชีวิต เช่น วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การดูแลตนเองเกี่ยวกับสุขอนามัย การจัดหาที่อยู่อาศัย เป็นต้น เพื่อให้ผู้สมัครสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรูปแบบการดำเนินโครงการ มีดังนี้

- 1) นักลงทุน (Investor) เป็นนักลงทุนทั่วไป ที่สนับสนุนการซื้อ The Sticking Together SIB Notes ที่ออกระดมทุน โดย SYC
- 2) องค์กรกลาง (Intermediary) โดย SYC ทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ดำเนินการและเป็นตัวกลาง นอกจากนั้นยังมีหน่วยงาน Social Ventures Australia (SVA) ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนด้านธุรกรรมทางการเงิน และบริหารจัดการกองทุนที่ใช้ในการระดมทุน
- 3) องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) โดย SYC ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรภาคเอกชนที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือประชากรกลุ่มวัยรุ่นในออสเตรเลีย ให้สามารถดำรงชีพในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า 6 ทศวรรษ โดยมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะให้กับกลุ่มดังกล่าวในหลายสาขา อาทิ การพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและภายนอก การจัดหาที่พักอาศัย และการช่วยเหลือในการจัดหางาน เป็นต้น
- 4) ผู้ประเมิน (Evaluator) โครงการนี้ไม่มีผู้ประเมินผลโครงการที่เป็นหน่วยงานอิสระแยกออกมา โดยโครงการมีวิธีการประเมินผลด้วยวิธีการบันทึกชั่วโมงกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ
- 5) ผู้จ่ายค่าตอบแทน (Payer) โดย NSW Government ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ริเริ่มโครงการและเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ

ขั้นตอนการดำเนินโครงการและความเชื่อมโยงของหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏตามรูปที่ 21

รูปที่ 21 แผนภาพการบริหารจัดการโครงการ Sticking Together SIB
ที่มา : Social Ventures Australia (2018)

(2) ด้านการเงิน

วิธีการออกและเงื่อนไขทางการเงินของโครงการนี้ NSW Government จะจ่ายค่าตอบแทนให้กับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร SYC หากผลดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย โดยจะจ่ายให้จำนวน 3 งวด มีวงเงินรวมประมาณ 9.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการที่ผู้ดำเนินการสามารถบรรลุได้ โดยจะเริ่มจ่ายผลตอบแทนในปีที่ 3 - 5 โครงการ ระหว่างนั้น SYC จะต้องหาแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินการในช่วงปีที่ 1-2 ด้วยตนเอง ทำให้องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร SYC ได้จัดทำแผนการระดมทุนด้วยการออก Sticking Together Notes โดยมีอายุประมาณ 4 ปี 7 เดือน ตลอดอายุของโครงการวงเงินรวม 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมี SVA เป็นตัวแทนสำหรับการทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งหากนักลงทุนมีความสนใจและได้พิจารณาซื้อ Sticking Together Notes แล้วเงินระดมทุนทั้งหมดจะถูกนำไปรวมในกองทุน Sticking Together SIB Trust โดยมีผู้จัดการกองทุนของ SVA เป็นผู้บริหารจัดการ ทั้งนี้ SVA ได้กำหนดเงื่อนไขของ Sticking Together Notes ว่าผู้ลงทุนจะได้เงินต้นคืนทั้งจำนวนและการจ่ายดอกเบี้ยได้ระบุไว้ทั้งสิ้น 5 ครั้ง

(3) ด้านการประเมินผล

หลักเกณฑ์ตัวชี้วัดและประเมินผลโครงการ Sticking Together SIB ไม่มีการจ้างผู้ประเมิน เนื่องจาก NSW Government SYC และ SVA ได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินผลโครงการและสำหรับการคำนวณอัตราส่วนการจ่ายผลตอบแทน โดยใช้ชั่วโมงกิจกรรมที่เพิ่มขึ้น รวมสะสม (Cumulative Incremental Hours) โดยกำหนดชั่วโมงพื้นฐานไว้ที่อัตรา 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (อ้างอิงจำนวนชั่วโมงจากโครงการนำร่อง) ทั้งนี้ผู้ดำเนินการจะบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สมัครตลอดระยะเวลา 60 สัปดาห์ตั้งแต่ที่ได้เข้าร่วมโครงการ โดยบันทึกทั้งชั่วโมงการทำงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน อาทิ การเป็นอาสาสมัคร การเข้าร่วมอบรมของที่ทำงาน (กำหนดสูงสุดที่ไม่เกินร้อยละ 25 ของชั่วโมงการทำงาน) ในส่วนของผู้สมัครที่ลาออกจากกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ๆ จะไม่ถูกนำไปคำนวณรวม

ผลการดำเนินโครงการ จากการที่ภาครัฐได้ทดลองโครงการนำร่อง และประสบความสำเร็จด้วยดี ทำให้ NSW Government ได้นำรูปแบบของโครงการดังกล่าวมาใช้กับเขตบริหารของตน ซึ่งมีระยะเวลาในการนำโครงการตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2561- 30 มิถุนายน 2566 โดยโครงการนี้ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก และกำลังอยู่ในช่วงการดำเนินงาน ซึ่งประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นได้แก่ (1) ประโยชน์ต่อนักลงทุน สำหรับการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือสังคม เนื่องจากมีนักลงทุนภาคเอกชนในเขต NSW จำนวนมาก ต้องการลงทุนเพื่อสังคมแต่ช่องทางการลงทุนในปัจจุบันมีจำกัดและต้องนำเงินไปลงทุนรูปแบบอื่น เช่น CSR

ซึ่งไม่ตอบโจทย์จากการพัฒนาชุมชน โครงการ The Sticking Together Social Impact Bond จึงทำให้นักลงทุนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาสังคมในพื้นที่ได้โดยตรง นอกจากนี้ นักลงทุนจะได้รับเงินต้นคืนทั้งจำนวน และมีแนวโน้มที่จะได้รับผลตอบแทนเฉลี่ยจาก Sticking Together Notes แต่อัตราสูงถึงประมาณร้อยละ 7.1 ต่อปีตลอดการดำเนินโครงการ (2) ประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะสามารถลดภาระงบประมาณด้านสวัสดิการของผู้ว่างงานในอนาคต ทำให้สามารถนำงบประมาณไปใช้ในโครงการอื่นมากขึ้น ทั้งนี้ การช่วยส่งเสริมการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชากรในสังคม จะช่วยลดปัญหาทางสังคมอื่น เช่น การก่อเหตุอาชญากรรมหรือโจรกรรม การสร้างปัญหาด้านสาธารณสุข การเพิ่มปริมาณประชากรไร้ที่อยู่อาศัย เป็นต้น นอกจากนี้ หากโครงการไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ NSW Government จะมีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้ดำเนินการ โดยมีอัตราส่วนลดเป็นจำนวนมาก จึงช่วยประหยัดงบประมาณสำหรับโครงการที่ไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จได้

แม้ว่าโครงการ The Sticking Together Social Impact Bond ยังอยู่ในช่วงการดำเนินการ ที่ยังไม่สามารถระบุปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของโครงการได้ อย่างไรก็ตามโครงการนำร่องซึ่งมีขนาดในการดำเนินการที่เล็กกว่า มีผลลัพธ์ที่ประชากรกลุ่มวัยรุ่นมีประสบการณ์ทำงานมากขึ้น มีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 11.2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์เป็น 26.3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่มีงานประจำทำอย่างต่อเนื่องและลดการพึ่งพาสวัสดิการของรัฐได้ โดย The Department of Social Service ได้ประมาณการงบประมาณสำหรับสวัสดิการต่อประชากรอายุระหว่าง 20 - 25 ปี ที่ภาครัฐจะต้องใช้งบประมาณจำนวน 268,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1 คน ต่อตลอดชีวิต ในขณะที่โครงการนี้ใช้ค่าใช้จ่ายต่อคนเพียง 7,000 - 12,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1 คน สำหรับการพัฒนาทักษะของประชากรให้สามารถประกอบอาชีพเองได้ ภายในระยะเวลา 18 เดือน ดังนั้นผลลัพธ์ดังกล่าวจึงมีนัยสำคัญที่จะช่วยให้ภาครัฐลดค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนเงินสวัสดิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่าผู้ดำเนินโครงการได้มีการพัฒนาทักษะการทำงานอย่างแม่นยำ และตรงกับสภาพปัญหาลักษณะของผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ รวมถึงมีการกำกับดูแลและประเมินผู้สมัครอย่างใกล้ชิด

นอกจากนี้ประเทศออสเตรเลียมีความพยายามในการพัฒนานวัตกรรมทางสังคม โดยการสร้างพันธมิตรร่วมกันระหว่างองค์กรการกุศล 3 แห่ง คือ Mission Australia, Uniting Care และ Benevolent Society ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ผ่านโครงการนำร่องที่มีชื่อว่า “New pin Social Benefit Bond” ซึ่งมีเป้าหมายที่จะแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวที่นำไปสู่การทะเลาะและละเมิดสิทธิ์ โดยเข้ามาเป็นตัวกลางในการกำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่แม่และเด็ก โครงการนี้สร้างผลกระทบเชิงบวกแก่ครอบครัวในแง่ของความสัมพันธ์ของแม่ลูกและความปลอดภัยของเด็ก ผลสำเร็จของโครงการนี้ สามารถสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ โดยทำให้รัฐบาลมีค่าใช้จ่ายที่น้อยลงในการแก้ไขปัญหาอื่น อีกทั้งยังสามารถใช้เงินจากผู้เสียภาษีเพื่อการช่วยเหลือครอบครัวในรูปแบบอื่น ๆ ได้อีกด้วย จึงช่วยสร้างความมั่นใจของรัฐบาลนิวเซาท์เวลส์ ในความสำเร็จของ Social Benefit Bonds เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาต่อไปในอนาคต (Mitropoulos and Bryan, 2015)

4.2.5 กรณีศึกษาที่ 5 ประเทศมาเลเซีย: โครงการที่มีชื่อเรียกว่า “Ihsan SRI Sukuk”

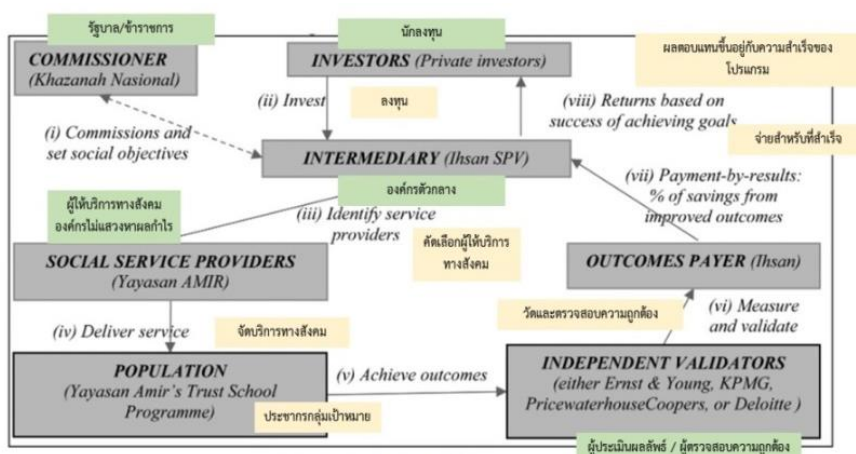
(1) การบริหารจัดการ

ในการบริหารจัดการโครงการ “Ihsan SRI sukuk” ดำเนินการโดย Yayasan AMIR ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ไม่แสวงหาผลกำไร ตั้งขึ้นโดย Khazanah ในปี 2010 กิจกรรมหลักขององค์กรคือ การร่วมมือกับ Kementerian Pendidikan Malaysia (MOE) เพื่อตอบสนองต่อเสียงเรียกร้องของรัฐบาลสำหรับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในภาคการศึกษา กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล

ผ่านโครงการ Trust Schools ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลที่บริหารร่วมกันโดย Yayasan AMIR และผู้อำนวยการโรงเรียนภายใต้ร่มของ MOE การเริ่มต้นของ Yayasan AMIR Trust Schools Program สอดคล้องกับปณิธานของ Malaysian Education Blueprint 2013 -2025 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนที่จะเติบโตและกลายเป็นชาวมาเลเซียที่มีความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ รวมทั้งมีทักษะความเป็นผู้นำและการสื่อสาร โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย ได้เปิดตัวโครงการที่มีชื่อเรียกว่า “Ihsan SRI sukuk” เป็นครั้งแรกในมาเลเซีย เพื่อสนับสนุนการลงทุนในโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (Sustainable and Responsible Investment : SRI) ซึ่งบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรูปแบบการดำเนินโครงการ มีดังนี้

- 1) นักลงทุน ระดมทุนภายใต้แกนนำของ Khazanah และความร่วมมือระหว่างธนาคารอิสลาม CIMB และ มี Amanie Advisors Sdn Bhd. ในฐานะที่ปรึกษาการลงทุนกำหนดผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน
- 2) องค์กรตัวกลาง Ihsan SPV ทำหน้าที่กำกับการจัดบริการสาธารณะในโปรแกรมที่มีชื่อเรียกว่า “Khazanah’s Trust School Programmed
- 3) องค์กรให้บริการทางสังคม Yayasan AMIR ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Organization : NPO) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 4) ผู้ประเมิน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย จะเป็นผู้รับผิดชอบด้านการประเมินผลลัพธ์เพื่อจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน ซึ่งผลลัพธ์นั้นสามารถวัดได้จากตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (KPI) ในช่วงระยะเวลา 5 ปี
- 5) ผู้จ่ายเงิน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย จะเป็นผู้รับผิดชอบด้านการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน โดยโครงการนี้ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุนในอัตรา 4.3% ต่อปี เป็นระยะเวลา 7 ปี

กระบวนการดำเนินการของ “Ihsan SRI sukuk” ปรากฏดังรูปที่ 22

รูปที่ 22 กระบวนการดำเนินการของ "Ihsan SRI sukuk"

ที่มา : Adapted and Modified from Hughes and Scherer (2014); CIMB (2015 อ้างใน INTELLECTUAL DISCOURSE, Special Issue, 2016: 357)

(2) ด้านการเงิน

โครงการ “Ihsan SRI sukuk” เป็นการปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพในประเทศมาเลเซีย ด้วยโปรแกรมที่มีชื่อเรียกว่า “Khazanah’s Trust School Programmed” ดำเนินการระดมทุนโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย เพื่อสนับสนุนการลงทุนในโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (Sustainable and Responsible Investment: SRI) ภายใต้แกนนำของ Khazanah และความร่วมมือระหว่างธนาคารอิสลาม CIMB และ Amanie Advisors Sdn Bhd. ในฐานะที่ปรึกษาการลงทุน ซึ่ง “Khazanah” หรือ Khazanah Nasion Berhad (กองทุนความมั่งคั่งแห่งมาเลเซีย) เป็นกองทุนเพื่อการลงทุนเชิงกลยุทธ์ของรัฐบาลมาเลเซีย ที่ได้รับความไว้วางใจให้ถือครองและจัดการทรัพย์สินเชิงพาณิชย์ของรัฐบาลและดำเนินการลงทุนเชิงกลยุทธ์ โดยโครงการนี้ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุนชุดที่ 1 ในอัตรา 4.3% ต่อปี ระยะเวลา 7 ปี ชุดที่ 2 อัตรา 4.6% ต่อปี (หากผลลัพธ์ไม่ตรงตามตัวชี้วัด) และอัตรา 4.2% ต่อปี (หากผลลัพธ์ได้ตรงตามตัวชี้วัด) เป็นระยะเวลา 7 ปี โดยเงินทุนที่ได้จากการระดมทุนในโครงการจะถูกส่งไปยังองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Organization: NPO) หรือที่เรียกว่า Yayasan AMIR ซึ่งเป็นรูปแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยรายละเอียดของนักลงทุนในชุดที่ 1 คือ มูลนิธิ บริษัท ธนาคาร กองทุนบำเหน็จบำนาญ บริษัทจัดการสินทรัพย์ ชุดที่ 2 คือ มูลนิธิ, บริษัท, ธนาคาร, กองทุนบำเหน็จบำนาญ, บริษัทจัดการสินทรัพย์, รายชื่อ Bursa Malaysia, การระดมทุนแบบ Crowd funding (ATAPlus, pitchIn)

(3) ด้านการประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินผลเพื่อจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน โดยใช้ช่วงระยะเวลา 5 ปี สำหรับตัววัดประสิทธิภาพของโครงการ กำหนดดังนี้คือ ตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (KPI) ซึ่งวัดโดยใช้ชุดของตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพหลัก (KPI) ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะวัดในรอบเวลาสังเกตการณ์ 5 ปี หากครบกำหนดตามตัวชี้วัดแล้ว ผู้ถือ Sukuk จะสละเปอร์เซ็นต์ที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้าของจำนวนเงินเล็กน้อยที่ต้องชำระภายใต้ SRI Sukuk ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาระผูกพันทางสังคมในการตระหนักถึงผลกระทบทางสังคมเชิงบวกที่เกิดจากโครงการ Trust Schools ในทางกลับกัน หากไม่เป็นไปตาม KPI ผู้ถือ Sukuk จะมีสิทธิได้รับจำนวนเงินเล็กน้อยที่ต้องชำระภายใต้ SRI Sukuk เพิ่มจำนวน เช่น โรงเรียนอย่างน้อย 20 แห่งได้รับการคัดเลือกภายใต้โครงการ หรือครูผู้สอนอย่างน้อย 50% ของโรงเรียนได้รับการจัดอันดับในระดับที่สูงขึ้น และสามารถวัดปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย อาทิ การบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ การปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศักยภาพของนักเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เป็นต้น

ผลสำเร็จของโครงการ Yayasan AMIR (YA) เป็นมูลนิธิที่ไม่แสวงหาผลกำไรซึ่งก่อตั้งโดย “Khazanah” เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพในโรงเรียนรัฐบาลของมาเลเซียผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนกับกระทรวงศึกษาธิการ การเริ่มต้นของ Yayasan AMIR Trust Schools Program สอดคล้องกับปณิธานของ Malaysian Education Blueprint 2013 -2025 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนที่จะเติบโตและกลายเป็นชาวมาเลเซียที่มีความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ รวมทั้งมีทักษะความเป็นผู้นำและการสื่อสาร ผลสำเร็จของโครงการ Ihsan ที่ออก SRI Sukuk ภายใต้โครงการ Sukuk ชุดแรกมูลค่า 100 ล้านริงกิตในปี 2558 ชุดที่สองเปิดตัวโดย Datuk Seri Johari Abdul Ghani รัฐมนตรีกระทรวงการคลังคนที่สอง เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 และได้นำรายได้จากชุดที่ 2 ไปสนับสนุนการเปิดตัวโครงการ Trust Schools ของ Yayasan AMIR (“YA”) ให้กับโรงเรียนอย่างน้อย 20 แห่ง ผลการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2560 โครงการ Trust Schools ได้ขยายไปยังโรงเรียน 83 แห่งทั่ว 10 รัฐ สร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้นสำหรับเยาวชนชาวมาเลเซียกว่า 65,000 คน

SRI Sukuk มีราคาอยู่ที่อัตราค่าไร 4.6% หากไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพหลัก (“KPI”) หรือ 4.2% เมื่อปฏิบัติตาม KPI ตัวชี้วัดเหล่านี้กำหนดระดับความสำเร็จที่จำเป็นสำหรับจำนวนโรงเรียนที่น่าเชื่อถือที่จะดำเนินการ ประสิทธิภาพของครูและผู้นำระดับสูงของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ โครงสร้างผลตอบแทนแบบ Step-Down ที่ไม่เหมือนใครและตัวเลือกในการชำระเงินต้นของ SRI Sukuk ช่วยให้นักลงทุนมีโอกาสมีส่วนร่วมเมื่อบรรลุเป้าหมายผลกระทบทางสังคมของโครงการ Trust Schools และ SRI Sukuk ยังเป็นแห่งแรกในมาเลเซียที่มีการเสนอขายแบบขายปลีก โดยเปิดโอกาสให้ชาวมาเลเซียแต่ละคนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินการต่อไปของโครงการ Trust Schools ผ่านการเสนอขายรายย่อย นักลงทุนสามารถตอบแทนสังคมผ่านการลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบ ทั้งสถาบันและส่วนค้าปลีกได้รับการตอบรับอย่างดีและเต็มจำนวน ส่วนสมาชิกของประชาชนที่ไม่สามารถสมัคร SRI Sukuk ได้ สามารถสนับสนุนโครงการ Trust Schools ผ่านแพลตฟอร์ม Crowd Funding บน ATAPlus

4.2.6 กรณีศึกษาที่ 6 การดำเนินงานในการลงทุนทางสังคม (Pay For Success : PFS) การสร้างระบบนิเวศเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการทางสังคม ของประเทศญี่ปุ่น

มูลนิธินวัตกรรมเพื่อสังคมและการลงทุนแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (Social Innovation and Investment Foundation : SIIF) มีเป้าหมายที่จะกระตุ้นให้เกิดรูปแบบการไหลเวียนของเงินทุนใหม่ที่อยู่นอกขอบเขตที่มีอยู่ระหว่างภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคมของการช่วยเหลือตนเอง การช่วยเหลือสาธารณะ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดย SIIF เป็นผู้นำในการนำ PFS/SIB มาใช้ในญี่ปุ่น สำหรับกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในภาครัฐ การทำสัญญาจ่ายเพื่อความสำเร็จ (Pay-for-Success : PFS) หรือการออกพันธบัตรผลกระทบทางสังคม (Social Impact Bond : SIB) ซึ่งถือเป็นกลไกใหม่ที่พยายามเปลี่ยนรูปแบบบริการสาธารณะให้เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นผลลัพธ์มากขึ้น และยังมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการส่งมอบความช่วยเหลือสาธารณะด้วยการแบ่งปันความรู้และส่งนโยบายข้อเสนอซึ่งการดำเนินการ มีดังนี้

(1) การบริหารจัดการ

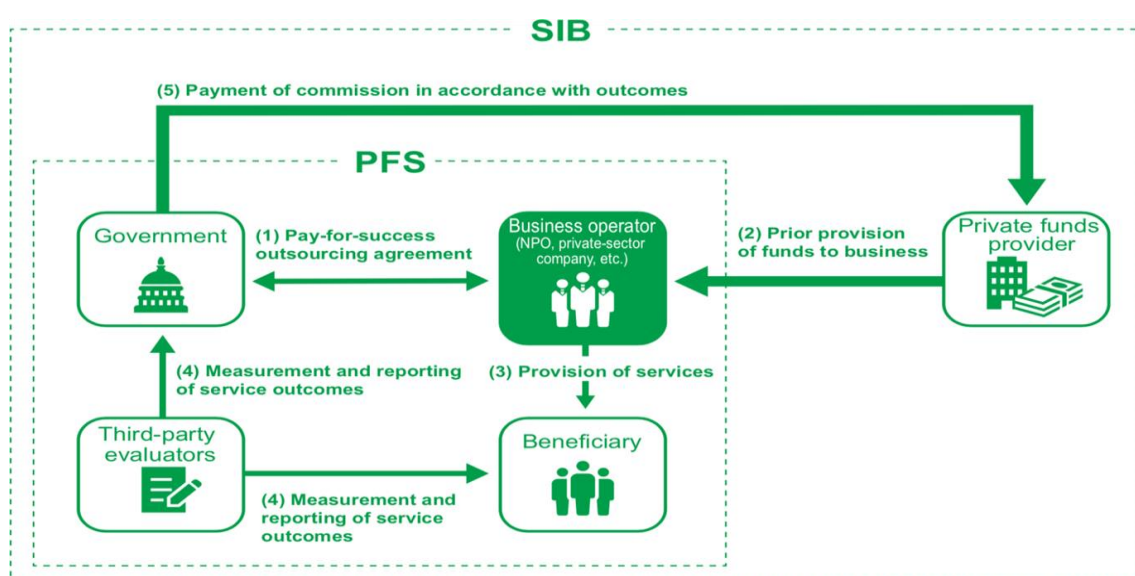
กิจกรรมของการลงทุนที่มีผลกระทบและการส่งเสริมการลงทุนที่สร้างผลกระทบทางสังคมนั้น ภารกิจหลักคือจัดหาทรัพยากรโดยเฉพาะทรัพยากรทางการเงินเป็นเงินช่วยเหลือให้กับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรทั่วโลก โครงการที่สนับสนุนส่วนใหญ่ เช่น การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมหาสมุทร การแก้ไขปัญหาความยากจนของเด็ก การสนับสนุนการกู้คืนจากภัยพิบัติ การสนับสนุนพาราลิมปิก และการกำจัดโรคเรื้อรัง เป็นต้น ซึ่งขอบเขตภารกิจของ SIIF คือ (1) การลงทุนที่มีผลกระทบโครงสร้างการลงทุนสามมิติที่มีการเติบโตทั่วโลก “การลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบ” วัตถุประสงค์ของ SIIF คือการสร้างโมเดลโครงการในญี่ปุ่นและขยายตลาด (2) การวัด/การจัดการผลกระทบทางสังคม นำเสนอเกณฑ์มาตรฐานใหม่สำหรับการวัดมูลค่า การวัดผลที่ออกแบบมาเพื่อทำความเข้าใจผลกระทบทางสังคมในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่เกิดจากโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ (3) PFS (Pay-for-Success) ทำสัญญา/SIB (พันธบัตรผลกระทบทางสังคม) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในภาครัฐมีส่วนร่วมในการสร้างกลไกการปฏิรูปสำหรับบริการสาธารณะที่มุ่งเน้นผลลัพธ์มากขึ้น เช่น โดยใช้สัญญาที่การชำระเงินเป็นสัดส่วนกับผลลัพธ์ทางสังคมที่ประสบความสำเร็จ (PFS) และวิธีการจัดหาเงินทุนจากนักลงทุนในโอกาสดังกล่าว (SIB) (4) ทางเลือกเศรษฐกิจใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากการแลกเปลี่ยนของมูลค่าอื่นที่ไม่ใช่เงิน เพื่อสร้างกลไกและรูปแบบโครงการเพื่อแสดงคุณค่าในทุนทางสังคม (5) นวัตกรรมการทำบุญกุศลก้าวหน้า การระดมทุน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการบริจาคส่วนบุคคลและกิจกรรมการกุศลโดยมูลนิธิภาคเอกชน “การทำบุญใหม่” จะกลายเป็นบรรทัดฐานในสังคมซึ่ง

มุ่งเน้นไปที่ผลกระทบทางสังคมโดยใช้แหล่งเงินทุนต่าง ๆ อย่างมีกลยุทธ์มากขึ้นจากจุดยืนขององค์กร SIIF ที่เป็นผู้นำในการนำ PFS/SIB มาใช้ในญี่ปุ่น สำหรับกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในภาครัฐ การทำสัญญาจ่ายเพื่อความสำเร็จ (Pay-for-Success : PFS)/หรือการออกพันธบัตรผลกระทบทางสังคม (Social Impact Bond : SIB) และมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการส่งมอบความช่วยเหลือสาธารณะด้วยการแบ่งปันความรู้และส่งนโยบายข้อเสนอ

(2) ด้านการเงิน

มูลนิธินวัตกรรมเพื่อสังคมและการลงทุนแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (Social Innovation and Investment Foundation : SIIF) พยายามรักษาระบบนิเวศการลงทุนเพื่อผลกระทบทางสังคมที่จะสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นเป็นผู้นำระดับโลกในการแบกรับประเด็นทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้ว ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธินิปปอน (The Nippon Foundation : NF) ซึ่งเป็นมูลนิธิเอกชนที่ใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่นและเป็นหนึ่งในมูลนิธิชั้นนำของโลก โดยก่อตั้งขึ้นในปี 1962 ในฐานะมูลนิธิอุตสาหกรรมการต่อเรือแห่งญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูญี่ปุ่นหลังสงครามผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรมการต่อเรือและการขนส่ง ซึ่งแหล่งเงินทุนหลักคือ 2.8% ของรายได้จากการแข่งเรือยนต์ของญี่ปุ่น ภารกิจหลักคือจัดหาทรัพยากรโดยเฉพาะทรัพยากรทางการเงินเป็นเงินช่วยเหลือให้กับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรทั่วโลก โครงการที่สนับสนุนส่วนใหญ่ เช่น การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมหาสมุทร การแก้ไขปัญหาความยากจนของเด็ก การสนับสนุนการกู้คืนจากภัยพิบัติ การสนับสนุนพาราโอลิมปิก และการกำจัดโรคเรื้อรัง เป็นต้น

สัญญาจ่ายเพื่อความสำเร็จ PFS (Pay-for-Success) คือ ข้อตกลงสำหรับการจ้างบริการด้านการบริหารให้กับภาคเอกชน ส่วนการจ่ายค่าคอมมิชชันขั้นสุดท้ายจะเชื่อมโยงกับความสำเร็จของโครงการ Social Impact Bond (SIB) และหมายถึงการจัดหาเงินทุนภายนอกจากภาคเอกชนพร้อมกับสัญญาจ่ายเพื่อความสำเร็จกับภาคเอกชน ในปี 2019 ญี่ปุ่นมีการจัดตั้ง SIB ดังกล่าวแล้ว 137 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา คิดเป็นมูลค่าการลงทุนรวมประมาณ 40.8 พันล้านเยน มีการกำหนดเป้าหมายในหลากหลายสาขา โดยมุ่งเน้นที่ปัญหาสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น การสนับสนุนการหางาน การสนับสนุนผู้ยากไร้ และการดูแลสุขภาพ ตามรูปที่ 23

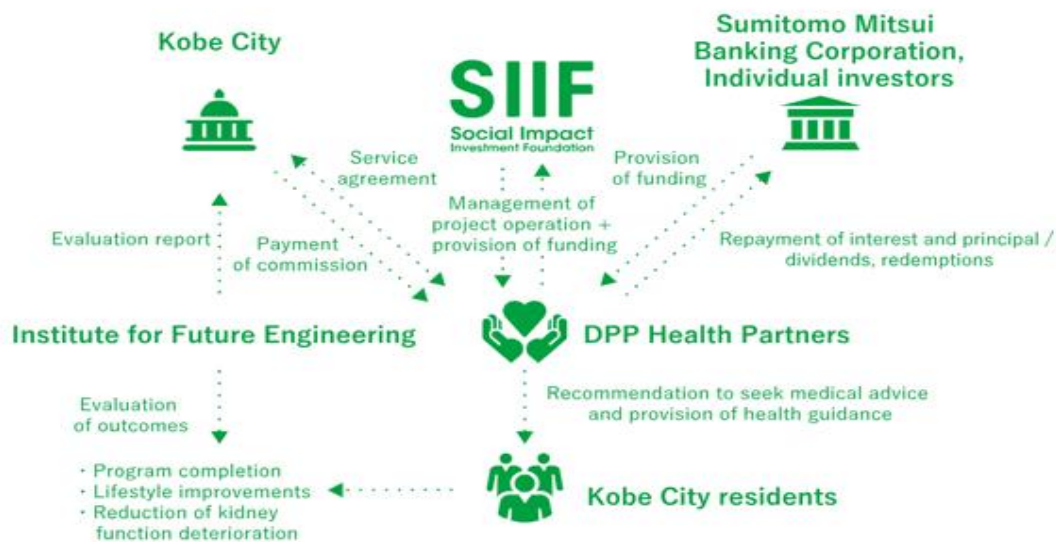

รูปที่ 23 ขั้นตอนการดำเนินงานในการลงทุนทางสังคม (Pay For Success : PFS) ประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : Social Innovation and Investment Foundation (SIIF) (n.d.)

(3) ด้านการประเมินผล

ผู้ทำหน้าที่ประเมินและการกำหนดตัวชี้วัดจะถูกกำหนดขึ้นร่วมกันตามปัญหาที่พบ สำหรับโครงการ PFS/SIB เต็มรูปแบบโครงการแรกคือโครงการที่สร้างขึ้นโดยเมืองโกเบและฮาจิโอะจิ ในปี 2560 ต่อมาภายในปี 2562 มีโครงการ PFS/SIB ประมาณ 20 โครงการ โดยส่วนใหญ่สร้างโดยหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นทั่วประเทศ ส่วนรูปแบบโครงการ SIB ในญี่ปุ่น มีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของความช่วยเหลือสาธารณะ ไม่เพียงแต่โดยการกำหนดรูปแบบโครงการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแบ่งปันความรู้และให้คำแนะนำเชิงนโยบายด้วย โดยโครงการ SIB เต็มรูปแบบแห่งแรกของญี่ปุ่นเพื่อป้องกันไม่ให้โรคไตจากเบาหวานกำเริบ การป้องกันการลุกลามของโรคไตจากเบาหวานขั้นรุนแรง” เมืองโกเบ จังหวัดเฮียวโก ซึ่งบางโครงการ SIIF มีบทบาทในฐานะนักลงทุน ระดมทุนจัดหาเงินในโครงการ เช่น โครงการ SIB เพื่อพัฒนาการตรวจคัดกรองมะเร็งลำไส้ใหญ่และอัตราการตรวจโดยละเอียด ณ เมืองฮาจิโอะจิ กรุงโตเกียว และโครงการจะการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการตรวจคัดกรองมะเร็งสำหรับบุคคลด้วยวิธี Social Impact Bond (SIB) แบบใหม่ และนอกเหนือจากการลงทุนในโครงการเหล่านี้แล้ว มูลนิธินวัตกรรมเพื่อสังคมและการลงทุนแห่งประเทศไทย หรือ SIIF ยังมีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนตัวกลาง ทำหน้าที่ 2 ขั้นตอน คือขั้นการก่อตั้งโครงการ การสนับสนุนการพิจารณาตัวชี้วัดผลงาน วิธีการประเมินผลกระทบทางสังคม เงื่อนไขการชำระเงิน วิธีการจัดหาเงิน ฯลฯ และการติดตามความคืบหน้าของโครงการอย่างสม่ำเสมอ ในขั้นการดำเนินโครงการ เช่น โครงการเลิกบุหรี่ Toyonaka Stouten Project” ในเมืองโทโยนาเกะ จังหวัดโอซาก้า ซึ่งเป็น SIB เพื่อการเลิกบุหรี่แห่งแรกของโลกโดยการสนับสนุนเงินในกิจกรรมทั้งโครงการ และเป็นภาคธุรกิจร่วมกับภาครัฐ

รูปที่ 24 SIB เพื่อการเลิกบุหรี่แห่งแรกของโลกโดยการสนับสนุนเงินในกิจกรรมทั้งโครงการและเป็นภาคธุรกิจร่วมกับภาครัฐ

ที่มา : Social Innovation and Investment Foundation (n.d.)

ผลสำเร็จของโครงการการสร้างระบบนิเวศทางการลงทุนเพื่อสังคมที่ดำเนินการของประเทศญี่ปุ่น ได้มีการขยายตัวและมีความเข้มแข็งเป็นอย่างมากมีเครือข่ายทั่วโลกและส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาทางสังคมได้เป็นอย่างดี

4.2.7 กรณีศึกษาที่ 7 รูปแบบใหม่ในการส่งมอบผลลัพธ์ทางสังคม: การรับประกันผลกระทบทางสังคม (Social Impact Guarantee : SIG) ครั้งแรกของโลกในประเทศสิงคโปร์ พ.ศ. 2566

ประเทศสิงคโปร์ได้นำเสนอการปรับโมเดล SIB ให้เข้ากับบริบทของเอเชีย โดยพัฒนาจากบทเรียนที่ได้รับมาและวิวัฒนาการใหม่ในรูปแบบการให้เงินสนับสนุนเพื่อผลกระทบทางสังคมที่เรียกว่าการรับประกันผลกระทบทางสังคม (Social Impact Guarantee : SIG) เพื่อสนับสนุนโครงการ YMCA ที่บูรณาการใหม่เพื่อแก้ปัญหาเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงให้เข้าสู่สังคมทั้งการศึกษาและการจ้างงาน โดยรูปแบบ SIG นี้ ผู้ให้ทุนที่คำนึงถึงผลกระทบทางสังคมจะได้รับการรับประกันคืนเงินสำหรับเงินทุนของพวกเขา ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ผู้ให้บริการทางสังคมสามารถลองใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ ซึ่งในระยะยาว SIG สามารถกระตุ้นคลื่นลูกใหม่ของการจัดการความเสี่ยงด้านผลกระทบสำหรับผู้ให้ทุนทั้งภาครัฐ เอกชน และเพื่อการกุศล

(1) การบริหารจัดการ

ประเทศสิงคโปร์ดำเนินโครงการการรับประกันผลกระทบทางสังคมให้บริการสังคมในการช่วยเหลือดูแลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในชุมชนโดยการสนับสนุนของสมาคม (Young Men Christian Association : YMCA) ซึ่งปัญหาที่พบเมื่อคนหนุ่มสาวไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาหรือตลาดแรงงาน มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบระยะยาวทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การกีดกันดังกล่าวอาจสร้างต้นทุนปลายน้ำที่สูงสำหรับสังคมและรัฐบาล ตามตัวเลขที่เผยแพร่โดย National Youth Council of Singapore เยาวชนเกือบ 40,000 คน อายุระหว่าง 15-21 ปี ตกงาน ไม่ได้ทำงาน หรือไม่ได้เรียนหนังสือในสิงคโปร์ในปี 2019 และสมาชิก 2,700 คนของกลุ่มนี้เคยมีปฏิสัมพันธ์เชิงลบกับระบบยุติธรรมทางอาญาของสิงคโปร์ ในปี 2562 ซึ่งการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ปี 2011 YMCA Singapore ได้ดำเนินโครงการที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดเยาวชนอายุ 15-21 ปี ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาและการจ้างงานอีกครั้ง ซึ่งเรียกว่าโครงการ **อาชีวศึกษาและทักษะอ่อน (VaSSP)** VaSSP มีอัตราความสำเร็จเฉลี่ย 62 เปอร์เซ็นต์ของการวางผู้รับผลประโยชน์ในการศึกษาหรือการจ้างงานในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม YMCA Singapore เชื่อว่าสามารถทำอะไรได้มากกว่านี้เพื่อสนับสนุนผู้รับผลประโยชน์ 38 เปอร์เซ็นต์ที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนหรือทำงานหลังจากจบการศึกษาจากโครงการ และเพื่อให้การสนับสนุนเพิ่มเติมแก่ผู้รับผลประโยชน์เหล่านี้ YMCA Singapore ได้ทำงานร่วมกับ Lorinet Foundation, Tri-Sector Associates และ TL Whang Foundation เพื่อสร้างการรับประกันผลกระทบทางสังคม (SIG) ขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก ด้วยโมเดล SIG YMCA สามารถให้การสนับสนุนเชิงนวัตกรรมเพิ่มเติมตามการเขียนโปรแกรมที่เน้นผลลัพธ์ ด้วยเงินทุนที่เพิ่มขึ้นจากการรับประกันผลกระทบทางสังคม YMCA Singapore ได้ดัดแปลง VaSSP และแนะนำการปรับปรุงโปรแกรมสามรายการ: ได้แก่ 1) การฝึกงานสำหรับผู้รับผลประโยชน์ทั้งหมด 2) ขยายเวลาการสนับสนุน 3 เดือนจากนักสังคมสงเคราะห์ 3) โปรแกรมการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงซึ่งรวมถึงเวิร์คช็อปการค้นพบอาชีพ ซึ่งการปรับปรุงเหล่านี้จะช่วยให้มีโปรแกรมที่ปรับแต่งได้มากขึ้นซึ่งพยายามนำทางความท้าทายในชีวิตเฉพาะของผู้รับผลประโยชน์แต่ละราย นอกจากนี้ด้วยโมเดล SIG ทาง YMCA ยังได้รับการสนับสนุนด้านการเพิ่มขีดความสามารถอย่างต่อเนื่องจากผู้รับประกันผู้บริจาค และที่ปรึกษาด้านเทคนิคเพื่อปรับแต่งโปรแกรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลกระทบ โดยปัญหา คือ เยาวชนอายุ 15 - 21 ปีไม่ได้เรียนหนังสือ 40,000 คน (ข้อมูลปี 2019) และประเมินว่าจะส่งผลกระทบระยะยาวทางสังคมและเศรษฐกิจที่สูงต่อรัฐบาล ประชากรเป้าหมาย คือ เยาวชนที่มีความเสี่ยงไม่ได้อยู่ในการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม (NEET) ระหว่างอายุ 15 ถึง 21 ซึ่งบทบาทและรูปแบบการดำเนินงาน มีดังนี้

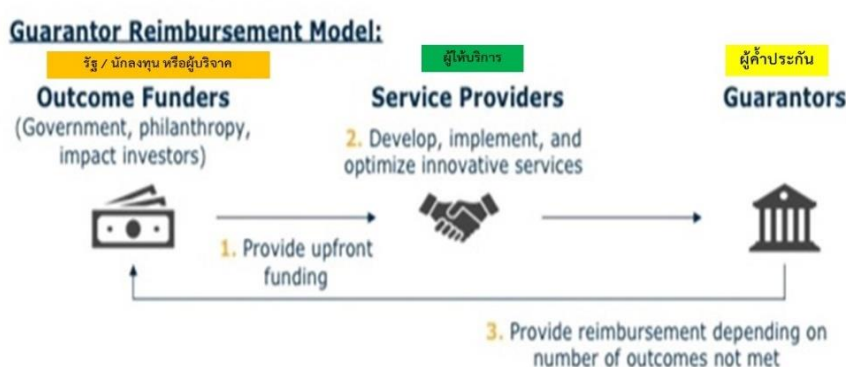
1) นักลงทุน มูลนิธิ TL Whang Foundation ระดมทุนและขอรับบริจาคเงิน และนำเงินให้กับองค์กร YMCA ของสิงคโปร์ เพื่อจัดบริการฝึกอบรม พัฒนาทักษะในการทำงาน ฝึกอาชีพ ให้กับเยาวชน

2) องค์กรตัวกลาง ไม่มี

3) องค์กรให้บริการทางสังคม องค์กร YMCA ของสิงคโปร์ทำหน้าที่พัฒนา เยาวชนโดยจัดบริการ 3 ประการ คือการฝึกงานสำหรับเยาวชนทั้งหมด ขยายเวลาการสนับสนุนจากนักสังคม สงเคราะห์เพิ่มขึ้น 3 เดือน และจัด workshop เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีการปรับการจัดบริการ ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีบริษัท Tri-Sector Associates เป็นที่ปรึกษาทางเทคนิค

4) ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน มูลนิธิลอรีเน็ตมูลนิธิลอรีเน็ต เป็นผู้ค้ำประกัน (Guarantors) คือ Lorinet Foundation ทำหน้าที่รับประกันผลกระทบทางสังคม (SIG) เป็นผู้มีส่วนร่วม และบทบาทในการประเมินโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดและเงื่อนไขในการชำระเงินที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาด้วย เป็นการประกันความเสี่ยง การรับประกันไม่ครอบคลุมผลกระทบใด ๆ ที่ต่ำกว่า 62%

ขั้นตอนการบริหารจัดการโครงการการรับประกันผลกระทบทางสังคมของ สิงคโปร์ (Singapore Social Impact Guarantee : SIG) แสดงดังรูปที่ 25

รูปที่ 25 ขั้นตอนการบริหารจัดการโครงการการรับประกันผลกระทบทางสังคมของสิงคโปร์

(Singapore Social Impact Guarantee : SIG)

ที่มา: Tri-Sector Associate (2023)

(2) ด้านการเงิน

มูลนิธิ TL Whang Foundation เป็นผู้ให้ทุน YMCA โดยที่การระดมทุนของ โครงการ YMCA ได้รับการปรับปรุงและรับประกันว่า YMCA จะบรรลุเป้าหมายนี้ สำหรับทุกตำแหน่งที่ไม่ได้ ตำแหน่งระหว่างตำแหน่ง 47-56 มูลนิธิ Lorinet Foundation จะบริจาคเงิน 15,000 เหรียญสิงคโปร์ให้กับ หน่วยงานบริการสังคมที่ผู้บริจาคเลือก ซึ่งประเทศสิงคโปร์โครงการ Social Impact Guarantee (SIG) โดยการทำให้การไหลของเงินทุนมีความคล้อยคลึงกับกระบวนการที่มีอยู่อย่างใกล้ชิด และตัดองค์ประกอบ การกั๊กของ SIBs ออกไป ในขณะที่ยังคงรักษาผลประโยชน์หลักของพันธมิตร และมีรูปแบบของโครงการ ที่ผู้ให้ทุนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการวัดผล /ประเมินผล โดยการตั้งภาคที่ 3 คือ ผู้ค้ำประกัน (Guarantor) มามีส่วนร่วมและบทบาทในการประเมินโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดและเงื่อนไขในการชำระเงินที่ได้ตกลงกันไว้ ในสัญญาด้วย ซึ่งเรียกรูปแบบนี้ว่า “Guarantor Reimbursement Model” หรือรูปแบบการชำระคืนกองทุน ที่มีผู้ค้ำประกันความเสี่ยง ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

A SIG is a new collaboration model that maximises the impact of social funding by ensuring every dollar 'works'

รูปที่ 26 Social Impact Guarantee (SIG)

จากภาพสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) รัฐ / นักลงทุน (Investors) / หรือผู้บริจาค (Philanthropy) คือ ผู้ให้เงินลงทุนสำหรับการบริการสาธารณะแก่ผู้ให้บริการทางสังคมโดยผ่านตัวกลาง ได้แก่ ผู้บริจาค หรือรัฐบาล: ผู้ให้ทุนเพื่อผลกระทบทางสังคมให้เงินทุนแก่ผู้ให้บริการเพื่อให้บรรลุชุดของผลลัพธ์ผลกระทบที่ตกลงกันได้

2) ผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Providers) คือ ผู้รับผิดชอบในการส่งมอบหรือจัดบริการสาธารณะแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายตามที่ตกลงกันได้: ผู้ให้บริการพัฒนาและดำเนินการบริการ เพิ่มประสิทธิภาพด้วยการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้ค้าประกันบุคคลที่สามหนึ่งรายหรือมากกว่า ผู้สนับสนุนบริการสังคม และผู้สร้างความสามารถอื่น ๆ

3) ผู้ค้าประกัน (Guarantors) เป็นผู้มีส่วนร่วมและบทบาทในการประเมินโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดและเงื่อนไขในการชำระเงินที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาด้วยเป็นการประกันความเสี่ยง : ผู้ให้บริการหรือผู้ประเมินภายนอกวัดและรายงานผลลัพธ์ของโปรแกรมอย่างเข้มงวด หากโครงการไม่บรรลุผลลัพธ์ตามที่ตกลงไว้ ผู้ค้าประกันที่เป็นบุคคลที่สามจะคืนเงินให้กับผู้ให้ทุนสร้างผลกระทบทางสังคมสำหรับผลกระทบที่ไม่บรรลุผลใด ๆ ผู้ให้ทุนสามารถใช้เงินทุนนี้เพื่อลองอีกครั้ง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ผู้ค้าประกันบางรายอาจขอเบี้ยประกันภัยเล็กน้อย

(3) ด้านการประเมินผล

การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact) ประเมินผลมาจากการดำเนินโครงการทางสังคมของภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาควิชาการและภาคการกุศลที่ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการทางสังคม คือผลที่เกิดจากการดำเนินงานของนโยบาย โครงการ การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่มีผลต่อสังคม เป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชน การให้ความสำคัญกับระบบนิเวศวิทยา (Ecosystem) การตระหนักถึงการรักและห่วงใยสิ่งแวดล้อม โดยโครงการจะมีทีมที่เป็นสหวิทยาการ (Multi-disciplinary Team) จากทุกภาคส่วนของสังคม ตัวอย่างการประเมินผลผลลัพธ์ทางสังคมเมื่อโครงการสิ้นสุด ดังนี้

1. การประเมินตามกรอบที่เกี่ยวข้องกับ 3 ส่วนคือ
 - ผู้บริจาค (Donor) สถาบันการเงิน จัดเตรียมเงินเพื่อการดำเนินการ
 - ผู้ให้บริการทางสังคม (Service Providers) แก่ผู้รับบริการ
 - ภาครัฐเชื่อมโยงกับกองทุน (Government - Linked Funder)

2. การประเมินผลลัพธ์ (Outcomes Amplifier Model) เพื่อการประเมิน
ใน 3 ประเด็นคือ

- การประเมินความมั่นคงทางด้านรายได้
- การประเมินด้านการศึกษา
- การประเมินทักษะและการจ้างงาน

สำหรับกลุ่มแรกจะเริ่มในเดือนตุลาคม 2021 ผลลัพธ์ล่าสุดที่บรรลุโดยโปรแกรมจะทราบในเดือนมกราคม 2023 เท่านั้น 3 เดือนหลังจากสิ้นสุดการแทรกแซงสำหรับกลุ่มที่สี่และกลุ่มสุดท้าย ซึ่งผลลัพธ์ที่สำคัญสำหรับ YMCA คือจำนวนเยาวชนทั้งหมดที่ได้รับการศึกษาและการจ้างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป้าหมายของโปรแกรม VaSSP ที่ปรับปรุงแล้วคือการจัดหาเยาวชน 56 คนจาก 75 คน หรืออัตราตำแหน่ง 75 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นเป้าหมายการปรับปรุง 13 % จากห้าปีที่ผ่านมาของโครงการโดยไม่มี การปรับปรุง

การรับประกันผลกระทบทางสังคม (Social Impact Guarantee : SIG) ทำงานคล้ายกับการรับประกันคืนเงิน – ช่วยให้ผู้บริจาคมั่นใจได้ว่าการบริจาคของพวกเขาบรรลุผลกระทบทางสังคมตามที่ตั้งใจไว้ หรือส่วนหนึ่งของการบริจาคจะถูกส่งคืน การบริจาคมนี้สามารถริใช้เคิลเป็นโปรแกรมซ้ำหรือโปรแกรมอื่น ๆ เพื่อพยายามบรรลุผลลัพธ์ที่ตั้งใจไว้ Tri-Sector Associates หวังที่จะช่วยให้ YMCA สร้างสรรค์นวัตกรรมบนบริการที่มีอยู่ผ่าน SIG ได้ ขณะเดียวกันก็ระดมเงินบริจาคจำนวนมากขึ้นโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ นอกจากนี้ ด้วยการจัดการกับความท้าทายเชิงกลในการให้ทุนและกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาล SIG อาจขยายขอบเขตที่เกี่ยวข้องสำหรับการให้ทุนตามผลลัพธ์

ทั้งนี้ โมเดล SIG นั้น วางโครงสร้างได้เร็วกว่า SIB เนื่องจากสร้างจากกระบวนการที่มีอยู่และง่ายกว่า ในโครงการนี้ ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มคิดจนถึงเปิดตัวมีระยะเวลาเพียงประมาณ 6 เดือน และมีการปรับเปลี่ยนสัญญาการจัดการหาเงินทุนในปัจจุบันของทั้งผู้ให้ทุนสนับสนุนและผู้ค้าประกันแต่ความท้าทายหลักในการนำ SIG ไปใช้นั้นอยู่ในรูปแบบของอุปสรรคด้านกลไกการระดมทุน และปัญหาเรื่อง 'อันตรายทางศีลธรรม' ทางปรัชญา ในตอนเริ่มต้น Tri Sector Associates พบกับความท้าทายด้านการจัดหาเงินทุน มูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ให้ทุนเพื่อผลกระทบทางสังคมใน SIG นี้ และรัฐบาลมักไม่สามารถถอนคืนได้ด้วยเหตุผลทางภาษีหรือทางกฎหมาย ในการแก้ไขปัญหานี้ SIG ดำเนินการโดยการผูก Clawback เข้ากับผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบ จากนั้นให้ผู้ให้บริการขอรับ SIG จากผู้รับประกัน หากโปรแกรมไม่บรรลุผล จะทำให้เกิดการรับประกัน ซึ่งนำไปสู่การไหลเวียนของเงินทุนจากผู้รับประกันไปยังผู้ให้บริการ ซึ่งจะตอบแทนรัฐบาลผ่านการเรียกคืน อย่างไรก็ตาม โครงการ SIG ส่งเสริมนวัตกรรมผ่าน 3 แนวทางหลัก คือ

(1) เนื่องจากผู้ค้าประกันแบกรับความเสี่ยงส่วนหนึ่ง YMCA จึงมีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการทดสอบแนวทางใหม่โดยใช้เงินของผู้บริจาค สิ่งนี้ทำให้ YMCA สามารถแนะนำการปรับปรุงสามประการเพื่อพยายามปรับปรุงตำแหน่งเยาวชนของ VaSSP ในด้านการศึกษาและการจ้างงานให้เกินกว่าอัตราความสำเร็จพื้นฐาน

(2) SIG ยังคงให้ความสำคัญกับการวัดผลกระทบอย่างเข้มงวดเพื่อให้ YMCA สามารถทดสอบแนวทางที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ และจัดการให้ประสบความสำเร็จ YMCA จัดทำรายงานการประเมินรายไตรมาสในการประชุม SIG Governance เพื่อติดตามความคืบหน้าของโครงการเชิงรุกและทำการปรับเปลี่ยนตามความจำเป็นเพื่อปรับปรุงผลลัพธ์ขั้นสุดท้าย นอกจากนี้ รายงานจะรวมเมตริกที่นอกเหนือจากเมตริกผลลัพธ์สุดท้าย ซึ่งสนับสนุนให้ YMCA รวบรวม ติดตาม และตรวจสอบชุดข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถใช้เพื่อทำความเข้าใจและปรับให้เหมาะสมสำหรับผลกระทบแม้หลังจากสรุปผลของโครงการแล้ว

(3) SIG อาจนำชุดทักษะและชุดความคิดใหม่เข้ามาผ่านทางผู้ค้าประกัน ผู้รับประกันได้รับการจูงใจให้ยืมทักษะของภาคเอกชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพอย่างต่อเนื่องสำหรับ ผู้ให้บริการ นอกจากนี้ โครงการ SIG สามารถดึงดูดผู้ให้ทุนประเภทใหม่ๆ ได้ทำให้เพิ่มจำนวนผู้ให้ทุนประเภทใหม่ที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ค้าประกัน บทบาทผู้ค้าประกันมีข้อดีสองประการ คือ ประการแรก การระดมทุนเป็นดอลลาร์ไม่จำเป็นต้องกระทำจนกว่าหรือเว้นแต่จะมีการเรียกชำระเงินคืน ซึ่งจะปลดล็อกมูลค่าตามเวลาของเงินและช่วยให้ผู้ค้าประกันสามารถขยายแหล่งเงินทุนได้ในระหว่างนี้ ประการที่สอง SIG อนุญาตให้มีการรวมความเสี่ยงของเงินของผู้ค้าประกัน ผู้ค้าประกันสามารถใช้เงินทุนเดียวกันในการสนับสนุน SIG หลายรายการในเวลาเดียวกัน ทำให้โครงการใหม่เริ่มต้นได้อย่างรวดเร็ว ข้อได้เปรียบดังกล่าวสามารถดึงดูดสำนักงานครอบครัว มูลนิธิ และนักลงทุนที่ได้รับผลกระทบ

4.3 การวิเคราะห์บทเรียนจากกรณีศึกษาโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศ

ภายใต้โครงสร้างของรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จะมีองค์ประกอบหลักของผู้เกี่ยวข้อง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมินและผู้จ่ายเงิน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ มีบทบาทหน้าที่ในโครงสร้างการทำงานของ SIP สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการระดมทุนด้วย SIP

ผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการ SIP	บทบาทหน้าที่	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาคส่วนต่างๆ
1. นักลงทุน (Investor)	ให้กู้ยืมเงิน เพื่อใช้ดำเนินโครงการเพื่อสังคม โดยนักลงทุนจะได้รับ การ ชำ ร ะ ค ิ ้น เ จ ็ น ต ั ้น แ ล ะ ผลตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดใน SIB	<ul style="list-style-type: none"> ภาคเอกชน บริษัทเอกชนที่ต้องการช่วยเหลือสังคม กลุ่มนักลงทุนสถาบัน ธนาคารและกองทุนต่าง ๆ ประชาชนทั่วไป (กรณีระดมทุนด้วยการออก SIB ให้ประชาชนรายย่อยทั่วไป) ภาคประชาสังคม มูลนิธิ สมาคม องค์กรการกุศล NGO
2. ตัวกลาง (Intermediary)	ขอบเขตงานขึ้นอยู่กับกรอบแบบโครงสร้างของ SIB ซึ่งอาจครอบคลุมถึงการจัดทำข้อเสนอโครงการ การกำหนดเงื่อนไขทางการเงิน การจัดหาแหล่งเงินทุน ตลอดจนการว่าจ้างหรือกำกับดูแลผู้ดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> ภาคเอกชน บริษัทเอกชน ที่ปรึกษากฎหมาย ที่ปรึกษาด้านการเงิน นิติบุคคลเฉพาะกิจ (SPV) ภาคประชาสังคม NGO หน่วยงานอิสระ
3. ผู้ดำเนินการ (Social Service Provider)	ดำเนินโครงการตามขอบเขตที่ได้รับมอบหมาย และรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานผู้ว่าจ้าง	<ul style="list-style-type: none"> ภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในพื้นที่/ภารกิจ ด้านสังคมโดยตรง เช่น พม. องค์กรมหาชน กองทุน และองค์กร

ผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการ SIP	บทบาทหน้าที่	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาคส่วนต่างๆ
		<p>ปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ภาคเอกชน บริษัทเอกชน วิสาหกิจเพื่อสังคม ภาคประชาสังคม มูลนิธิ / สมาคม องค์กรสาธารณกุศล
4. ผู้ประเมิน (Evaluator)	ทำหน้าที่ประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนด และรายงานผลต่อหน่วยงานภาครัฐเมื่อโครงการเสร็จสิ้น	<ul style="list-style-type: none"> ภาครัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับฯ เอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรทางวิชาการ ที่ปรึกษาอิสระ ภาคประชาสังคม NGO หน่วยงานอิสระ
5. ผู้จ่ายเงิน (Payor)	<p>5.1 ริเริ่มโครงการ ศึกษาความเป็นไปได้ กำหนดรายละเอียดของโครงการ</p> <p>5.2 แต่งตั้ง/ว่าจ้างผู้ดำเนินการ ตัวกลางและผู้ประเมิน</p> <p>5.3 เป็นผู้ออกพันธบัตรเพื่อสังคม SIB และเป็นผู้จ่ายเงินตามเงื่อนไขของ SIB เมื่อโครงการเสร็จสิ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจกู้เงินเพื่อใช้ในกิจการเพื่อสังคม อาทิ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน มหาวิทยาลัยในกำกับฯ กองทุนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา : สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง (2562: 116-117)

บทบาทผู้เกี่ยวข้องโครงสร้างรูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลผลิตทางสังคม จะเห็นได้ว่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่ดำเนินการด้านสังคมสามารถเข้ามามีบทบาทในกลไกการทำงานของ SIP ได้ทุกภาคส่วน ขึ้นอยู่กับการออกแบบโครงสร้างของ SIP ซึ่งต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของโครงการ เนื่องจากโครงการ SIP มีลักษณะที่ซับซ้อนและมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

4.3.1 บทเรียนโครงการความร่วมมือเพื่อนำผลผลิตทางสังคม

การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาในต่างประเทศเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลผลิตทางสังคมในการจัดบริการสังคมในกลุ่มเปราะบางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รวบรวมจากการศึกษารูปแบบที่มีการดำเนินการในต่างประเทศ ทั้งในประเทศพัฒนาแล้ว และในประเทศกำลังพัฒนา ทั้งในส่วนที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วและอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยคณะผู้วิจัยคัดเลือกจากกรณีศึกษาที่น่าสนใจ เพื่อนำเสนอบทเรียนรูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลผลิตทางสังคม (Social Impact Partnership Model) ทั้งการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค ในมิติด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และด้านการประเมินผล ซึ่งกรณีศึกษารูปแบบการดำเนินงาน SIP ในต่างประเทศ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กรณีศึกษารูปแบบการดำเนินงาน SIP ในต่างประเทศ

ที่	กรณีศึกษา	ประเด็น	ประเทศ	ระยะเวลา	สถานะ
1	The Peterborough Social Impact Bond” เรือนจำเมือง Peterborough	ผู้ต้องขังเรือนจำ	สหราชอาณาจักร	ปี 2553-2560	เสร็จสิ้นแล้ว
2	Utah High Quality Preschool Program เขต Salt Lake County	การศึกษา (การปรับปรุงพื้นฐานด้านการเรียนรู้และเตรียมตัวเด็กก่อนวัยเรียน	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ปี 2556	เสร็จสิ้นแล้ว
3	โครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียได้รับการศึกษา (Educate Girls Development Impact Bond)	การจัดบริการการศึกษา	อินเดีย	ปี 2558-2561	เสร็จสิ้นแล้ว
4	โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่นในประเทศออสเตรเลีย (The Sticking Together Social Impact Bond)	การพัฒนาทักษะการทำงาน ลดการว่างงาน ลดการพึ่งพาสวัสดิการการว่างงาน	ออสเตรเลีย	ปี 2560-2561 และ 2561-2566	เสร็จสิ้นแล้ว
5	โครงการที่มีชื่อเรียกว่า “Ihsan SRI sukuk” เพื่อสนับสนุนการลงทุนในโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม	ระบบนิเวศทางการลงทุน	มาเลเซีย	ปี 2557	เสร็จสิ้นแล้ว และมีการขยายผลในหลายประเด็น
6	รูปแบบการดำเนินงานในการลงทุนทางสังคม (Pay For Success: PFS) ของ Japan Social Impact and Innovation Foundation (SIIF)	ระบบนิเวศทางการลงทุน	ประเทศญี่ปุ่น	ปี 2560	เสร็จสิ้นแล้ว และมีการขยายผลในหลายประเด็น
7	รูปแบบการดำเนินงาน Social Impact Partnership (SIP) ในประเทศสิงคโปร์	ระบบนิเวศทางการลงทุน	ประเทศสิงคโปร์	ปี พ.ศ. 2566	อยู่ระหว่างดำเนินการ

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาโครงการ SIP ในต่างประเทศทั้ง 7 กรณีศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโครงการ SIP ในแต่ละประเทศมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน และลักษณะขององค์กรที่ให้ความร่วมมือในแต่ละโครงการจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไป สรุปได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จำแนกตามองค์ประกอบรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และรายการนักศึกษา

กรณีศึกษา	องค์ประกอบรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม 5 องค์ประกอบ				
	นักลงทุน	องค์กรตัวกลาง	ผู้ให้บริการทางสังคม	ผู้ประเมินผล	ผู้จ่ายเงิน
<p>กรณีศึกษาที่ 1 The Peterborough Social Impact Bond” เรือนจำเมือง Peterborough ประเทศสหราชอาณาจักร (ลดปัญหาการเข้าออกเรือนจำในเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี)</p>	<p>ภาครัฐ (กระทรวงยุติธรรม) มอบให้องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (สถาบัน Social Finance และ Big lottery Fund) ระดมทุนจากนักลงทุนทั่วไป</p>	<p>องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (สถาบัน Social Finance) บริหารจัดการ ประสานงาน ควบคุมการดำเนินงาน</p>	<p>จัดตั้งองค์กร (One Service Provider) ขึ้นทำหน้าที่ให้บริการทางสังคมหลัก และหาหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ (SDU)มาจัดบริการทางสังคม</p>	<p>หน่วยงานอิสระที่อยู่ภายใต้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่ประเมิน และจัดทำรายงานให้ภาครัฐ</p>	<p>ภาครัฐและองค์กรที่ทำหน้าที่ระดมทุนจ่ายเงินต้นและผลตอบแทน (แหล่งเงิน: เงินงบประมาณ เงินให้เปล่าจากหน่วยงานระหว่างประเทศ เงินจากการระดมทุน)</p>
<p>กรณีศึกษาที่ 2 โครงการ Utah High Quality Preschool Program เขต Salt Lake County ประเทศสหรัฐอเมริกา (เตรียมความพร้อมการเรียนในเด็กยากจนวัยก่อนเรียนอายุ 3-4 ปี ลดปัญหาการที่ต้องเรียนพิเศษที่รัฐต้องจัดให้)</p>	<p>เอกชน (Goldman Sach Urban Investment Group และ J.B Prizker) ให้เงินทุนโดยเป็นเงินกู้หลัก กับกู้ด้อยสิทธิ กับกองทุนด้านการศึกษ</p>	<p>จัดตั้งมูลนิธิ (United Way of Salt Lake) ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางจัดสรรเงินทุน บริหารจัดการ ดูแล การปฏิบัติการระหว่างองค์กร และเป็นผู้จัดการเรื่องการจ่ายเงินเงินให้กับผู้ลงทุน</p>	<p>รัฐ (โรงเรียน (Granite School District) ที่สอนด้วยโปรแกรม Utah High Quality Preschool</p>	<p>องค์กรอิสระ (Utah State University) ทำหน้าที่ประเมินผลสำเร็จของโปรแกรม</p>	<p>รัฐ (Salt Lake County , State of Utah) ทำหน้าที่จ่ายเงินให้ผู้ลงทุน ผ่านองค์กรกลาง (มูลนิธิ United Way of Salt Lake)</p>

กรณีศึกษา	องค์ประกอบรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม 5 องค์ประกอบ				
	นักลงทุน	องค์กรตัวกลาง	ผู้ให้บริการทางสังคม	ผู้ประเมินผล	ผู้จ่ายเงิน
<p>กรณีศึกษาที่ 3 โครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียได้รับการศึกษา (Educate Girls Development Impact Bond) ประเทศอินเดีย (ส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงอายุ 6-14 ปี ได้เรียนในโรงเรียนตามสิทธิ)</p>	<p>มูลนิธิ (UBS Optimus Foundation) สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) ให้นำมาใช้ในโครงการ</p>	<p>องค์กรไม่แสวงหากำไร (Instiglio) ให้คำปรึกษา ออกแบบโครงการ กำกับดูแลบริหารจัดการ ควบคุมประสิทธิภาพการดำเนินงาน</p>	<p>องค์กรไม่แสวงหากำไร (Educate Girls) ดำเนินการหลักสร้างเครือข่ายทางสังคม ร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และองค์กรอิสระในพื้นที่</p>	<p>องค์กรพัฒนาสังคม (IDinsight) ทำหน้าที่ประเมินผล</p>	<p>องค์กรการกุศลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กในประเทศกำลังพัฒนา (Children’s Investment Fund Foundation) จ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่ผู้ลงทุน</p>
<p>กรณีศึกษาที่ 4 โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่นในประเทศออสเตรเลีย (The Sticking Together Social Impact Bond) ประเทศออสเตรเลีย (ลดปัญหาวัยรุ่นอายุ 18-24 ปีว่างงาน ขาดทักษะอาชีพ ทำให้ไม่ได้รับการจ้างงานและลดการพึ่งพาสวัสดิการการว่างงาน)</p>	<p>รัฐ (New South Wales Government) จ้างองค์กรไม่แสวงหากำไร (SYC) ระดมทุนด้วยการออกพันธบัตร Sticking Together Notes และนำไปเงินรวมในกองทุน Sticking Together SIB Trust กำหนดระยะเวลา 4 ปี 7 เดือน โดยมีเงื่อนไขการคืนเงินต้นทั้งจำนวนและดอกเบี้ย 5 ครั้ง</p>	<p>องค์กรไม่แสวงหากำไรภาคเอกชน(SYC) ทำหน้าที่เป็นตัวกลางและมี Social Ventures Australia (SVA) จัดการกองทุนและเป็นผู้สนับสนุนด้านธุรกรรมการเงิน</p>	<p>รัฐจ้างองค์กรไม่แสวงหากำไร ภาคเอกชน (SYC) จัดบริการทางสังคม โดยสร้าง Coach ให้ทำหน้าที่ดูแลผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ</p>	<p>ไม่มีผู้ประเมิน เพราะใช้วิธีบันทึกชั่วโมงการทำงานโดยมีรัฐ(New South Wales Government) องค์กรไม่แสวงหากำไรภาคเอกชน (SYC) และ Social Ventures Australia (SVA) จัดการกองทุนร่วมกำหนดเกณฑ์</p>	<p>รัฐ (New South Wales Government) เป็นผู้จ่ายค่าตอบแทน มี Social Ventures Australia (SVA) เป็นผู้สนับสนุนด้านธุรกรรมการเงิน</p>

ตารางที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จำแนกตามองค์ประกอบรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และรายกรณีศึกษา (ต่อ)

กรณีศึกษา	องค์ประกอบรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม 5 องค์ประกอบ				
	นักลงทุน	องค์กรตัวกลาง	ผู้ให้บริการทางสังคม	ผู้ประเมินผล	ผู้จ่ายเงิน
<p>กรณีศึกษาที่ 5 โครงการ “Ihsan SRI sukuk” ประเทศมาเลเซีย (เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ)</p>	<p>รัฐ (สำนักงานตลาดหลักทรัพย์) ระดมทุนพันธบัตรเพื่อสังคม จากนักลงทุนทั่วไป โดย (Khazanah และ สถาบันการเงิน (ธนาคารอิสลาม CIMB) ให้เงินลงทุนสำหรับบริการสาธารณะและ Amanie Advisors Sdn Bhd. เป็นที่ปรึกษา</p>	<p>องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (Yayasan AMIR) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ทำหน้าที่สนับสนุนเงินให้กับโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม</p>	<p>ผู้ให้บริการทางสังคมตามประเด็นปัญหาของโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (Yayasan Amir’s trust School Programmed)</p>	<p>รัฐ (สำนักงานตลาดหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย)</p>	<p>สำนักงานตลาดหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย จ่ายเงินคืนแก่ผู้ลงทุนในอัตรา 4.3 % ต่อปี เป็นเวลา 7 ปี</p>
<p>กรณีศึกษาที่ 6 ประสิทธิภาพรูปแบบการดำเนินงานในการลงทุนทางสังคม (Pay For Success: PFS) ของ Social Value Japan (SVJ) ที่เกี่ยวข้องกับ Ecosystem ในประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2560</p>	<p>มูลนิธิ (มูลนิธินวัตกรรมเพื่อสังคมและการลงทุนแห่งประเทศไทย ญี่ปุ่น)</p>	<p>มูลนิธิ (มูลนิธินวัตกรรมเพื่อสังคมและการลงทุนแห่งประเทศไทย ญี่ปุ่น)</p>	<p>หน่วยงานรัฐและองค์กรธุรกิจเอกชน</p>	<p>หน่วยงานรัฐและองค์กรธุรกิจเอกชนในพื้นที่</p>	<p>มูลนิธิ (มูลนิธินวัตกรรมเพื่อสังคมและการลงทุนแห่งประเทศไทย ญี่ปุ่น)</p>

กรณีศึกษา	องค์ประกอบรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม 5 องค์ประกอบ				
	นักลงทุน	องค์กรตัวกลาง	ผู้ให้บริการทางสังคม	ผู้ประเมินผล	ผู้จ่ายเงิน
<p>กรณีศึกษาที่ 7 การรับประกันผลกระทบทางสังคมของสิงคโปร์ (Singapore Social Impact Guarantee: SIG) ประเทศสิงคโปร์ (จัดโครงการดูแลผู้สูงอายุและสุขภาพ พร้อมชำระคืนกองทุนที่มีค่าประกันความเสี่ยง ผู้ให้ทุนสามารถร่วมวัดและประเมินผลได้)</p>	<p>รัฐ ผู้บริจาค นักลงทุนที่หวังผลลัพธ์ ให้เงินลงทุนสำหรับการบริการสาธารณะ</p>	<p>ไม่มีองค์กรตัวกลาง</p>	<p>ผู้ให้บริการสังคม พัฒนาและ ส่งมอบบริการสาธารณะแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายตามที่ตกลงกัน</p>	<p>ผู้รับประกันทำหน้าที่ประเมินโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดที่ร่วมตกลงกันกับผู้ลงทุน และผู้ให้บริการทางสังคม</p>	<p>ผู้รับประกันทำหน้าที่ชำระคืนเงินค่าประกันความเสี่ยงในกรณีที่ผลงานไม่ได้ตามเป้าหมาย</p>

บทเรียนจากการศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งให้เห็นว่าความสำเร็จของโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมจากในหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว ช่วยกระตุ้นให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ที่ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม นำโครงการ SIP มาใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนสำหรับโครงการด้านสังคมมากขึ้น แต่รูปแบบโครงการ SIP ในแต่ละประเทศแตกต่างกันแล้วแต่กรณี ดังนั้น การวิเคราะห์สรุปบทเรียนความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมจากกรณีศึกษาโครงการ SIP ในต่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้และพัฒนาโครงการสำหรับการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางของประเทศไทย คณะผู้วิจัย จึงได้วิเคราะห์และสรุปบทเรียนโครงการ SIP ในต่างประเทศ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และด้านการประเมินผล สรุปได้ดังนี้

ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership : SIP) หรือที่รู้จักกันในชื่อพันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond) หรือ Pay for Success เกิดขึ้นในหลายประเทศและกำลังเป็นที่สนใจ โดยมีแนวคิด คือ นักลงทุนลงทุนในโครงการระยะยาวที่มีเป้าหมายชัดเจน โดยมีองค์กรกลางที่ตั้งขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการเงินนี้ไปสู่มือผู้บริหารทางสังคม รวมทั้งติดตามการดำเนินงานของผู้ให้บริการทางสังคม และจะมีการประเมินผลเป็นระยะ หากโครงการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้จ่ายเงิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาครัฐ จะจ่ายเงินต้นพร้อมผลตอบแทนให้กับนักลงทุนตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งจะทำให้ภาครัฐประหยัดงบประมาณ โดยจ่ายเงินให้กับโครงการที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เท่านั้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) จากการศึกษากรณีศึกษาในต่างประเทศ 7 โครงการ สามารถถอดบทเรียนการดำเนินงานตามองค์ประกอบ 3 ส่วน ของโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน ด้านการประเมินผล ดังนี้

(1) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ (Management Component)

ด้านการบริหารจัดการส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรกลาง หรือทำข้อตกลงกับผู้ลงทุน โดยตรงซึ่งการกำหนดโครงสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ผู้เกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมประสบความสำเร็จ

1) นักลงทุน (Investor) เป็นผู้ให้เงินทุนการดำเนินโครงการ SIP จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ พบว่า นักลงทุน อาจเป็นได้ทั้งนักลงทุนสถาบัน นักลงทุนรายย่อย โดยนักลงทุนสถาบันอาจเป็นองค์กรภาคเอกชน เช่น บริษัทที่มีนโยบายลงทุนเพื่อสังคม เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและมีส่วนประมาณในการบำเพ็ญประโยชน์ หรือองค์กรภาคประชาสังคมที่มีความเกี่ยวข้องในประเด็นนั้น ๆ เช่น มูลนิธิ UBS Optimus Foundation (UBSOF) สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนให้นำมาใช้ในโครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียได้รับการศึกษา และนักลงทุนรายย่อย อาจเป็นนักลงทุนทั่วไป เช่น โครงการ “Ihsan SRI sukuk” ในประเทศมาเลเซีย ระดมทุนจากนักลงทุนทั่วไปเพื่อสนับสนุนโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นโครงการที่สามารถระดมทุนจากนักลงทุนได้อย่างดี และบางโครงการระดมทุนโดยขอรับบริจาคเงิน หรือนักลงทุนที่หวังผลลัพธ์ให้เงินลงทุนสำหรับดำเนินโครงการให้บริการสาธารณะ

2) องค์กรตัวกลาง (Intermediary) องค์ประกอบโครงสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ประกอบด้วยหลายภาคส่วนในการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องมี “องค์กรตัวกลาง” เพื่อประสานงานทำหน้าที่ต่าง ๆ ออกแบบโครงการ ประสานงาน บริหารจัดการ ควบคุมการดำเนินงานขององค์กรที่ให้บริการทางสังคม ให้คำปรึกษา กำกับดูแลควบคุมประสิทธิภาพการดำเนินงาน และมีองค์กรสนับสนุนด้านธุรกรรมการเงิน โดยองค์กรตัวกลาง อาจเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เช่น โครงการ “Ihsan SRI Sukuk” ประเทศมาเลเซีย หรืออาจเป็นสถาบันการเงิน บริษัทที่ปรึกษา หรืออาจจัดตั้งขึ้นใหม่เพื่อเป็นตัวกลางในการบริหารจัดการประสานงาน และกำกับดูแลโครงการโดยเฉพาะ เช่น โครงการ Utah High Quality Preschool Program เขต Salt Lake County ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดตั้ง

มูลนิธิ (United Way of Salt Lake) ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางจัดสรรเงินทุน บริหารจัดการ ดูแลการปฏิบัติการระหว่างองค์กร และเป็นผู้จัดการเรื่องการจ่ายเงินให้กับผู้ลงทุน หรือกองทุนที่ตั้งขึ้นจากภาครัฐทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง รับเงินบริจาค และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและบริหารจัดการเงินทุน เชื่อมประสาน กำหนดทิศทาง กำกับการดำเนินงาน พร้อมรายงานผล

3) องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) อาจจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่เพื่อทำหน้าที่ให้บริการทางสังคมหลัก และหาหน่วยปฏิบัติการย่อยในพื้นที่ (SDU) มาร่วมจัดบริการทางสังคม หรือให้สถาบันการศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่พัฒนาผู้ให้บริการย่อยในพื้นที่ตามประเด็นของโครงการติดตามวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการย่อย ประสานงานกับผู้ให้ทุน หน่วยงานนโยบายและหน่วยงานในพื้นที่ (SDU) หรือผู้ให้บริการสังคมจะพัฒนาและส่งมอบบริการสาธารณะแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายตามที่ตกลงกัน เช่น โครงการ “The Peterborough Social Impact Bond” เรือนจำเมือง Peterborough ประเทศสหราชอาณาจักรซึ่งโครงการสามารถลดอัตราการกลับเข้าเรือนจำได้ร้อยละ 9 เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม และภาครัฐสามารถประหยัดเงินได้ถึงร้อยละ 95 นอกจากนี้องค์กรผู้ให้บริการทางสังคม สามารถเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่และภารกิจนั้น หรือภาครัฐจ้างองค์กรไม่แสวงหากำไรภาคเอกชนจัดบริการทางสังคมตามประเด็นปัญหาและรูปแบบที่กำหนด หรือจะเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรเป็นผู้ดำเนินการหลักสร้างเครือข่ายทางสังคมร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และองค์กรอิสระในพื้นที่

4) ผู้ประเมิน (Evaluator) จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ พบว่าจะมีบางโครงการที่อยู่ในระหว่างนำร่อง และยังไม่ได้มีการจ่ายผลตอบแทนตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งการประเมินผลลัพธ์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนในบางโครงการอาจไม่มีผู้ประเมิน เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่นในประเทศออสเตรเลีย (The Sticking Together Social Impact Bond) เพื่อลดปัญหาวัยรุ่นอายุ 18-24 ปีว่างงานขาดทักษะอาชีพ ทำให้ไม่ได้รับการจ้างงาน และลดการพึ่งพาสวัสดิการการว่างงาน ไม่มีผู้ประเมิน เนื่องจากใช้วิธีบันทึกชั่วโมงการทำงาน โดยรัฐ องค์กรไม่แสวงหากำไรภาคเอกชน จัดการกองทุนร่วมกำหนดหลักเกณฑ์ผู้ประเมินผล อาจเป็นหน่วยงาน องค์กรอิสระ ภาครัฐ ทำหน้าที่ติดตามและประเมินความสำเร็จ

5) ผู้จ่ายเงิน (Payors) จากบทเรียนการดำเนินการในต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ เช่น มูลนิธิ อาจเป็นองค์กรกลางหรือผู้ให้บริการทางสังคมได้ หรือมีช่องทางในการระดมทุนเพื่อดำเนินโครงการที่เน้นผลลัพธ์ได้มากขึ้น

(2) องค์ประกอบด้านการเงิน (Financing Component)

ด้านการเงิน จะใช้มาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนักลงทุนมีหลายรูปแบบทั้งบุคคลธรรมดาหรือรูปแบบอื่น ๆ โดยความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม หรือ SIP มีแหล่งเงินทุนได้จากหลายแหล่ง เช่น ระดมทุนผ่านการออกพันธบัตร เงินบริจาค หรือการจัดตั้งกองทุน โดยเงินทุนนั้นจะนำมาให้องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินโครงการเพื่อสังคม แทนการใช้งบประมาณและดำเนินงานโดยรัฐ ซึ่งสัญญาว่าจะจ่ายเงินทุนและผลตอบแทนให้นักลงทุนต่อเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) จากกรณีศึกษาโครงการ SIP ที่ดำเนินการแล้วในต่างประเทศมีองค์ประกอบด้านการเงินที่หลากหลายทั้งในส่วนของ การระดมทุน การจัดทำเงื่อนไขสัญญาในการจ่ายผลตอบแทน พบว่ามีความหลากหลายในรูปแบบการระดมทุน เงื่อนไขและการกำหนดผลตอบแทน ดังนี้

1) การระดมทุน ของแต่ละโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม หรือ SIP จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ พบว่า โครงการมีการระดมทุนมีหลากหลายลักษณะและรูปแบบสัญญาที่กำหนด ทำให้เงื่อนไขทางการเงินและผลตอบแทนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดโครงสร้างของ SIP และผู้เกี่ยวข้องของโครงการ เช่น ภาครัฐริเริ่มโครงการและเปิดระดมทุนจากนักลงทุนทั่วไปในรูปแบบของพันธบัตรเพื่อสังคม งบประมาณ เงินให้เปล่าจากหน่วยงานระหว่างประเทศ เงินจากการระดมทุนและมีที่ปรึกษาทางการเงิน ในบางโครงการรัฐจ้างองค์กรไม่แสวงหากำไรระดมทุนด้วยการออกพันธบัตรและนำไปเงินรวมในกองทุน มีกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขการคืนเงินต้นและดอกเบี้ย เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่นในประเทศออสเตรเลีย (The Sticking Together Social Impact Bond) ในขณะที่บางโครงการหน่วยงานรัฐผู้บริจาค - มูลนิธิ นักลงทุนที่หวังผลลัพธ์ ให้เงินลงทุนสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการบริการสาธารณะ เช่น ในประเทศสิงคโปร์ จัดโครงการดูแลผู้สูงอายุและสุขภาพ พร้อมชำระคืนกองทุนที่มีค่าประกันความเสี่ยง ผู้ให้ทุนสามารถร่วมวัดและประเมินผลได้ จากกรณีศึกษาของต่างประเทศ พบว่า องค์กรกลางที่จัดการระดมทุน จะมีทั้งภาครัฐ (องค์กรที่เกี่ยวข้อง หรือให้องค์กรอื่นมาดำเนินการแทน) เอกชน มูลนิธิ รวมทั้งคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ ถึงแม้ว่าหลักการสำคัญของความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม คือ การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการทางสังคมในฐานะนักลงทุน ซึ่งภาครัฐจะเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่นักลงทุนในกรณีที่โครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) แต่ในประเทศไทยยังไม่กฎหมายที่อนุญาตให้รัฐสามารถจ่ายเงินให้แก่เอกชนในฐานะนักลงทุนได้ มีแต่กฎหมายที่ให้ภาครัฐอุดหนุนเอกชนที่ดำเนินการเพื่อสังคม หากต้องการนำรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมาประยุกต์ใช้โดยรัฐบาลเป็นผู้จ่ายเงิน (Payor) จะต้องมีกรอบกฎหมายเพื่อให้รัฐสามารถจ่ายเงินให้แก่เอกชนในฐานะนักลงทุนได้ การระดมจากนักลงทุนในรูปแบบของ SIP มีหลากหลายอาจะระดมทุน ผ่านการออกตราสารหนี้ การออกพันธบัตรเพื่อสังคม การทำสัญญาเงินกู้ การให้เงินทุนโดยเป็นเงินกู้หลักกับกู้ด้อยสิทธิ จากการศึกษาโครงการในต่างประเทศ จะพบว่านักลงทุน มี 3 ประเภท คือผู้ให้เงินเปล่า (Grant Maker) ผู้ให้กู้หลัก (Senior Lender) ซึ่งจะได้รับผลตอบแทนก่อน และผู้ให้เงินกู้ด้อยสิทธิ (Subordinate Lender) ซึ่งจะได้รับเงินคืนต่อเมื่อนักลงทุนผู้ให้เงินกู้หลักได้รับเงินคืนหมดแล้ว เช่น โครงการ Utah High Quality Preschool Program เขต Salt Lake County ของประเทศสหรัฐอเมริกา กองทุนด้านการศึกษา ได้รับเงินทุนจากนักลงทุนผ่านองค์กรกลาง (มูลนิธิ United Way of Salt Lake) โดยเป็นเงินกู้หลักกับกู้ด้อยสิทธิ

2) รูปแบบของธุรกรรมทางการเงิน ภายใต้กรอบแนวคิดของ SIP หน่วยงานภาครัฐจะมีบทบาทในการเป็นผู้จ่ายเงิน (Payor) ให้กับนักลงทุนเมื่อโครงการประสบความสำเร็จตามตัวชี้วัดที่กำหนด โดยรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐจะเป็นผู้ทำธุรกรรม SIP และเป็นผู้จ่ายเงินตามเงื่อนไขของ SIP จากกรณีศึกษาโครงการ SIP ในต่างประเทศ พบว่า รูปแบบการทำธุรกรรม SIP สามารถดำเนินการได้ทั้งรูปแบบพันธบัตรหรือหุ้นกู้ (Bond) เช่น The Sticking Together Social Impact Bond ในประเทศออสเตรเลีย โครงการ “Ihsan SRI sukuk” ในประเทศมาเลเซีย ระดมทุนด้วยการออกพันธบัตร และยังสามารถดำเนินการได้ในรูปของตราสารหนี้ ซึ่งมีต้นทุนการกู้เงินที่ต่ำกว่าการทำสัญญาเงินกู้ แต่มีขั้นตอนทางกฎหมายและกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีค่าใช้จ่ายที่สูง ในขณะที่สัญญาเงินกู้ (Term Loan) สามารถทำได้ทันที และมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ เช่น โครงการ Utah High Quality Preschool Program เขต Salt Lake County ประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม การออกตราสารหนี้ของหน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินการตามกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ยังไม่มีกลไกหรือหลักเกณฑ์กำกับดูแลการออก /เสนอขายหลักทรัพย์ประเภทพันธบัตรเพื่อสังคม (SIB) เป็นการเฉพาะ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ จึงสามารถทำธุรกรรม SIB ได้เฉพาะในรูปของสัญญาเงินเท่านั้น (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง, 2562)

3) การจ่ายผลตอบแทน ตามกรอบแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม นักลงทุนจะได้รับเงินต้นคืนพร้อมผลตอบแทนเมื่อโครงการประสงผลสำเร็จ จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ พบว่าในแต่ละโครงการมีการจ่ายคืนเงินต้นและผลตอบแทนแตกต่างกัน เช่น โครงการ The Peterborough Social Impact Bond ประเทศสหราชอาณาจักร ภาครัฐและองค์กรที่ทำหน้าที่ระดมทุนเป็นหน่วยจ่ายเงินต้นและผลตอบแทน ในบางโครงการภาครัฐเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเป็นผู้สนับสนุนด้านธุรกรรมการเงิน หรือบาง โครงการ Educate Girls Development Impact Bond ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงอายุ 6-14 ปี ในประเทศอินเดียได้เรียนในโรงเรียนตามสิทธิ จะมืองค์กรการกุศลทำหน้าที่จ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่ผู้ลงทุน และพบว่า โครงการ SIP จ่ายผลตอบแทนในหลายลักษณะ โดยบางโครงการจ่ายผลตอบแทนตามผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย บางโครงการจ่ายผลตอบแทนตามอัตราร้อยละของเงินลงทุนตามที่ตกลงกันไว้ โดยอัตราผลตอบแทนของแต่ละโครงการแตกต่างกันออกไป เช่น รัฐมีการกำหนดเงื่อนไข หรือจำกัดวงเงินที่ต้องจ่ายคืนให้นักลงทุน โดยรัฐจะจ่ายคืนหากโครงการประสงผลสำเร็จ เช่น โครงการ The Peterborough Social Impact Bond” เรือนจำเมือง Peterborough ประเทศสหราชอาณาจักร นักลงทุนจะได้รับอัตราผลตอบแทนสูงสุดไม่เกิน 13% ต่อปี

(3) องค์ประกอบด้านการประเมินผล (Evaluation Component)

การประเมินผลต้องชัดเจน เนื่องจากความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมุ่งเน้นการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและวัดผลได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่การลงทุนในการให้เงินทุน และเพื่อให้รัฐบาลแน่ใจว่าจะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้กับนักลงทุนในโครงการที่ประสงผลสำเร็จเท่านั้น จึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อประเมินผลสำเร็จ โดยผู้ประเมินต้องมีความรู้และประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลสำเร็จของโครงการ ผู้ประเมินต้องเป็นหน่วยงานอิสระ หรือองค์กรอิสระ องค์กรพัฒนาสังคมหรือหน่วยงานรัฐที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นนั้น ๆ ทำหน้าที่ประเมิน และจัดทำรายงานให้ผู้มีหน้าที่จ่ายเงินหรือองค์กรกลางตามที่ตกลงกัน หรือจัดการประเมินผลด้วยการใช้เทคโนโลยีตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ ผู้ประเมินอาจดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ หน่วยงานนโยบายและหน่วยงานกำกับในพื้นที่ร่วมติดตามและประเมินผลสำเร็จ หรือในการรับประกันผลกระทบทางสังคมของสิงคโปร์ (Singapore Social Impact Guarantee : SIG) ประเทศสิงคโปร์ ที่ดำเนินโครงการดูแลผู้สูงอายุและสุขภาพ จะมีกองทุนค้ำประกันความเสี่ยง ผู้ให้ทุนสามารถร่วมวัดและประเมินผลได้ โดยผู้ค้ำประกัน จะทำหน้าที่ประเมินโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดที่ร่วมตกลงกันกับผู้ลงทุนและผู้ให้บริการทางสังคม

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์โครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศข้างต้น พบว่า มีปัจจัยที่แตกต่างหลากหลายตามลักษณะโครงการในแต่ละประเทศ จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบองค์ประกอบโครงสร้างผู้เกี่ยวข้อง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการ ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ดังนี้

(1) นโยบายสนับสนุนการลงทุนเพื่อสังคมจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินโครงการ SIP ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากนโยบายรัฐบาลจะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Ecosystem) สามารถสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานได้

(2) การประสานงาน การอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาและต้องการได้รับความช่วยเหลือที่แท้จริง รวมทั้งวิธีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ

(3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสมมีความคล่องตัว ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) องค์กรให้บริการ ต้องมีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่และกลุ่มเครือข่ายทางสังคม

(5) มีการประเมินผลโครงการได้อย่างเป็นอิสระ กำหนดตัวชี้วัดที่มีความยืดหยุ่น มีวิธีการประเมินผลโครงการและค่าเป้าหมายที่ชัดเจน และมีการประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่องทุกปี รวมทั้งติดตามและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเป็นระยะเพื่อให้โครงการสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่หวังไว้

(6) มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานภาครัฐ อาจจะต้องลงเป็นโครงการนำร่องก่อนและประสบความสำเร็จด้วยดี จึงนำไปขยายผลต่อไป

อย่างไรก็ตาม นักลงทุนภาคเอกชนจำนวนมากต้องการลงทุนในโครงการเพื่อสังคม แต่ช่องทางการลงทุนในปัจจุบันมีจำกัด หรือต้องนำเงินไปลงทุนรูปแบบอื่น ๆ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักลงทุน ซึ่งการลงทุนเพื่อสังคม เช่น CSR ยังไม่ตอบโจทย์การพัฒนาสังคม ในขณะที่การลงทุนโครงการ SIP ทำให้นักลงทุนมีส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาสังคมในพื้นที่โดยตรงและนักลงทุนได้รับเงินต้นคืน และมีแนวโน้มได้รับผลตอบแทน ดังนั้น ประเทศไทยควรเพิ่มการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) หรือ SIP ควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการผลักดันขับเคลื่อนให้รูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากภาคเอกชนสามารถดำเนินการ SIP ได้ง่ายกว่าภาครัฐที่ยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย ระเบียบ ทำให้การออกพันธบัตรเพื่อสังคมทำไปได้อย่างยาก และภาครัฐเองยังไม่สามารถจ่ายผลตอบแทนให้นักลงทุนโดยตรง ในขณะที่ภาคเอกชนมีความคล่องตัว และชัดเจนในการวางแผนโครงการให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ทั่วโลกที่จำเป็นที่ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success) คือ การกำกับดูแลการออกพันธบัตรเพื่อสังคมที่เหมาะสม และการกำหนดมาตรการภาษีเพื่อจูงใจนักลงทุน รวมทั้งการสร้างระบบนิเวศการลงทุนเพื่อผลกระทบทางสังคมที่จะสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรค จะพบว่าการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมในรูปแบบของ SIP นั้น มีข้อจำกัดหลายประการที่อาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการ SIP ทั้งในส่วนของกระบวนการกำกับดูแล การระดมทุนด้วยการออกพันธบัตรเพื่อสังคมด้วยการทำธุรกรรม SIP กับนักลงทุน ดังนี้

(1) ผลการตอบแทนของพันธบัตรเกิดขึ้นจากการเจรจาต่อรองระหว่างรัฐบาล นักลงทุน และตัวกลาง เพื่อเป็นโครงการนำร่องเท่านั้น เงื่อนไขของพันธบัตรยังไม่ได้มีการเชื่อมโยง “ค่าใช้จ่ายที่ภาครัฐประหยัดได้” เข้ากับผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนของนักลงทุนตามหลักการของการออกพันธบัตรเพื่อสังคมที่แท้จริง

(2) ผลตอบแทนที่นักลงทุนจะได้รับ จะผันแปรตามผลการดำเนินโครงการ และไม่มีหน่วยงานหรือกระบวนการที่จะรับรองหลักการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมมีมาตรฐานกลาง

(3) การระดมทุนสำหรับการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมของภาครัฐในรูปแบบของ SIP มีขั้นตอนที่ซับซ้อน และอาจต้องระดมทุนจากเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ อีกทั้งต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าของโครงการที่ต้องจ้างหน่วยงานผู้ดำเนินการ พร้อมทั้งจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จแล้ว ยังจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกในกระบวนการทั้งระบบ เพื่อเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคการเงิน รวมถึงการกำกับดูแลโครงการให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาสังคมในรูปแบบของ SIP

กล่าวโดยสรุป ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership : SIP) หรือที่รู้จักกันในชื่อพันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond : SIB) หรือ Pay for Success เกิดขึ้นในหลายประเทศและจากกรณีศึกษารูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการดำเนินโครงการทางสังคม โดยใช้แนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership : SIP) เป็นเครื่องมือ เพื่อระดมทุนใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคมในหลายประเทศ มีความแตกต่างหลากหลายตามลักษณะโครงการ แต่อาจนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้ ถึงแม้ว่าการดำเนินโครงการเพื่อสังคม โดยใช้ SIP ภายใต้กรอบกฎหมายและระเบียบในปัจจุบันของประเทศไทยอาจจะมีข้อจำกัดทั้งในส่วนของกระบวนการกำกับดูแล การทำธุรกรรม SIP และกระบวนการขั้นตอนซับซ้อน และโครงสร้างการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ อาจไม่มีความเข้มแข็งในการดำเนินงานมากเมื่อเทียบกับกรณีศึกษาในต่างประเทศ จึงอาจเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการปรับใช้ SIP ในประเทศไทย และอาจยังชี้ชัดไม่ได้ว่าโครงสร้างการทำงานของ SIP ควรจะเป็นรูปแบบใด เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเภทของโครงการเพื่อสังคม ขั้นตอนการดำเนินการ เป็นต้น กับองค์ประกอบหลายประการ แต่หลักการของ SIP จะทำให้การดำเนินโครงการเพื่อสังคมมีประสิทธิภาพและการใช้จ่ายเงินของภาครัฐเป็นไปอย่างคุ้มค่า (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง, 2562) ทั้งนี้ การนำหลักการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม หรือ SIP มาปรับใช้กับการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และยังสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาการดำเนินโครงการของภาครัฐในปัจจุบันที่ไม่มีการติดตามประเมินโครงการในเชิงคุณภาพที่ชัดเจน เนื่องจากการดำเนินโครงการในรูปแบบ SIP จะมีการตรวจสอบประเมินผล ซึ่งจะทำให้การบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลการประเมินการดำเนินโครงการที่ชัดเจน อีกทั้งยังความจำเป็นและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเงินการคลังของประเทศในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี การดำเนินการโครงการตาม SIP Model ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยเติมเต็มช่องว่างของการลงทุนด้านสังคมในประเทศไทยได้ เนื่องจากการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แทนการให้บริการทางสังคมแบบต่างคนต่างทำที่แต่ละฝ่ายล้วนมีข้อจำกัดของตัวเอง ทั้งนี้ แนวคิดพันธบัตรเพื่อสังคม ได้ถูกนำไปพัฒนาและปรับใช้ในหลายประเทศ ในหลายรูปแบบ ทั้งการพัฒนาเยาวชน การศึกษา การดูแลคนไร้บ้าน และการฟื้นฟูสุขภาพ ภายใต้ชื่อโครงการที่แตกต่างกัน เช่น Social Benefit Bond (ออสเตรเลีย) Social Bond (เยอรมันนี) หรือ Pay for Success Bond (สหรัฐอเมริกา) เป็นต้น ซึ่งจุดเด่นของพันธบัตรเพื่อสังคม หรือ พันธบัตรตอบแทนการพัฒนาสังคม (Social Impact Bond : SIB) นี้คือ การให้ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนในการดำเนินการภาคบริการเพื่อสังคมแทนภาครัฐ ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย โดยภาครัฐได้ประโยชน์จากการที่ไม่ต้องลงทุนในการดำเนินการภาคบริการสังคมด้วยตนเอง และภาครัฐไม่ต้องรับผิดชอบหากการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และสำหรับภาคเอกชนแม้จะต้องรับภาระทั้งต้นทุนและความเสี่ยง แต่ก็จะได้รับผลตอบแทนจากภาครัฐจำนวนมากในกรณีที่สามารถดำเนินโครงการได้ประสบผลสำเร็จ แต่ทั้งนี้การดำเนินการ SIB จำเป็นต้องมีตัวกลาง (Intermediary) เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการเงินกองทุน และมีผู้ให้บริการทางสังคม (Social Service Provider) รับผิดชอบจัดกิจกรรมเพื่อสังคม (มูลนิธิเพื่อคนไทย, 2560) นอกจากนี้การระดมทุนเพื่อสังคมโดยการทำธุรกรรมกับนักลงทุน สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบทั้งในรูปของสัญญากู้เงิน (Term Loan) และการออกตราสารหนี้ (Bond) แต่จากการศึกษากรณีในต่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่าการออกตราสารหนี้ ถือเป็นทางเลือกที่น่าจะเหมาะสมสำหรับการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่าและสามารถกระจายการลงทุนไปยังนักลงทุนกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วถึงกว่าซึ่งสอดคล้องกับหลักการระดมทุนเพื่อสังคม (Social Finance) แต่การออกตราสารหนี้ตามแนวคิด SIP มีลักษณะเฉพาะที่การกำหนด

เงื่อนไขต่าง ๆ และผลตอบแทนของตราสารหนี้ขึ้นอยู่กับผลการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ ดังนั้น การนำแนวคิด SIP มาใช้ในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางต้องคำนึงถึงโครงสร้างการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ กระบวนการกำกับดูแลการทำธุรกรรมกับนักลงทุน การกำหนดเงื่อนไขผลตอบแทน การประเมินผลความสำเร็จ รวมทั้งกรอบกฎหมายและระเบียบในปัจจุบันของประเทศไทย

4.3.2 แนวทางการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

จากการทบทวน วิเคราะห์รูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับกลุ่มประชากรกลุ่มเปราะบาง และถอดบทเรียนกรณีศึกษาโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมของต่างประเทศในแง่มุมต่าง ๆ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการรับฟังความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากผู้แทนจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อระดมความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง จากนั้นจึงวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการปรับประยุกต์ใช้กับประเทศไทย คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง ควรนำหลักการของความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) หรือ SIP มาใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนเพื่อดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรกลุ่มเปราะบาง ซึ่งจะช่วยลดงบประมาณในการลงทุนด้านสังคมของประเทศไทย และถือเป็นทางเลือกหนึ่งของภาครัฐในการพัฒนาสังคมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อาทิ การพัฒนาด้านการศึกษา ด้านการจ้างงาน หรือด้านสาธารณสุข เนื่องจากทำให้รัฐบาลในฐานะผู้ดูแลสวัสดิการเชิงสังคมสามารถลดภาระในการจัดหาเงินทุนในการดำเนินโครงการเพื่อสังคมของประเทศไทยลงได้ (พิมพ์เพ็ญ ถัดพลี และคณะ, 2560) และยังเป็นสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้สามารถทำงานในการแก้ไขปัญหาสังคมแบบบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แทนการให้บริการทางสังคมแบบต่างคนต่างทำที่แต่ละฝ่ายล้วน มีข้อจำกัดของตัวเอง อีกทั้งบทบาทของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อสังคม (มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2565) และสามารถประยุกต์ใช้กับการดำเนินโครงการตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยใช้รูปแบบหรือโครงสร้างของ Managed Social Impact Bond ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง เนื่องจากเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่มีความคล่องตัวสูง และสามารถแก้ไขข้อจำกัดของการดำเนินงานที่นักลงทุนต้องแบกรับความเสี่ยงหลายด้าน และเป็นการกระจายความเสี่ยงในด้านการดำเนินโครงการ (Operational Risks) ให้แก่ตัวกลาง โดยให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ทำสัญญาจ้างตัวกลาง โดยให้ “ตัวกลาง” ทำหน้าที่หลักในการเป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุน และเป็นผู้ว่าจ้างดำเนินการโดยตรง โดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการ จะกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการทำสัญญากับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งโครงสร้างของ Managed SIB ตัวกลาง จะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม เนื่องจากการพิจารณาคัดเลือกผู้ดำเนินโครงการ กำหนดรูปแบบ การให้เงินทุน และกำกับติดตามการดำเนินโครงการ จะดำเนินการผ่านตัวกลางเป็นหลัก (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะกระทรวงการคลัง, 2562: 115) ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงได้ประยุกต์ใช้รูปแบบ Managed Social Impact Bond มาดัดแปลงและพัฒนาเป็นรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางในครั้งนี้ โดยนำแนวคิด องค์กรความรู้ และวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการแก้ปัญหาทางสังคมที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการริเริ่มโครงการ

การระดมทุน การจัดตั้ง จัดหาหรือมอบหมายหน่วยงานมาทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางการดำเนินงานขององค์กร ผู้ให้บริการทางสังคม การประเมินผลลัพธ์ และการจ่ายคืนผลตอบแทน ซึ่งมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การริเริ่มโครงการ : หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะผู้มีหน้าที่จัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มเปราะบาง หรือหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาสังคม

- (1) วิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ปัญหาของประชากรกลุ่มเปราะบาง
- (2) จัดทำฐานข้อมูลของประชากรกลุ่มเปราะบาง
- (3) กำหนดกลุ่มเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการ
- (4) แสวงหาความร่วมมือกับองค์กร/บริษัทเอกชนในเรื่องการลงทุนเพื่อผลลัพธ์ทางสังคม เช่น กองทุนตลาดหลักทรัพย์ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชนที่มีการดำเนินกิจกรรมการรับผิดชอบต่อสังคม องค์กรที่มีการบริจาคเงิน
- (5) ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการตามประเด็นการจัดบริการทางสังคม ตามกลุ่มเปราะบาง โดยพิจารณา ดังนี้

(5.1) การกำหนดประเด็นที่ต้องการทำ ลักษณะของการจัดบริการสังคม กลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไขทางสังคม

(5.2) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อให้ นักลงทุนเชื่อมั่นว่าโครงการประสบผลสำเร็จได้ และเงื่อนไขทางการเมืองและกฎหมายที่เหมาะสม โครงการมีความสำคัญและไม่มีความทับซ้อนกับการดำเนินการที่มีอยู่แล้วของภาครัฐและภาคเอกชน

- (6) ทำข้อตกลงการรับเงินทุน
- (7) จัดหา คัดเลือกและว่าจ้างองค์กรเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การระดมทุนโดยบริษัทเอกชน บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่สนใจในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในประชากรกลุ่มเปราะบาง : โดยการระดมทุนจากนักลงทุนทั่วไป

- (1) กำหนดรูปแบบและวิธีการในการระดมทุนที่สร้างแรงจูงใจของนักลงทุน เช่น มาตรการด้านภาษี การประกันเงินทุน
- (2) การบริหารจัดการเรื่องเงินลงทุน
- (3) เงื่อนไขการจ่ายผลตอบแทนการลงทุน รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลต้นทุนการดำเนินงานโครงการของภาครัฐเพื่อนำมาพิจารณาอัตราผลตอบแทน
- (4) การทำสัญญาข้อตกลงการสนับสนุนทุนให้กับหน่วยงานภาครัฐที่ริเริ่มโครงการมาขอการระดมทุน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดตั้ง/จัดหา/มอบหมายหน่วยงานทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง: อาจจะมอบหมายให้หน่วยงานหรือกองทุนต่าง ๆ ที่อยู่ในการกำกับดูแล อาทิ กองทุนคุ้มครองเด็ก กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือจัดตั้งองค์กรเฉพาะขึ้นมาทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง ดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

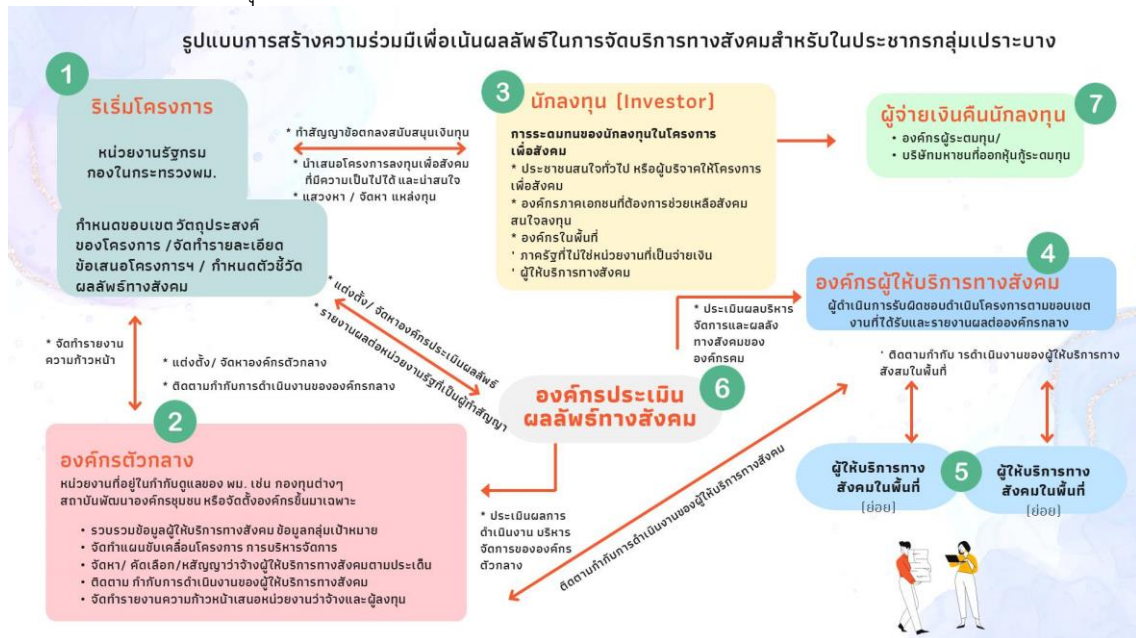
- (1) รวบรวมข้อมูลของผู้ให้บริการทางสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร มูลนิธิ สมาคม ฯลฯ ในประเด็นสุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีงานทำและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม บริการสังคมทั่วไป
- (2) จัดทำแผนการขับเคลื่อนโครงการฯ
- (3) ประสานงานและคัดเลือกองค์กรผู้ให้บริการทางสังคมในประเด็นนั้น ๆ

- (4) จัดทำสัญญาว่างจ้างองค์กรผู้ให้บริการทางสังคมเพื่อให้ดำเนินการตามแผนและตัวชี้วัด
- (5) บริหารจัดการด้านการเงินให้ครบถ้วน โปร่งใส ตรวจสอบได้
- (6) ติดตามกำกับดูแลความก้าวหน้าการดำเนินโครงการฯ
- (7) จัดทำรายงานความก้าวหน้าเสนอหน่วยงานรัฐและผู้ลงทุน

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินงานขององค์กรผู้ให้บริการทางสังคม : เมื่อได้รับการคัดเลือกและว่างจ้างให้ดำเนินการจัดบริการทางสังคมแก่กลุ่มเปราะบางแล้ว ควรจัดทำแผนปฏิบัติการโดยละเอียด ระบุขั้นตอน ระยะเวลา งบประมาณ ผลความสำเร็จของการดำเนินงาน จัดเตรียมทีมคณะทำงานและชี้แจงทำความเข้าใจ มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบประสานงาน ผู้ให้บริการทางสังคมการจัดบริการทางสังคมให้กลุ่มเป้าหมาย กำหนดรูปแบบวิธีการดำเนินงานร่วมกัน ดำเนินโครงการตามที่ตกลงกัน โดยมีองค์กรตัวกลางติดตามตรวจสอบการให้บริการเป็นระยะ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลลัพธ์ : องค์กรอิสระที่ได้รับการคัดเลือกและว่างจ้างให้ทำหน้าที่ประเมินผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และมีประสบการณ์ในการประเมินโครงการที่คล้ายกันมาก่อน ต้องศึกษารายละเอียดของโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด เพื่อออกแบบและจัดกระบวนการประเมินผลลัพธ์ของโครงการตามที่กำหนด และจัดทำรายงานส่งเสนอหน่วยงานภาครัฐที่ว่าจ้าง ผู้ลงทุน และองค์กรกลาง

ขั้นตอนที่ 6 การจ่ายเงินผลตอบแทน : การจ่ายเงินให้นักลงทุนให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกันตั้งแต่การระดมทุน และตามระยะเวลาที่กำหนด

รูปที่ 27 รูปแบบการสร้างร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง

จากการทบทวนเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์กรณีศึกษาในต่างประเทศและข้อคิดเห็นจากการรับฟังความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการสร้างร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดสวัสดิการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ในแต่ละขั้นตอนมีกรอบคิด รายละเอียดการดำเนินงาน และประเด็นที่ต้องคำนึงถึงในมุมมองต่างๆ ที่ต้องพิจารณาเพื่อให้ปฏิบัติได้จริงในบริบทของประเทศไทย และสอดคล้องกับข้อกำหนดของหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

ประเด็นการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติในบริบทประเทศไทย

(1) กระทรวง พม. หรือหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจในการแก้ไขปัญหาสังคม ควรเป็นผู้ริเริ่มโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และต้องกำหนดประเด็นปัญหาที่สำคัญของสังคมหรือพื้นที่ รวมทั้งเป้าหมายของโครงการที่ต้องการบรรลุให้ชัดเจน

(2) รูปแบบความร่วมมือเพื่อนำผลลัพธ์ทางสังคมต้องชัดเจน โดยเฉพาะตัวชี้วัดความสำเร็จและการกำหนดหลักเกณฑ์ความสำเร็จ เพื่อให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจและพร้อมรับความเสี่ยงจากการลงทุน ภาคเอกชนเริ่มให้ความสนใจ แต่เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่และนักลงทุนต้องรับความเสี่ยง

(3) กลไกที่จะขับเคลื่อนงานแต่ละภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมีความแตกต่างกัน การจัดการบริการทางสังคมให้กับประชากรกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างซับซ้อน มีความเป็นนามธรรม วัดความสำเร็จยาก ส่วน SIP Model หรือ Social Impact Bond เน้นสิ่งที่วัดได้ การประเมินผลเพื่อจ่ายผลตอบแทนให้นักลงทุน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึง

(4) ผู้ดำเนินโครงการต้องมีศักยภาพเพียงพอในการทำหน้าที่บริการโครงการให้บรรลุผลสำเร็จ และต้องแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เป็นไปได้จริงและตรงตามเป้าหมายเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของนักลงทุนเพื่อตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการแก้ไขปัญหาสังคม

(5) องค์กรที่เป็นผู้ประเมินผลลัพธ์ทางสังคม ต้องเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นกลาง อาจเป็นกลุ่มขององค์กรหรือหน่วยงานทางวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย ที่มีความอิสระจากนักลงทุน และผู้ดำเนินการมีความเชี่ยวชาญในการประเมินผลโครงการเพื่อสังคม มีความเข้าใจวิธีการดำเนินโครงการ และตัวชี้วัด รวมทั้งได้รับการยอมรับจากนักลงทุน

(6) การประเมินผลลัพธ์ ต้องมีกระบวนการประเมินผลที่ชัดเจนและระยะเวลาดำเนินโครงการไม่ควรมีระยะเวลายาวเกินไปเพื่อสามารถให้ผลตอบแทนทางสังคมและทางการเงินได้อย่างเหมาะสมกับภาระหนี้ที่ต้องชำระคืนตามผลลัพธ์ให้กับนักลงทุน และเป็นการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมแบบมีส่วนร่วม โดยให้พื้นที่ร่วมในการประเมินผล

(7) โครงการต้องมีตัวชี้วัดผลลัพธ์ กรอบการวัดผลกระทบผลตอบแทนทางสังคม กลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์ และวิธีการในการวัดความก้าวหน้าของโครงการที่ชัดเจนและเชื่อถือได้

(8) การแก้ไขปัญหาสังคมไม่สามารถทำในภาพรวมระดับประเทศได้ เนื่องจากขนาดของปัญหาใหญ่เกินไปต้องมองในเชิงพื้นที่ จะทำให้ขนาดของปัญหาสังคมลดลงและชัดเจนขึ้น โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกระดับพื้นที่ ซึ่งอาจจะเป็นองค์กรกลางหรือเป็นผู้ดำเนินโครงการในระดับพื้นที่ได้

ประเด็นการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ

(1) ควรกำหนดเงื่อนไขการจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้แก่นักลงทุน รวมทั้งภาครัฐต้องสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้นักลงทุนเพื่อจูงใจให้ภาคส่วนต่าง ๆ พิจารณาร่วมลงทุนในโครงการ SIP ของภาครัฐ โดยกำหนดให้มีการชำระคืนเงินต้นของโครงการ SIP ให้แก่นักลงทุน (รับประกันเงินต้น) และผลตอบแทนจากการลงทุนให้ขึ้นอยู่กับผลการประเมินความสำเร็จของโครงการ

(2) ควรมีมาตรการทางภาษีให้นักลงทุนได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีสามารถนำมาหักลดหย่อนหรือ หักเป็นรายจ่ายในการคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ เพื่อให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่นกับการลงทุนในรูปแบบของ SIP และมุ่งเน้นที่การดึงดูดนักลงทุนเพื่อให้หันมาสนใจลงทุนโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม

(3) ควรส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนเข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม โดยมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทำหน้าที่เสนอแนะ ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม การกำหนดเงื่อนไขทางการเงิน ตลอดจนการติดตามประเมินผลโครงการ

(4) ควรจัดทำฐานข้อมูลโครงการ SIP ของภาครัฐ เพื่อให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่สนใจเข้าร่วมโครงการ SIP และมีฐานข้อมูลประชากรกลุ่มเปราะบางที่ชัดเจนและลงลึกในระดับบุคคลเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เห็นความชัดเจนในเรื่องประเด็นปัญหาและการลงทุน เมื่อลงทุนแล้วจะบรรลุความสำเร็จระดับผลลัพธ์ ผลกระทบอย่างไร

(5) ควรมีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการปรับเปลี่ยน Mindset ของการทำงานเชิง CSR ในระดับพื้นที่จากการทำ CSR เชิงบริจาคเปลี่ยนมาเป็น CSR เพื่อการลงทุนที่เน้นสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับผลลัพธ์ ผลกระทบทางสังคม

(6) ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดที่มีความท้าทาย น่าเชื่อถือ และวัดผลได้ในเชิงปริมาณ ซึ่งจะสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนได้ถ้าจะนำเงินมาลงทุนแล้วสามารถเกิดผลลัพธ์ทางสังคมได้จริง

(7) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ทางนโยบายเพื่อสร้างการรับรู้ในประเด็น SIP Model หรือ Social Impact Bond แก่คนในสังคมในวงกว้าง และสร้างความชัดเจนในการนำแนวคิดความร่วมมือเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

(8) ภาคเอกชนมีจุดแข็งเรื่องทรัพยากร งบประมาณ และมีนโยบาย CSR ที่มีศักยภาพ สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม และมีแนวโน้มที่จะผลักดันสู่การปฏิบัติได้

ประเด็นข้อจำกัด อุปสรรคในการนำรูปแบบ SIP มาใช้ในประเทศไทย

(1) ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเป็นแนวคิดใหม่ และการระดมทุนเพื่อนำมาดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาสังคมเป็นรูปแบบการลงทุนใหม่ที่มีความซับซ้อน และมีข้อจำกัดของข้อกำหนด รวมทั้งยังไม่มีกลไกหรือหลักเกณฑ์กำกับดูแลการออก/เสนอขายหลักทรัพย์ ประเภท SIB เป็นการเฉพาะ

(2) ต้องใช้เวลาในการแก้ไขข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเพื่อสามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทประเทศไทย การระดมทุน โดยการออกพันธบัตรเพื่อสังคม (Social Bond) ต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและต้องชัดเจนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนว่าโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมมีความเป็นไปได้

(3) การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาสังคมในรูปแบบ SIP ที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย ต้องพิจารณาให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินงานในปัจจุบัน ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐได้ และต้องไม่มีข้อจำกัดในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านกฎหมายหรือนโยบายของรัฐบาล และไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการเดิมที่ดำเนินการอยู่แล้ว

(4) การกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขให้ชัดเจน และกำหนดกลุ่มเป้าหมายของโครงการให้มีความเฉพาะเจาะจงเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม รวมทั้งมีข้อมูลการดำเนินงานแล้ว ซึ่งอาจกำหนดเป็นเชิงจำนวน และ/หรือพื้นที่ ในการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเด็นทางสังคมในเชิงลึกได้ และยังสามารถกำหนดตัวชี้วัดได้อย่างเป็นรูปธรรม

(5) ในปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐบางหน่วยงานเท่านั้น ที่สามารถกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการดำเนินงานได้ ใช้จ่ายได้เฉพาะโครงการเพื่อสังคมที่มีความสอดคล้องหรือเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด

(6) ปัญหาความซับซ้อนในการประสานงาน เนื่องจากโมเดล SIP มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย เช่น นักลงทุน ผู้ให้บริการทางสังคม องค์กรตัวกลาง และผู้ประเมิน การประสานงานระหว่างฝ่ายเหล่านี้อาจซับซ้อนและใช้เวลามาก ดังนั้น ควรกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนสำหรับแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาโครงสร้างการสื่อสารที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ควรพัฒนาแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสำหรับการจัดการโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานให้มีมาตรฐานมากขึ้น

(7) ปัญหาความเสี่ยงทางการเงินและความไม่แน่นอน ปัญหานี้อาจทำให้นักลงทุนอาจลังเลที่จะเข้าร่วมเนื่องจากความเสี่ยงทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอนในการบรรลุผลลัพธ์ทางสังคม ดังนั้น ถ้าจะนำมาใช้ในประเทศไทยควรนำกลไกการแบ่งปันความเสี่ยงมาใช้ เช่น การรับประกันบางส่วนโดยรัฐบาลหรือองค์กรการกุศล นอกจากนี้ ควรทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างละเอียดและมีความโปร่งใสเกี่ยวกับความเสี่ยงของโครงการและผลตอบแทนที่เป็นไปได้เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักลงทุน

(8) ปัญหาในการวัดผลและการประเมินค่าการวัดผลลัพธ์ทางสังคมเป็นเรื่องที่ยาก โดยเฉพาะการขาดมาตรฐานในการวัดและผู้ประเมินขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ถ้าจะนำมาใช้ในประเทศไทย ควรพัฒนามาตรฐานในการวัดผลลัพธ์ทางสังคมให้ชัดเจน ดึงผู้ประเมินเข้าร่วมโครงการตั้งแต่เริ่มต้นและให้มีการติดตามผลและรายงานผลอย่างโปร่งใสและต่อเนื่อง

(9) ปัญหาความยั่งยืนและความสามารถในการขยายตัวของโครงการ SIP การทำให้โครงการ SIP ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนและขยายตัวเป็นเรื่องที่มีข้อจำกัดเนื่องจาก โครงการ SIP ที่ประสบผลสำเร็จมักข้อจำกัดทางการเงินหรืออุปสรรคทางระบบราชการ ดังนั้น ถ้าจะนำมาใช้ในประเทศไทย ควรมีการระบบโครงสร้างที่ชัดเจนและได้มาตรฐานในการดำเนินงาน รวมถึงการจัดหาทุนระยะยาวและลดอุปสรรคทางระบบราชการ นอกจากนี้รัฐบาลควรมีนโยบายที่สนับสนุนการขยายโครงการ SIP ผ่านแรงจูงใจและมีกระบวนการที่ง่ายขึ้นซึ่งจะทำให้โครงการมีความยั่งยืนและขยายตัวมากขึ้น

จากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมโดยประยุกต์รูปแบบโครงสร้าง Managed SIB มีความเป็นไปได้ที่จะนำมาปรับใช้ในการกำหนดรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมให้ประชากรกลุ่มเปราะบาง ถึงแม้ว่าจะซับซ้อนและมีความแตกต่างจากการดำเนินโครงการด้านสังคมในปัจจุบันที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ และการดำเนินโครงการตามขั้นตอนนี้ มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น มีการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำธุรกรรมระหว่างหน่วยงานภาครัฐในฐานะเป็นผู้จ่ายเงิน (Payor) กับนักลงทุน (Investor) และมีการออกแบบเงื่อนไขข้อตกลงทางการเงิน รวมทั้งผู้ดำเนินโครงการจะมีความคล่องตัว เนื่องจากภาครัฐไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการจัดจ้างผู้ดำเนินโครงการเอง จึงไม่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในด้านคุณสมบัติและขั้นตอนของกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ทั้งนี้ ภายใต้กรอบกฎหมายและระเบียบในปัจจุบันของประเทศไทย การผลักดันให้เกิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมจำเป็นต้องคำนึงถึงมุมมองต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณาเพื่อให้ปฏิบัติได้จริงในบริบทของประเทศไทย

4.4 การสังเคราะห์การวัดประจักษ์รับฟังความคิดเห็นจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

จากการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีประเด็นที่น่าสนใจอย่างหลากหลาย โดยสามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) การค้นหารูปแบบในการจัดบริการทางสังคมสำหรับกลุ่มเปราะบาง

การค้นหารูปแบบใหม่ในการจัดบริการทางสังคมสำหรับกลุ่มเปราะบาง เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเปราะบางในสังคม การค้นหารูปแบบใหม่อาจเน้นการใช้เทคโนโลยีใหม่หรือการสร้างพันธมิตรกับภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ การพัฒนารูปแบบการบริการที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ อาจช่วยลดความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเปราะบางในสังคม และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการให้กับกลุ่มนี้

(2) การมองในเชิงพื้นที่

การมองในเชิงพื้นที่เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางสังคม เนื่องจากปัญหาทางสังคมจะมีลักษณะและสาเหตุที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ การมองในเชิงพื้นที่ช่วยให้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น และสามารถสร้างแผนการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น การมองในเชิงพื้นที่ช่วยให้ผู้ดำเนินโครงการ สามารถปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่นั้น อย่างไรก็ตาม การมองภาพปัญหาในระดับพื้นที่เป็นการใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยการมองภาพปัญหาในระดับพื้นที่ช่วยให้เข้าใจลึกซึ้งถึงสาเหตุและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น

(3) การริเริ่มโครงการที่ Set Direction

การริเริ่มโครงการที่ Set Direction หรือมีทิศทางที่ชัดเจน โดยภาครัฐขึ้นอยู่กับตามความต้องการของแผนงานหรือนโยบายของภาครัฐเป็นหลัก เพื่อให้โครงการมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การริเริ่มโครงการที่มีการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจนจะช่วยให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการได้

(4) การระดมทุนและสร้างความเชื่อมั่น

การระดมทุนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน เป็นขั้นตอนสำคัญในการดำเนินโครงการทางสังคม การสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนเกิดจากการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ ภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการสื่อสารอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการและความเป็นไปได้ในการลงทุน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนว่าการลงทุนในโครงการดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความเป็นไปได้ และมีความน่าเชื่อถือ การระดมทุนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนเป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการดำเนินโครงการทางสังคมให้สำเร็จ ทั้งนี้ การดึงภาคเอกชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในโครงการทางสังคมเป็นขั้นตอนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและยั่งยืนของโครงการ ภาคเอกชนมักมีทรัพยากรทางการเงินและความเชี่ยวชาญที่สามารถช่วยในการสนับสนุนโครงการทางสังคมให้สำเร็จ การดึงภาคเอกชนมาเข้ามาเป็นหุ้นส่วนยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือในโครงการและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและสังคมว่าโครงการนั้นมีความสำเร็จและมีผลกระทบที่ดีต่อสังคม

(5) การออกแบบโมเดล SIP ที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคมให้มีความเหมาะสม ต้องพิจารณาปัจจัยสำคัญประกอบด้วย การระดมทุน การมีการวางแผนและออกแบบการระดมทุนอย่างเหมาะสมเพื่อให้ SIP โมเดลสามารถดำเนินการไปสู่ผลลัพธ์ทางสังคมที่ต้องการ การมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ SIP โมเดลมีความเป็นไปได้และมีผลลัพธ์ที่ดีต่อสังคม การวัดผล การติดตามและประเมินผลลัพธ์ทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของ SIP โมเดลและสามารถปรับปรุงได้ตามความต้องการ

การสร้างความน่าเชื่อถือ ต้องมีการออกแบบรูปแบบความร่วมมือที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือให้กับภาคเอกชนและสังคม การนำจุดแข็งของแต่ละภาคส่วนมาใช้ การใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญของแต่ละภาคส่วนเพื่อสร้าง SIP โมเดลที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพิจารณาปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้ SIP โมเดล เกิดความร่วมมือที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคมอย่างเหมาะสมและสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อสังคมได้ ดังนั้น SIP จึงเป็นโมเดลที่มุ่งเน้นการระดมทุนและสร้างพันธมิตรระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายทางสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการดึงภาคเอกชนมาเข้ามาเป็นหุ้นส่วนเพื่อเพิ่ม ความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือในโครงการ

(6) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

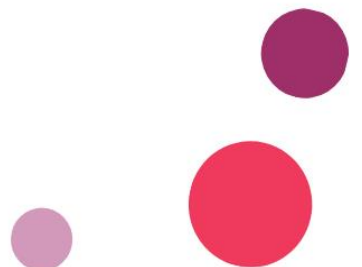
ภาครัฐและภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการดูแลกลุ่มเปราะบางในสังคม ผ่านการสนับสนุนทางการเงิน การมีส่วนร่วมในการระดมทุนหรือให้ทุนเพื่อสนับสนุนกลุ่มเปราะบางในสังคม เช่น การสนับสนุนโครงการสังคมที่ผลต่อกลุ่มเปราะบาง เพื่อช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา หรือสวัสดิการ ช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้มีโอกาสและสิทธิในการเข้าถึงบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม รวมถึงส่งเสริมความเข้าใจในความต้องการและปัญหาของกลุ่มเปราะบาง และสนับสนุนในการพัฒนาโครงการหรือนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเหล่านั้น ดังนั้น การมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเป็นสิ่งสำคัญในการดูแลและสนับสนุนกลุ่มเปราะบางในสังคมให้มีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกับกลุ่มอื่น ๆ

ดังนั้น สรุปได้ว่า SIP Model และ Social Impact Bond มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านกลไกทางการเงินที่เป็นนวัตกรรม ซึ่งช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยการจัดหาเงินทุนสำหรับโครงการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกทางสังคมและพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน/คน/สังคม SIP Model ยังเป็นรูปแบบความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ รวมถึงรัฐบาล องค์กรภาคประชาสังคม และนักลงทุนและภาคส่วนเอกชน เพื่อทำงานร่วมกันโดยกำหนดเป้าหมายร่วมเพื่อแก้ปัญหาทางสังคม โดยการก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่วัดได้จาก SIP Model อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในโครงการด้านสังคม เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรจะถูกใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อผลกระทบสูงสุด ทั้งนี้ ยังได้ข้อสรุปเพิ่มเติมว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น รัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน และนักลงทุน ทำงานร่วมกันอย่างไรใน Social Impact Partnership (SIP) เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและผลักดันผลกระทบเชิงบวก โดยรัฐบาลมีหน้าที่กำหนดนโยบายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมและการริเริ่มการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในรูปแบบ SIP Model ส่วนองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการและจัดการโครงการทางสังคมที่ได้รับทุนผ่านแบบ SIP Model โดยมุ่งเน้นไปที่การบรรลุผลลัพธ์ที่วัดได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสังคม และนักลงทุนมีส่วนร่วมทางการเงินในการริเริ่มของ SIP Model ผ่านการลงทุนในโครงการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ทางสังคมและก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ประสบความสำเร็จตามโครงการ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอภาพรวมของการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง จากการทบทวนเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การประชุมระดมความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม และการนำมาปรับใช้กับบริบทประเทศไทย

5.1 unasru

ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership : SIP) หรือที่รู้จักกันในชื่อ พันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond) หรือ Pay for Success เกิดขึ้นในหลายประเทศและกำลังเป็นที่สนใจ โดยมีแนวคิด คือ นักลงทุนลงทุนในโครงการระยะยาวที่มีเป้าหมายชัดเจน โดยมีองค์กรกลางที่ตั้งขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการเงินนี้ไปสู่ผู้บริหารทางสังคม รวมทั้งติดตามการดำเนินงานของผู้ให้บริการทางสังคม และมีการประเมินผลเป็นระยะ หากโครงการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้จ่ายเงิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาครัฐ จะจ่ายเงินต้นพร้อมผลตอบแทนให้กับนักลงทุนตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งจะทำให้ภาครัฐประหยัดงบประมาณ โดยจ่ายเงินให้กับโครงการที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เท่านั้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) และจากศึกษา ทบทวน ถอดบทเรียนกรณีศึกษาในต่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่าการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม มีรูปแบบแตกต่างกันตามลักษณะโครงการในแต่ละประเทศและมีประเด็นทางสังคมหลากหลายที่ดำเนินการ โดยการออกแบบและเลือกประเด็นที่จะทำโครงการเพื่อสังคมมีหลากหลายประเด็น ขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของแต่ละประเทศ ในหลายประเทศนำแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership : SIP) ไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อระดมทุนสำหรับนำไปใช้ในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมทำให้สามารถลดภาระด้านงบประมาณ และกระจายความเสี่ยงของภาครัฐในการลงทุนดำเนินโครงการเพื่อสังคม ทั้งนี้ โครงสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย และจะมีองค์ประกอบหลักของผู้เกี่ยวข้อง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมินและผู้จ่ายเงิน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ มีบทบาทหน้าที่ในโครงสร้างการทำงานของ SIP ขึ้นอยู่กับการออกแบบโครงสร้างของ SIP ซึ่งต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของโครงการ เนื่องจากโครงการ SIP มีลักษณะที่ซับซ้อน และมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยในแต่ละประเทศมีรูปแบบโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมแตกต่างกันแล้วแต่กรณี และยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้จ่ายผลตอบแทนจากการลงทุน ถ้าหากหน่วยงานภาครัฐสามารถทำหน้าที่ได้อาจจะสามารถประหยัดงบประมาณได้หากโครงการประสบผลสำเร็จ และควรมีองค์กรกลางทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนสามารถช่วยให้เกิดนวัตกรรมทางด้านการเงินสำหรับนำเงินลงทุนไปดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาสังคมได้ ซึ่งปัจจัยสำคัญต่อการเกิดขึ้นของโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบประเด็นด้านสังคมจะต้องเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือแต่งตั้งองค์กรกลางขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินโครงการและกำหนดประเด็นที่ต้องการใช้รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

อย่างไรก็ตาม โครงการ SIP เป็นโครงการที่เหมาะสมกับประเทศไทย และลดความเสี่ยงจากภาครัฐในการระดมทุนจากนักลงทุนภาคเอกชนมาสนับสนุน และการนำรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์โครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมให้กว้างขวางเพื่อให้

ทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ ได้รับรู้ เข้าใจแนวคิดรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมอย่างแพร่หลายขึ้นและนำเสนอให้เห็นถึงผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการเพื่อสังคมที่ชัดเจน มีการประเมินผลที่น่าเชื่อถือและนักลงทุนยอมรับ กำหนดเงื่อนไขการจ่ายผลตอบแทนเมื่อโครงการประสบความสำเร็จ เพื่อจูงใจนักลงทุนสนใจเข้าร่วมลงทุนในโครงการ SIP และทำให้รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเกิดขึ้นในประเทศไทยได้จริง

5.1.1 ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

คณะผู้วิจัย ได้วิเคราะห์และสรุปบทเรียนโครงการ SIP ในต่างประเทศ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ องค์ประกอบด้านการเงิน และองค์ประกอบด้านการประเมินผล ดังนี้

(1) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ

โครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในต่างประเทศมีองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการที่หลากหลาย โดยผู้รับผิดชอบหลักของโครงการหรือผู้ที่ทำข้อตกลงกับผู้จ่ายเงินทำข้อตกลงกับผู้ลงทุนโดยตรง ซึ่งการกำหนดโครงสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม ผู้เกี่ยวข้องและการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมประสบความสำเร็จ

(2) องค์ประกอบด้านการเงิน

ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมีองค์ประกอบด้านการเงินที่หลากหลาย จะใช้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย นักลงทุนอาจเป็นบุคคลธรรมดา มูลนิธิ บริษัทด้านการลงทุน ธนาคารพาณิชย์ องค์กรไม่แสวงหากำไร และโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมีการระดมทุนจากหลายแหล่ง เช่น ระดมทุนผ่านการออกพันธบัตร เงินบริจาค หรือการจัดตั้งกองทุน โดยเงินทุนนั้นจะนำมาให้องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินโครงการเพื่อสังคมแทนการใช้งบประมาณและดำเนินงานโดยรัฐ ซึ่งสัญญาหรือตกลงเงื่อนไขผลตอบแทนว่านักลงทุนจะได้รับเงินต้นคืนพร้อมผลตอบแทนให้นักลงทุนต่อเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ การจ่ายผลตอบแทนที่เกิดขึ้นอาจจ่ายตามผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย โดยนักลงทุนกับผู้จ่ายเงินจะทำการตกลงกันว่าต้องการให้เกิดผลลัพธ์อะไรบ้างกับกลุ่มเป้าหมาย และหากเกิดขึ้นจริงจะได้ผลตอบแทนเท่าไรสำหรับผลลัพธ์แต่ละอย่าง หรืออาจจ่ายตามอัตราร้อยละของเงินลงทุนตามที่ตกลงกันได้ โดยอัตราผลตอบแทนของแต่ละโครงการแตกต่างกัน ในบางโครงการกำหนดเพดานการจ่ายผลตอบแทนที่ผู้จ่ายเงินจะต้องจ่ายหากโครงการประสบความสำเร็จ

(3) องค์ประกอบด้านการประเมินผล

องค์ประกอบด้านการประเมินผลต้องชัดเจน เนื่องจากความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมุ่งเน้นการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและวัดผลได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่การลงทุนในการให้เงินทุน และเพื่อให้รัฐบาลแน่ใจว่าจะจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้กับนักลงทุนในโครงการที่ประสบผลสำเร็จเท่านั้น จึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อประเมินผลสำเร็จ และในโครงการอาจมีวิธีการวัดผลลัพธ์ที่หลากหลายผสมกันได้ ผู้ประเมินต้องมีความรู้และประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลสำเร็จของโครงการ ผู้ประเมินต้องเป็นหน่วยงานอิสระ หรือองค์กรอิสระ องค์กรพัฒนาสังคมหรือหน่วยงานรัฐที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นนั้น ๆ ทำหน้าที่ประเมิน และจัดทำรายงานให้ผู้มีหน้าที่จ่ายเงินหรือองค์กรกลางตามที่ตกลงกัน หรือจัดการประเมินผลด้วยการใช้เทคโนโลยีตามเกณฑ์ที่กำหนด

5.1.2 แนวทางการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

จากสภาพแวดล้อมในการขับเคลื่อนงานเพื่อการพัฒนาสังคมในประเทศไทยปัจจุบัน จะมีการบูรณาการหลากหลายภาคส่วนมากขึ้น ทำให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดบริการทางสังคม ให้แก่ประชากรกลุ่มประบางมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership) หรือ SIP ซึ่งเป็นเครื่องมือในการระดมทุนเพื่อดำเนินโครงการเพื่อสังคม เพื่อลดงบประมาณในการลงทุนด้านสังคมของประเทศไทย และถือเป็นทางเลือกหนึ่งของภาครัฐในการพัฒนา สังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อาทิ การพัฒนาด้านการศึกษา ด้านการจ้างงาน หรือด้านสาธารณสุข เนื่องจากทำให้ รัฐบาลในฐานะผู้ดูแลสวัสดิการเชิงสังคมสามารถ ลดภาระในการจัดหาเงินทุนในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม ของประเทศไทยลงได้ (พิมพ์เพ็ญ ภัคพลี และคณะ, 2560) และกลไกของ SIP ยังสนับสนุนการทำกิจกรรม เพื่อสังคมโดยภาคเอกชนให้เป็นระบบ และมีการลงทุนที่แน่นอนกว่าการทำ CSR ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเงินทุนภาคประชาสังคม เนื่องจากการตั้งงบประมาณในการทำ CSR ของภาคเอกชน ในปัจจุบันมีงบประมาณที่ไม่แน่นอนในแต่ละปี อีกทั้งยังเป็นสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคม ให้สามารถทำงานในการแก้ไขปัญหาสังคมแบบบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แทน การให้บริการทางสังคมแบบต่างคนต่างทำที่แต่ละฝ่ายล้วนมีข้อจำกัดของตนเอง (มูลนิธิสถาบันอนาคตไทย ศึกษา, 2565) นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะนำแนวคิด ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินโครงการตามภารกิจของกระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยนำรูปแบบหรือโครงสร้าง ของ Managed Social Impact Bond ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมใน การจัดบริการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มประบาง เนื่องจากเป็นรูปแบบการดำเนินงาน ที่มี ความคล่องตัวสูง และสามารถแก้ไขข้อจำกัดของการดำเนินงานที่นักลงทุนต้องแบกรับความเสี่ยงหลายด้าน และเป็นการกระจายความเสี่ยงในด้านการดำเนินโครงการ (Operational Risks) ให้แก่ตัวกลาง โดยให้ หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ทำสัญญาจ้างตัวกลาง โดยให้ “ตัวกลาง” ทำหน้าที่หลักในการเป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุน และเป็นผู้ว่าจ้างดำเนินการโดยตรง โดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการจะกำหนดขอบเขตและ วัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการทำสัญญากับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งโครงสร้างของ Managed SIB ตัวกลาง จะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม เนื่องจากการพิจารณาคัดเลือกผู้ดำเนิน โครงการ กำหนดรูปแบบการให้เงินทุน และกำกับติดตามการดำเนินโครงการ จะดำเนินการผ่านตัวกลางเป็น หลัก (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะกระทรวงการคลัง, 2562)

5.1.3 ขั้นตอนการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

โครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอน การริเริ่มโครงการ การระดมทุน การจัดตั้ง จัดหาหรือมอบหมายหน่วยงานมาทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง การ ดำเนินงานขององค์กรผู้ให้บริการทางสังคม การประเมินผลลัพธ์ และการจ่ายคืนผลตอบแทน ซึ่งมี กระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การริเริ่มโครงการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ ในฐานะผู้มีหน้าที่จัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้แก่ประชากรกลุ่มประบาง หรือหน่วยงาน ภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาสังคม

- (1) วิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ปัญหาของประชากรกลุ่มประบาง
- (2) จัดทำฐานข้อมูลของประชากรกลุ่มประบาง
- (3) กำหนดกลุ่มเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการ

(4) แสวงหาความร่วมมือกับองค์กร/บริษัทเอกชนในเรื่องการลงทุนเพื่อผลลัพธ์ทางสังคม เช่น กองทุนตลาดหลักทรัพย์ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชนที่มีการดำเนินกิจกรรมการรับผิดชอบต่อสังคม องค์กรที่มีการบริจาคเงิน

(5) ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการตามประเด็นการจัดบริการทางสังคม ตามกลุ่มเปราะบาง โดยพิจารณา ดังนี้

(5.1) การกำหนดประเด็นที่ต้องการทำลักษณะของการจัดบริการสังคม กลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไขทางสังคม

(5.2) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อให้ นักลงทุนเชื่อมั่นว่าโครงการประสบผลสำเร็จได้ และเงื่อนไขทางการเมืองและกฎหมายที่เหมาะสม โครงการ มีความสำคัญและไม่มีความทับซ้อนกับการดำเนินการที่มีอยู่แล้วของภาครัฐและภาคเอกชน

(6) ทำข้อตกลงการรับเงินทุน

(7) จัดทำ คัดเลือกและว่าจ้างองค์กรเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลลัพธ์ทางสังคม ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 : การระดมทุนโดยบริษัทเอกชน บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่สนใจในการมีส่วนร่วม แก้ปัญหาในประชากรกลุ่มเปราะบาง โดยการระดมทุนจากนักลงทุนทั่วไป

(1) กำหนดรูปแบบและวิธีการในการระดมทุนที่สร้างแรงจูงใจของนักลงทุน เช่น มาตรการด้านภาษี การประกันเงินทุน

(2) การบริหารจัดการเรื่องเงินลงทุน

(3) เงื่อนไขการจ่ายผลตอบแทนการลงทุน รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลต้นทุนการดำเนินงาน โครงการของภาครัฐเพื่อนำมาพิจารณาอัตราผลตอบแทน

(4) การทำสัญญาข้อตกลงการสนับสนุนทุนให้กับหน่วยงานภาครัฐที่ริเริ่มโครงการ มาขอการระดมทุน

ขั้นตอนที่ 3 : การจัดตั้ง/จัดหา/มอบหมายหน่วยงานทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง อาจจะมี มอบหมายให้หน่วยงานหรือกองทุนต่าง ๆ ที่อยู่ในการกำกับดูแล อาทิ กองทุนคุ้มครองเด็ก กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตพิการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือจัดตั้งองค์กรเฉพาะขึ้นมาทำหน้าที่เป็น องค์กรกลาง ดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) รวบรวมข้อมูลของผู้ให้บริการทางสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร มูลนิธิ สมาคม ฯลฯ ในประเด็นสุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีงานทำและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม บริการสังคมทั่วไป

(2) จัดทำแผนการขับเคลื่อนโครงการฯ

(3) ประสานงานและคัดเลือกองค์กรผู้ให้บริการทางสังคมในประเด็นนั้น ๆ

(4) จัดทำสัญญาว่าจ้างองค์กรผู้ให้บริการทางสังคมเพื่อให้ดำเนินการตามแผนและ ตัวชี้วัด

(5) บริหารจัดการด้านการเงินให้ครบถ้วน โปร่งใส ตรวจสอบได้

(6) ติดตามกำกับดูแลความก้าวหน้าการดำเนินโครงการฯ

(7) จัดทำรายงานความก้าวหน้าเสนอหน่วยงานรัฐและผู้ลงทุน

ขั้นตอนที่ 4 : การดำเนินงานขององค์กรผู้ให้บริการทางสังคม เมื่อได้รับการคัดเลือกและว่างจ้างให้ดำเนินการจัดบริการทางสังคมแก่กลุ่มเปราะบางแล้ว ควรจัดทำแผนปฏิบัติการโดยละเอียด ระบุขั้นตอน ระยะเวลา งบประมาณ ผลความสำเร็จของการดำเนินงาน จัดเตรียมทีมคณะทำงานและชี้แจงทำความเข้าใจ มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบประสานงาน ผู้ให้บริการทางสังคมการจัดบริการทางสังคมให้กลุ่มเป้าหมาย กำหนดรูปแบบวิธีการดำเนินงานร่วมกัน ดำเนินโครงการตามที่ตกลงกัน โดยมีองค์กรตัวกลางติดตามตรวจสอบการให้บริการเป็นระยะ

ขั้นตอนที่ 5 : การประเมินผลลัพธ์ องค์กรอิสระที่ได้รับการคัดเลือกและว่างจ้างให้ทำหน้าที่ประเมินผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และมีประสบการณ์ในการประเมินโครงการที่คล้ายกันมาก่อน ต้องศึกษารายละเอียดของโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด เพื่อออกแบบและจัดกระบวนการประเมินผลลัพธ์ของโครงการตามที่กำหนด และจัดทำรายงานส่งเสนอหน่วยงานภาครัฐที่ว่าจ้างผู้ลงทุน และองค์กรกลาง

ขั้นตอนที่ 6 : การจ่ายคืนผลตอบแทน การจ่ายคืนเงินให้นักลงทุนให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกันตั้งแต่การระดมทุนตามระยะเวลาที่กำหนด

อย่างไรก็ดี รูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในการจัดสวัสดิการทางสังคมสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ในแต่ละขั้นตอนมีกรอบคิด รายละเอียดการดำเนินงาน และประเด็นที่ต้องคำนึงถึงในมุมมองต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณาเพื่อให้ปฏิบัติได้จริงในบริบทของประเทศไทยและสอดคล้องกับข้อกำหนดของหน่วยงานภาครัฐ การที่จะให้หน่วยงานภาครัฐหรือกองทุนมาเป็นหน่วยงานให้ทุนหรือเป็นผู้ออกพันธบัตรเพื่อสังคม จำเป็นต้องศึกษาข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องและต้องมีการสื่อสารทำความเข้าใจถึงกระบวนการ ข้อดี และข้อจำกัดที่ชัดเจนของรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และในการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมอาจมีปัญหา ข้อจำกัด และข้อพึงระวัง ดังนี้

(1) การดำเนินโครงการด้านสังคมต้องใช้เวลาในการติดตามผลลัพธ์ และมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ทำให้ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการเพื่อนำไปสู่การจ่ายคืนเงินต้นและผลตอบแทนให้นักลงทุน อาจกำหนดตัวชี้วัดได้ยากหรือวัดไม่ได้จริง การนำรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมาใช้กับประเทศไทย จึงต้องเริ่มจากโครงการที่มีระยะเวลาเห็นผลได้ไม่นานและสามารถวัดผลลัพธ์ได้ชัดเจน และการออกแบบจ่ายค่าตอบแทนตามระดับความสำเร็จของโครงการ จะทำให้ผู้ที่ดำเนินโครงการเพื่อสังคมมีแรงจูงใจที่จะคิดค้นรูปแบบในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

(2) ความเป็นไปได้ในการนำแนวคิด (Social Impact Partnership : SIP) ไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อระดมทุนสำหรับนำไปใช้ในโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมต้องชัดเจน โดยเฉพาะตัวชี้วัดความสำเร็จและการกำหนดหลักเกณฑ์ความสำเร็จ เพื่อให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจและพร้อมรับความเสี่ยงจากการลงทุน ภาคเอกชนเริ่มให้ความสนใจ แต่เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่และนักลงทุนต้องรับความเสี่ยง

(3) กลไกที่จะขับเคลื่อนงานแต่ละภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมีความแตกต่างกัน การจัดบริการทางสังคมให้กับประชากรกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างซับซ้อน มีความเป็นนามธรรม วัดความสำเร็จยาก ส่วน SIP Model หรือ Social Impact Bond เน้นสิ่งที่วัดได้ การประเมินผลเพื่อจ่ายผลตอบแทนให้นักลงทุน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึง

(4) ต้องมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทำหน้าที่เสนอแนะ ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการเพื่อสังคม การกำหนดเงื่อนไขทางการเงิน ตลอดจนการติดตามประเมินผลโครงการ การปรับเปลี่ยน Mindset ของการทำงานเชิง CSR ในระดับพื้นที่ จากการทำ CSR เชิงบริจาคมเปลี่ยนมาเป็น CSR เพื่อการลงทุนที่เน้นสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับผลลัพธ์ ผลกระทบทางสังคม

(5) การมีฐานข้อมูลประชากรกลุ่มเปราะบางที่ชัดเจนและลงลึกในระดับบุคคลเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เห็นความชัดเจนในเรื่องประเด็นปัญหาและการลงทุน เมื่อลงทุนแล้วจะบรรลุความสำเร็จระดับผลลัพธ์ ผลกระทบอย่างไร

(6) ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเป็นแนวคิดใหม่ และการระดมทุนเพื่อนำมาดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาสังคมเป็นรูปแบบการลงทุนใหม่ที่มีความซับซ้อน และมีข้อจำกัดของข้อกำหนด รวมทั้งยังไม่มีกลไกหรือหลักเกณฑ์กำกับดูแลการออก/เสนอขายหลักทรัพย์ ประเภท SIB เป็นการเฉพาะ

(7) ต้องแก้ไขข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมเพื่อสามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทประเทศไทย การระดมทุน โดยการออกพันธบัตรเพื่อสังคม (Social Bond) ต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและต้องชัดเจนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนว่าโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมมีความเป็นไปได้

(8) การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาสังคมในรูปแบบ SIP ที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย ต้องพิจารณาให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินงานในปัจจุบัน ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐได้ และต้องไม่มีข้อจำกัดในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านกฎหมายหรือนโยบายของรัฐบาล และไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการเดิมที่ดำเนินการอยู่แล้ว

(9) การกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขให้ชัดเจน และกำหนดกลุ่มเป้าหมายของโครงการให้มีความเฉพาะเจาะจงเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม รวมทั้งมีข้อมูลการดำเนินงานแล้ว ซึ่งอาจกำหนดเป็นเชิงจำนวน และ/หรือพื้นที่ในการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเด็นทางสังคมในเชิงลึกได้ และยังสามารถกำหนดตัวชี้วัดได้อย่างเป็นรูปธรรม

(10) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ทางนโยบายเพื่อสร้างการรับรู้ในประเด็น SIP Model หรือ Social Impact Bond แก่คนในสังคมในวงกว้าง และสร้างความชัดเจนในการนำแนวคิดความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมมาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) การสร้างระบบนิเวศในการลงทุนเพื่อสังคม ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ และการประเมินผลลัพธ์ เป็นการสนับสนุนให้ผู้สนับสนุนทุกภาคสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างเป็นระบบมากขึ้น

(2) การส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงินเพื่อสังคม เช่น Social Bond หรือ ESG Bond เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณและความคล่องตัวในการตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย โดยบูรณาการความร่วมมือกับธุรกิจภาคการเงิน เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย

(3) กำหนดมาตรการทางการคลังที่สนับสนุนการลงทุนด้านสังคม โดยภาครัฐมีมาตรการทางภาษีเพื่อสนับสนุนให้นักลงทุนจากภาคเอกชนทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่บริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านสังคม สนใจนำเงินมาลงทุนในโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม

(4) สร้างพื้นที่ทางวิชาการในการนำแนวคิดรูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสู่การปฏิบัติ โดยการสื่อสารสาธารณะ และสื่อสารทางนโยบายเพื่อให้เกิดขับเคลื่อนนโยบายและนำแนวคิด SIP Model ไปสู่การปฏิบัติ

(5) กำหนดความชัดเจนของระดับปัญหาที่ต้องการแก้ไข เพื่อสร้างแนวทางการร่วมมือและความน่าเชื่อถือในการลงทุนในรูปแบบ Social Impact Bond และ SIP Model ที่จะก่อให้เกิดการระดมทุนและการแก้ไขเชิงกฎหมายเพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ

(6) ยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรที่เป็นกลุ่มเปราะบาง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ทางสังคมอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของข้อมูลและข้อเสนอแนะที่พบจากความสำเร็จในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Social Impact Bond และ SIP Model

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1) ปรับเปลี่ยนมุมมองของคนในสังคม โดยเปลี่ยนทัศนคติการบริจาคเงินแบบไม่หวังผลมาเป็นการลงทุนทางสังคมที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับคนและมีการติดตามประเมินผล และมีเวทีวิชาการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนและนำเสนอแนวคิดการลงทุนด้านสังคม ซึ่งจะช่วยให้เกิดโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม และช่วยตอบโจทย์ของรัฐบาลในการประหยัดงบประมาณโดยรัฐบาลจะจ่ายเงินให้กับโครงการเพื่อสังคมที่ประสบความสำเร็จเท่านั้น

(2) จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางสังคม ข้อมูลประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาสังคมหรือต้องการช่วยเหลือ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมในอนาคต และยังช่วยให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความช่วยเหลือได้อย่างตรงจุดและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

(3) ผลักดันมาตรการทางภาษี หรือรางวัลอื่น ๆ เช่น โล่ ผลตอบแทนแบบขึ้นบันได การประกันเงินต้น เพื่อจูงใจนักลงทุนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการผลักดันนโยบายการบริจาคให้แก่มูลนิธิ/องค์กรขับเคลื่อนงานด้านสังคมได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีแก่ภาคธุรกิจที่มีการทำโครงการเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

(4) กำหนดกลไกการทำงานและบูรณาการภารกิจร่วมกันเพื่อผลักดันให้เกิดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และขับเคลื่อนผ่านโครงการนำร่อง (Pilot Model) ผ่านโครงการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายบูรณาการความร่วมมือภาคีเครือข่ายที่มีความพร้อมและศักยภาพในการเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบทบาทต่าง ๆ ที่เหมาะสม

(5) ระบบราชการมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย วิธีการใช้จ่ายงบประมาณ ทำให้มีข้อจำกัดในการนำรูปแบบความร่วมมือมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อระดมทุนจากนักลงทุน จึงต้องปรับแก้ไขข้อกฎหมายระเบียบต่าง ๆ หรือออกวิธีปฏิบัติที่เป็นข้อจำกัดด้านตลาดทุน เช่น การออกพันธบัตรทางการเงิน ระเบียบราชการและการเบิกจ่าย

(6) กำหนดเป้าหมายของโครงการควรเฉพาะเจาะจง โดยมีการเริ่มต้นจากการทำเป็นโครงการนำร่องก่อนจึงต่อยอดและขยายผลเมื่อเห็นผลลัพธ์ในเชิงประจักษ์แล้วว่าโครงการนี้สามารถเป็นประโยชน์ได้จริงก่อนนำไปขยายผลต่อไป

(7) การจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” (Managed SIB) อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นองค์กรที่มีความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุน การจัดการความเสี่ยง และการดำเนินโครงการเพื่อสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำหน้าที่ในการคัดเลือกผู้ดำเนินโครงการ กำหนดรูปแบบการให้เงินทุน และกำกับติดตามการดำเนินโครงการ

บรรณานุกรม

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). รายงานพัฒนากลุ่มเปราะบาง. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กุลธิดา ศรีวิเชียร ศิลา โทนบุตร และศุภสิทธิ์ พรรณนารุโณทัย. (2564). การสังเคราะห์องค์ความรู้และสถานการณ์การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะประเด็นสิทธิด้านสุขภาพของกลุ่มเปราะบาง. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 29(1), 188 – 191.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). *แผนปฏิบัติการรายปี พ.ศ.2566 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. (เอกสารอัดสำเนา)
- ชนิษฐา ปะกินาหัง. (2560). *ทำความเข้าใจ SIB พันธบัตรน้องใหม่ช่วยพัฒนา SMEs ไทย*. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2562, จาก <https://tdri.or.th>
- โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. (2565). *รายงานความก้าวหน้าโครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี*. สืบค้นจาก, <https://sansiri-com-frontend.s3.ap-southeast-1.amazonaws.com/assets/pdf/sustainability/socialchange/2022-May-Oct-zero-dropout-operation-progress-report.pdf>
- ชิรวัดน์ นิเจนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, (4)2.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2559). *SET Social Impact Platform ผลงานพลังภาคธุรกิจ สู่ภาคสังคม*. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2562, จาก www.set.or.th
- บุญวรา สุขะโน. (2566). *รูปแบบความร่วมมือที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model - SIP) โอกาสและก้าวต่อไปสำหรับประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2566, จาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2023/03/SIP-intro.pdf>
- บุญสูง ขเลทร และคณะ. (2555). *โครงการวิจัยเชิงสำรวจเรื่องระบบสวัสดิการในประเทศไทย เสนอต่อสำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปติมา นอยกุต. (2564). พันธบัตรเพื่อสังคม: นวัตกรรมทางการเงินในการส่งมอบบริการสาธารณะ. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 12(1), 337-356.
- ภูเบศร์ สมุทรจักร กมลชนก ขำสุวรรณ และพิมลพรรณ นิตยน์รา. (2562). *ครอบครัวเปราะบาง เมื่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำร้ายครอบครัวไทยและทิ้งใครหลายคนไว้เบื้องหลัง*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูลนิธิเพื่อคนไทย. (2564). รายงานประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อคนไทย.
- มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา. (2564). *โครงการการกำหนดทิศทางและการขับเคลื่อนงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้ความท้าทายที่หลากหลายในอนาคต เสนอต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์).
- มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา. (2565). *โครงการการกำหนดทิศทางและการขับเคลื่อนงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้ความท้าทายที่หลากหลายในอนาคต*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์).

- รัตติยา พนาจันทร์. (ม.ป.ป.). *การส่งเสริมประชาชนเป็นหุ้นส่วนร่วมกับรัฐในการจัดสวัสดิการสังคม*. (เอกสารวิชาการ สำนักกรรมการ 3 สถาบันผู้แทนราษฎร).
- รัตติยา พนาจันทร์. (ม.ป.ป.). *กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็กและเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ*. (เอกสารเสนอสภา)
- รณรงค์ จันโต. (2565). *บทสรุปสำหรับผู้บริหารการประเมินผลการขับเคลื่อนโครงการสำคัญของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พ.ศ. 2564 -2565*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วาโร เฟ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(4).
- วิษณีย์ วิบูลผลประเสริฐ. (2559). *โครงการศึกษาการลงทุนด้านสังคมเพื่อการพัฒนาสุขภาพอย่างยั่งยืนของภาคีสุขภาพ: การให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพแก่ผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพในเชิงกายภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน. (2556). *ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร CSR for Corporate Sustainability*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2560). *สุขภาพคนไทย 2560: เสริมพลังกลุ่มเปราะบาง สร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน*. สืบค้นจาก <https://ipsr.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2022/03/Report-File-536.pdf>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2549). *รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) การประเมินความเสี่ยงและความเปราะบางทางสังคม: การวัดภาวะความยากไร้และความเปราะบางสังคมสู่แนวทางปฏิบัติได้ในประเทศไทย เสนอกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. (เอกสารอัดสำเนา)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง สู่ระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560 โดยเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. (เอกสารอัดสำเนา)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2560). *โครงการศึกษารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model) เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. (รายงานการศึกษาระดับสมบูรณ์).
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2560). *คู่มือแนวทางการจัดทำโครงการรูปแบบการสร้างความร่วมมือที่เน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model) ภายใต้โครงการศึกษารูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership Model)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2562). *รายงานที่ดีอาร์ไอ ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- สฤณี อาชวานันทกุล และ ภัทราพร แยมละออ. (2557). *คู่มือ การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Assessment) และผลตอบแทนทางสังคม จากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI)*. ม.ป.ท.
- สฤณี อาชวานันทกุล และคณะ. (2560). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับกิจการเพื่อสังคมและจัดทำกรณีศึกษานำร่อง*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์).

- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์. (2560). *โครงการศึกษาแนวคิดและแนวทางปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบางด้านสุขภาพในระดับพื้นที่ของประเทศไทย*. คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุธิดา แจ่มประจักษ์. (2563). *สวัสดิการสังคมไทยในกระบวนการพัฒนา*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2557). *การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SPOI)*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2559). *ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 2*. (Vol.1). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.).
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2560). *ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: บริษัท อีแอนดีไอ ศรีเอทพลัส จำกัด.
- สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะกระทรวงการคลัง. (2562). *พันธบัตรเพื่อสังคมนวัตกรรมทางการเงินเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน โดย ได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์).
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *วาระปฏิรูปที่ 29: สวัสดิการสังคม สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เอกสารประกอบการประชุม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2560). *โครงการศึกษารูปแบบของการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Partnership – SIP Model)*. กรุงเทพฯ.
- A Bright Clear Web. (2015). *What is SROI?*. *Social Impact Scotland*. Retrieved April 29, 2024, <http://www.socialimpactscotland.org.uk/understanding-social-impact/methods-and-tools/sroi/what-is-sroi/>.
- Address Issues of Poverty and Socio-Economic Insecurity. *Intellectual Discourse*, Special Issue, 343–364.
- Azman, S. M. M., & Ali, E. R. A. (2016). *Potential Role of Social Impact Bond and Socially Responsible Investment Sukuk as Financial Tools that Can Help*.
- British Council. (2015). *Social Enterprise in the UK: Developing a Thriving Social Enterprise Sector*. Retrieved April 24, 2019, from www.britishcouncil.org
- Cristina Grabovschi Christine Loignon and Martin Fortin. (2013). Mapping the concept of vulnerability related to health care disparities: a scoping review. *BMC health services research*, 13(1), 94. Doi:10.1186/1472-6963-13-94.
- Eisner, E. (1976). Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, Good, 2005: 177.
- Franks, D. (2012). *Social impact assessment of resource project*. Australia: International Mining for Development Centre.
- Heinrich, J. (2016). Social innovation in rural development: identifying the key factors of success. *The Geographical Journal*, 183(1), 34-46.

- Kevin Tan, Nadia A. Samdin & Pierre Lorinet. (2021). *Social Impact Guarantees: The Next Evolution in Outcomes-Based Funding*. Retrieved April 29, 2024, from https://ssir.org/articles/entry/social_impact_guarantees_the_next_evolution_in_outcomes_based_funding
- Madaus, G. F., Scriven, M.S. and Stufflebeam, D.L. (1983). *Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation*. (8th ed.) Boston: Kluwer - Nijhoff Publishing.
- Mitropoulos, A., & Bryan, D. (2015). *Social Benefit Bonds: Financial Markets Inside the State*. In Meagher, G., & Goodwin, S. (Eds). *Markets, Rights and Power in Australian Social Policy*. (pp. 153-168). Sydney: Sydney University Press.
- Mulgan, G. (2006). *The process of social innovation innovations: Technology Governance Globalization*. London: Young Foundation.
- Mulgan, G., Reeder, N., Aylott, M., & Bo'sher L. (2010). *Social Impact Investment: The Challenge and Opportunity of Social Impact Bonds*. Retrieved April 29, 2019, from <https://youngfoundation.org>
- Nadia Ahmad Samdin. (2023). *Social Impact Partnerships: The Singapore Experience*. Retrieved April 29, 2024, from IntroTri-Sector-Associates.pdf (tdri.or.th) webinar.
- N. P. Vanclay, F., Esteves, A.M., Aucamp, I. and Franks, D. (2015). *Social Impact Guidance for assessing and managing the social ND: International Association for Impact Assessment*.
- Nicholls, A., & Emma, T. (2015). *The Peterborough Pilot Social Impact Bond*. In Nicholls, A, Paton, R., & Emerson, J. (Eds). *Social Finance*. (pp. 335-382). Oxford: Oxford University Press.
- Nicholls, J., Lawlor, E., Neitzert, E., Goodspeed, T. (2009). *A guide to Social Return on Investment*. (n.p.): Cabinet Office office of the Third Sector.
- OCDC. (2015), *Integrating Social Services for Vulnerable Groups: Bridging Sectors for Better Service Delivery*. Paris: OCDC Publishing.
- OECD. (2016). *Understanding Social Impact Bonds*. Retrieved April 29, 2024, from <http://www.oecd.org/cfe/leed/UnderstandingSIBsLux-Working Paper.pdf>
- Organization for Economic Cooperation and Development. (2016). *Understanding Social Impact Bonds*. Retrieved April 29, 2024, from <http://www.oecd.org>
- Roest, A., Schie, A. V., Venema, G. (2010). *Using SROI and SCBA for measuring social return of Green Care in Agriculture*. In *The Economics of Green Care*.
- Social Finance. (2016). *Resources*. Retrieved April 29, 2024, from <http://www.socialfinance.org.uk/database/> Gaudio 21

Social Finance. (2015). *First Social Impact Bonds to Return Investors Capital*. Retrieved April 29, 2024, from <http://www.socialfinance.org.uk/wp-content/uploads/2015/07/Press-release-First-Social-Impact-Bonds-to-return-investor-capital.pdf>.

Social Impact Bond and Socially Responsible Investment Sukuk as Financial Tools that Can Help

Address Issues of Poverty and Socio-Economic Insecurity. *INTELLECTUAL DISCOURSE*, Special Issue, 357.

Stufflebeam, D. L. (2013). *The CIPP Evaluation Model: Status, Origin, Development, Use, and Theory*. In *Evaluation Roots: A Wider Perspective of Theorists' Views and Influences*. Alkin, M. C., Ed. pp. 243-260. United States of America: Sage.

Stufflebeam, D.L. and Coryn, C.L.S. (2014). *EVALUATION THEORY, MODELS, AND APPLICATION*. 2nd ed. San Francisco: Jossey-Bass.

Syed Marwan Mujahid bin Syed Azman and Engku Rabiah Adawiah Engku Ali. (2016).

Potential Role of

Vulnerable Population Who Are They? *American Journal of Managed Care*, 12(13), 349.

TDRI. (2559). รูปแบบความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม “ปรับบทบาทรัฐไทย ให้ประชาชน ได้รับบริการที่ดี” สืบค้นจาก <http://tdri.or.th/seminars/annual-conference-2016/>

http://ftiweb.off.fti.or.th/erp_member_search/memberAllIndusTH.aspx

<http://www.fti.or.th/2016/thai/ftitrainingseminar.aspx>

<http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9590000029245>

<http://www.smi.or.th/index.php/2013-12-08-23-31>

http://www.thailandtourismcouncil.org/member_log_name.php

<http://www.thaipr.net/general/656785> <http://www.tnsc.com/member/list>

The Social Investment Business Group. (2014). *How to Measure and Report Social Impact A Guide for investees*.

Thomas R. Dye. (1992) . Imprint, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, (7th ed.)

Thomas R. Dye. (2017). *Understanding Public Policy*. (15th ed.). New York: Pearson.

ภาคผนวก ก.

ตารางแสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบโครงการความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม รายการกรณีศึกษา

- ตารางที่ 1ก. กรณีศึกษาที่ 1 “The Peterborough Social Impact Bond”
 เรือนจำเมือง Peterborough ประเทศสหราชอาณาจักร
- ตารางที่ 2ก. กรณีศึกษาที่ 2 “โครงการ Utah High Quality Preschool Program”
 เขต Salt Lake County ประเทศสหรัฐอเมริกา
- ตารางที่ 3ก. กรณีศึกษาที่ 3 “โครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียได้รับการศึกษา”
 (Educate Girls Development Impact Bond) ประเทศอินเดีย
- ตารางที่ 4ก. กรณีศึกษาที่ 4 “โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่นในประเทศออสเตรเลีย”
 (The Sticking Together Social Impact Bond) ประเทศออสเตรเลีย
- ตารางที่ 5ก. กรณีศึกษาที่ 5 “โครงการ “Ihsan SRI sukuk” ประเทศมาเลเซีย
- ตารางที่ 6ก. กรณีศึกษาที่ 6 “การรับประกันผลกระทบทางสังคมของสิงคโปร์”
 (Singapore Social Impact Guarantee: SIG) ประเทศสิงคโปร์
- ตารางที่ 7ก. กรณีศึกษาที่ 7 “โครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน ด้วย 3 พลังอาสา
 จังหวัดราชบุรี” ประเทศไทย

ตารางที่ 1ก. การวิเคราะห์ความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ตาม 5 องค์ประกอบของรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model) ประกอบด้วย นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน

กรณีศึกษาที่ 1 “The Peterborough Social Impact Bond” เรือนจำเมือง Peterborough ประเทศสหราชอาณาจักร

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการ จัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการ ทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
<p>“The Peterborough Social Impact Bond” เรือนจำเมือง Peterborough</p> <p><u>กลุ่มเป้าหมาย</u> คือ นักโทษชายอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน ที่ถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำ จำนวน 2,000 คน</p>	เมือง Peterborough / สหราชอาณาจักร	2553-2560 (ประเด็น ผู้ต้องขัง เรือนจำ)	ในช่วงแรก กระทรวงยุติธรรมได้มอบให้สถาบัน Social Finance ทำหน้าที่ระดมทุนจากนักลงทุนกลุ่ม มูลนิธิและ องค์กร ไม่แสวงหา กำไร ในรูปแบบ ของสัญญา เงินกู้ที่จะจ่าย	สถาบัน Social Finance ทำหน้าที่ ประสานงาน บริหารจัดการ ควบคุมการ ดำเนินงานของ องค์กรที่ ให้บริการทาง สังคม	มีการจัดตั้ง <u>One Service Provider</u> ทำหน้าที่เป็น ผู้ดำเนินการหลัก ที่รวบรวม ผู้ดำเนินการ รายย่อยไว้ภายใต้ หน่วยงานดังกล่าว และ <u>ผู้ดำเนินการ ย่อย</u> ซึ่งแต่ละ หน่วยงานมีหน้าที่ เฉพาะเรื่อง หรือ บริการ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงาน พันธมิตรในท้องถิ่น (Local Partners)	หน่วยงานอิสระ (Independent Assessor) ที่อยู่ภายใต้ สำนักงาน ตรวจผู้ตรวจ การแผ่นดิน ทำหน้าที่ ประเมินผล โครงการตาม ตัวชี้วัดที่ กำหนดและ รายงานผลต่อ กระทรวง ยุติธรรม	กระทรวง ยุติธรรม และ Big Lottery Fund ทำหน้าที่เป็น ผู้จ่ายคืนเงิน ต้นและ ผลตอบแทน แก่นักลงทุน ตามเงื่อนไข โดยเป็นเงิน งบประมาณ และเงิน ช่วยเหลือ แบบให้เปล่า จากหน่วยงาน ระหว่าง	รัฐมีการจำกัด วงเงินที่ต้องจ่าย คืนให้นักลงทุน เงื่อนไขคือ โครงการต้อง สามารถลดอัตรา การก่อคดีซ้ำของ ผู้เข้าร่วม โครงการเมื่อ เปรียบเทียบกับ อัตราการก่อคดี ซ้ำโดยเฉลี่ยของ กลุ่มประชากร ตัวอย่างได้ตั้งแต่ 10% ขึ้นไปใน ระยะเวลา หนึ่ง

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดกา
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
วัตถุประสงค์เพื่อลดอัตราการกลับเข้าเรือนจำ Peterborough ของกลุ่มเป้าหมาย			ชำระคืนเงินต้นและผลตอบแทนตามผลลัพธ์ที่กำหนด (Payment by Results) จำนวน 17 ราย ต่อมาได้มอบให้ Big Lottery Fund เป็นผู้ระดมทุนแทน		ให้บริการแก่ผู้เข้าร่วมโครงการอีกด้วย เช่น ตำรวจหน่วยงานบำบัดยาเสพติด สังคมสงเคราะห์ กรมควบคุมความประพฤติ เทศบาล บริษัทจัดหางาน หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นต้น		ประเทศ หรือนักลงทุน (Grants) มาเป็นแหล่งเงินในการชำระเงินต้นและผลตอบแทนด้วย	นักลงทุนจะได้รับอัตราผลตอบแทนสูงสุดไม่เกิน 13% ต่อปี หรือหากอัตราการลดการก่อคดีซ้ำเฉลี่ยตั้งแต่ 7.5% ขึ้นไปตลอดระยะเวลาของโครงการ นักลงทุนจึงจะได้รับเงินคืนเงินต้นและผลตอบแทนจากการลงทุนที่ 3% ต่อปี

ตารางที่ 2ก. การวิเคราะห์การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศตาม 5 องค์ประกอบของรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model) ประกอบด้วย นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน

กรณีศึกษาที่ 2 “โครงการ Utah High Quality Preschool Program เขต Salt Lake County ประเทศสหรัฐอเมริกา

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
โครงการ Utah High Quality Preschool Program เขต Salt Lake County เป็นการปรับพื้นฐานด้านการเรียนรู้และเตรียมตัวเด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวยากจนที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ในเขต Granite School	สหรัฐอเมริกา โดยมีต้นแบบโครงการแรกที่ประสบผลสำเร็จที่มีชื่อว่า “Chicago Pay for Success”	2556 โดยภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้ ความสำคัญ กับคุณภาพ การศึกษา ของเด็ก ก่อนวัยเรียน (ประเด็น การจัดการ การศึกษา)	Goldman Sachs Urban Investment Group เป็น ผู้ให้เงินกู้หลัก (Lead Investor) จำนวน 4.6 ล้านดอลลาร์ และ J.B. Pritzker เป็นผู้ให้เงินกู้ ด้อยสิทธิ (Subordinate Lender)	United Way of Salt Lake ซึ่งจัดตั้งเป็น มูลนิธิภายใต้ Salt Lake Charity Association เป็นองค์กร กลางทำหน้าที่ บริหารจัดการ และดูแลการ ปฏิบัติการ ระหว่าง ทุ้องค์กรที่มี ส่วนร่วม รวมถึง	เด็กวัยก่อนเข้า เรียนที่เข้าร่วม โปรแกรมจะผ่านการสอนพิเศษที่ เน้นคุณภาพ High-Quality Preschool Model) ซึ่ง แผนการสอนถูก ออกแบบโดย Granite School District ผู้ที่จะ สามารถสอน โปรแกรมนี้ได้ จะต้องผ่านการ	องค์กรอิสระ คือ Utah State University ตัวชี้วัด คือ โปรแกรม ประสบ ความสำเร็จ โดยวัดจาก จำนวนเด็กที่ อยู่ในโปรแกรม ที่ไม่ต้องเข้า ร่วมโครงการ เรียนพิเศษ เพิ่มเติม	องค์กร Salt Lake County, United Way of Salt และ State of Utah ทำหน้าที่ รับผิดชอบ คินเงินลงทุน แก่ผู้ลงทุน โดยจะได้รับ เงินต้นและ ดอกเบี้ย (Principle	ในปี 2558 พบว่าจาก เด็กอายุ 4 ปี จำนวน 100 คน ที่ถูกประเมิน เบื้องต้นก่อนได้รับการ ปรับพื้นฐานจาก โปรแกรม Utah High Quality Preschool ว่าจำเป็นต้องเข้าเรียน พิเศษเพิ่มเติม (Special Education Service) ในอนาคต พบว่า มีเพียง 1 คน เท่านั้นที่จำเป็นต้อง เข้าร่วม special education Service

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
District (GSD) กลุ่มเป้าหมาย เลือกเด็กจาก ครอบครัวยากจน ที่มีผลความเสี่ยงสูงที่จะต้องได้เรียนพิเศษเพิ่มเติม ด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และมีการปรับพฤติกรรม (special education service) 3,500 คน			จำนวนเงิน 2.6 ล้านดอลลาร์ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน 7.2 ล้านดอลลาร์	เป็นผู้จัดการเรื่องการจ่ายเงินให้กับผู้ลงทุน	อบรมเฉพาะและมีความรู้ด้านการสอนปฐมวัยที่มีคุณภาพ (High-Quality Early Childhood Education) และมีโรงเรียน 6 แห่ง (ผู้ให้บริการ) ให้ความร่วมมือในการจัดการสอน High-Quality Preschool Model	(Special Education Service) ในระหว่างที่เรียน ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม ในด้านการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปพัฒนาโปรแกรมให้ดีขึ้น ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร Voice for Utah Children	and Return on Investment) จากภาครัฐ	ในระดับอนุบาล หลังจากที่ได้รับบริการปรับปรุงพื้นฐานโดยโปรแกรม ปีแรก ภาครัฐสามารถประหยัดเงินจากการจัดเตรียม Special Education Service ได้ถึง 281,550 ดอลลาร์ และในปีแรก ผู้ลงทุนได้รับเงินคืนเป็นจำนวน 267,000 ดอลลาร์ ดังนั้น ภาครัฐสามารถประหยัดเงินได้ถึงร้อยละ 95

ตารางที่ 3ก. การวิเคราะห์การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศตาม 5 องค์ประกอบของรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model) ประกอบด้วย นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน

กรณีศึกษาที่ 3 “โครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียได้รับการศึกษา (Educate Girls Development Impact Bond) ประเทศอินเดีย

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
โครงการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงในประเทศอินเดียได้รับการศึกษา (Educate Girls Development Impact Bond) จุดเริ่มต้นของโครงการมาจากปัญหาการศึกษาที่ด้อยคุณภาพและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเป็นการริเริ่มและดำเนินการผ่านหน่วยงานภาคเอกชนแทบทั้งหมด	เมืองฮาวราห์ รัฐราชสถาน อินเดีย	ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2561 (ประเด็นการศึกษา)	UBS Optimus Foundation (UBSOF) ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนเพื่อการดำเนินการ จำนวน 270,000 เหรียญสหรัฐ	Instiglio ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ออกแบบโครงการ กำกับดูแลบริหารจัดการ ดำเนินโครงการ และควบคุมประสิทธิภาพของการดำเนินการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของนักลงทุนและควบคุมประสิทธิภาพ	Educate Girls (EG) ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหลักในการสร้างเครือข่ายทางสังคมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระในพื้นที่ โดย 1) การลงพื้นที่สำรวจเป็นรายครัวเรือนในพื้นที่ (Door-to-Door Survey) 2) เพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา โดยการยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center Learning) เช่น เพิ่ม	IDinsight ทำหน้าที่ประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนด และรายงานผลการดำเนินการต่อ CIFF เพื่อจ่ายเงินต้นและผลตอบแทน	Children’s Investment Fund Foundation (CIFF) ทำหน้าที่พิจารณาผลการประเมินโครงการพร้อมทั้งจ่ายเงินต้นและผลตอบแทนให้แก่ นักลงทุน หากผลการดำเนินการ	เด็กนักเรียนเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 79 อัตราผลตอบแทนร้อยละ 52 ของเงินลงทุน ภาครัฐ ประหยัดงบประมาณด้านการศึกษาไปได้สูงถึง 270,000 เหรียญสหรัฐ และในอีกมุมหนึ่ง การดำเนินโครงการได้ช่วยให้ภาครัฐประหยัดงบประมาณ (Cost Saving) ในด้านอื่น ๆ อื่นนอกจากด้านการศึกษา เช่น งบประมาณในการ

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
<p>วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและให้โอกาสแก่เด็กผู้หญิงในเมืองฮาวราห์ ที่เป็นพื้นที่ชนบทในรัฐราชสถาน ให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียน</p> <p>กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กผู้หญิงอายุระหว่าง 6 - 14 ปี จำนวน 9,000 ราย ที่อยู่ภายใต้เงื้อมมือของกฎหมายพิงมีสิทธิได้รับการศึกษา (The Right to Education Act)</p>			ของ ผู้ดำเนินการ	<p>ชั่วโมงเรียนในวันหยุดสำหรับเด็กที่ขาดเรียน บ่อย จัดการเรียนการสอนให้ตรงกับทักษะ เพื่อพัฒนาทักษะเด็กในแต่ละกลุ่ม</p> <p>3) ทำความเข้าใจกับครอบครัว เด็กผู้หญิงเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าสู่ระบบการศึกษาซึ่ง EG จะต้อง</p> <p>ลงนามในบันทึกข้อตกลงในการเป็นผู้ดำเนินการกับรัฐราชสถานด้วย</p>	<p>IDinsight จะต้อง</p> <p>ลงนามในบันทึกข้อตกลงในการเป็นผู้ประเมินกับรัฐราชสถานด้วย</p>	<p>โครงการเป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้</p>	<p>ป้องกันการเกิดอาชญากรรม</p> <p>งบประมาณด้านสาธารณสุข</p> <p>งบประมาณเกี่ยวกับสวัสดิการ และ</p> <p>งบประมาณในการแก้ปัญหาทางสังคมอื่น ๆ เนื่องจากเมื่อคนในประเทศมีการศึกษาที่ดีขึ้น ภาระงบประมาณด้านดังกล่าวจะบรรเทาลงได้ด้วย</p>	

ตารางที่ 4ก. การวิเคราะห์การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศตาม 5 องค์ประกอบของรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model) ประกอบด้วย นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน

กรณีศึกษาที่ 4 “โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่นในประเทศออสเตรเลีย (The Sticking Together Social Impact Bond) ประเทศออสเตรเลีย

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยรุ่นในประเทศออสเตรเลีย (The Sticking Together Social Impact Bond) โดยกรมธุรกิจและธุรกิจขนาดเล็กของประเทศออสเตรเลียมีหน้าที่หลักในการบริการจัดหางานและตลาดแรงงานให้กับบริษัทภาคเอกชน ได้เผชิญกับปัญหาด้านการจัดหางานให้กับประชากรในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่	New South Wales Government (NSW Government)/ ออสเตรเลีย	ปี 2560 - 2561 และ 2561 - 2566 (ประเด็นการพัฒนาทักษะการทำงาน ลดการว่างงาน ลดการพึ่งพาสวัสดิการ การว่างงาน)	เป็นนักลงทุนทั่วไป ที่สนับสนุนการซื้อ The Sticking Together SIB Notes ที่ออกระดมทุนโดย SYC	SYC ทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ดำเนินการและตัวกลาง นอกจากนี้ยังมีหน่วยงาน Social Ventures Australia (SVA) ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนด้านธุรกรรม	SYC ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร ภาคเอกชนที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือประชากรกลุ่มวัยรุ่นในออสเตรเลีย ให้สามารถดำรงชีพในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า 6 ทศวรรษ โดยมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะให้กับกลุ่มดังกล่าวในหลายสาขา อาทิ การพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะด้านการสร้างความสัมพันธ์	ไม่มีผู้ประเมินผล โครงการที่เป็นหน่วยงานอิสระแยกออกมา โดยโครงการประเมินผลด้วยวิธีการบันทึกชั่วโมงกิจกรรมของผู้เข้าร่วม	New South Wales Government ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ริเริ่มโครงการ และเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ	เป็นโครงการในรูปแบบ Managed Social Impact Bond ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เป็นเจ้าของโครงการได้ว่าจ้าง SYC ดำเนินโครงการ ซึ่ง SYC จะมีการว่าจ้างผู้ฝึกสอน (Coach) ทำหน้าที่กำกับดูแลให้คำแนะนำและพัฒนาทักษะการทำงานของผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ ให้สามารถประกอบอาชีพได้ โดย Coach 1 คน จะดูแลผู้สมัครจำนวนไม่เกิน 25 คน

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
เพียงจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จากข้อมูลด้านสถิติพบว่า ประชากรกลุ่มวัยรุ่นมีอัตราว่างงานที่สูงกว่า เนื่องจากมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการทำงานน้อยกว่าประชากรกลุ่มวัยทำงาน				ทางการเงินและบริหารจัดการกองทุนที่ใช้ในการระดมทุน	กับบุคคลในครอบครัวและภายนอก การจัดหาที่พักอาศัย และการช่วยเหลือในการจัดหางาน เป็นต้น	โครงการ		ผลสำเร็จ ประชากรกลุ่มวัยรุ่นมีประสบการณ์ทำงานมากขึ้น มีชั่วโมงงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 11.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็น 26.3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่มีงานประจำทำอย่างต่อเนื่องและลดการพึ่งพาสวัสดิการของรัฐได้

ตารางที่ 5ก. การวิเคราะห์การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศตาม 5 องค์ประกอบของรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model) ประกอบด้วย นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน

กรณีศึกษาที่ 5 “โครงการ“Ihsan SRI sukuk” ประเทศมาเลเซีย

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
โครงการที่มีชื่อเรียกว่า “Ihsan SRI sukuk” เพื่อสนับสนุนการลงทุนในโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย ได้เปิดตัวโครงการที่มีชื่อเรียกว่า “Ihsan SRI sukuk” เป็นครั้งแรกใน	มาเลเซีย “Khazanah’s Trust School Programmed”	2557 (ประเด็นระบบนิเวศทางการลงทุน)	ระดมทุนภายใต้แกนนำของ hazanah และความร่วมมือระหว่างธนาคารอิสลาม CIMB และ M Amanie Advisors Sdn Bhd. ในฐานะที่ปรึกษาการลงทุน กำหนดผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุนในอัตรา 4.3% ต่อปีเป็นระยะเวลา 7 ปี เงินทุนจะถูก	Ihsan SPV ทำหน้าที่กำกับการจัดบริการสาธารณะในโปรแกรมที่มีชื่อเรียกว่า “Khazanah’s Trust School Programmed”	Yayasan AMIR ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Organization: NPO) ที่เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพในประเทศมาเลเซีย จัดให้บริการโดยโปรแกรมที่มีชื่อเรียกว่า “Khazanah’s	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย จะเป็นผู้รับผิดชอบด้านการประเมินผลลัพธ์เพื่อจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน ผลลัพธ์สามารถวัดได้จากตัวชี้วัดประสิทธิภาพ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย จะเป็นผู้รับผิดชอบด้านการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน โดยมีเงื่อนไขที่ผันแปรไปตามผลลัพธ์ของโครงการ	โครงการนี้เป็นการระดมเงินทุนจากนักลงทุนทั่วไป โดยให้ผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุนในอัตรา 4.3% ต่อปี เป็นระยะเวลา 7 ปี อัตราการตอบแทนตามผลการประเมินตัวชี้วัด ประสิทธิภาพ (KPI) ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์แห่งมาเลเซีย แม้ว่ายังไม่ปรากฏผล

กรณีศึกษา	สถานที่ / ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
มาเลเซีย เพื่อสนับสนุนการลงทุนในโครงการที่ยั่งยืนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (Sustainable and Responsible Investment: SRI)			ส่งไปยังองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Organization: NPO) หรือที่เรียกว่า Yayasan AMIR		Trust School Programmed”	(KPI) ในช่วงระยะเวลา 5 ปี		เชิงประจักษ์ แต่สามารถดึงดูดนักลงทุนได้อย่างดี

ตารางที่ 6ก. การวิเคราะห์การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศตาม 5 องค์ประกอบของรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model) ประกอบด้วย นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน

กรณีศึกษาที่ 6 “การรับประกันผลกระทบทางสังคมของสิงคโปร์ (Singapore Social Impact Guarantee: SIG) ” ประเทศสิงคโปร์

กรณีศึกษา	ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
การรับประกันผลกระทบทางสังคมของสิงคโปร์ (Singapore Social Impact Guarantee: SIG) (ครั้งแรกของโลก) ที่นำเสนอโดยสิงคโปร์ เป็นรูปแบบใหม่ของการพัฒนาการขั้นต่อไปของการระดมทุนตามผลลัพธ์ โดยผู้ลงทุนออกเงินให้เกิดการบริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งปัญหา คือ เยาวชนอายุ	สิงคโปร์	โครงการต้นแบบ Vocational and Soft Skills Program (VaSSP) ที่ดำเนินการโดย YMCA Singapore ประสบ มีผลสำเร็จในปี 2553 จึงได้ขยายผล โดยเริ่ม	มีการระดมทุนและขอรับบริจาคเงินโดยมูลนิธิ TL Whang Foundation และนำเงินให้กับ องค์กร YMCA ของสิงคโปร์เพื่อจัดบริการฝึกอบรมพัฒนาทักษะในการทำงาน ฝึกอาชีพให้กับเยาวชน	-	องค์กร YMCA ของสิงคโปร์ ทำหน้าที่พัฒนาเยาวชนโดยจัดบริการ 3 ประการ คือ 1) การฝึกงานสำหรับเยาวชนทั้งหมด 2) ขยายเวลาการสนับสนุนจากนักสังคมสงเคราะห์เพิ่มขึ้น 3 เดือน 3) จัด work shop เกี่ยวกับ	-	ผู้ค้ำประกัน (Guarantors) คือ Lorinet Foundation, Tri-Sector Associates และ TL Whang Foundation ทำหน้าที่รับประกันผลกระทบทางสังคม (SIG) เป็นผู้มีส่วนร่วมและบทบาทในการประเมินโครงการตาม	การค้ำประกันในวงเงินการจ่ายผลลัพธ์สูงสุด 150,000 เหรียญ สิงคโปร์ ประเมินผลโดยการดูว่า ด้านการศึกษา ดูที่การลงทะเบียนเรียนในโรงเรียน โครงการที่มีการมอบใบประกาศนียบัตร เยาวชนได้มีงานทำและมีหลักฐานการจ้างงาน และหากไม่สำเร็จ ก็จะคืนเงินให้ผู้ลงทุน 15,000 เหรียญ สิงคโปร์

กรณีศึกษา	ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
<p>15-21 ปีไม่ได้เรียนหนังสือ 40,000 คน (ข้อมูลปี 2019) และประเมินว่า จะส่งผลกระทบต่อระยะยาวทางสังคมและเศรษฐกิจที่สูงต่อรัฐบาล</p> <p>กลุ่มเป้าหมายคือเยาวชนที่มีความเสี่ยงที่ไม่ได้อยู่ในการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม (NEET) อายุ 15-21 ปี</p>		<p>โครงการใหม่ในเดือนมิถุนายน 2564 กำหนดเวลา 18 เดือน</p>			<p>การประกอบอาชีพ และมีการปรับการจัดบริการให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีบริษัท Tri-Sector Associates เป็นที่ปรึกษาทางเทคนิค</p>		<p>เกณฑ์ชี้วัดและเงื่อนไขในการชำระเงินที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาด้วยเป็น การประกันความเสี่ยง การรับประกันไม่ครอบคลุมผลกระทบใด ๆ ที่ต่ำกว่า 62%</p>	<p>สรุป SIG ทำงานคล้ายกับการรับประกันเงินคืน ช่วยให้ผู้บริจาคมั่นใจได้ว่า เงินที่บริจาคของพวกเขาบรรลุผลกระทบทางสังคมที่ตั้งใจไว้ และมี Social Impact Bond : SIB</p>

ตารางที่ 7ก. การวิเคราะห์การสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคม จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศตาม 5 องค์ประกอบของรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model) ประกอบด้วย นักลงทุน องค์กรตัวกลาง องค์กรให้บริการทางสังคม ผู้ประเมิน และผู้จ่ายเงิน

กรณีศึกษาที่ 7 “โครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน ด้วย 3 พลังอาสา จังหวัดราชบุรี” ประเทศไทย

กรณีศึกษา	ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดกา
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
โครงการ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน ด้วย 3 พลังอาสา จังหวัดราชบุรี (ครั้งแรกของประเทศไทย) โดยการเปิดตัวโครงการ “Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน” โดยการระดมทุนออกหุ้นกู้ เริ่มต้นที่ 100 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนเงินให้แก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) วัตถุประสงค์ สร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษา	อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประเทศไทย	2565 (ประเด็นด้านการศึกษา)	บริษัท แอสเสริ จำกัด (มหาชน) ระดมทุนโดยการออกพันธบัตรระดมทุน 100 ล้านบาท ในราคาหุ้นละ 1,000 บาท และรับผลตอบแทน	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการและบริหารจัดการเงินทุนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ให้ทุนและทำหน้าที่เป็นกลไก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) ในฐานะหน่วยงานให้บริการวิชาการและการพัฒนาแบบ One Service Provider เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบการทำงานและประสานงานระหว่างผู้ให้ทุน หน่วยงานกำกับนโยบายและหน่วยปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ (Area Base) หน่วยปฏิบัติงานและให้บริการ (Service Delivery Units : SDU) เพื่อจัดทำโครงการตามพันธกิจที่ได้ตกลงร่วมกับ มจธ. และดำเนินการส่งมอบงานให้ได้ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ หน่วยงานปฏิบัติงานจัดกำหนด	จัดตั้งคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สำนักงาน การอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา และผู้แทน ภาคเอกชนในพื้นที่ โดย มจธ. ทำหน้าที่เป็น	คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ยัง ทำหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม และอนุมัติ การจ่ายเงินช่วยเหลือให้กับเด็กนักเรียน	โครงการ “Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียน” ผู้ดำเนินโครงการ เป็นความร่วมมือของ บริษัทแอสเสริ และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับหน่วยงานและเครือข่ายในจังหวัดราชบุรี เพื่อช่วยเหลือเด็กให้ได้รับความ

กรณีศึกษา	ประเทศ	ระยะเวลา	องค์ประกอบรูปแบบ Social Impact Partnership (SIP Model)					ผลสรุปการจัดการ
			นักลงทุน (Investors)	องค์กรตัวกลาง (Intermediary)	องค์กรให้บริการทางสังคม (Social Service Provider)	ผู้ประเมิน (Evaluator)	ผู้จ่ายเงิน (payors)	
<p>ไทยให้เด็กหลุดจากการศึกษาเป็นศูนย์ใน 3 ปี ด้วยราชบุรีโมเดล</p> <p>กลุ่มเป้าหมาย เด็กปฐมวัยและเยาวชนในอำเภอสวนผึ้งอายุตั้งแต่ 3- 17 ปีที่มีชื่อในระบบการศึกษาจำนวน 7,650 คน และไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา 3,592 คน (ปี 2565)</p>			<p>การลงทุน 3.20% ต่อปี</p> <p>รับดอกเบี้ยทุก 3 เดือน</p> <p>ตลอดอายุหุ้นกู้</p>	เชื่อม	<p>แผนการทำงานโดยละเอียด ดำเนินกิจกรรม วางแผนการทำงานโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กและเยาวชน</p> <p>กลุ่มเป้าหมายสนับสนุนบทบาทของอาสาสมัครทางการศึกษา (อกศ.) กำนันผู้ใหญ่บ้าน อสม. (สาธารณสุข) อพม. เป็นต้น</p> <p>รวมถึงพลเมืองอาสาสมัครที่จะช่วยกันระดมกำลังและทรัพยากรเพื่อการช่วยเหลือด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน</p>	<p>เลขานุการ</p> <p>ทำหน้าที่ติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลเด็กหลุดระบบและกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบ</p> <p>ติดตามกิจกรรม</p> <p>โครงการที่หน่วยงาน SDU ได้ดำเนินการเพื่อพิจารณาอนุมัติเงิน</p>		<p>เท่าเทียมในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา</p> <p>พลังคนไทยเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษาเป็น “ศูนย์” ให้ได้ใน 3 ปี (อยู่ในระหว่างดำเนินการ)</p>

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างโครงการรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับคนพิการ

1. โครงการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการจ้างงานสำหรับคนพิการ (Vocational Training and Employment Program)

ชื่อโครงการ	โครงการฝึกอาชีพและการจ้างงานสำหรับคนพิการ
วัตถุประสงค์ของโครงการ	การให้การฝึกอาชีพที่กำหนดโดยคนพิการและสร้างโอกาสในการจ้างงาน
ลักษณะของโครงการ	โครงการนี้มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะและพัฒนาทักษะอาชีพของคนพิการให้มีความเหมาะสมกับตลาดแรงงาน โดยการให้บริการฝึกอาชีพและสร้างโอกาสในการทำงานที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังมีการให้การช่วยเหลือในการร่วมงานระหว่างนายจ้างและผู้สมัครงานคนพิการผ่านการประสานงานกับหน่วยงานการจ้างงานคนพิการ
นักลงทุน	นักลงทุนทั่วไป, ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม, กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	หน่วยงานการจ้างงานคนพิการ, องค์กรพัฒนาเอกชนด้านคนพิการ
ผู้ให้บริการ	ศูนย์ฝึกอาชีพของราชการ, การฝึกอาชีพของบริษัทห้างร้าน, โรงงานบริษัทเอกชน
ผู้ประเมิน	สถาบันวิชาการด้านการพัฒนาแรงงานคนพิการ
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ผลผลิตของโครงการ	- หลักสูตรการฝึกอาชีพที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของคนพิการ - โอกาสในการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ
ผลลัพธ์ของโครงการ	- จำนวนผู้เข้าร่วมในหลักสูตรการฝึกอาชีพสำเร็จการฝึกอาชีพ - อัตราการจ้างงานหลังจากเสร็จสิ้นหลักสูตร
ผลกระทบของโครงการ	- การเพิ่มโอกาสในการทำงานและเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน - การเพิ่มรายได้ของคนพิการ - การเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับในสังคมของคนพิการ
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการจ้างงานหลังจากเสร็จสิ้นหลักสูตร - รายได้เฉลี่ยของผู้เข้าร่วมหลังจากการจ้างงาน - ร้อยละของผู้เข้าร่วมที่รายได้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ

2. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือคนพิการ (Assistive Technology Accessibility Initiative)

ชื่อโครงการ	โครงการส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือคนพิการ
วัตถุประสงค์ของโครงการ	พัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือคนพิการ
ลักษณะของโครงการ	โครงการนี้เน้นการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือที่ทันสมัยในการสนับสนุนการทำงานและการอยู่ร่วมกันของคนพิการ มีการใช้เทคโนโลยีในการสร้างบริบทที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในการทำงานและชีวิตประจำวัน เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันและเทคโนโลยีช่วยเหลือสำหรับคนพิการทางการเห็นหรือการได้ยิน
นักลงทุน	บริษัทเทคโนโลยีและผู้ให้บริการ นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ให้ความสำคัญกับสิทธิของคนพิการ
ผู้ให้บริการ	บริษัทเอกชนที่พัฒนาเทคโนโลยีสำหรับคนพิการ
ผู้ประเมิน	มหาวิทยาลัย/สถาบันที่มีการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ผลผลิตของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดหาเทคโนโลยีช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ - การอบรมและการสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือ
ผลลัพธ์ของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มการเข้าถึงเทคโนโลยีช่วยเหลือสำหรับคนพิการ - การเพิ่มความสามารถในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือ
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มคุณภาพชีวิตและความอิสระของคนพิการ - การเพิ่มโอกาสในการศึกษาและการทำงานสำหรับคนพิการ - การเพิ่มความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางการศึกษาและการทำงาน
ตัวชี้วัดของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนคนพิการที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีช่วยเหลือ - อัตราการใช้งานเทคโนโลยีช่วยเหลือที่เพิ่มขึ้น - อัตราการเพิ่มความสามารถในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือ

3. โครงการสนับสนุนการศึกษาแบบเท่าเทียมกัน (Inclusive Education Support)

ชื่อโครงการ	โครงการสนับสนุนการศึกษาแบบเท่าเทียมกัน
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อเสริมสร้างการศึกษาแบบเท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนที่พิการ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมกันได้โดยไม่มีข้อจำกัด
ลักษณะของโครงการ	โครงการนี้มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนที่พิการ โดยการให้บริการศึกษาและการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เช่น การให้บริการการศึกษาพิเศษและการสนับสนุนการเรียนการสอนที่ปรับปรุงสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การพัฒนาวิธีการสอนและเครื่องมือการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อให้นักเรียนพิการสามารถเรียนรู้และเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ การประเมินผลของโครงการนี้จะช่วยให้สามารถปรับปรุงและปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนพิการอย่างเป็นระบบและยั่งยืนได้ โดยมีการให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลและข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาแบบเท่าเทียมกันที่ยั่งยืนและสมบูรณ์ที่สุดสำหรับนักเรียนที่พิการ
นักลงทุน	มูลนิธิทางการศึกษาที่มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการศึกษาที่เท่าเทียมกัน นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษแก่นักเรียนพิการ
ผู้ให้บริการ	โรงเรียนและหน่วยการศึกษาพิเศษที่ให้บริการการศึกษาแก่นักเรียนพิการ
ผู้ประเมิน	ศูนย์วิจัยทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในการประเมินผลการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียนพิการ
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการสนับสนุนและให้บริการการศึกษาที่เท่าเทียมกัน
ผลผลิตของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนพิการ - การสร้างบทเรียนและวัสดุการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - การเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับในสังคมต่อความต่างในด้านความพิการในสถานศึกษา
ผลลัพธ์ของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มโอกาสในการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - การเพิ่มการมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงของนักเรียนที่มีความพิการในสถานศึกษา - การส่งเสริมการพัฒนาทักษะสำหรับการใช้ชีวิตที่เหมาะสมในสังคมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับในสังคมต่อความต่างโดยพิการ - การเพิ่มความเสมอภาคและการเข้าถึงในการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ชื่อโครงการ	โครงการสนับสนุนการศึกษาแบบเท่าเทียมกัน
	- การเพิ่มความเข้าใจและการให้การสนับสนุนจากชุมชนและครอบครัวต่อการศึกษาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการเข้าร่วมการศึกษาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - ร้อยละของการนำเทคโนโลยีการศึกษาไปใช้ในการสอนและการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - ร้อยละของความพึงพอใจของนักเรียนและครูในการสนับสนุนการศึกษาที่รวมอยู่ในระบบ

4. โครงการส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับคนพิการ (Mental Health and Wellbeing Programs)

ชื่อโครงการ	โครงการส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับคนพิการ
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนที่มีความต้องการในด้านนี้ โดยการให้บริการทางสุขภาพจิตและกิจกรรมที่เน้นการสร้างสุขภาพจิตอย่างเชื่อถือได้
ลักษณะของโครงการ	โครงการนี้มุ่งเน้นการสนับสนุนสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีของคนพิการ โดยการให้บริการทางสุขภาพจิตและกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพจิตอย่างเชื่อถือได้ นอกจากนี้ยังมีการให้คำปรึกษาและการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีความต้องการในด้านสุขภาพจิต การให้บริการนี้มุ่งเน้นการปรับปรุงสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้รับบริการ การประเมินผลของโครงการนี้จะช่วยให้สามารถปรับปรุงและปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้รับบริการและชุมชนในที่สุด
นักลงทุน	องค์กรที่เน้นที่สุขภาพซึ่งมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนโครงการที่เน้นที่สุขภาพจิต หรือนักลงทุนที่สนใจพัฒนาศักยภาพคนพิการในด้านนี้ นอกจากนี้ยังรวมถึงธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม, กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรด้านสุขภาพจิตที่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการ
ผู้ให้บริการ	คลินิกสุขภาพจิต ที่มุ่งเน้นการให้บริการทางสุขภาพจิตและการช่วยเหลือสำหรับผู้ที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพจิต
ผู้ประเมิน	สถาบันสาธารณสุข ซึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการประเมินผลของโปรแกรมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่ในการเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทั่วไปและคนพิการ
ผลผลิตของโครงการ	- การให้บริการการสนับสนุนทางจิตใจและสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับบุคคลพิการ - การจัดกิจกรรมที่เพิ่มความสุขและคุณภาพชีวิตของบุคคลพิการ

ชื่อโครงการ	โครงการส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับคนพิการ
ผลลัพธ์ของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มความมั่นคงทางจิตใจและสุขภาพจิตของบุคคลพิการ - การเพิ่มความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และสถานการณ์ทางจิตใจของบุคคลพิการ
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มคุณภาพชีวิตและความสุขของบุคคลพิการ - การลดความเครียดและภาวะซึมเศร้าในกลุ่มบุคคลพิการ - การสร้างพื้นที่สนับสนุนและการเชื่อมโยงให้บุคคลพิการได้รับการดูแลและการสนับสนุนทางจิตใจ
ตัวชี้วัดของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการเข้ารับบริการทางจิตใจจากโครงการ - ร้อยละของผู้เข้าร่วมโครงการที่รายงานความมั่นคงทางจิตใจและความสุขที่ดีขึ้น - อัตราการลดของภาวะซึมเศร้าและความเครียดในกลุ่มบุคคลพิการ

ตัวอย่างโครงการรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1. การบริการผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care Services)

ชื่อโครงการ	การบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
วัตถุประสงค์ของโครงการ	ให้บริการดูแลในบ้านแก่บุคคลสูงอายุ เพื่อให้พวกเขาสามารถอยู่ในบ้านได้อย่างสะดวกสบายและปลอดภัยโดยไม่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลหรือสถานที่รักษาพยาบาล
ลักษณะของโครงการ	<p>โครงการนี้มุ่งเน้นการให้บริการดูแลผู้สูงอายุในบ้านเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการมอบบริการที่เหมาะสมตามความต้องการและความสะดวกสบายของผู้สูงอายุแต่ละคน นอกจากนี้ยังเน้นการส่งเสริมความเข้มแข็งและความอิสระในการดำเนินชีวิตในบ้าน กิจกรรมสำคัญของโครงการนี้รวมถึง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อัตราการเข้ารับบริการดูแลในบ้าน ได้แก่จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการบริการดูแลในบ้านโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นตัววัดที่ช่วยให้เข้าใจถึงความต้องการและการให้บริการด้านการดูแลสุขภาพของประชาชน 2. คุณภาพของการดูแล ได้แก่ การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริการดูแลในบ้าน 3. การปรับปรุงคุณภาพชีวิต การวัดผลในด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการเฝ้าระวังและประเมินผลเป็นระยะเวลาเพื่อเข้าใจถึงผลกระทบของการบริการดูแลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
นักลงทุน	กองทุนต่าง ๆ หรือนักลงทุนที่สนใจพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ
องค์กรตัวกลาง	องค์กรการดูแลผู้สูงอายุที่ไม่แสวงหาผลกำไร
ผู้ให้บริการ	หน่วยงานดูแลผู้สูงอายุในบ้านที่ให้บริการดูแลและอุปกรณ์ที่จำเป็น หรือองค์กรชุมชนที่จัดกิจกรรมและให้บริการแก่ผู้สูงอายุ
ผู้ประเมิน	สถาบันวิชาการด้านสาธารณสุขที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรับผิดชอบในการสนับสนุนและให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ
ผลผลิตของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้บริการดูแลที่บ้านสำหรับผู้สูงอายุ - การจัดการดูแลเฉพาะกิจตามความต้องการของผู้สูงอายุ
ผลลัพธ์ของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ - การเพิ่มความเข้าถึงและการเข้าถึงการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลที่บ้าน - การลดภาระของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ
ตัวชี้วัดของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลที่บ้าน - ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้สูงอายุอยู่ในสภาพแวดล้อมบ้านที่มั่นคงและปลอดภัย

2. ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุติพลัง (Active Aging Centers)

ชื่อโครงการ	ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุติพลัง
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุติพลังผ่านศูนย์ชุมชน
ลักษณะของโครงการ	ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุติพลังนี้มุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุผ่านการให้บริการและกิจกรรมที่เหมาะสมตามความต้องการและสภาพแวดล้อมที่เข้มแข็งของผู้สูงอายุในชุมชน ศูนย์ชุมชนจะเป็นสถานที่สำคัญที่ให้บริการกิจกรรมที่สนุกสนานและเพื่อสุขภาพ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความสามารถของผู้สูงอายุ
นักลงทุน	นักลงทุนทั่วไป, ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม, กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ผู้ให้บริการ	ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุติพลังในท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ผู้ประเมิน	นักวิชาการด้านสาธารณสุข
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ผลผลิตของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเสริมสร้างศูนย์กลางที่สนับสนุนกิจกรรมสุขภาพและกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับผู้สูงอายุ - การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย การฝึกอบรมการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ
ผลลัพธ์ของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมและการสอบถามสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน - การเพิ่มความเข้าถึงและการใช้บริการของผู้สูงอายุในกิจกรรมที่สนับสนุนผู้สูงอายุในชุมชน
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพของตนเอง - การเพิ่มความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน
ตัวชี้วัดของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์กลาง - ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้สูงอายุอยู่ในศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุติพลัง

3. การบริหารจัดการสุขภาพของโรคในกลุ่มผู้สูงอายุ (Geriatric Health Management)

ชื่อโครงการ	การบริหารจัดการสุขภาพของโรคในกลุ่มผู้สูงอายุ
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อการบริหารจัดการสุขภาพของโรคในกลุ่มผู้สูงอายุ
ลักษณะของโครงการ	โครงการการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุด้านสุขภาพผู้สูงอายุนี้มุ่งเน้นการจัดการโรคเรื้อรังที่พบได้บ่อยในผู้สูงอายุ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการรักษาให้แก่ผู้สูงอายุ

ชื่อโครงการ	การบริหารจัดการสุขภาพของโรคในกลุ่มผู้สูงอายุ
	เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น
นักลงทุน	นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรด้านสุขภาพ
ผู้ให้บริการ	โรงพยาบาลและคลินิก
ผู้ประเมิน	นักวิชาการสาธารณสุข
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงสาธารณสุข
ผลผลิตของโครงการ	- การให้บริการการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง - การให้บริการการคัดกรองโรคและการรักษาที่เหมาะสม
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การลดความรุนแรงของโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุ - การเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการรักษาโรคเรื้อรัง
ผลกระทบของโครงการ	- การเพิ่มการมีสุขภาพที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ - การลดภาระของโรคเรื้อรังต่อระบบสุขภาพและสังคม
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการควบคุมโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุ - อัตราการใช้บริการสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง

4. การป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ (Elder Abuse Prevention Program)

ชื่อโครงการ	โครงการป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ
วัตถุประสงค์ของโครงการ	มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขการล่วงละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุ
ลักษณะของโครงการ	โครงการป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิผู้สูงอายุนี้นั้นเน้นการให้ความคุ้มครองและการช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่เผชิญกับความลำบากและการละเมิดสิทธิของพวกเขา โดยให้บริการทางกฎหมายและการสนับสนุนทางสังคมให้กับผู้ที่ได้รับการละเมิดสิทธิดังกล่าว
นักลงทุน	องค์กรที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม, กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและสิทธิของผู้สูงอายุ
ผู้ให้บริการ	นักกฎหมายร่วมกับนักสาธารณสุข
ผู้ประเมิน	สถาบันการศึกษาด้านกฎหมาย
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงยุติธรรม
ผลผลิตของโครงการ	- การให้บริการคำปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้สูงอายุที่เป็นเหยื่อ - การป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุ
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การลดอัตราการถูกละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุ - การเพิ่มการเข้าถึงบริการความช่วยเหลือทางกฎหมายของผู้สูงอายุ
ผลกระทบของโครงการ	- การเสริมสร้างสถานะความปลอดภัยและความเท่าเทียมในการใช้สิทธิของผู้สูงอายุ

ชื่อโครงการ	โครงการป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ
	- การส่งเสริมการทำงานร่วมกับรัฐและชุมชนในการป้องกันการละเมิดสิทธิ
ตัวชี้วัดของโครงการ	- จำนวนเคสการละเมิดสิทธิที่รายงาน - อัตราการช่วยเหลือที่ได้รับจากบริการทางกฎหมาย

ตัวอย่างโครงการรูปแบบการสร้างร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับเด็ก

1. การศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Education)

ชื่อโครงการ	การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อพัฒนาการศึกษาเด็กปฐมวัย
ลักษณะของโครงการ	โครงการการศึกษาชั้นเรียนเด็กเล็กนี้มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพและคุณภาพของการศึกษาชั้นเรียนเด็กเล็ก โดยให้การสนับสนุนและที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาและปรับปรุงวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ต่อไปในชีวิต วัตถุประสงค์ของโครงการนี้รวมถึง 1) ระดับการพัฒนา การวัดระดับพัฒนาทักษะและความรู้ของเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการพูด ภาษา, ทักษะสื่อสาร, และทักษะสมาธิ 2) คุณภาพการสอน ได้แก่ การประเมินคุณภาพของการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนเด็กอนุบาล และ 3) ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ได้แก่ การวัดความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อคุณภาพและการสนับสนุนที่ได้รับจากโรงเรียนเด็กอนุบาล
นักลงทุน	องค์กรทางการศึกษาในประเทศหรือองค์กรทางการศึกษาระหว่างประเทศ นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศและระหว่างประเทศ
ผู้ให้บริการ	โรงเรียนเด็กอนุบาลที่มีความพร้อม
ผู้ประเมิน	ศูนย์วิจัยด้านการศึกษาของสถาบันการศึกษา
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงศึกษาธิการ
ผลผลิตของโครงการ	- จำนวนโรงเรียนก่อนเข้าชั้นประถมที่ได้รับการพัฒนา - จำนวนโครงการฝึกอาชีพที่เสร็จสมบูรณ์
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การเพิ่มมูลค่าการศึกษาของเด็กช่วงอนุบาล - การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก
ผลกระทบของโครงการ	- การเพิ่มโอกาสในการศึกษาและการอยู่อย่างเท่าเทียมกันของเด็ก - การเพิ่มคุณภาพชีวิตของเด็กในระยะยาว
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการเข้าร่วมการเรียนในโรงเรียนก่อนเข้าชั้นประถม - อัตราการเรียนจบชั้นอนุบาลและเข้าระดับการศึกษาต่อไป

2. โครงการโภชนาการในโรงเรียน (School Nutrition Project)

ชื่อโครงการ	โครงการพัฒนาการโภชนาการในโรงเรียน
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อพัฒนาโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียน
ลักษณะของโครงการ	โครงการโภชนาการในโรงเรียนนี้มุ่งเน้นการให้โภชนาการที่เหมาะสมแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเติบโต โดยมุ่งเน้นการให้อาหารที่มีคุณภาพและสมบูรณ์ทางโภชนาการให้กับเด็กนักเรียน โดยโครงการต้องการให้เด็กได้รับสารอาหารที่จำเป็นและครบถ้วนสำหรับเด็ก รวมถึงมีการประเมินสุขภาพและความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากอัตราการขาดเรียนที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ
นักลงทุน	บริษัทอาหารและเครื่องดื่ม นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ สถาบันโภชนาการในมหาวิทยาลัย
ผู้ให้บริการ	โรงเรียน
ผู้ประเมิน	นักวิชาการโภชนาการ
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข
ผลผลิตของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเตรียมอาหารที่มีโภชนาการสำหรับเด็กในโรงเรียน - การพึงพอใจต่อการบริโภคอาหารที่มีโภชนาการสำหรับเด็ก
ผลลัพธ์ของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาสุขภาพร่างกายและสมรรถภาพการเรียนรู้ของเด็ก - การลดอัตราการขาดเรียนและโรคเรื้อรังที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการในเด็ก
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก - การเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในระยะยาว
ตัวชี้วัดของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการรับประทานอาหารโภชนาการในโรงเรียน - อัตราการป่วยลงเนื่องจากโรคที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ

3. โครงการพัฒนาด้านการเรียนรู้หลังเลิกเรียน (After-School Enrichment Programs)

ชื่อโครงการ	โครงการพัฒนาด้านการเรียนรู้หลังเลิกเรียน
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังเลิกเรียน
ลักษณะของโครงการ	โครงการพัฒนาด้านการเรียนรู้หลังเลิกเรียนนี้มุ่งเน้นการให้กิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าแก่เด็กหลังเลิกเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางการเรียนรู้และพัฒนาการทักษะอื่น ๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็ก ๆ เข้าร่วมหลังเลิกเรียน การพัฒนาทักษะและความสามารถของเด็ก ๆ ซึ่งสามารถวัดได้จากการเปลี่ยนแปลงในทักษะการเรียนรู้และทักษะอื่น ๆ รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมหลังเลิกเรียนกับประสิทธิภาพในการเรียนในโรงเรียน

ชื่อโครงการ	โครงการพัฒนาด้านการเรียนรู้หลังเลิกเรียน
นักลงทุน	มูลนิธิด้านการศึกษา นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม, กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรพัฒนาเอกชนด้านการศึกษา สถาบันวิชาการและคณะที่จัดการเรียนการสอนด้านปฐมวัย
ผู้ให้บริการ	ศูนย์ชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ผู้ประเมิน	นักวิชาการการศึกษา
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงศึกษาธิการ
ผลผลิตของโครงการ	- การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้หลังเลิกเรียนในชุมชน - การพัฒนาทักษะและความสามารถทางการเรียนรู้ของเด็ก
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และพัฒนาการทางอารมณ์ - การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หลังเลิกเรียน
ผลกระทบของโครงการ	- การเพิ่มโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพและทักษะทางการเรียนรู้ - การสร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างกำลังใจและแรงจูงใจให้กับเด็ก
ตัวชี้วัดของโครงการ	- จำนวนเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมหลังเลิกเรียน - การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมและผู้ปกครอง

4. การป้องกันการละเมิดสิทธิของเด็ก (Child Protection Services)

ชื่อโครงการ	การป้องกันการละเมิดสิทธิของเด็ก
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อพัฒนามาตรการการป้องกันสิทธิเด็กจากการละเมิดและการหลอกลวง
ลักษณะของโครงการ	โครงการป้องกันการละเมิดสิทธิของเด็กนี้เน้นการให้บริการคำปรึกษา การสนับสนุนทางสังคม และการดูแลเด็กที่เป็นเหยื่อ ซึ่งกิจกรรมของโครงการประกอบด้วย การตรวจสอบและบันทึกการละเมิด การป้องกันความเสี่ยงของเด็ก และการให้บริการความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัวที่เสี่ยง ตลอดจนการประเมินคุณภาพของบริการที่เด็กได้รับในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการ โดยมีการใช้ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมโครงการและผู้รับบริการ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงบริการให้มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับเด็กที่เป็นเหยื่อ
นักลงทุน	องค์กรทางสิทธิมนุษยชน เช่น UNICEF Save the Children นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	หน่วยงานด้านคุ้มครองเด็ก เช่น ChildLine Child Protective Services
ผู้ให้บริการ	เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ หรือบุคลากรด้านสังคมที่ได้รับการอบรมเพื่อให้คำปรึกษาและสนับสนุนการทำงานกับเด็กที่เป็นเหยื่อ
ผู้ประเมิน	สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ชื่อโครงการ	การป้องกันการละเมิดสิทธิของเด็ก
ผลผลิตของโครงการ	- การให้คำปรึกษาและสนับสนุนเด็กที่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยง - การจัดการกรณีที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดเด็ก
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การลดอัตราการละเมิดและการทารุณทางกามในเด็ก - การเสริมสร้างการเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิและความปลอดภัยของเด็กในสังคม
ผลกระทบของโครงการ	- การเพิ่มความมั่นคงและความเชื่อมั่นในตัวตนของเด็ก - การสร้างสังคมที่เป็นมิตรและปลอดภัยสำหรับเด็ก
ตัวชี้วัดของโครงการ	- จำนวนเด็กที่ได้รับการคุ้มครองและการช่วยเหลือ - อัตราการลดลงของเหตุการณ์ล่วงละเมิดและการทารุณกรรมในเด็ก

ตัวอย่างโครงการรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับสตรี

1. โครงการเสริมสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจแก่สตรี (Economic Empowerment Initiatives)

ชื่อโครงการ	โครงการเสริมพลังอำนาจทางเศรษฐกิจแก่สตรี
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อส่งเสริมและพัฒนาโอกาสทางเศรษฐกิจของสตรี
ลักษณะของโครงการ	โครงการเสริมสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจนี้มุ่งเน้นการสนับสนุนผู้หญิงในด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้มีความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจและมีโอกาสพัฒนาตนเองได้มากขึ้น ลดการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากสามีและครอบครัว ซึ่งจะส่งผลต่อความเจริญเติบโตของชุมชนและสังคมในระยะยาว
นักลงทุน	องค์กรที่ส่งเสริมสิทธิสตรี, นักลงทุนทั่วไป, ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	หน่วยงานที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ
ผู้ให้บริการ	สถาบันพัฒนาอาชีพ สถาบันการเงินขนาดเล็ก กองทุนสตรี กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารSME วิสาหกิจชุมชน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ และสถานประกอบการ
ผู้ประเมิน	หน่วยงานด้านการพัฒนาอาชีพ
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงแรงงานและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ผลผลิตของโครงการ	- การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจของผู้หญิง - การส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจของผู้หญิง
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การเพิ่มความมั่นคงในเศรษฐกิจของผู้หญิง - การส่งเสริมธุรกิจที่มีส่วนร่วมของผู้หญิง
ผลกระทบของโครงการ	- การลดอัตราการว่างงานของผู้หญิง - การเพิ่มรายได้และความมั่นคงในชีวิตของผู้หญิง
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการเข้ารับการศึกษา - อัตราการสร้างงานที่มีรายได้หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

2. โครงการด้านสุขภาพและสิทธิการเจริญพันธุ์ (Health and Reproductive Rights Programs)

ชื่อโครงการ	โครงการส่งเสริมด้านสุขภาพและสิทธิการเจริญพันธุ์
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อส่งเสริมสุขภาพและสิทธิการเจริญพันธุ์ ของสตรี
ลักษณะของโครงการ	โครงการด้านสุขภาพและสิทธิการเจริญพันธุ์ นี้มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพของผู้หญิงและสิทธิการเจริญพันธุ์ โดยการให้บริการด้านการดูแลสุขภาพเพศและสุขภาพสตรี โดยโครงการจะมุ่งเน้นในด้านการตรวจสอบการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้หญิง คุณภาพของการบริการด้านสุขภาพ การเสริมสร้างการเข้าใจและการให้คำแนะนำทางการแพทย์เพื่อสุขภาพเพศและสุขภาพสตรี และการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสุขภาพของผู้หญิงและชุมชนที่เกี่ยวข้องในระยะยาว
นักลงทุน	องค์กรที่มุ่งเน้นด้านสุขภาพ นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	หน่วยงานด้านสาธารณสุข
ผู้ให้บริการ	คลินิกและโรงพยาบาล
ผู้ประเมิน	สถาบันประชากรศาสตร์ และหน่วยงานที่มีนักวิชาการด้านการเจริญพันธุ์
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงสาธารณสุข
ผลผลิตของโครงการ	- การให้บริการด้านสุขภาพเพศและสิทธิการเจริญพันธุ์ของผู้หญิง - การแนะนำและส่งเสริมการดูแลสุขภาพสตรี
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การเพิ่มการเข้ารับบริการด้านสุขภาพของผู้หญิง - การลดการเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศของผู้หญิง
ผลกระทบของโครงการ	- การเพิ่มคุณภาพชีวิตและสุขภาพของผู้หญิง - การลดอัตราการตายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศของผู้หญิง
ตัวชี้วัดของโครงการ	1. อัตราการเข้ารับบริการทางการแพทย์เพื่อสุขภาพเพศ 2. อัตราการรับบริการการคุมกำเนิดและการสร้างครอบครัวในช่วงอายุเจริญพันธุ์

3. การช่วยเหลือและป้องกันความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Prevention)

ชื่อโครงการ	โครงการความช่วยเหลือและการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
ลักษณะของโครงการ	โครงการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวนี้มุ่งเน้นการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการลดความรุนแรงในครอบครัวและการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือผู้ที่เป็เหยื่อ โดยมุ่งเน้นการป้องกันความรุนแรงและการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากความรุนแรง กิจกรรมของโครงการรวมถึงการตรวจสอบจำนวนผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ การวิเคราะห์รูปแบบและประเด็นในการกระทำ ความรุนแรง และการประเมินผลกระทบของโครงการต่อสังคมและสิทธิของผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ

ชื่อโครงการ	โครงการความช่วยเหลือและการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว
นักลงทุน	องค์กรทางสิทธิมนุษยชน นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย สมาคมและชมรมด้านกฎหมาย
ผู้ให้บริการ	หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ที่เป็นเหยื่อและบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
ผู้ประเมิน	หน่วยงานที่มีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ด้านครอบครัว
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงยุติธรรม
ผลผลิตของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้บริการที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว - การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการลดความรุนแรงในครอบครัว
ผลลัพธ์ของโครงการ	<p>การลดอัตราการเกิดความรุนแรงในครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มความปลอดภัยและความเข้มแข็งให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายจากความรุนแรง
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเสริมสร้างสังคมที่ปลอดภัย - การส่งเสริมสิทธิและความเสมอภาคของผู้หญิงในสังคม
ตัวชี้วัดของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการรับบริการที่ศูนย์ช่วยเหลือกฎหมาย - อัตราการรับบริการการประสานงานและการสนับสนุนทางจิตใจและสังคม

4. โครงการการศึกษาและการเรียนรู้ในด้านภาวะผู้นำของผู้หญิง (Educational and Leadership Programs)

ชื่อโครงการ	โครงการการศึกษาและการเรียนรู้ในด้านภาวะผู้นำของผู้หญิง
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการศึกษาและทักษะในการเป็นผู้นำของสตรี
ลักษณะของโครงการ	โครงการการศึกษาและมีกิจกรรมในด้านการเป็นผู้นำและการศึกษาสำหรับสตรี นี้นุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการศึกษาและการพัฒนาภาวะผู้นำของสตรี เพื่อเสริมความสามารถในการเรียนรู้และการนำ การประเมินผลของโครงการนี้ รวมถึงการตรวจสอบการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการนำ การวิเคราะห์การพัฒนาทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ และการประเมินผลกระทบต่อความสำเร็จในการทำงานและการนำในระดับท้องถิ่นและระดับสูงต่อไป
นักลงทุน	มูลนิธิทางการศึกษา, นักลงทุนทั่วไป, ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม, กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรฝึกอบรมด้านภาวะผู้นำ
ผู้ให้บริการ	สถาบันการศึกษาและฝึกอบรม
ผู้ประเมิน	สถาบันพัฒนาความเป็นผู้นำ
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อโครงการ	โครงการการศึกษาและการเรียนรู้ในด้านภาวะผู้นำของผู้หญิง
ผลผลิตของโครงการ	- โปรแกรมการศึกษาและการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำ - การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะในด้านการนำทีมและการเป็นผู้นำ
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การเพิ่มศักยภาพทางการศึกษาและการเรียนรู้ของสตรี - การสร้างสรรค์และเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองในฐานะผู้นำ
ผลกระทบของโครงการ	- การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตำแหน่งงานในระดับสูง - การเป็นผู้นำของสตรีในองค์กรในระดับต่าง ๆ
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการเข้าร่วมการฝึกอบรมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง - ร้อยละของผู้เข้าร่วมโครงการที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ

ตัวอย่างโครงการรูปแบบการสร้างความร่วมมือเพื่อเน้นผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับคนไร้ที่พึ่ง

1. โครงการบริการที่พักอาศัยฉุกเฉินและการสนับสนุน (Emergency Shelter and Support Services)

ชื่อโครงการ	โครงการบริการที่พักอาศัยฉุกเฉินและการสนับสนุนคนไร้ที่พึ่ง
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อให้บริการที่พักอาศัยฉุกเฉินและการให้บริการความต้องการพื้นฐานแก่คนไร้ที่พึ่ง
ลักษณะของโครงการ	โครงการบริการที่พักอาศัยฉุกเฉินและการบริการสนับสนุนนี้มุ่งเน้นการให้บริการที่พักอาศัยในกรณีฉุกเฉินและการอุปถัมภ์พื้นฐานให้กับผู้ไร้ที่พึ่ง กิจกรรมของโครงการรวมถึงการตรวจสอบจำนวนผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ การวิเคราะห์รูปแบบและประเด็นในการช่วยเหลือและการบริการ และการประเมินผลกระทบต่อสถานการณ์ของผู้ไร้ที่พึ่งและสังคมในระยะยาว
นักลงทุน	องค์กรที่ให้บริการที่พักอาศัย องค์กรในการพัฒนาที่อยู่อาศัย นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรพัฒนาเอกชนด้านคนไร้ที่พึ่ง
ผู้ให้บริการ	รัฐส่วนกลางหรือท้องถิ่นที่ให้บริการสถานที่พักพิงชั่วคราวและการสนับสนุน เช่น ศูนย์ฉุกเฉินสำหรับคนไร้ที่พึ่ง
ผู้ประเมิน	นักสังคมสงเคราะห์
ผู้จ่ายเงิน	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ผลผลิตของโครงการ	- การให้บริการที่พักอาศัยฉุกเฉินในสถานการณ์ที่เกิดเหตุฉุกเฉิน - การพิจารณาความต้องการพื้นฐานของผู้ไร้ที่พึ่งและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ
ผลลัพธ์ของโครงการ	- ผู้ไร้ที่พึ่งได้รับบริการที่พักอาศัยฉุกเฉินในเวลาที่มีความต้องการ - การเพิ่มความมั่นคงให้กับผู้ไร้ที่พึ่งและเสริมสร้างความมั่นคงด้านจิตใจ

ชื่อโครงการ	โครงการบริการที่พักอาศัยฉุกเฉินและการสนับสนุนคนไร้ที่พึ่ง
ผลกระทบของโครงการ	- การลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฉุกเฉินของผู้ไร้ที่พึ่ง - การช่วยเหลือในการรักษาความมั่นคงของชีวิตและสุขภาพของผู้ไร้ที่พึ่ง
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการใช้บริการที่พักอาศัยฉุกเฉิน - การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่พักอาศัยฉุกเฉิน

2. โครงการที่พักอาศัยชั่วคราวในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Housing Programs)

ชื่อโครงการ	โครงการที่พักอาศัยชั่วคราวในระยะเปลี่ยนผ่าน
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อสนับสนุนในการเปลี่ยนจากสถานะความไร้ที่พึ่งไปสู่การมีที่พักอาศัยที่มั่นคง และเพื่อให้บุคคลที่ไร้ที่พึ่งสามารถเข้าถึงที่พักอาศัยที่เหมาะสมและมีความมั่นคงเพียงพอในการอาศัยอย่างยั่งยืน
ลักษณะของโครงการ	โครงการที่พักอาศัยชั่วคราวนี้มุ่งเน้นการให้บริการที่พักอาศัยที่มีการปรับปรุงในขณะที่ผู้ได้รับการช่วยเหลือมีโอกาสในการเตรียมความพร้อมและสร้างฐานสำหรับการเปลี่ยนแปลงต่อไป กิจกรรมของโครงการได้แก่การจัดการที่พักอาศัยที่มั่นคง การวิเคราะห์รูปแบบและประเด็นในการตอบสนองและการบริการ และการประเมินผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสถานการณ์ที่พักอาศัยที่เป็นปัจจุบันและสังคมในระยะยาว
นักลงทุน	ผู้ลงทุนในโครงการนี้อาจเป็นนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์หรือบริษัทที่มุ่งหวังให้การสนับสนุนในการสร้างหรือปรับปรุงที่พักอาศัยชั่วคราวสำหรับผู้ไร้ที่พึ่ง รวมถึงนักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรหรือ NGO ที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มผู้ไร้ที่พึ่ง โดยอาจช่วยในการจัดการที่พักอาศัยชั่วคราวหรือเสนอบริการสนับสนุนต่าง ๆ
ผู้ให้บริการ	หน่วยงานที่ให้บริการที่พักอาศัยและการสนับสนุนในด้านอื่น ๆ แก่กลุ่มผู้ไร้ที่พึ่ง เช่น มูลนิธิช่วยเหลือผู้ไร้ที่พึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ผู้ประเมิน	หน่วยงานหรือผู้ที่รับผิดชอบในการประเมินผลและการดำเนินงานของโครงการ เช่น ภาควิชาการที่ศึกษาเรื่องที่พักอาศัยและการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้ไร้ที่พึ่ง
ผู้จ่ายเงิน	หน่วยงานรัฐบาลที่รับผิดชอบในการสนับสนุนการให้บริการที่พักอาศัยชั่วคราวได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ผลผลิตของโครงการ	- การให้ที่พักชั่วคราวในระยะเวลาที่กำหนด - การให้บริการสนับสนุนและการช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวัน
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การเพิ่มพื้นที่ที่พักสำหรับคนไร้ที่พึ่ง - การลดความไม่มั่นคงในการมีที่พัก

ชื่อโครงการ	โครงการที่พักอาศัยชั่วคราวในระยะเปลี่ยนผ่าน
ผลกระทบของโครงการ	- การส่งเสริมการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่มั่นคงและยั่งยืน - การลดการเป็นโรคติดต่อและการเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพในกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการให้ที่พักชั่วคราว - จำนวนผู้ใช้บริการที่สามารถย้ายจากที่พักชั่วคราวไปสู่ที่พักที่มั่นคง

3. โครงการบริการฝึกอบรมและส่งเสริมการจ้างงาน

ชื่อโครงการ	โครงการบริการฝึกอบรมและส่งเสริมการจ้างงานคนไร้ที่พึ่ง
วัตถุประสงค์ของโครงการ	ให้บริการฝึกอบรมและสร้างโอกาสในการทำงานแก่คนไร้ที่พึ่ง
ลักษณะของโครงการ	โครงการบริการการฝึกอาชีพและส่งเสริมการจ้างงานนี้เน้นการให้บริการการฝึกอาชีพที่เหมาะสมและการสนับสนุนในการทำงาน กิจกรรมของโครงการ ได้แก่ การฝึกอาชีพและการหางาน การวิเคราะห์การพัฒนาทักษะและความสามารถในการทำงาน และการประเมินผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและความสำเร็จในการทำงานในระยะยาว
นักลงทุน	นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคม
องค์กรตัวกลาง	องค์กรฝึกอาชีพ
ผู้ให้บริการ	ศูนย์ฝึกอาชีพทั้งของรัฐและเอกชน
ผู้ประเมิน	สถาบันการวิจัยด้านการศึกษาแรงงาน
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงแรงงาน
ผลผลิตของโครงการ	- การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำงาน - โอกาสในการทำงานที่มีรายได้สม่ำเสมอ
ผลลัพธ์ของโครงการ	- การเพิ่มความมั่นคงในการมีงานทำ - การเพิ่มโอกาสในการดำเนินชีวิตและการเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ
ผลกระทบของโครงการ	- การลดระดับความจนและการไม่มีที่พักในระยะยาว - การเพิ่มรายได้และความมั่นคงในชีวิต
ตัวชี้วัดของโครงการ	- อัตราการเข้ารับการฝึกอบรม - อัตราการได้งานที่มีรายได้หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

4. โครงการบริการสุขภาพและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับคนไร้ที่พึ่ง (Health and Addiction Services)

ชื่อโครงการ	โครงการบริการสุขภาพและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับคนไร้ที่พึ่ง
วัตถุประสงค์ของโครงการ	แก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาการติดยาเสพติดสำหรับคนไร้ที่พึ่ง
ลักษณะของโครงการ	โครงการบริการสุขภาพ และการบริหารสุขภาพแก่คนไร้ที่พึ่งนี้เน้นการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและการประเมินและรับมือกับปัญหาการติดยาเสพติด การประเมินผลของโครงการนี้รวมถึงการตรวจสอบความสำเร็จในการรักษาสุขภาพและการรักษา การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยและการให้คำแนะนำเพื่อแก้ไข และการประเมินผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสถานการณ์สุขภาพในระยะยาว
นักลงทุน	องค์กรการกุศลที่เน้นด้านสุขภาพ นักลงทุนทั่วไป ธุรกิจท้องถิ่นและองค์กรหรือกิจการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด กองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติด
องค์กรตัวกลาง	องค์กรพัฒนาเอกชนด้านคนไร้ที่พึ่ง
ผู้ให้บริการ	คลินิกสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาการติดยาเสพติดสำหรับคนไร้ที่พึ่ง
ผู้ประเมิน	สถาบันสาธารณสุข
ผู้จ่ายเงิน	กระทรวงสาธารณสุข
ผลผลิตของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้บริการการตรวจวินิจฉัยและรักษา - การจัดการกับปัญหายาเสพติดและการบริการที่เกี่ยวข้อง
ผลลัพธ์ของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต - การลดอัตราการใช้ยาเสพติดและการลดความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด
ผลกระทบของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ลดความเดือดร้อนในชุมชนและลดการเกิดปัญหายาเสพติดต่อมนุษย์ - ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว
ตัวชี้วัดของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการเข้ารับการรักษาสุขภาพ - อัตราการลดความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด - ร้อยละของผู้รับบริการที่มีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตดีขึ้น

จัดทำโดย

ศูนย์พยากรณ์ทางสังคม

กองพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางสังคม

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมหานาค

เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100

โทร 02 202 9097

รายงานฉบับสมบูรณ์และคู่มือการดำเนินการ

<https://shorturl.asia/s02OJ>

